Gáspár Sándor

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom

Kossuth

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom

Gáspár Sándor

A NEMZETKÖZI SZAKSZERVEZETI MOZGALOM

Kossuth Könyvkiadó · 1980

ISBN 963 09 1711 4
© Gáspár Sándor, 1980
(3185)

Előszó

A második világháború befejezése, a fasizmus leverése után elemi erővel tört fel a világ munkásságának törekvése az összefogásra. Ez az igény hívta életre 1945-ben az egységes Szakszervezeti Világszövetséget. A világ szervezett dolgozói egyetértettek abban, hogy minden erővel meg kell őrizni a békét, meg kell akadályozni, hogy az imperializmus újabb világháborúkat robbantson ki. A háború utáni években az egyes országok szakszervezeteinek állásfoglalásaiból sohasem hiányoztak ezek a követelések. 1945 óta a Szakszervezeti Világszövetség – tagsága képviseletében – állást foglalt minden fontosabb nemzetközi kérdésben, és minden állásfoglalásában, minden akciójában a béke megőrzése, az imperializmus erői elleni mozgósítás és a dolgozók érdekeinek védelme volt a meghatározó szándék.

1949-ben felbomlott a nemzetközi szakszervezeti egység. Az újonnan létrehozott három szakszervezeti világszövetséghez tartozó szervezetek között szinte teljesen megszakadtak a kapcsolatok. A magyar szakszervezetek ebben az időszakban tovább építették szoros testvéri kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeteivel, az SZVSZ-nek a tőkésországokban működő osztályharcos tagszervezeteivel.

A hatvanas évektől azonban alapvetően megváltozott a helyzet. Erősödött az a felismerés, hogy a világ dolgozóinak alapvető érdekei megegyeznek; létrejöttek, illetve fejlődtek a kapcsolatok a különböző társadalmi rendszerű országokban

működő különböző irányzatú szakszervezetek között. A nyugat-európai szakszervezetek nagy érdeklődéssel fordultak a szocialista országok, köztük hazánk szakszervezetei felé, kíváncsiak voltak helyzetükre, társadalmi szerepükre, tevékenységükre. Ugyanez fordítva is érvényes. Volt mit tanulnunk egymástól.

A magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolatai így gyorsan bővültek. Egyre több ország mozgalmával ismerkedtünk meg. A kapcsolatok bővülésének és erősödésének ez a folyamata nem volt mentes a nehézségektől, az akadályoktól. Szívós munkával küzdöttünk meg érte.

Ennek a küzdelemnek az állomásairól szól ez a könyv. Tükrözi a magyar szakszervezetek álláspontját és a nemzetközi szakszervezeti összefogást szolgáló törekvéseket. Emellett természetesen tükrözi a magyar szakszervezeti mozgalom eredményeit, munkáját és gondjait is.

Minden nemzetközi fórumon arra törekedtünk, hogy szépítés nélkül ismertessük mozgalmunk valóságos helyzetét. Elmondtuk, hogyan szeretnénk megoldani feladatainkat. Nem látványos szakszervezeti mozgalomról beszéltünk. De akik nem restellték a fáradságot, hogy személyesen szerezzenek tapasztalatokat és győződjenek meg a dolgokról, igen sokszínű tevékenységgel találkozhattak.

Azért is szóltunk munkánkról a legkülönbözőbb nemzetközi fórumokon, mert mi mindenkor illetékesnek tartottuk a magyar szervezett dolgozók millióin kívül – a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat is arra, hogy számot adjunk neki tevékenységünkről.

Mindig is hangot adtunk annak, hogy szeretnénk, ha osztálytestvéreink közül minél többen eljönnének hozzánk és megnéznék, hogyan élünk a hatalom adta lehetőségekkel. Ugyanakkor azt kérjük tőlük, hogy amit munkánkban jónak, követendőnek tartanak, azt előítéletek nélkül használják fel, természetesen saját viszonyaikra alkalmazva. De ugyanígy elvárjuk tőlük, hogy tegyék meg bíráló észrevételeiket is, minden felesleges udvariaskodás nélkül, őszintén, a munkásügy-

höz méltó elkötelezettséggel és internacionalista felelősségérzettel.

Ezt szolgálják a finn, osztrák, olasz, NSZK-beli, angol és más szakszervezetekkel fenntartott kétoldalú kapcsolatainkban a bizalmicsoportok kölcsönös tanulmányútjai, tapasztalatcseréi. És végső soron ezt szolgálja a szakszervezeti vezetők írásainak kölcsönös cseréje is. A nyugatnémet DGB, a finn SAK, az osztrák ÖGB elnöke és a magyar SZOT főtitkára ma már rendszeresen írnak egymás lapjaiba különféle időszerű kérdésekről, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom fejlődésével kapcsolatos álláspontjukról és feladataikról.

Ma már világszerte egyre többen elismerik, hogy olyan jogokkal, hatáskörrel és lehetőségekkel, mint a szocializmusban, a szakszervezeti mozgalom még sohasem rendelkezett.

A szocialista világrendszer országaiban alapvetően megváltozott a szakszervezetek helyzete. Új célok, új feladatok, új módszerek kaptak intézményesen polgárjogot Európa szakszervezeti mozgalmában.

A Szovjetunió mellett a szocialista építés útjára lépő népi demokratikus országokban is újfajta szakszervezeti tevékenység kezdődött. Már régen eldőlt a történelmi vita arról, hogy szükség van-e a szakszervezetekre a szocializmus körülményei között, amikor a munkásosztályé a politikai hatalom, és köztulajdonban vannak a termelési eszközök. A szovjet szakszervezetek tapasztalatai bizonyították a lenini érvek igazát: a szakszervezetekre mint a munkásosztály legnagyobb tömegszervezeteire a szocialista építés időszakában is szükség van, sőt szerepük megnő. A hagyományos szakszervezeti feladat, a dolgozók közvetlen érdekvédelme a munkáshatalom új feltételei között valósul meg. A dolgozó ember érdekvédelme most már elválaszthatatlan a munkáshatalom védelmétől, a szocialista gazdaság fejlesztésétől. Fontos feladattá vált a szakszervezetek tevékenységében a dolgozók mozgósítása a termelésre. Ezt a feladatot a szakszervezet a maga sajátos eszközeivel látja el: a dolgozók nevelése, meggyőzése és a vezetésbe való bevonása útján.

A kezdeti időszakban az útkeresés, a sajátos szerepnek, a politikai gépezeten belüli helynek és gyakorlatnak a kialakítása jellemezte a fiatal szocialista országok szakszervezeti mozgalmát. Érthető ez, hiszen, miután a munkásosztály megszerezte a hatalmat, más feladatokat, más harci formákat kellett előtérbe állítania a szervezett munkásságnak, mint a kizsákmányolás időszakában. Az új tennivalókat és módszereket új és gyorsan változó viszonyok között kellett megvalósítani, alkalmazni. Így érthető, hogy a szocialista országokban működő szakszervezetek egy ideig nem tudták teljes mértékben betölteni szerepüket és a történelmi fejlődés során újra meg újra hozzá kell igazítaniuk tevékenységüket az új követelményekhez.

A szocialista társadalomban a munkásság felhasználja szakszervezeteit arra, hogy erősítse hatalmát, a szocialista társadalmi rendet. A munkáshatalom új társadalmi-gazdasági és politikai viszonyai között a szakszervezetek a hatalmon levő osztály szervezeteivé váltak. Ám azzal, hogy részesei a hatalomnak, nem alakultak át „állami szervezetekké". A szocialista államot és a szakszervezeteket a célok alapvető azonossága köti össze, de gyakorlati funkcióik mások, és máshogyan, más nézőpontból megközelítve látják el feladataikat.

A szocialista országokban a szakszervezetek helyét és szerepét a munkáshatalom iránti elkötelezettségük határozza meg, és ebben döntő a kommunista párthoz való viszonyuk. Csakúgy, mint a szocializmus alapjainak lerakásában, a fejlett szocialista társadalom építésében is a párt iránymutatása alapján vesznek részt, biztosítva a párt és a munkásosztály közötti eleven kontaktust. A szakszervezetek pártirányítása – miként Lenin is hangsúlyozta – nem jelenti a szakszervezetek önállóságának feladását, megszűnését.

A munkásosztály politikai pártjai és a szakszervezetek közötti kapcsolatoknak egyébként minden ország munkásmozgalmában van hagyománya. Érthető azonban, hogy azokban az országokban, amelyekben több baloldali politikai párt

működik, az egységre törekvő szakszervezeti mozgalmak a politikai pártoktól való teljes függetlenségüket hangoztatják.

Lenin harcolt a szakszervezetek semlegességéről szóló elmélet hívei ellen, akik a szakszervezetek működését a gazdasági követelések érvényesítésére szűkítették le, s tagadták a párt és a szakszervezet kapcsolatának fontosságát.

Hazánkban – kivált az utóbbi negyedszázadban – a lenini elvek alapján alakult és fejlődött a párt és a szakszervezeti mozgalom kapcsolata. A magyar szakszervezetek a párt céljaival azonosulnak, mert a párt által kitűzött célok a dolgozók érdekeit fejezik ki. De lévén a dolgozók önálló társadalmi szervezetei, tevékenységükre a tagság és az általa választott testületek határozatai kötelezőek. A pártirányítás nem közvetlen beavatkozással, utasításokkal valósul meg, hanem eszmei, politikai módszerekkel, a szakszervezetekben dolgozó kommunisták munkája révén. A pártnak a társadalomban betöltött vezető szerepénél fogva szüksége van arra, hogy ismerje a dolgozó tömegek véleményét és ezáltal a gyakorlatban ellenőrizze politikája helyességét. A szakszervezetek tömegkapcsolataik révén, a szervezett dolgozók véleményének ismeretében segítik a párt politikájának alakítását, gazdagítását, fejlesztését. A szakszervezetek azzal is a párt politikáját képviselik, a munkáshatalmat erősítik, hogy mind nagyobb szerepet vállalnak a legégetőbb társadalmi kérdések felvetésében és megoldásában, síkraszállnak a törvényesség megtartásáért, védik a dolgozók érdekeit.

A lenini gondolatok, útmutatások alapján alakulhatott ki a dolgozók ügyét sajátos módon, önálló arculattal szolgálni tudó szakszervezetek tevékenységének gyakorlata. Napjainkig az út nem volt gondoktól, nehézségektől mentes.

Ahogy igaz az, hogy a szakszervezetek tevékenysége kihat a társadalom egészének életére, ugyanúgy érvényesül a szocialista társadalmi viszonyoknak a szakszervezeti mozgalmat formáló hatása is, amely hozzájárul a szakszervezetek munkájának tartalmi-formai gazdagodásához, az új, szocialista vonások erősödéséhez.

A hagyományos érdekvédelmi funkció ellátása a szocializmus viszonyai között az új, sajátos vonások kialakítása és fejlesztése mellett is szükségszerű. Mindenekelőtt azért, mert a szocialista társadalomban is léteznek különböző – noha nem alapvető – érdekellentétek. A szakszervezeteknek változatlanul feladatuk, hogy képviseljék és védjék a bérből és fizetésből élő különböző dolgozó rétegek, közösségek és egyének szakmai, kulturális és szociális érdekeit. A dolgozók egyéni és csoportos érdekeit mindenkor a társadalom egészének érdekeivel összhangban, azok töretlen érvényesülését segítve védik. Ez a biztosítéka annak, hogy tevékenységük sohase térjen el a munkásosztály, a dolgozók, a nép érdekeitől.

A szakszervezetek a szocialista viszonyok között szervezetileg önállóan, a működésükhöz szükséges eszközök és feltételek birtokában, megfelelő törvényes jog- és hatáskör alapján fejtik ki tevékenységüket. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a mozgalom fejlődése megállt. A szakszervezetek működésében mindig van újítani való, mindig szükség van a korábbinál több frisseségre, rugalmasságra, a munka hatékonyságát és minőségét javító új eszközök és módszerek kidolgozására. A szocialista viszonyok között működő szakszervezeteknek is harcolniuk kell a még meg nem oldott feladatok megvalósításáért, a fejlődés során fel-felbukkanó nehézségek és akadályok leküzdéséért, alkalmassá kell válniuk arra, hogy megfeleljenek az újabb követelményeknek. A mozgalmi munka minőségi továbbfejlesztésének egyik fontos feltétele a meglevő pozitív vonások erősítése, a tartalékok feltárása.

A szocialista országok szakszervezeti mozgalmának eredményei, köztük a magyar szakszervezetek vívmányai és tapasztalatai kedvező hatással vannak a nemzetközi szakszervezeti mozgalomra. A tőkésországok dolgozói és szakszervezeteik számára vonzó a szocialista rendszer humánus jellege, az, hogy a dolgozó ember áll a társadalom törekvéseinek középpontjában. A teljes foglalkoztatottság, a szakmai képzés, az egészségügyi ellátás terén elért eredményeink láttán

érthetővé válik számukra, hogy a dolgozóknak az alkotmányba foglalt jogai reálisak. Nagy érdeklődést tanúsítanak a szocialista demokrácia, az üzemi demokrácia fejlesztésében, a szakszervezeti jogok tényleges kibontakoztatásában szerzett tapasztalataink iránt.

Ez az érdeklődés annál is indokoltabb, mert a második világháborút, különösen pedig a szakszervezeti világmozgalomban végbement szakadást követően a nyugati világ szakszervezetei merőben más fejlődési folyamatnak voltak tanúi és részesei.

Az állammonopolista kapitalizmus rendszere az ötvenes évek végére, a hatvanas évek elejére alakult ki. Az új helyzet új megvilágításba helyezte a munkásmozgalmat, új megközelítési módok kidolgozását és alkalmazását tette szükségessé. Megkívánta ezt a tőkések érdeke, s indokolttá tette a szervezett dolgozók ereje, különböző orientációjú központjainak aktivitása. Rendszeressé vált a munkaadók és munkavállalók párbeszéde, amelybe – a különböző országok állami struktúrájának megfelelően – előbb vagy utóbb, kezdeményezően vagy csatlakozva, bekapcsolódtak a kormányok képviselői is.

Az állammonopolista kapitalizmus kialakulásának korszakában születtek meg azok a dolgozók számára nagy jelentőségű vívmányok, amelyeknek megóvása a recesszió időszakában, tehát napjainkban oly nagy feladatot jelent. Elsősorban a konjunktúra évei során kialakult életszínvonalra, a kollektív szerződések megkötésére és általánossá válására, valamint a szakszervezeti jogokat bővítő döntésekre kell itt utalnunk. Ami az utóbbiakat illeti, főként az üzemi döntésekben való részvételről, a beleszólás, avagy az egyetértés jogáról van szó, valamint azokról az engedményekről, amelyeket a munkáltatók tettek szociális, kommunális és kulturális vonatkozásban.

Természetesen a konjunktúra bénítólag hatott a fejlett tőkésországok szakszervezeti mozgalmára, részint összeszűkült a követelések köre, részint pedig alábbhagyott a követelők

lendülete. Voltaképpen ennek a folyamatnak az egyik legfigyelemreméltóbb kísérő jelensége az osztály-együttműködés illúziójának megerősödése, a mellette való érvelés általánossá és helyenként népszerűvé válása.

Néhány kivételtől eltekintve a hetvenes évek elején kibontakozott válságfolyamat azonban ismét mozgósító hatással volt a tömegekre, a figyelmet ismét a szervezeti erőre irányította, s ezzel mintegy követelte, hogy a szakszervezetek hivatásuk magaslatára emelkedve tegyenek eleget azok óhajának, akiket képviselnek, tehát a bérből és fizetésből élő dolgozókénak.

Voltaképpen a tömegek még a recesszió folyamatát megelőzően hangot adtak elégedetlenségüknek. Bár az 1968–1969-es évek tömegmegmozdulásaira nem annyira a tőke és a munka, a tőkés és a munkás konfrontációja volt a jellemző, barométerként mintegy előre jelezték az elégedetlenséget, amely azután hamarosan szervezett, illetve vadsztrájkokban jutott kifejezésre.

Ezek a tömegakciók – holott követeléseikben elsősorban társadalmi-politikai változások kivívására irányultak – elősegítették a szakszervezetek aktivizálódását is, főként Nyugat-Európában, s ezen belül is elsősorban Franciaországban és Olaszországban. Nagyrészt ekkor lepleződött le sokak számára az osztály-együttműködés illúziója, s ez alól – bár másmás érvrendszerrel – talán csak Ausztria és az NSZK jelentett kivételt.

Kétségtelen, hogy ekkor, 1968 forró ősze és a válság kezdete, 1973 ősze között bontakozott ki az eleven párbeszéd, helyenként együttműködés az egyes tőkésországokban működő különböző orientációjú nemzeti központok között. S voltaképpen ugyanennek a folyamatnak, valamint a politikai enyhülés, a békés egymás mellett élés gyakorlattá válásának kísérő jelenségeként lehettünk részesei a kelet–nyugati szakszervezeti kapcsolatok formálódásának, fejlődésének.

A szakadás nyomán kialakult bizalmatlanság és az elkülönülés éveiben megerősödött gyanakvás feloldása mindmáig

nehéz feladat. A közeledés első eredményei mégis ebben az időszakban születtek. A kezdeti, gyakran bizonytalan tapogatózás után lassacskán rátaláltunk a kapcsolatteremtés és kapcsolatépítés útjára. Szinte magától értetődően a kétoldalú kontaktusok fejlesztését tekintettük a lehetséges alapnak Keleten és Nyugaton egyaránt. Ekkortájt alapozódtak meg a mindmáig gyümölcsöző kontaktusok a szocialista országok – köztük hazánk – és a tőkés világ gyakorlatilag valamennyi számottevő szakszervezete között. Persze ez elsősorban Európára vonatkozik. Egyébként a magyar szakszervezeteknek különböző szintű kapcsolataik vannak szinte minden olyan munkásszervezettel, amely valóban a munkásérdekek védelmét, képviseletét tekinti alapvető céljának. Ez ugyanis a legfőbb kölcsönös kritériuma a kapcsolatépítésnek, a párbeszéd folytatásának, egymás tapasztalatai felhasználásának.

A kelet–nyugati szakszervezeti kapcsolatok alakulására mindenképpen kedvezőtlen hatással volt az 1973 őszén kezdődött recessziós folyamat. A tőkés világban működő szakszervezeteknek erejüket, energiájukat a belső nehézségek leküzdésére, a munkásérdekeket ért támadások kivédésére kellett összpontosítaniuk. Kevesebb figyelmet fordítottak a nemzetközi együttműködésre még a tőkés világon belül is, holott – mint látni fogjuk – erről semmiképpen sem mondhattak le, tekintve a multinacionális vállalatok térhódítását, erejük és befolyásuk növekedését.

Az állammonopolista kapitalizmus rendszere nagy általánosságban nem szolgálta a nemzeti keretekben működő tőkés vállalkozások monopolhelyzetének fenntartását, ezek fejlesztését, így a nagytőke más utakat keresett érdekei érvényesítéséhez, céljai megvalósításához, új feladat elé állítva a nemzeti és a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat is.

Nehezítette a tőkésországok szakszervezeteinek harcát az, hogy a multinacionális társaságok gazdasági ereje, hatalma az elmúlt években rohamosan nőtt. Ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi tevékenységük a tőkés világ gazdaságának egyre nagyobb részét érinti. Az egész világot átfogó szervezetükkel,

óriási gazdasági potenciáljukkal, agresszív módszereikkel ezek a konszernek a legkülönbözőbb közösségek életét igyekeznek a maguk céljainak megfelelően átalakítani.

A multinacionális vállalatok rohamos fejlődésének, növekedésének főbb okai közé tartozik a tőkekoncentráció és a tőkecentralizáció jól ismert mechanizmusa, a világkereskedelem kiszélesedése, liberalizálódása és átalakulása, a volt gyarmati országok kezdődő iparosodása. Oka még ennek a folyamatnak, hogy hagyományos úton egyre nehezebb kielégíteni a növekvő keresletet és a termelés nyersanyag- és munkaerőigényét, továbbá hogy a közlekedésben, a távközlésben, a tudományos kutatás összehangolásában, az információ gyors felhasználásában nagyarányú fejlődés következett be.

Az óriáskonszernek elleni nemzetközi szakszervezeti összefogást mind a három nemzetközi szakszervezeti szövetség fontosnak, szükségesnek tartja. Figyelemre méltó kezdeményezések történtek az elmúlt években a „multik" elleni szakszervezeti tevékenység kereteinek kialakítására, a módszerek kidolgozására, nemzetközi akciók szervezésére.

Az sem véletlen tehát, hogy már hosszú évek óta a multinacionális vállalatok kihívásával szembeni fellépés kínálja a szakszervezetek számára az összefogás egyik legfontosabb területét. Hamar ráébredtek erre a világközpontok vezetői is, de tényleges együttműködés sajnálatos módon mindmáig nem alakult ki, bár a Szakszervezeti Világszövetség 1973-ban tartott VIII. kongresszusa konkrét javaslatokat tett, kezdeményező módon lépett fel annak érdekében, hogy sikerüljön összehangolni a „multik" elleni szakszervezeti akciókat.

Igazi együttműködést, hatékony, közös fellépést azonban még a tőkés világ munkásszervezetei sem tudtak kialakítani ebben a rendkívül fontos kérdésben. Márpedig ennek igen nagy jelentősége volna elsősorban Európában, de a harmadik világ országaiban is, hogy valamilyen módon megfékezzék a multinacionális vállalatok növekvő ütemű behatolását, ami károsan hat az ottani társadalmi-gazdasági fejlődésre.

Jellemző, hogy a nyugat-európai szakszervezetek nagy ré-

szét tömörítő regionális központ, az Európai Szakszervezeti Szövetség, amely csupán néhány hónappal a válság kirobbanását megelőzően, 1973. február 9-én alakult meg Brüsszelben, a teljes foglalkoztatottságért vívott küzdelem mellett egyik legfontosabb feladatának a multinacionális vállalkozásokkal szembeni energikus fellépést tartja.

Sokan felismerték azt is, hogy a nemzetközi szakszervezeti összefogásra, az egység útjainak keresésére – s itt már a kelet–nyugati együttműködésről is szó van – nemcsak a „multik" léte, erősödő hatalma miatt van szükség.

Ez a felismerés késztette a magyar szakszervezeteket is arra, hogy felelősségük tudatában kezdeményező lépéseket tegyenek az egység, a széles körű munkásösszefogás érdekében. Büszkék lehetünk, s büszkék is vagyunk arra, hogy az elmúlt másfél-két évtizedben cselekvő részesei lehettünk egy olyan folyamat fejlődésének, amely – bár gyümölcsei csak lassan érnek be – a széles körű nemzetközi munkásegység megvalósítására, a szakszervezetek egységének megteremtésére irányul.

E folyamat és részvételünk fontos állomásai kivált a hetvenes években regisztrálhatók. 1971-ben a finn SAK országos konferenciájának keretében megtartottuk az úgynevezett hatos találkozót, amelyen három szocialista ország – a Szovjetunió, az NDK és Magyarország –, valamint három európai tőkésország – Nagy-Britannia, az NSZK és Svédország – szakszervezeteinek vezetői vettek részt. 1973-ban az osztrák fővárosban hasonló összetételben találkoztunk, és voltaképpen ez a megbeszélés készítette elő az európai szakszervezeti vezetők Genfben tartott első, úgynevezett előkészítő találkozóját. Ezt 1974. január 19-én tartották meg, majd 1975. február 28-án és március 1-én ugyancsak Genfben lezajlott az európai szakszervezeti vezetők első konferenciája. A szakadás óta első ízben ültek tárgyalóasztalhoz megosztott világunk szakszervezeti vezetői multilaterális megbeszélésre.

A genfi konferenciák, amelyek a sokoldalú szakszervezeti kapcsolatok legfontosabb európai fórumává váltak, bebizo-

nyították, hogy az ideológiai ellentétek dacára lehetőség van a tapasztalatcserére és az átfogó együttműködésre, sőt a közös akciókra is.

Persze ahhoz, hogy ez a felismerés általánossá váljék, sok mindenre volt szükség. Az európai munkásság a szakszervezetek vezette harcaiban saját bőrén tapasztalta – és ebben a szocialista országok tapasztalatai is megerősítették –, hogy az ellenség nem az osztálytestvérek között van. Az olasz CGIL-hez tartozó Fiat-gyári munkásnak nem a szomszédos munkagépnél dolgozó CISL szakszervezeti tag az ellensége, de még csak nem is a nyugatnémet DGB szervezett munkása. A másik dolog, amiről a szervezett dolgozók megbizonyosodhattak az, hogy a nemzetközi munkásszolidaritás ma elsősorban nem a szavakon, hanem a tetteken múlik. Ez az új típusú internacionalizmus nem állítja szembe egymással a forradalmiságot, a humanizmust és a demokratizmust.

A kedvező jelenségek, az immár rendszeres két- és többoldalú érintkezés ellenére illúzióba ringatnánk magunkat, ha arra gondolnánk, hogy máris küszöbön áll a nemzetközi szakszervezeti egység megteremtése.

Az előbbiekben már szó esett a bizalmatlanságról, a gyanakvásról. Időközben ez jelentősen csökkent. Mégis azok, akik a szocializmus és a kommunizmus ellenfeleiként lépnek fel (és ilyenek napjainkban is akadnak a nyugati szakszervezeti mozgalomban), mindent elkövetnek, hogy rágalmakat szórjanak a szocializmus viszonyai közt tevékenykedő munkásszervezetekre, s ezzel elhintsék a gyanakvás és bizalmatlanság újabb és újabb magvait.

Természetes, hogy a szemben álló ideológiák ütköztetése, a kiélezett viták nem kedveznek az összefogásnak, sokkal inkább az egységtörekvések ellen hatnak. A közös akciók azonban, amelyeknek feltétele az adott kérdésben kialakuló egyetértés, ideológiai nézetazonosság nélkül is megvalósíthatók.

A kapcsolatokban a közös feladatok keresését és kialakítását szolgáló párbeszédeknek, az egymás munkájában meg-

levő pozitív vonások elismerésének, az eredmények, törekvések kölcsönös tiszteletben tartásának kell vezérelvként szolgálniuk.

Mindenkor a realitások talaján állva kell a nemzetközi egységfolyamatok erősítésén fáradozni. Az eltérő szakszervezeti irányzatok az egyes országokban működő szakszervezetek körülményeiből, lehetőségeiből adódnak. A közös feladatok meghatározása a szakszervezeti érdekvédelmi kérdésekben a legegyértelműbb. A szakszervezetek mindenütt – függetlenül ideológiai, politikai nézeteiktől, állásfoglalásaiktól – harcolnak a munkanélküliség ellen, a jobb munkafeltételekért, a színvonalasabb kulturális, szociális ellátásért, a szakszervezeti jogok érvényesítéséért. A közös érdekek összekovácsoló ereje egy táborba tömöríteti a különböző irányzatú szakszervezeteket. Egyébként ezt igazolják az immár rendszeresen megrendezett genfi konferenciák is, amelyekről korábban már szó esett.

A Szakszervezeti Világszövetség gyakorlatilag valamennyi fórumán – a Főtanács, a Végrehajtó Iroda ülésein éppúgy, mint a kongresszusokon – hitet tett a nemzetközi munkásegység megvalósításában való érdekeltsége és elkötelezettsége mellett. Az 1978 áprilisában Prágában megtartott szakszervezeti világkongresszuson kifejezésre jutott, hogy időszerűvé és szükségessé vált az SZVSZ tevékenységének korszerűsítése. Való igaz: az SZVSZ-nek elkötelezettsége mellett pezsdítő megújulására is szüksége van ahhoz, hogy eredményesen, a siker reményében munkálkodhassék a nemzetközi szakszervezeti együttműködés megteremtésén.

A Szakszervezeti Világszövetség fórumain, de más nemzetközi és regionális központok tanácskozásain is hangot kapott az a meggyőződés, hogy a nemzetközi egység megteremtését elősegíti a nemzeti szervezeti egység kialakítása. Gondoljunk például a finn szakszervezetekre, amelyek a szakszervezetek hatékony működésének e döntő fontosságú elvét felismerve 1969-ben Finn Szakszervezetek Szövetsége néven egyesültek. Azóta is jelentős szerepet vállalnak a sokoldalú

kapcsolatok építésében. De megindultak az egység útján az olasz szakszervezetek is, megteremtve ezzel egy szélesebb körű európai együttműködés lehetőségét.

Említésre méltó, hogy a különböző orientációjú szakszervezeti központok figyelme is mindinkább a közös cselekvésre irányul. Ezt nagyon is indokolttá teszik napjaink világának változó körülményei. Előtérbe kerülnek olyan sorsdöntő kérdések, mint a valutaválság, az infláció, az energia- és nyersanyaggondok, az emberi életfeltételeket pusztulással fenyegető ipari ártalmak, a szociális biztonság hiánya, az enyhülés folyamatát veszélyeztető tendenciák erősödése, elsősorban a fegyverkezési hajsza felújításának, egy nukleáris katasztrófának a veszélye. Ez utóbbit fokozza a NATO 1979. decemberi döntése a nagy erejű nukleáris fegyverek gyártásáról és Európába telepítéséről. Mindezek az emberiség közös gondjai, megoldásukhoz, a veszély elhárításához a szakszervezetek nemzetközi összefogása is szükséges és nélkülözhetetlen.

Nemzetközi munkánkban tehát erőink és energiánk jelentős részét szükségképpen a munkásegység, a szakszervezeti összefogás megteremtésére fordítjuk. Jól tudjuk, hogy célunk nem valósítható meg máról holnapra, de ügyünk igazába vetett szilárd hitünk biztonságot is ad: nem délibábot kergetünk, nem légvárakat építünk. Őszintén, nyílt szívvel és nyitott kapukkal szolgáljuk a szervezett dolgozók ügyét. És ennek az ügynek a szolgálatában készek vagyunk együttműködni mindazokkal – tekintet nélkül világnézetükre, politikai meggyőződésükre –, akik valóban a munkásérdekek védelmét, a kizsákmányolás, az imperializmus elleni harcot, az enyhülés, a béke megőrzését tekintik feladatuknak.

Változatlanul a Szakszervezeti Világszövetséghez tartozunk

BESZÁMOLÓ A SZOT X. TELJES ÜLÉSÉN

1957. január 25.

(Részlet)

Rendkívül nagy volt az októberi tragikus események nemzetközi visszhangja és hatása. A nyugati világ reakciósai a maguk győzelmeként ünnepelték a magyarországi ellenforradalmat. Mindenféle segítséget adtak és főként ígértek a felkelés vezetőinek. Ezzel egyidejűleg támadást indítottak saját országuk haladó erői ellen. Szervezett banditák megtámadták a haladó munkásszervezetek székházait, aktivistáit. Nem egy helyen, mint például Párizsban, a gyilkosságoktól sem riadtak vissza. A sajtó, a rádió és más eszközök segítségével rágalmazó hadjáratot indítottak a szocializmus eszméje ellen. Vagyis egyszerre alkalmazták a megfélemlítés és ideológiai zavarkeltés módszereit.

A magyarországi események kétségtelenül nagyon sok erkölcsi-politikai kárt okoztak a szocializmus ügyének és a haladó szakszervezeti mozgalomnak úgyszólván az egész világon. Ezt a kárt még tetézte az október végén kiadott nyilatkozat a magyar szakszervezetek kilépéséről a Szakszervezeti Világszövetségből.

Ez a nyilatkozat egy október végén létrejött ideiglenes intéző bizottság határozataként látott napvilágot. A nyilatkozat formáját tekintve sem fogadható el hivatalos dokumentumnak. S ami ennél fontosabb: az ideiglenes intéző bizottság nem volt hivatott ilyen határozat meghozatalára, ilyen nyilatkozat megtételére. Ebből következik, hogy a kilépésről szóló nyilatkozat érvénytelen, s a magyar szakszervezeti mozgalom

változatlanul a Szakszervezeti Világszövetséghez tartozónak vallja magát.

A magyar szakszervezeteknek az a véleményük, hogy nagy szükség van minden ország szakszervezeteinek egységére. Szükség van erre annál is inkább, mert csak a munkásosztály nemzetközi egysége akadályozhatja meg a reakció erőinek a munkásosztály jogai ellen indított támadásait és az új háború előkészítését. Szükség van a különböző felfogású szakszervezetek együttműködésére, hogy a haladás erői mindenütt ellenállhassanak a reakció mesterkedéseinek. A magyar szakszervezetek úgy vélik, hogy a Szakszervezeti Világszövetséghez való tartozásuk elősegíti ennek az egységnek az erősítését.

A Szakszervezeti Világszövetséghez való tartozásunk semmiképpen sem akadályozza azt, hogy kapcsolatokat építsünk ki a világszövetség keretén kívül álló szakszervezetekkel is. A magyar szakszervezetek jó kapcsolatokat, baráti együttműködést akarnak, és van is már testvéri kapcsolatunk a jugoszláv, az osztrák szakszervezetekkel és mindazokkal a más irányzatú szakszervezetekkel is, amelyekkel az együttműködés és jó viszony a kölcsönös megegyezés, egymás elveinek tiszteletben tartása alapján kiépíthető.

A Szakszervezeti Világszövetséget és a hozzá tartozó szakszervezeteket egy pillanatra sem ingatták meg a magyarországi események. Kitartottak elvi álláspontjuk mellett, valódi érdekeinket képviselték. A felkelés első pillanatától kezdve világosan felismerték annak reakciós, ellenforradalmi jellegét. Segítséget kínáltak és nyújtottak nekünk a legkülönbözőbb formákban. A Szakszervezeti Világszövetség már október 25-én felhívást bocsátott ki, amelyben rámutatott arra, hogy a magyarországi események mögött a nemzetközi reakció mesterkedése rejlik és Magyarországon a harc a szocializmus és az ellenforradalom erői között folyik. Egyszóval internacionalistákhoz méltóan viselkedtek, és bebizonyították, hogy a bajban mellettünk állnak, segítenek.

A Szakszervezeti Világszövetség kezdeményezésére több értekezleten megtárgyalták a magyar szakszervezetek képvi-

selőinek bevonásával a magyarországi helyzetet, és ennek alapján még november 27-én a magyar szakszervezetekkel közös nyilatkozatot adtak ki. Ugyancsak a Szakszervezeti Világszövetség kezdeményezésére január 4-én nemzetközi konferencia ült össze a Magyarországnak nyújtandó segítség megtárgyalására. Ez a konferencia felemelő példáját mutatta a nemzetközi munkásszolidaritásnak.

A világszövetséghez tartozó szakszervezetek egy része már ezt megelőzően is nagy erőfeszítéseket tett a magyar munkásosztály, a magyar nép segítésére. A Prágában megtartott konferencián hozott határozat szervezetté tette ezt a spontánul is megnyilvánuló szolidaritást. A szolidaritási akció eredményeképpen a Szovjetunió, Franciaország, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia szakszervezetei adományaik egy részét már el is juttatták a magyar szakszervezeteknek.

Külön is szólni kell a Német Demokratikus Köztársaság szakszervezeteinek nagy áldozatkészséggel megszervezett gyermeküdültetési akciójáról, amelynek során már eddig közel kétezer magyar gyermeket küldtünk ki háromhónapos tartózkodásra a Német Demokratikus Köztársaságba. Az anyagi segítségről szólva el kell mondani, hogy az osztrák szakszervezetek, amelyek nem tartoznak a Szakszervezeti Világszövetséghez, ugyancsak segítséget nyújtanak, és már eddig is több ízben csomagokat juttattak el a magyar szakszervezetekhez, amiért ez úton is köszönetünket fejezzük ki.

A Szakszervezeti Világszövetség által szervezett szolidaritási akció nem csupán anyagi természetű. „Politikai szolidaritás" – ezzel az elnevezéssel határozták meg azt a kölcsönös segítséget, amelyet a magyar és a nemzetközi szakszervezeti mozgalom nyújt egymásnak abból a célból, hogy közös erővel visszaverjék a reakció világméretű támadását, amelyet – a magyar eseményeket kihasználva – megindítottak. Fontos kötelességünknek tartjuk, hogy a tények ismertetésével, adatokkal segítsük külföldön is a magyar események helyes elemzését és lehetővé tegyük, hogy leszűrjék a szükséges következ-

tetéseket. Ennek elősegítésére foglalkoznunk kell azzal a gondolattal, hogy a közeljövőben idegen nyelvű folyóiratot adunk ki, amely tájékoztatást ad a magyar szakszervezetek munkájáról, feladatairól.

A Szakszervezeti Világszövetség szolidaritási konferenciája leszögezte, hogy a nyugati tagszervezetek tartsák kötelességüknek, hogy foglalkozzanak az októberi események során Nyugatra került magyar munkásokkal, különösen a fiatalokkal. Fájó számunkra, hogy sok ezer megtévesztett fiatal került, részint az ellenséges propaganda hatására, részint kalandvágyból, idegenbe. Fontos kötelességünknek kell tartanunk, hogy kapcsolatba kerüljünk ezekkel a magyar munkásokkal és a nemzetközi szakszervezeti mozgalom támogatását is felhasználva elősegítsük, hogy a valóságnak megfelelő tájékoztatást kapjanak a magyarországi helyzetről és a lehetőségekhez képest minél nagyobb számban és minél hamarabb hazatérjenek.

A Szakszervezeti Világszövetség és a hozzá tartozó szakszervezetek az október 23-át követő napokban magasra emelték a nemzetközi proletárszolidaritás zászlaját, és olyan barátoknak bizonyultak, akikre a legnagyobb baj és veszedelem idején is, minden körülmények között számíthatunk. Üdvözletünket küldjük barátainknak, a Szakszervezeti Világszövetségnek, mindazoknak, akik az elmúlt hónapokban velünk együtt harcoltak a nemzetközi reakció terveinek meghiúsításáért, a magyar munkáshatalom megvédéséért.

Felszólalás
a IV. szakszervezeti világkongresszuson

Lipcse, 1957. október 10.

Kedves elvtársak!

A Szakszervezeti Világszövetség tevékenységéről szóló beszámolójában Saillant elvtárs részletesen elemezte és sokoldalúan megvilágította, hogy mit jelent az SZVSZ a világ dolgozói, a nemzetközi munkásosztály számára. Mind a főtitkári beszámoló, mind a kongresszus tanácskozása – sőt már magának a kongresszusnak az összetétele is – azt bizonyítja, hogy az SZVSZ tekintélye, súlya és befolyása növekszik a világ dolgozói körében.

Mi teszi vonzóvá az SZVSZ-t? Minek köszönhető, hogy az ellenséges támadások pergőtüze és az imperialisták minden aknamunkája ellenére is állandóan gyarapítja tömegbefolyását?

Megítélésünk szerint az SZVSZ ereje abban van, hogy megingathatatlanul küzd korunk nagy sorskérdéseinek megoldásáért, hogy fáradhatatlanul képviseli a földkerekség dolgozó millióinak létérdekeit, hogy felemeli szavát a béke biztosítása, a demokratikus szabadságjogok és szakszervezeti jogok védelme, a dolgozók élet- és munkakörülményeinek szüntelen javítása és a népek nemzeti függetlenségének biztosítása érdekében. Ezért tudja tömöríteni az SZVSZ soraiban a gyarmati, a félgyarmati és a fejlett kapitalista országok dolgozóit csakúgy, mint a szocialista tábor országainak dolgozóit.

A magyar küldöttség nézete szerint a főtitkári beszámoló

teljesen helyesen tárgyalta a nemzetközi szakszervezeti mozgalom legdöntőbb kérdéseit. Részletesen elemezte az SZVSZ jelentőségét a tőkés világ országainak dolgozói számára, és szólott a szocialista országok szakszervezeti munkájáról is. Úgy gondoljuk azonban, hogy a beszámoló még teljesebb lett volna akkor, ha kölcsönhatásában mutatta volna meg azt az összefüggést, amely a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának fejlődése és a kapitalista és gyarmati országok szakszervezeteinek harcai között fennáll.

Mire gondolunk itt?

Arra, hogy a világon ugyan különböző társadalmi rendszerek léteznek, de a munkásosztály alapvető érdekei azonosak. Az SZVSZ alapszabálya, célkitűzései éppen ezt fejezik ki. Azt, hogy az SZVSZ a nemzetközi munkásosztály egységének és közös érdekeinek kifejezője és védelmezője. Az SZVSZ tehát, éppen mint a világ dolgozói egységének kifejezője és harci szervezetük, egyaránt jelentős a szocialista országok és a tőkés világ országainak dolgozói számára.

A tavaly október végén és november elején bekövetkezett magyarországi események is ezt bizonyították. A magyarországi ellenforradalom kirobbantása után az SZVSZ – híven fennállása óta betöltött nemes hivatásához, híven a proletár nemzetköziség nagyszerű eszméihez – kezdettől fogva felemelte szavát. Felvilágosító szóval és fáradhatatlan szervező munkával mozgósította a világ dolgozóit a magyarországi események megértésére. Helyes állásfoglalásával segített leküzdeni a zavart, amelyet a nemzetközi munkásmozgalomban a magyar események és az azokat kísérő imperialista rágalomhadjárat okoztak. Az SZVSZ, híven az alapszabályban rögzített feladataihoz és a nemzetközi munkásszolidaritás magasztos célkitűzéseihez, nagyméretű nemzetközi segítőakciót szervezett az ellenforradalmi pusztítások által sújtott magyar dolgozók megsegítésére. Engedjék meg, hogy felhasználjam az alkalmat arra, hogy a világ szervezett dolgozóinak legszélesebb körű nemzetközi testülete előtt fejezzem ki a ma-

gyar munkások, az egész magyar dolgozó nép háláját és köszönetét mindazért, amit az SZVSZ értünk tett.

A kongresszus résztvevői, mint a nemzetközi munkásosztály közvéleményének képviselői, joggal várják el, hogy a magyar szakszervezeti küldöttség beszámoljon a magyarországi eseményekről. Ezt meg is tesszük. Persze részletesen nem tudunk ezzel a kérdéssel foglalkozni. Nem mintha okunk volna bármit is elhallgatni, de a helyzet részletes kifejtésére a rendelkezésünkre álló idő semmiképpen sem elegendő. Éppen azért hoztunk magunkkal dokumentumokat a kongresszus küldöttei részére, azért rendeztük meg a magyarországi ellenforradalom részleteit dokumentáló kiállítást a Dimitrov Múzeumban, azért mutattunk be két magyarországi dokumentumfilmet is, hogy minél teljesebben tájékoztathassuk a kongresszusi küldötteket.

Felszólalásomban így a magyar helyzetről csak legfőbb vonatkozásaiban adok tájékoztatást.

Ami Magyarországon történt, az része az imperializmus céltudatos támadásának a szocializmus erői, a nemzetközi munkásmozgalom ellen. Az imperialisták kezdettől fogva mindent elkövettek és elkövetnek ma is, hogy réseket keressenek, megbontsák a szocialista tábor egységét, a nemzetközi munkásosztály egységét. A teljes képhez azonban hozzátartozik az is, hogy a szocialista építőmunka során Magyarországon elkövetett hibákat akarták felhasználni a munkáshatalom megdöntésére.

Milyen természetű hibákról volt itt szó? Mielőtt erre válaszolok, le kell szögezni, hogy az elmúlt tizenkét év fejlődését Magyarországon nem a hibák, hanem az eredmények jellemzik. Közismert dolog, de nem árt újból elmondani, hogy ez alatt az idő alatt hazánkban megváltozott a termelési mód, megváltoztak a termelési viszonyok. A munkásosztály uralkodó osztállyá vált. A több száz éves elnyomás után hazánk újra elnyerte nemzeti függetlenségét.

Történelmileg rövid idő alatt óriási eredményeket értünk el. A fejlődés azonban nem volt zökkenőmentes. Ez annál

inkább érthető, mert a magyar munkásosztálynak alig néhány év alatt kellett elsajátítania az országvezetés, a politikai és gazdasági irányítás bonyolult feladatait.

A sikeres előrehaladást fékezték munkánknak azok a fogyatékosságai, amelyek a széles dolgozó rétegekben elégedetlenséget keltettek. A fő hiba az volt, hogy egy ideig nem tudtuk kellő módon összeegyeztetni a társadalmi és az egyéni érdekeket, és így – egyébként helyes társadalmi célkitűzések szolgálatában – ellentmondás keletkezett a társadalmi és az egyéni érdekek között.

A magyar szakszervezetek természetesen részesei – és nem is kis mértékben – az elért nagy eredményeknek. De nem kívülállók az elkövetett hibák tekintetében sem. A szakszervezeteket is elragadta a szocialista építés sikereinek lendülete, elsősorban az élenjáró dolgozók felé orientálódtak, és nem számoltak eléggé a munkásosztály áldozatvállalásának mértékével.

Aki az osztályharc logikáját ismeri, az tudja, hogy az uralkodó osztály ellen mindig elsősorban az elkövetett hibákat igyekeznek felhasználni. Ez történt Magyarországon is. Az imperialista propaganda azonban arra is fel akarta használni a magyar eseményeket, hogy általában megkísérelje lejáratni a szocializmus gondolatát. Úgy állították be a dolgot, mintha a munkásosztály fordult volna szembe a szocializmussal. Ez nem igaz! A magyar munkásosztály nem emelt kezet a munkáshatalomra! De tény az, hogy átmenetileg zavar keletkezett a munkásosztály soraiban, elhomályosodott a munkásosztály tisztánlátása. Ez nem utolsósorban annak is a következménye, hogy az imperialisták és hazai csatlósaik új taktikához folyamodtak a munkáshatalom elleni aknamunkájukban. Ahogyan – mint arra Saillant elvtárs rámutatott a beszámolójában – a gyarmatosítók sem élnek már mindenütt a XIX. századbeli módszerekkel, hanem kifinomultabb, kevésbé átlátszó módszerekhez folyamodnak, úgy Magyarországon sem álltak elő a kapitalista rendszer restaurálásának nyílt jelszavával. Ellenkezőleg! Azt igyekeztek elhitetni, hogy egyéb

gondjuk sincsen, mint a szocialista építőmunka közben elkövetett hibák kijavítása. Ez a demagógia kárhoztatott passzivitásra egy ideig olyan tömegeket, amelyek azonnal harcba indultak, amikor az ellenforradalmárok és imperialista istápolóik kezdeti sikereik láttán vérszemet kaptak és egyre nyíltabban beszéltek igazi céljaikról.

Közbevetőleg legyen mondva: van-e valami, ami meggyőzőbben bizonyítja a szocialista rendszer óriási életerejét és döntő fölényét, mint éppen az, hogy aránylag rövid idő – alig tizenkét esztendő – után, a közben elkövetett hibák ellenére sem lehetett egyszerűen elképzelni más tömegekre ható jelszót, mint amely a szocializmus további, még sikeresebb építésének igényével lép fel! Így kerültek azután az imperialisták és propagandistáik abba az enyhén szólva sajátságos helyzetbe, hogy a szocializmus védelmezőinek, a munkásosztály és a dolgozók érdekeiért és vívmányaiért aggódó nagylelkű és humánus emberbarátoknak igyekeztek feltüntetni magukat. Így állott elő az a csodálatos természeti tünemény, hogy a Szabad Európa, az Amerika Hangja és a londoni rádió magyar nyelvű adásainak busásan fizetett hivatásos hazudozói egymást licitálták túl a szocialista építés hibáinak állítólagos kijavításáért folytatott tevékenységükben, amely végül is a fasiszta terrorlegények és lincselő bandák részére adott nyílt utasításokba, tömegmészárlásokba és felforgatásra való felhívásokba torkollott.

Nézzék meg, elvtársaink és barátaink a magyarországi eseményeket szemléltető kiállításunkat és a filmeket. Nézzék meg a lábuknál felakasztott és még holtukban is meggyalázott becsületes munkások képeit! Nézzék meg a ronggyá tépett és megperzselt vörös zászlókat, a nemzetközi munkásmozgalom megszentelt lobogóit! Nézzék meg a Marx–Engels-, Lenin-kötetek hamuvá égetett lapjait, fordíttassák le maguknak a gomba módra elszaporodott reakciós pártok kiáltványait vagy Mindszenty bíboros szemérmetlen követeléseit! Nézzék meg, elvtársak, és ítéljenek! Így festett Magyarországon Washington, London és Bonn „szocializmusa", a Sza-

bad Európa és az Amerika Hangja „szocializmusa", a lincselők, a huligánok, a szabadjára eresztett börtöntöltelékek, a Horthy-tisztek és a Nyugatról bedobott fasiszta csőcselék „szocializmusa".

Örök hála és dicsőség a testvéri Szovjetuniónak, hogy a magyar munkáshatalom segítségére sietett, s a magyar népnek a forradalmi munkás-paraszt kormány vezetésével tömörülő, eszméletre ébredő erőivel együtt gyorsan és végérvényesen véget vetett az ellenforradalmárok garázdálkodásainak. Hála és köszönet a szocialista tábor valamennyi testvéri népének, amely gyors és hatékony segítséget nyújtott a magyar népnek. Hála és köszönet az egész nemzetközi munkásosztálynak, amely a munkásszolidaritás fénylő példáit mutatta a magyar dolgozók ügyének erkölcsi, politikai és gazdasági támogatásában.

A magyar munkásosztály, az egész magyar nép nevében a nemzetközi munkásközvélemény eme nagy fórumáról mondunk köszönetet mindazoknak a munkástestvéreinknek és mindazoknak a szakszervezeteknek, amelyek a szocialista országokban és a tőkésországokban fáradhatatlanul harcoltak a nemzetközi közvélemény felvilágosításáért és az ellenforradalom okozta sebek behegesztéséért.

A nemzetközi munkásszolidaritás e legyőzhetetlen ereje annál nagyobb jelentőségű, mivel az imperialisták – régi, kipróbált módszereikhez híven – a magyar események nyomán ismét elővették a kommunistaellenesség, a szovjetellenesség ósdi lemezét. Helyesen mutatott rá beszédében Rudolf Kirchner elvtárs, az FDGB titkára, hogy a kommunistaellenesség, a szovjetellenesség mérgezett fegyverével igyekeznek a monopolisták megosztani és félrevezetni a munkástömegeket. Ezt tették a magyar ügyben is.

Ha valahol, akkor éppen itt, Lipcsében, a német munkásmozgalom hősi hagyományainak e dicső városában jól tudják, milyen galád és alávaló módszerekkel igyekezett ártani a nemzetközi reakció, a fasizmus a munkásosztály ügyének. Ha valahol, akkor éppen itt, Lipcsében érdemes emlékeztetni

arra, hogyan próbált a fasizmus nemzetközi méretű pert koholni az egész kommunista mozgalom, a szocializmus ügye és a Szovjetunió ellen. És ha valahol időszerűek, akkor éppen itt, Lipcsében időszerűek a halhatatlan Dimitrov emlékezetes szavai, amelyekkel visszavágott a gyalázatos összeesküvés szervezőinek: „A történelem kereke előre forog és forogni fog a proletariátus végső győzelméig!"

Ezeket a szavakat idézzük most is, amikor a magyar események mérlegét megvonva kijelentjük mindazoknak, akik visszafelé akarták forgatni hazánkban a történelem kerekét: „Nem, uraim! A történelem kereke előre forog és forogni fog a proletariátus végső győzelméig!" S ahogyan Dimitrov Lipcsében a világközvélemény ítélőszéke előtt a vádlottak padjára ültette a hitleri fasizmust, úgy lehet most is itt, Lipcsében a nemzetközi munkásosztály ítélőszéke előtt a vádlottak padjára ültetni az amerikai imperializmust és minden rendű és rangú segítőtársait.

Azon mi egyébként nem csodálkozunk, hogy az imperialisták ádáz rágalomhadjáratot folytatnak a szocialista országok ellen. Azért imperialisták, hogy ne legyenek szerelmesek a szocializmusba. De sajnálatos, hogy úgynevezett munkásvezetők még az imperialistákon is messze túltesznek, mint például a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének főtitkára, Oldenbroek úr, aki egyenesen azt követelte az ENSZ-től, amit még az amerikai delegátus, sőt a francoista és csangkajsekista delegátus sem mert követelni: hogy zárják ki Magyarországot az Egyesült Nemzetek Szervezetéből.

Egyes úgynevezett munkásvezetők a rágalmak özönét szórják a magyar népi demokráciára, de nem vették maguknak a fáradságot, hogy meggyőződjenek arról, mi is történt tulajdonképpen nálunk. A magyar események után a tőkésországokból is számos delegáció járt hazánkban. Eljöttek, és hazatérve elmondották, hogy mi az igazság.

Az igazság pedig az – és ezt barátaink örömére és ellenségeink bánatára büszkén jelentjük ki –, hogy egy év alatt lényegében begyógyultak az ellenforradalom ütötte sebek. Po-

litikai és gazdasági életünk sok vonatkozásban egészségesebben fejlődik, mint régebben, éppen az október előtt felismert hibák kijavítása következtében.

Az ipari termelés néhány százalék híján már elérte a tavaly október előtti szintet. A vállalatok önállóságának növelésével, a béralap önálló felhasználásával bérrendszerünk mindjobban ösztönöz a minőségi munkára, a szakmai képzés fokozására.

A megoldás útján halad az üzemi demokrácia továbbfejlesztése kapcsán a dolgozóknak a vezetésben való fokozott részvétele, az egyszemélyi vezetés elvének fenntartásával.

Az a tény, hogy az ellenforradalom súlyos pusztításai ellenére, a nemzetközi szolidaritás segítségével, hihetetlenül gyors ütemben állt helyre országunk gazdasági élete, nem csupán gazdasági jelentőségű. Kézzelfogható és kétségbevonhatatlan bizonyítéka ez a tömegek bizalmának, annak, hogy a magyar munkások, parasztok, értelmiségiek támogatják az ország vezetőit és hűek a szocializmus ügyéhez.

A gazdasági és politikai konszolidációban nem kis szerepet játszott szakszervezeteink egyre javuló munkája. Szakszervezeteink olyan politikai és társadalmi súllyal rendelkeznek, amely méltán illeti meg az uralkodó osztály, a munkásosztály legnagyobb tömegszervezeteit. Megerősítették és állandóan erősítik kapcsolataikat a dolgozó tömegekkel annak eredményeként, hogy a dolgozók élet- és munkakörülményeit érintő kérdések megoldásában a szakszervezeteknek döntő szavuk van. Minden lehetőségünk megvan ahhoz, hogy sikeresen egyeztessük össze a társadalmi és egyéni érdekeket és kijavítsuk az e téren elkövetett múltbeli hibákat.

Amikor szakszervezeti munkánk javításáról beszélünk, arról van szó, hogy szüntelenül keressük és kutatjuk a szakszervezeti tevékenység legjobb módszereit. Állandóan keressük és kutatjuk azokat a módszereket, amelyeknek segítségével a szakszervezetek a leghatékonyabban tudják ellátni a szocialista építőmunkában reájuk háruló sokoldalú és bonyolult feladatot.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a magyarországi események, az ellenforradalom kirobbantása milyen zavarokat és nehézségeket okoztak a nemzetközi munkásmozgalomban. A megpróbáltatások ideje azonban elmúlt. A magyar munkáshatalom – hála a nemzetközi munkásosztály, elsősorban pedig a Szovjetunió testvéri segítségének és a magyar dolgozók helytállásának – szilárdan áll és szilárdabb, mint valaha!

Biztosíthatjuk elvtársainkat és barátainkat, hogy minden erőnkkel azon leszünk – és ezt meg is valósítjuk –, hogy ne gondot okozzunk, hanem minél több örömet szerezzünk a nemzetközi munkásmozgalomnak.

Éljen a Szakszervezeti Világszövetség, a világ dolgozóinak nagyszerű harci szervezete!

Éljen korunk legyőzhetetlen, történelemformáló ereje, a nemzetközi proletárszolidaritás!

Felszólalás
a VI. szakszervezeti világkongresszuson

Varsó, 1965. október 12.

Tisztelt világkongresszus! Kedves elvtársak!

A varsói kongresszus ünnepi számvetést és fokozottan felelősségteljes munkát jelent mindannyiunknak. Jogos büszkeséggel tekinthetünk vissza a két évtized alatt megtett útra, a harcokra és az eredményekre. Ugyanakkor mélységes felelősségtudattal, a változó világ új követelményeihez alkalmazkodva kell elemeznünk és meghatároznunk az új feladatokat s a valóra váltásukhoz legalkalmasabb módszereket.

A Szakszervezeti Világszövetség fennállásának húsz éve alatt bebizonyította, hogy olyan hatalmas szervezett erőt képvisel, amilyenre még nem volt példa a szakszervezeti világmozgalom történetében.

Az SZVSZ ereje – a nemzetközi munkásosztály ereje. Az SZVSZ korunk társadalmi igényeinek, parancsának tesz eleget, amikor e kor leghaladóbb osztályának, az emberiség jövőjét hordozó és formáló munkásosztálynak természetes egységtörekvéseit váltja valóra, alapvető érdekazonosságát juttatja kifejezésre.

Az SZVSZ ereje és történelmi érdeme, hogy szintézisbe hozta a jelenkori nemzetközi szakszervezeti és munkásmozgalom sokszínűségét.

Saillant elvtárs beszámolója is megállapítja, hogy a szocialista országok megjelenése új színnel gazdagította a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat. Ez így van. De ennek a másik oldala is igaz. A nemzetközi munkásszolidaritás és

megtestesítőjének, az SZVSZ-nek tevékenysége nagymértékben hozzájárult a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának fejlődéséhez. A Szakszervezeti Világszövetség keretei lehetővé teszik, hogy a szocialista országok szakszervezetei gyümölcsözően használhassák fel munkájukban a forradalmi szakszervezeti mozgalom évszázados hagyományait és tapasztalatait.

Megítélésünk szerint elévülhetetlen érdeme van abban is az SZVSZ-nek, hogy létével és tevékenységével felbecsülhetetlen értékű támogatást nyújtott és nyújt a tőkésországok dolgozóinak. Az SZVSZ akcióprogramja a világ minden tájára eljut és vonzó, mert a világ minden dolgozójának vágyait és törekvéseit fejezi ki. A nemzetközi burzsoáziának számolnia kell a Szakszervezeti Világszövetséggel mint tényezővel, mint a nemzetközi munkásszolidaritás harcos szervezetével.

Érdemei vannak az SZVSZ-nek abban is, hogy széthullott a gyarmati világrendszer, hiszen a nemzeti felszabadulásukért küzdő országokban a szakszervezetek mindenhol jelen voltak, sőt számos országban mint hatalmi tényezők döntően befolyásolták a társadalmi fejlődést.

A Szakszervezeti Világszövetség sohasem presztízsszempontokért harcolt, hanem mindig a munkásérdekekért. A vélt vagy tényleges sérelmekből sohasem kovácsolt tőkét, hanem mindig alárendelte a vitákat, a nézeteltéréseket a legfőbb, a legfontosabb ügynek: a világ dolgozói közös érdekeinek, a nemzetközi szakszervezeti és munkásegység erősítésének. A munkásmozgalom törvénye, hogy a lokális érdekeket mindig alá kell rendelni a közös ügynek.

A napirend első és második pontjáról elhangzott beszámolók – amelyeknek a gondolatmenetével és alapvető megállapításaival a magyar szakszervezeti küldöttség a maga részéről teljesen egyetért – felvázolták azokat a legfőbb problémákat és tennivalókat, amelyek a jelenlegi bonyolult világhelyzetben elsőrendű fontosságúak a szakszervezeti világmozgalomban.

Mindenekelőtt szeretnénk leszögezni, hogy egyetértünk a

beszámolónak a Szakszervezeti Világszövetség jellegét meghatározó megfogalmazásával. Az SZVSZ valóban csak úgy töltheti be a nemzetközi életben vállalt szerepét, ha a dolgozók demokratikus, osztályjellegű, haladó tömegszervezeteként lép fel. Ez a megfogalmazás magában foglalja, hogy minden kérdésben a dolgozók osztályérdekei alapján cselekszik, s a világ haladó és békeharcos erőinek sorában a maga szakszervezeti arculatával vesz részt. Ez a megfogalmazás alkalmas arra, hogy pontosan meghatározza az SZVSZ tevékenységének fő irányvonalát, és egyben arra is, hogy lehetővé tegye a soraiba való belépést vagy az akcióiban való részvételt, az SZVSZ-szel való együttműködést mindama szakszervezeteknek, amelyek valóban a dolgozók létérdekeiért óhajtanak küzdeni.

A szakszervezeti világmozgalom alakulása az SZVSZ tevékenységével kapcsolatban új követelményeket állít fel. A nemzetközi szakszervezeti mozgalom arculata jelentősen megváltozott a húsz év előttihez képest. A közös világmozgalom keretében a fő problémák mellett más-más sajátos tennivalókat kell megoldaniuk a szocialista országok, a tőkésországok, az újonnan felszabadult országok és a szabadságukért még harcban álló gyarmati területek szakszervezeteinek és munkásmozgalmának.

Az SZVSZ jellege – mint a nemzetközi szakszervezeti mozgalom osztályharcos tömegszervezetének jellege – nem változott, de változtak, szélesedtek, sokrétűbbé váltak a tennivalók. Szükségessé vált a feladatok pontosabb meghatározása és esetenkénti megfelelő összehangolása.

Az V. szakszervezeti világkongresszus óta eltelt évek eseményei igazolták az akcióprogram helyességét. Maga az élet parancsolóan követeli, hogy a nemzetközi munkásosztály egységakcióinak új lehetőségeit és útjait keressük. Mint mindenben, itt is reálisan kell megítélni a helyzetet és célkitűzéseinket meghatározni. Az adott viszonyokkal kell számolni. Keresni kell a kapcsolatok felvételét vagy kiszélesítését, ahogyan azt a beszámoló is kifejti, a világ ama dolgozóival és mun-

kásszervezeteivel, amelyek ma még kívül esnek az SZVSZ hatókörén. Látnunk kell, hogy az osztályharcos cselekvés nem elhatározás kérdése. Az osztályhelyzet mindenkivel vele születik. Az osztálytudat kialakulása viszont bonyolult folyamat következménye. Az SZVSZ-nek és valamennyi tagszervezetének kötelessége és hivatása kezet nyújtani, segíteni azokat a munkástömegeket és -szervezeteket, amelyek nem ismerték fel még az osztályharcos cselekvés szükségességét s a munkásszolidaritás erejét.

A jelenlegi világhelyzetben a nemzetközi munkásosztály egységes fellépése szükségesebb, mint valaha. Az amerikai imperialisták szennyes, tömeggyilkos háborút folytatnak a hős vietnami nép ellen, amelynek nagyszerű helytállása, áldozatkészsége és bátorsága méltán váltotta ki a világ valamennyi becsületes dolgozójának cselekvő szolidaritását. A dolgozók száz- és százmilliói állnak harcoló vietnami testvéreik oldalán, és felemelik felháborodott, tiltakozó szavukat az amerikai agresszorok embertelen bűncselekményei ellen. Innen, a VI. szakszervezeti világkongresszus szószékéről a magyar nép, a magyar szakszervezetek nevében is megújítjuk a világ dolgozóinak parancsoló követelését: „El a kezekkel Vietnamtól!"

A magyar dolgozók mélységes testvéri szolidaritásáról biztosítjuk a vietnami népet, a vietnami szakszervezeteket. Arra kérjük a kongresszuson jelen levő vietnami munkástestvéreinket: vigyék el a magyar dolgozók üzenetét a harcoló Vietnamba. Biztosítsák a vietnami hazafiakat, hogy a magyar dolgozók teljes együttérzéssel állnak mellettük.

A nemzetközi helyzet veszélygócai között külön hangsúllyal kell szólnunk a nyugatnémet revansista és militarista törekvésekről. A mi hazánkat egy emberöltő alatt két ízben sodorta pusztító háborúba a német imperializmus, mérhetetlen szenvedést okozva a magyar népnek. Érthető hát, ha népünk akaratát kifejezésre juttatva tevékenyen támogatunk minden olyan erőfeszítést, amelynek célja, hogy gátat emeljen a német militarizmus agresszív szándékai elé.

Az SZVSZ – véleményünk szerint – helyesen, a dolgozók

létérdekeinek megfelelően foglal állást a béke és a háború nagy kérdéseiben. Ebben a tevékenységében az SZVSZ és tagszervezetei mindenkor számíthatnak a magyar szervezett dolgozók támogatására.

Ezek után engedjék meg, hogy Saillant elvtárs beszámolójának egy bennünket különösen érintő részéről, a szocialista országok szakszervezeteinek munkájáról, illetve ezen belül a magyar szakszervezetekről szóljak.

Mi nagyra értékeljük a tőkés világban nehéz körülmények között harcoló osztálytestvéreink és szakszervezeteik küzdelmeit, az egész szakszervezeti mozgalomnak rendkívül hasznos tapasztalataikat. Ugyanakkor szeretném kiemelni, hogy a szocialista országok szakszervezeteinek megjelenése egy sereg új, eddig nem látott problémával és feladattal állította szembe a munkásosztályt.

Az a tény, hogy a munkásosztály elnyomott osztályból uralkodó osztállyá vált, új módon vetette fel a szakszervezetek tevékenységét, szerepét a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életben. A munkásosztály hatalomra kerülésének ténye a szakszervezeteknek a hatalom gyakorlásával kapcsolatos összes feladatban való széles körű részvételét jelenti. Politikailag a szakszervezet többé már nem a rendszer ellenzéke, hanem ellenkezőleg: a fennálló rend – a munkáshatalom – egyik legfőbb támaszának szerepét kell betöltenie. Így válnak a szakszervezetek elsőrendű politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális tényezővé a szocialista országokban. Ez óriási lehetőségeket, de egyben megnövekedett felelősséget is jelent szakszervezeteinknek.

A szakszervezetek nem szorítkozhatnak többé csupán a napi érdekvédelmi feladatok ellátására, ami természetesen klasszikus feladatuk marad a szocialista országokban is. Ennek a feladatnak az értelmezése azonban kibővül, a tennivalók módszerei megváltoznak.

A szakszervezeteknek részt kell venniük minden olyan tevékenységben, amely a termelőerők fejlesztését, a népjólét növelését, az anyagi javak minél nagyobb bőségét igyekszik

megteremteni. Tevékenyen részt kell vállalniuk minden alkotóerő összefogásában. Széles fronton be kell kapcsolódniuk a néptömegek kulturális felemelését megvalósító felvilágosító és nevelő munkába. Mert csak így, és csakis így harcolhatnak a szakszervezetek a munkásosztály politikai hatalmának megszilárdításáért, a dolgozó tömegek jólétéért.

Ezek azok az új vonások, amelyekről Saillant elvtárs beszámolója is olyan nagy nyomatékkal szólt. Hiszen a szocializmus ma már nem csupán a munkásmozgalom legjobbjainak tervezőasztalán elképzelt eszmény, hanem valóságos, működő modell, korunk legnagyobb vívmánya.

És mint a szocialista építés és kísérletezés minden területén, a szakszervezeti munkában is a szovjet nép tört új, eddig fel nem tárt utat a történelemben. A szakszervezeti munka új tartalmának és formáinak kialakításában a szovjet szakszervezetek gazdag tapasztalataira támaszkodtunk és támaszkodunk ma is, figyelembe véve természetesen országunk sajátosságait.

Szakszervezeti mozgalmunkban a történelmi mércével mérhető nagy események mellett sok gond, nehézség, fogyatékosság is akad. De ez egészen természetes, hiszen országunk dolgozói csak két évtizedes tapasztalattal rendelkeznek az állam és a népgazdaság vezetésében. A szocialista építőmunka során nemcsak ezt a nehézséget, hanem a kapitalizmustól örökölt gazdasági és kulturális elmaradottságot is le kell küzdenünk.

Mostanában divattá vált Nyugaton a szocialista országok – így hazánk – gazdasági problémáit szemünkre vetni. Köszönjük a figyelmet. De szeretnénk kritikusainkat e tribünről is emlékeztetni egy történelmi tényre. Arra, hogy a szocialista országok társadalmi rendszere – így hazánké is – az egyetlen olyan társadalmi rendszer a világon, amely a termelőerőket nem kizsákmányolásból, más népek kirablásából és leigázásából, hanem önerejéből, a dolgozók tevékenységével fejlesztette. Mi erre büszkék vagyunk!

Történelmileg nézve fejlődésünk olyan ütemű, amilyenre

még nem volt példa. A társadalmi, gazdasági és kulturális élet rohamos fejlődése szüntelenül új feladatok elé állítja szakszervezeti mozgalmunkat. A társadalmi fejlődésben bekövetkezett változásokhoz kell jobban igazítani szakszervezeteink munkáját. Tovább kell fejlesztenünk a szocialista demokráciát, a dolgozókat fokozottabban kell bevonni a vezetésbe, az ügyek intézésébe munkahelyi szinten is. Tökéletesítenünk kell elosztási és ösztönzési rendszerünket is. Ezek a feladatok számos vonatkozásban még kidolgozásra várnak.

Megítélésünk szerint a magyar szakszervezetek helyes és jó úton járnak. A magyar munkásosztály mélységesen átérzi történelmi felelősségét a nemzetközi munkásosztály iránt. Jól kell sáfárkodnunk a hatalommal, hiszen a szocialista országok jelene világméretekben a jövő. Mint Saillant elvtárs beszámolójának egyik alcíme is megállapítja: „A szocialista országok dolgozói egy új világ építői."

A VI. szakszervezeti világkongresszus beszámolója egységre és szolidaritásra szólítja fel a világ munkásosztályát, amely valamennyi haladó erővel egyesülve az emberiség minden problémáját képes megoldani. Közös a zászlónk – a munkástestvériség vörös lobogója. Közös a célunk – a munkásosztály ügyének szolgálata. Ha egyesítjük erőinket a világ dolgozóinak javára, akkor a varsói kongresszus új, nagyszerű lapot nyithat a nemzetközi szakszervezeti mozgalom történetében.

Biztosíthatom önöket, kedves elvtársak, hogy a magyar szakszervezetek, mint eddig, a jövőben is mindent megtesznek, ami erejükből telik, hogy tovább erősítsék a nemzetközi munkásegység megtestesítőjét, a Szakszervezeti Világszövetséget és becsülettel kivegyék részüket a világ dolgozóinak közös, nagy küzdelméből.

Éljen a húszéves Szakszervezeti Világszövetség, amelynek nagyszerű a múltja, de még ragyogóbb a jövője!

Beszámoló a VI. szakszervezeti világkongresszusról a SZOT ülésén

1965. október 30.

Tisztelt tanácsülés! Kedves elvtársak!

A VI. szakszervezeti világkongresszus a szakszervezeti világmozgalom minden eddiginél átfogóbb, páratlan erejű harci seregszemléje volt. A nemzetközi szakszervezeti mozgalom története még nem ismert ilyen reprezentatív, ilyen sokrétű és sokszínű szakszervezeti világtalálkozót. A varsói ülésteremben egymás mellett ültek, és a legfontosabb harci feladatokról tanácskoztak ugyanannak a közös nagy ügynek, a nemzetközi munkásosztály ügyének harcosai, öt világrész kilencven országának szakszervezeti és munkásküldöttei. Ott voltak a szocialista országok szakszervezeteinek küldöttei, a tőkés világ osztályharcos szakszervezeti mozgalmainak delegátusai, valamint az újonnan felszabadult vagy a gyarmati elnyomás ellen nemzeti felszabadulásukért még harcban álló országok szakszervezeteinek képviselői.

A varsói kongresszus egyik leglényegesebb vonása az volt, hogy egyesítette a szakszervezeti világmozgalom különböző feltételek között, különböző sajátosságok, társadalmi, gazdasági és politikai körülmények között harcoló osztagait. A varsói szakszervezeti világparlament sokszínűségének szilárd és egységes alapja volt – az osztályalap, a nemzetközi munkásosztály törekvéseinek és céljainak rendíthetetlen szolgálata.

Az SZVSZ történelmi érdeme és vonzerejének legfőbb forrása éppen az, hogy soraiba tömöríti a nemzetközi szakszervezeti mozgalom összes haladó erőit. Ez a magyarázata

annak, hogy a Szakszervezeti Világszövetség kongresszusról kongresszusra állandóan gyarapítja erejét és tömegbefolyását. Csak a legutóbbi, az V. szakszervezeti világkongresszus óta eltelt négy esztendő alatt is több mint 18 millióval nőtt az SZVSZ számbeli ereje: a világszövetség ma már 138 millió szervezett dolgozót egyesít. Politikai tömegbefolyása azonban számbeli erejénél is jóval nagyobb.

A kongresszus ennek is beszédes tanújelét adta. A világ 210 millió szervezett dolgozója közül a VI. szakszervezeti világkongresszuson 159 114 000 dolgozó képviseltette magát, tehát a földkerekség szervezett dolgozóinak 80 százaléka. Ott voltak a kongresszuson olyan jelentős autonóm szakszervezeti központok küldöttei, mint az Összafrikai Szakszervezeti Szövetség, a Latin-amerikai Dolgozók Állandó Szakszervezeti Egységkongresszusa, a japán SOHYO, továbbá Afrika és Latin-Amerika sok országának az SZVSZ-en kívül álló szakszervezeti képviselői. Sőt sok olyan szakszervezet is képviseltette magát, amely a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéhez tartozik, így például a skandináv országok, Finnország, Anglia, Ausztrália, Új-Zéland, Kanada és az Egyesült Államok egyes szakszervezetei. Több mint 21 millió volt azoknak a dolgozóknak a száma, akik az SZVSZ-en kívüli szakszervezetekhez tartoznak ugyan, de elküldték delegátusaikat a VI. szakszervezeti világkongresszusra.

A VI. szakszervezeti világkongresszus választ adott a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom minden alapvető társadalmi, gazdasági és politikai kérdésére, s meghatározta azokkal kapcsolatban a nemzetközi szakszervezeti mozgalom jelenlegi tennivalóit.

A kongresszus felmérte, elemezte és összegezte a nemzetközi munkásosztály antiimperialista egységfrontjának kiszélesítésével és megszilárdításával kapcsolatos, a háború és az agresszió, a gyarmatosítás nyílt és leplezett erőivel, a kizsákmányolás és az elnyomás mindenfajta képviselőivel szemben folytatott harc feladatait.

A jelenlegi világhelyzet döntő vonása, hogy a társadalmi fejlődés irányát és jellegét a béke, a szocializmus, a haladás erői határozzák meg. A nemzetközi munkásosztály világméretekben offenzívában van, hogy betöltse történelmi küldetését és hivatását. Ugyanakkor az imperializmus – különösképpen pedig az amerikai imperializmus – erői elkeseredett erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy megkíséreljék megállítani vagy visszafordítani a történelem menetét. A VI. szakszervezeti világkongresszus is megállapította, hogy az amerikai imperializmus a világ zsandárjaként cselekszik, a hitlerizmus örökébe lépett, a békéért, a szabadságért és a szocializmusért harcoló népmilliók legádázabb ellensége.

A kongresszus teljes egyöntetűséggel foglalt állást az amerikai imperialista agresszió ellen hazáját hősiesen védelmező vietnami nép iránti szolidaritás további fokozásáért, megállapítva, hogy ez ma a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom elsőrendű feladata. A kongresszus ezért súlyának megfelelően külön napirendi pontban foglalkozott a vietnami helyzettel, és határozatában felhívta a világ dolgozóit, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel nyújtsanak maximális erkölcsi és anyagi támogatást a vietnami népnek. A vietnami nép iránti szolidaritás jegyében 1965. december 20-án világszerte megünneplik a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front megalakulásának 5. évfordulóját.

A kongresszus teljes határozottsággal foglalt állást a békés egymás mellett élésért vívott harc fokozása mellett, az atomvilágháború kirobbantásának veszélye ellen, leleplezve és megbélyegezve a világ népeinek fő ellenségét, az amerikai imperializmust.

A varsói kongresszus irányt mutatott és orientált, szervezett és mozgósított a világ dolgozói előtt álló legalapvetőbb harci célkitűzések megvalósítására. Ugyanakkor a kongresszuson a változó világ változó követelményeinek megfelelően új igények is jelentkeztek a szakszervezeti világmozgalom iránt a nemzetközi szakszervezeti mozgalom valamennyi területén.

A kongresszus beszámolói, valamint a latin-amerikai, ázsiai és afrikai delegátusok jelentős részének hozzászólásai megmutatták, hogy az újonnan felszabadult országokban és a nemzeti felszabadulásukért még harcban álló területeken – ahol viszonylag kisszámú a munkásosztály és politikai pártja még nincs – a szakszervezeteknek olyan feladatokat is el kell végezniük, amilyenek a fejlett tőkésországokban a munkásosztály politikai pártjaira hárulnak. A példák sora mutatja, hogy a függetlenségüket nemrégen elnyert országokban a gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális élet megszervezésében a szakszervezetek a haladó erők élvonalában harcolnak, s rendkívül fontos szerep hárul rájuk a teljes politikai és gazdasági függetlenség kivívásában, megszilárdításában.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalmat, különösen pedig a felszabadult országok és a nemzeti függetlenségükért még harcban álló országok dolgozóit és népeit sokféle ráhatás éri. A még gyarmati uralom alatt álló területeken véres és brutális terrorral, a legkegyetlenebb elnyomással, erőszakkal lépnek fel a nemzeti szabadságmozgalmak ellen. A fejlődő, fiatal országokban a neokolonializmus a legrafináltabb eszközökkel igyekszik megtartani régebbi pozícióit vagy visszaszerezni az elvesztetteket. A beszámolók és a felszólalások számos példát szolgáltattak a neokolonialista módszerek széles skálájára, a gazdasági behatolástól a politikai nyomáson és diplomáciai zsaroláson át a leplezetlen katonai intervenció igénybevételéig.

A kolonializmus és neokolonializmus fegyvertára tehát változatos. Gazdasági „segélytől" politikai és katonai szerződésekig sok mindent kínál. Csak egyet nem tud adni: eszményt, ideált. Ezt csakis a szocializmus adhat. A felszabadult országok és a függetlenségükért harcoló országok küldötteinek felszólalásai sokszínűen tükrözték népeiknek azt a szilárd hitét, hogy nemzeti függetlenségük kivívása és megszilárdítása égető problémáira csakis a szocializmus eszméiben találják meg a választ. A szakszervezetek és a bennük tömörült munkások, parasztok, forradalmi értelmiségiek harcukban

egymás mellett emelik magasra a szocializmus, a munkás nemzetköziség vörös zászlait és országuk szabadságküzdelmének nemzetiszínű lobogóit.

A kongresszus meggyőző erővel bizonyította, hogy a gyarmati sorból nemrégiben felszabadult és a gyarmati elnyomás ellen még harcoló országok népei ma már nem egyszerűen tartalékai a szocializmus világméretű erőinek, hanem tudatos, cselekvő harcostársai.

Új igények jelentkeztek a tőkésországok szakszervezeti mozgalma iránt is. A két legnagyobb nyugat-európai szakszervezeti szövetség, a CGT és a CGIL gazdag harci tapasztalatokkal rendelkezik. A hagyományos szakszervezeti munka klasszikus feladatai terén messzemenően kifejlesztették tevékenységüket, ugyanakkor állandóan elemzik a fejlett tőkésországok gazdasági, politikai és társadalmi változásaiból adódó új tennivalókat. A fejlett kapitalista országokban a tőke hatalmas méretű nemzeti és nemzetközi koncentrációja, az amerikai tőke fokozódó behatolása az európai tőkésországok gazdasági életébe, az állammonopolizmus erősödése, a Közös Piac, a konjunktúra, a viszonylag magasabb életszínvonal, az automatizálás és a kizsákmányolás módszereinek rafináltsága stb. új helyzet elé állítja a szakszervezeteket.

A kongresszus beszámolóiban és vitájában megfogalmazást nyert az az igény, hogy a monopóliumok nemzeti és nemzetközi szinten egyre szélesedő erőkoncentrációjával szemben ki kell alakítani a fejlett tőkésországok munkásosztályának és szakszervezeti mozgalmának szervezett és hatékony egységakcióit. A kongresszus állást foglalt amellett, hogy e célból – különösen a Közös Piac országaiban – új lehetőségeket és új utakat kell keresni a nemzeti és nemzetközi szinten megvalósítandó szakszervezeti egység létrehozására, ideértve az SZSZNSZ-szel és tagszervezeteivel osztályalapon megvalósítható közös akciókat is. A kongresszus megállapította, hogy az adott helyzet parancsolóan megköveteli a politikai és a gazdasági harc egységét.

Új követelményeket állított a VI. szakszervezeti világ-

kongresszus a szocialista országok szakszervezeti mozgalma elé is. Sok felszólaló kérte, hogy a Szovjetunió és a többi szocialista ország jobban tegye közkinccsé az ország vezetésében, a hatalom gyakorlásában szerzett tapasztalatokat és az eddiginél jobban, szélesebb körűen, elemzőbben tájékoztassa a szakszervezeti világmozgalmat e sokoldalú és gazdag témakörről. Különösen igényelték a szervezett információs tevékenység kibővítését az újonnan felszabadult országok, ahol a szakszervezeteknek már ma egy sor tennivalóval kell szembenézniük országuk politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életének megszervezésében.

A szocialista országok szakszervezetei munkájának és tapasztalatainak széles körű megismerése iránt támasztott igény érthető. Hiszen a szocialista országok szakszervezeteinek megjelenése egy sereg új, korábban nem létező problémával és feladattal állította szembe a munkásosztályt.

A munkásosztály a szocialista országokban elnyomott osztályból uralkodó osztállyá vált. Így új módon merült fel a szakszervezetek szerepe, tevékenysége a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életben. Az a tény, hogy a munkásosztály hatalomra került, a szakszervezetek számára a hatalom gyakorlásával kapcsolatos összes lényeges feladatban való széles körű részvételt jelenti.

A szakszervezeteknek közre kell működniük minden olyan tevékenységben, amely a termelőerők fejlesztését, a népjólét emelését, az anyagi javak bőségét hivatott megteremteni. Be kell kapcsolódniuk a néptömegek kulturális felemelését megvalósító felvilágosító és nevelő munkába. Ugyanakkor egyetlen pillanatra sem szabad elhanyagolniuk, sőt magasabb szintre kell emelniük a napi érdekvédelmi feladatok ellátását is. E sokoldalú tennivalók együttes és egymástól elválaszthatatlan egységbe fonódó megvalósításával harcolhatnak a szakszervezetek a munkásosztály politikai hatalmának megszilárdításáért, a dolgozó tömegek anyagi és kulturális szükségleteinek egyre növekvő kielégítéséért.

A szocialista építőmunka során le kell küzdeni nemcsak a

kapitalizmustól örökölt gazdasági és kulturális elmaradottságot, hanem azt is, hogy a munkásosztálynak az állam és a népgazdaság vezetésében még csak viszonylag rövid múltra visszatekintő történelmi tapasztalatai vannak.

Az eredmények mellett ezért sok gond, nehézség, fogyatékosság is akad a munkában. De történelmi perspektívában nézve a szocialista országok fejlődésének üteme példa nélkül áll. A társadalmi, gazdasági és kulturális élet rohamos fejlődése állandóan új feladatok végrehajtását tűzi napirendre. Az új követelményekhez kell igazítanunk a mi szakszervezeteink munkáját is. Tovább kell fejlesztenünk a szocialista demokráciát, a dolgozókat fokozottabban kell bevonni a vezetésbe és az ügyek intézésébe. Tökéletesíteni kell elosztási és ösztönzési rendszerünket. Ezek a feladatok számos vonatkozásban még kidolgozásra várnak.

Érthető és természetes, ha a VI. szakszervezeti világkongresszus küldöttei, a világ dolgozóinak képviselői fokozott érdeklődéssel fordultak a szocialista országok szakszervezeteinek munkája, eredményei és tapasztalatai felé. Hiszen a szocialista országok jelene az egész világ munkásosztályának a jövője.

Az egyértelműen megfogalmazott igény azt mutatja, hogy a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának óriási a vonzereje, de hatalmas a felelőssége is. Ez arra kötelez bennünket, hogy az eddiginél mélyrehatóbban, sokrétűbben elemezzük saját munkánk és tevékenységünk tapasztalatait, a szakszervezeti világmozgalom rendelkezésére bocsátva belőle mindazt, amivel osztálytestvéreinket a tőkésországokban, valamint az újonnan felszabadult és a gyarmati elnyomás ellen még harcban álló országokban segíthetjük.

A kongresszuson sok bonyolult kérdést tárgyaltunk meg. Voltak viták is. Ez természetes egy olyan kongresszuson, amelyen különböző társadalmi rendszerekhez tartozó országok különböző feltételek és körülmények között harcoló dolgozóinak képviselői találkoznak. Folytak és folynak továbbra is viták az SZVSZ jellegéről, munkamódszereiről, szervezeti

felépítéséről. Nem sikerült minden vonatkozásban közös nevezőre jutnunk. Ezért a viták folytatódnak majd az egyhangúlag megválasztott új vezető szervekben. Ide utalta a kongresszus az SZVSZ alapszabályának módosítását is. Az SZVSZ húsz év előtt kidolgozott alapszabályát ugyanis hozzá kell igazítani az azóta bekövetkezett változásokhoz.

A véleménykülönbségek és nézeteltérések alapjában a körül a kérdés körül forogtak, hogy hogyan lehetne hatékonyabbá, eredményesebbé tenni a világszövetség munkáját. Nem volt nézeteltérés abban, hogy az SZVSZ-nek egész tevékenységében és munkájában osztályharcos, demokratikus tömegszervezetként kell működnie.

Volt vita ideológiai és politikai kérdésekben is. Ez nem új dolog. Közismert, hogy a nemzetközi munkásmozgalom vitás kérdései jelentkeznek a szakszervezeti világmozgalomban is. A kínai és az albán küldöttség kétségbe vonta az SZVSZ irányvonalának helyességét, különösen a békés egymás mellett élésért vívott harc elveinek a szakszervezeti világmozgalomban történő alkalmazása tekintetében. Állásfoglalásukkal és helyenként minősíthetetlen hangvételükkel azonban úgyszólván egyedül maradtak, elszigetelődtek. A VI. szakszervezeti világkongresszus leszögezte, hogy a békés egymás mellett élésért vívott harc a nemzetközi munkásosztály osztályharcának alkotóeleme, és semmiképpen sem jelent valamiféle osztály-együttműködést az imperializmussal, békés egymás mellett élést az elnyomók és az elnyomottak között.

A kongresszus előtt a nemzetközi burzsoázia nagy reményt fűzött a véleménykülönbségekhez, nézeteltérésekhez és vitákhoz. Az imperialista sajtó és rádió nagy garral beharangozta az SZVSZ állítólagos „válságát", és világszövetségünk szétbomlását jósolgatta. Várakozásaikban és reményeikben csalódtak. A kongresszus lenyűgöző erővel tett tanúságot arról, hogy a húszéves fennállását ünneplő Szakszervezeti Világszövetséget nemcsak hogy nem lehet eltemetni, hanem ereje, súlya, tekintélye, tömegbefolyása nagyobb, mint valaha!

A kongresszus felszólalóinak elsöprő többsége, 90 ország

123 felszólalója közül 110-nél többen teljes egyetértésükről biztosították az SZVSZ irányvonalát, a nemzetközi munkásosztály, a világ dolgozói közös ügyét szolgáló tevékenységét.

Még egyszer hangsúlyozni kell, hogy nem a viszonylag kisszámú vita, hanem a kongresszus szinte teljesen egyöntetű állásfoglalásai és határozatai jellemezték a VI. szakszervezeti világkongresszust. A világ dolgozóihoz intézett felhívást, valamint a kongresszus határozatait egyhangúlag, illetve óriási szótöbbséggel fogadták el. A felhívás és a határozatok a földkerekség szervezett dolgozói túlnyomó többségének harci programjává, az osztályharcos nemzetközi szakszervezeti mozgalom történelmi fontosságú dokumentumaivá váltak.

A VI. szakszervezeti világkongresszus hosszú időre meghatározta a szakszervezeti világmozgalom legfontosabb tennivalóit. A magyar szakszervezetek számára a kongresszus felbecsülhetetlen értékű erőforrást és megbízható iránytűt jelent. Számunkra a kongresszus egyik legalapvetőbb útmutatása a nemzetközi munkásszolidaritás további erősítése. A magyar szakszervezetek eddig is becsülettel eleget tettek internacionalista kötelezettségeiknek, és a VI. szakszervezeti világkongresszus nyújtotta harci tapasztalatokkal gazdagabban tovább erősítik kapcsolataikat és szolidaritásukat minden testvérszakszervezettel. A szocialista országok szakszervezeteivel, a tőkésországok, az újonnan felszabadult országok és a felszabadulásukért még harcoló országok szakszervezeteivel erőinkhez és lehetőségeinkhez mérten tovább szilárdítjuk a barátság, a testvériség és a szolidaritás szálait. Ennek szellemében vettek részt a magyar szakszervezetek a kongresszus előkészületeiben, munkájában és határozatainak kidolgozásában. Ennek szellemében biztosítottuk 2 800 000 magyar szervezett dolgozó nevében az SZVSZ-t a magyar szakszervezeti mozgalom teljes támogatásáról.

A kongresszus egyik legfőbb tanulsága, hogy minden rendelkezésre álló eszközt felhasználva tovább munkálkodjunk a magyar dolgozók internacionalista szellemének erősítésén. A varsói kongresszus, ez a nagy szakszervezeti világparla-

ment újólag aláhúzta a magyar szakszervezeti mozgalom kettős felelősségét is. Felelősek vagyunk munkánkért, tevékenységünkért a nemzetközi munkásosztálynak és a magyar munkásosztálynak egyaránt.

A varsói világkongresszus szellemében úgy kell dolgoznunk, hogy minden erőnkkel erősítsük a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységét, egyszersmind híven eleget tegyünk a nemzetközi és a magyar munkásosztály iránti kötelezettségeinknek. Minden cselekedet, amivel országunkban a munkáshatalmat politikailag, gazdaságilag és kulturális téren erősítjük, egyben a nemzetközi munkásosztálynak, a világ dolgozóinak közös nagy ügyét is előbbre viszi. És megfordítva: a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom minden sikere a mi szocialista építőmunkánk új eredményeinek is szilárdabb támaszt biztosít.

A varsói ülésteremben a maga eleven valóságában testesült meg a nemzetközi munkásszolidaritás legyőzhetetlen ereje. A kongresszus óriási erővel dokumentálta, hogy a Szakszervezeti Világszövetség nem egy a sok nemzetközi tömegszervezet közül, hanem a történelmet formáló, az emberiség jövőjét hordozó nemzetközi munkásosztály átfogó, hatalmas egységszervezete, a társadalmi fejlődés egyik meghatározó tényezője. Az SZVSZ fennállásának húsz esztendeje, e húsz év gazdag harci tapasztalatai, öt világrészt átfogó nagyszabású tömegakciói, a világszövetség szervező és mozgósító tevékenysége arról tanúskodik, hogy az SZVSZ a két évtized során állandóan izmosodott, fejlődött, gyarapodott, s a szakszervezeti világmozgalom erőit minden eddiginél nagyobb arányban és harci egységben bontakoztatta ki.

A VI. szakszervezeti világkongresszus az SZVSZ akcióprogramjának valóra váltására, új győzelmekre mozgósította a dolgozókat a békéért, a szocializmusért, a társadalmi haladásért, megújítva, megerősítve és korunk valóságához alkalmazva a történelmi felhívást: Világ proletárjai, egyesüljetek!

Felszólalás a szovjet szakszervezetek XIV. kongresszusán

Moszkva, 1968. február 28.

Kedves elvtársak!

A magyar szakszervezetek megbízásából üdvözöljük önöket: üdvözöljük a Szovjetunió szakszervezeteinek XIV. kongresszusát, és a kongresszus munkájához sok sikert kívánunk.

A szovjet szakszervezetek mindig megbízható támaszai, aktív résztvevői voltak a történelem által kitűzött nagy feladatok megvalósításának.

A szovjet szakszervezeteket, ezeket az új típusú szakszervezeteket a történelem olyan feladatok megoldása elé állította, amelyekhez hasonlóak még nem voltak, jóllehet a nemzetközi szakszervezeti mozgalom már évszázados múlttal és hagyományokkal rendelkezik.

Az elmúlt fél évszázadban a szovjet szakszervezetek történelmi jelentőségű tapasztalattal gazdagították a nemzetközi munkásmozgalmat. Fennállásuk egész időszaka folyamán e szakszervezetek mindig elsőrendű feladatuknak tekintették a munkáshatalom védelmét, tevékenyen részt vettek e hatalom erősítésében, az ország gazdasági és kulturális fejlesztésében.

A klasszikus érdekvédelmi tevékenység a szovjet szakszervezetek gyakorlatában új értelmet, új tartalmat nyert. E szakszervezetek osztályméretekben védték és védik a dolgozók érdekeit. A munkáshatalom állandó erősítése minden dolgozó ember legsajátosabb érdeke és feladata.

A szovjet szakszervezetek törvényben biztosított jogokkal rendelkeznek, hogy a dolgozók egyéni érdekeit is védelmez-

zék és képviseljék. Rendelkezésükre áll minden eszköz ahhoz, hogy fejlesszék és támogassák a szépet, a jót, az igazságosat.

A szovjet szakszervezetek nem ellenzékiek, mint azt tőlük egyesek követelik, hanem részesei a hatalomnak. De e szakszervezetek ellenzékben vannak mindennel szemben, ami nem a munkásosztály érdekeit szolgálja, fellépnek és harcolnak minden rossz és hamis ellen.

A szovjet szakszervezetek a társadalmi, a gazdasági és a kulturális élet minden területén dolgoznak. Biztosítják azokat a szervezeti kereteket, amelyeknek révén megvalósul a dolgozók alkotókészsége, társadalmi és gazdasági tevékenysége, részvétele a vezetésben. Ebben a folyamatban alakul ki és tökéletesedik a szocialista demokrácia.

A szovjet szakszervezetek kielégítenek minden igazi társadalmi és személyi szükségletet. A szakszervezeti mozgalom még sehol a világon nem fejlődött ki ilyen sokoldalúan, sehol sem ilyen széles körű a tevékenysége.

A nemzetközi munkásszolidaritás volt és lesz mindig a szakszervezeti mozgalom éltető eleme. A szovjet szakszervezetek ezen a téren is új példát adtak. Mindig önzetlenül és feltétel nélkül ott vannak, ahol testvéri osztálysegítségre van szükség. Erre napjainkban kiváló példa az az önzetlen segítség, amely az amerikai imperializmus ellen harcoló vietnami népnek nyújtott értékes anyagi támogatásban jut kifejezésre.

Ezt nagyra értékeli és tiszteli a földgolyó munkásosztálya. Ezeket az érdemeket nem kisebbíthetik sem az ellenséges támadások és rágalmak, sem a hűtlenné vált barátok.

A magyar szakszervezetek a szocializmus építése során szintén a munka bonyolult, nehéz szakaszát érték el. A fejlődés meggyorsult üteme, a megnövekedett társadalmi követelmények, az új helyzet arra késztet bennünket, hogy állandóan kutassuk és keressük az újat, a jobbat, a célravezetőbbet.

A célszerű eszközök kutatása mellett ügyelünk arra, hogy mindaz, amit csinálunk, megfeleljen a nemzetközi munkásmozgalom általános érdekeinek is. Nem térünk le arról a

széles útról, amely a közös célokhoz vezet, nem cseréljük fel a minket egyesítő szép eszméket semmilyen divatossal. A nemzetközi munkásszolidaritás ilyen módon számunkra szent fogalom, nem pedig olyan szezonáru, amelynek értéke a kereslet szerint változik.

Biztosíthatjuk önöket, hogy a magyar nép, a magyar munkásosztály kemény en és megingathatatlanul kitart közös céljaink és eszméink mellett. Kívánjuk önöknek a szovjet nép, a nemzetközi munkásosztály javát szolgáló terveik és elgondolásaik megvalósulását. Legyen az életük vidám és derűs, tegye meleggé otthonukat asszonyaik és gyermekeik boldog mosolya!

Vádoljuk az imperializmust, és szolidaritásunkról biztosítjuk vietnámi osztálytestvéreinket

FELSZÓLALÁS AZ SZVSZ FŐTANÁCSÁNAK RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN

Moszkva, 1968. április 9.

Kedves barátaink!

Ismeretes, hogy a Szakszervezeti Világszövetség és minden tagszervezete az amerikai imperialisták vietnami agressziójának kezdete óta hatékonyan támogatja vietnami osztálytestvéreink, a vietnami nép igazságos harcát. A Szakszervezeti Világszövetség most is hivatásának és történelmi küldetésének tesz eleget, amikor a harc fokozására, a szolidaritás erősítésére hívja fel a nemzetközi munkásosztályt, a világ szakszervezeteit.

Az amerikai imperialisták vietnami agressziója ellentmond az emberi tisztességnek, az alapvető emberi morálnak. Megértése meghaladja a józan emberi értelmet.

Milyen zászlóval indultak harcba az imperialisták Vietnamban? Milyen meggondolás vezette az amerikaiakat, amikor elkezdték a vietnami háborút?

A zászló ismert: ez nem más, mint halálfejes kalózlobogó, de a háború indokául szolgáló ideológiát sem kell bemutatni, az is ismerős. A munkásosztály megtanulta a történelmi leckét, és sohasem felejti el. Évszázadok óta, ha fegyveres merénylet történt egy nép vagy népek ellen, azt sohasem nevezték nevén, mindig ki kellett találni valamit a közvélemény félrevezetésére. Hitler is leplezte hódító szándékát a világ előtt. Ebben az esetben is erről van szó. Az amerikai imperialisták Vietnamban – úgymond – „a szabad világot" védik. A melódia ismerős.

Miről van tulajdonképpen szó? Az emberiség boldogulásának, a társadalmi haladásnak akarják útját állni. Guatemala és Dominika, Ghána és Kongó, Görögország és Indonézia, az izraeli agresszió és a vietnami háború egyazon politikának kifejezői. Világosabban szólva: nemzetközi méretekben folyó osztályharcról van szó. Ez a neve tehát a gyermeknek. De az imperialistáknak nem jó a számításuk, mert nem a sötét középkorban élünk. Ma már „dajkamesékkel" nem lehet a népek éberségét elaltatni, ismerik minden esemény mozgatórugóját, célját.

Az emberiség felnőtt, ismeri a történelem tapasztalatait. Az emberek meg tudják különböztetni a fehéret a feketétől. Az ember természeténél fogva szereti az igazságot, meg tudja különböztetni az igazat a hazugtól, a bárányt a farkastól. Az ember természeténél fogva szereti azt, ami nemes. Tud különbséget tenni tisztességes és becstelen között.

Hamis tehát az amerikai imperialistákat vezérlő ideológia, aljasak a céljaik, embertelenek az eszközeik. Ennek is megvan a maga logikája: bűnös célt csak szennyes eszközökkel lehet szolgálni. Minden bűnnek megvan a maga büntetése. Minden bűnözőt előbb vagy utóbb elér a végzete.

Szeretnék emlékeztetni Hitler példájára. Ma is élnek és boldogulnak azoknak az országoknak a népei, amelyeket Hitler megtámadott és meggyalázott. De hol van ma már Hitler? A vietnami nép is élni és boldogulni fog a társadalmi haladás útját járva, amikor a johnsonoknak már csak rossz emlékük marad. A történelem – mint minden gyászos elődjüket – oda fogja juttatni őket, ahová valók.

A dolog természeténél fogva érthető, hogy az amerikai imperialisták szennyes vietnami háborújukban – szerte a világon – egyre inkább elszigetelődnek. Ismerjük a másik Amerika véleményét a vietnami háborúról. Tudjuk, hogy milyen erőfeszítéseket tesznek Amerika haladó erői, hogy gátat, illetve véget vessenek kormányuk bűnös politikájának. Az amerikai imperializmus szedi áldozatait nemcsak határain túl, hanem az Egyesült Államokban is.

Azért jöttünk Moszkvába a nemzetközi munkásosztály képviseletében – a világ minden tájáról, majd minden országából –, hogy az emberiség haladó erőinek lelkiismeretéhez apelláljunk. Senki sem érezheti magát biztonságban, amíg uralkodik az „ököljog". A rablónak az a természete, hogy mindig új áldozatra les, és az amerikai imperializmus rabló természetű. Közös cselekvéssel meg kell akadályoznunk, hogy újabb áldozatokat szedjen.

Azért jöttünk Moszkvába, hogy hallassuk a nemzetközi munkásosztály hangját. Nem fogadjuk el az amerikai imperializmust az emberiség fogadatlan védőügyvédjének, csendőrjének. Értsék meg végre az amerikai imperialisták, hogy minden népnek joga van ahhoz, hogy sorsát saját maga intézze. A népek és nemzetek nem szeretik a betolakodókat, a gyámkodókat. Azért jöttünk Moszkvába, hogy leleplezzük és elítéljük az amerikai kormány bűnös vietnami agresszióját. Követeljük, hogy vonuljanak ki Vietnamból, haladéktalanul szüntessék meg a Vietnami Demokratikus Köztársaság bombázását! Ne éljenek vissza az emberiség türelmével!

A Szovjetunió, a szocialista tábor mélységes felelősséget érez az emberiség jövője, a világ békéje iránt. Az amerikai imperialisták ne értsék ezt félre, ne éljenek vissza a türelemmel, ne feszítsék végsőkig a húrt!

Azért jöttünk Moszkvába, hogy vádoljuk az imperializmust. Hogy mélységes együttérzésünkről és szolidaritásunkról biztosítsuk a nemzeti létért és a társadalmi haladásért küzdő vietnami osztálytestvéreinket. Az emberiség békéjét és becsületét védik ők.

Kedves vietnami testvéreink! Arra kérünk titeket, hogy vigyétek magatokkal a magyar munkásosztály, a magyar dolgozó nép testvéri szolidaritását, mélységes együttérzését. Veletek vagyunk hősies harcotokban, közös ügyünk győzni fog, az igazság a mi oldalunkon áll!

Egyetértünk az SZVSZ Titkársága és a vietnami elvtársak beszámolójával, a javaslatokat jónak tartjuk, megvalósításuk érdekében hatékonyan tevékenykedünk majd.

Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának XVIII. ülésszakán

1968. december 16–19.

Tisztelt Főtanács! Kedves elvtársak!

Az elhangzott referátumokkal egyetértünk. A VII. világkongresszus előkészítésének és az SZVSZ tevékenysége továbbfejlesztésének kérdésével kívánunk foglalkozni.

A magunk részéről örömmel fogadjuk a Főtanács döntését, miszerint Budapesten tartjuk a VII. kongresszust.

A VII. kongresszus előkészítése során helyes az az igény, hogy elemezzük az SZVSZ eddigi tevékenységét és meghatározzuk legfontosabb jövőbeli célkitűzéseit és azok megvalósításának módját.

Gensous elvtárs beszámolójában a VII. kongresszus előkészítésével kapcsolatban tett néhány konkrét javaslatot, hasonlóan a Főtanács több tagja is. A javaslatokat érdemes tanulmányozni és a munka során felhasználni.

Különösen figyelemre méltó, és mint módszer is új és jó az, hogy bizottságokat hozunk létre, amelyeknek az lesz a feladatuk, hogy egy-egy témával konkrétan foglalkozzanak. Ha jól értettük, a VII. kongresszus előkészítésének szánják a Végrehajtó Iroda 1969 májusára tervezett ülését. Megítélésünk szerint nemcsak a VII. kongresszus előkészítése, hanem az SZVSZ munkájának megjavítása szempontjából is lényeges állomás lesz ez az ülés.

Már három évvel ezelőtt Varsóban, a VI. kongresszuson és az után is sokszor ejtettünk szót az SZVSZ munkájának meg-

javításáról helyénvaló módon. Ilyen igényt a vitában a Főtanács több tagja jelentett be újra. Ez az igény jogos.

Mielőtt mi is elmondanánk véleményünket és javaslatainkat a munka javításával kapcsolatban, szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy az SZVSZ fennállása óta nagyon nagy szolgálatokat tett a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak. Teljesítette az elmúlt több mint húsz év során történelmi hivatását. Nagy érdemeket szerzett a társadalmi haladásért folytatott harcban, az SZVSZ mindenütt ott volt, ahol a munkások igaz ügyéről, a népek szabadságáról volt szó.

Napjainkban is, amikor elégedetlenek vagyunk az SZVSZ munkájával, mindannyian tudjuk, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak a legnagyobb, a leghaladóbb és legvonzóbb szervezete az SZVSZ. Ennek példája az is, hogy éppen a Főtanács mostani ülésén kérték felvételüket olyan szervezetek, amelyek el vannak tökélve arra, hogy híven szolgálják a munkásosztály, a társadalmi haladás ügyét. Szívből köszöntjük és üdvözöljük sorainkban az SZVSZ új tagszervezeteit, harcostársainkat.

Amikor néhány évvel ezelőtt eljutottunk ahhoz a felismeréshez, hogy tovább kell javítani az SZVSZ munkáját, nem egyformán értelmeztük ezt a feladatot. A Főtanács vitájából, úgy gondolom, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a kérdés lényegét egyformán értelmezzük. Egyre inkább egyetértünk abban, hogy egy folyamatról van szó, arról, hogy az SZVSZ tevékenységét a mai élet követelményeihez igazítsuk, korszerűsítsük munkáját.

A VII. kongresszusra készülve el kell végezni azt az elemző munkát, amely szükséges a feladatok jó meghatározásához, más szóval minden elhangzott javaslatra nagy figyelmet kell fordítani, és a most létrehozott bizottságokban, az SZVSZ Titkárságában, majd pedig a Végrehajtó Iroda ülésén ki kell alakítani az alapos elemzésből fakadó világos álláspontokat.

Mi ezt az eljárást ajánljuk az alapszabály-módosításra is. Mi, magyar szakszervezetek vállaljuk, hogy három hónapon belül az SZVSZ Titkárságának elküldjük javaslatainkat.

Szerintünk az SZVSZ munkájának korszerűsítése nem az SZVSZ Titkárságán, Végrehajtó Irodáján, de nem is a Főtanácson múlik, hanem elsősorban a tagszervezetek munkájának további javításán.

Az SZVSZ nem elvont fogalom. Az SZVSZ ereje a tagszervezetek egyesített erejében van. Megítélésünk szerint az nem fogadható el, hogy vannak jó tagszervezetek és gyenge SZVSZ, a kettő kölcsönhatása, egysége nyilvánvaló.

Azok a törekvések, szándékok és eredmények fémjelzik a világszövetséget, amelyek a tagszervezeteket jellemzik. Ennek alapján mondhatjuk, hogy a munka javításának reális feltételei megvannak. Hatalmas erkölcsi és politikai erőt képviselnek az SZVSZ-ben tömörült tagszervezetek.

Kell-e meggyőzőbb érv a CGT és a CGIL beszámolójánál, amely elemezte harcukat és harcuk eredményeit? A második világháború óta annyi munkásmegmozdulásra, mint Franciaországban és Olaszországban, sehol a világon nem került sor.

Ismerjük azt a hősies küzdelmet, amelyet az afrikai, latinamerikai, ázsiai országok szakszervezetei vívnak létükért, népük szabadságáért, a társadalmi haladásért.

Az SZVSZ zászlaja alatt menetelnek a Szovjetunió, a szocialista országok szakszervezetei is, amelyekre – mint eddig – a jövőben is számítani lehet, számíthat mindenki, aki a dolgozók igaz ügyéért harcol.

Meggyőződéssel mondhatjuk ezek alapján, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban az SZVSZ képviseli mindazt, ami igaz.

Beszélhetünk az SZVSZ-nek mint világszervezetnek és a tagszervezeteknek egymáshoz való viszonyáról és kölcsönhatásáról. Úgy gondoljuk, hogy az már senki részéről sem vitatott, hogy az SZVSZ vezető szerveinek nem hivatásuk és nem feladatuk, hogy megszabják a tagszervezetek konkrét teendőit.

Ez nem követelmény az SZVSZ vezető szerveivel szemben. Az viszont igen, hogy biztosítsák a szervezeti kereteket, a vi-

tafórumot a tagszervezetek számára, elemezzék tevékenységüket és az általánosítható tapasztalatokat a nemzetközi szakszervezeti mozgalom rendelkezésére bocsássák.

Úgy gondoljuk, hogy helyes az SZVSZ iránt támasztott minden olyan igény is, amely a tevékenység differenciálására, a regionális munka fejlesztésére irányul. Ez a törekvés helyet is kapott a Titkárság beszámolójában, amit mi támogatunk. Valóban szükség van arra, hogy a fejlett tőkésországok, a fejlődő és a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának tapasztalatait kellően elemezzük.

A regionális terv fejlesztésének tehát annyiban van létjogosultsága, amennyiben az egész erősítését szolgálja. A nemzetközi szakszervezeti mozgalom ugyanis egy és oszthatatlan. Nagy gondot kell fordítani ezért a további elemző munka során arra, hogy az egészet ne rendeljük a rész alá.

Azt tudnunk kell, hogy mindannyian felelünk a saját tevékenységünkért és együttesen a nemzetközi szakszervezeti mozgalomért, a dolgozó milliók sorsáért.

Igényként jelentkezik az is, hogy a jövőben jobban domborítsuk ki az SZVSZ szakszervezeti jellegét. Ennek kapcsán szóba került az is, hogy van-e helyük ideológiai vitáknak az SZVSZ fórumain. Ha arra gondolunk, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban folyó ideológiai vitákat nem szabad átvinni a világszövetségre, akkor a válasz egyértelmű: ilyen vitákat az SZVSZ fórumain nem szabad folytatnunk. De a dolog nem ilyen egyszerű, mert a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak megvannak a speciális elvi, ideológiai problémái.

Mi más nevében nem tudunk beszélni, csak a magunkéban, de ha jól értettük a vitát, a tőkésországok szakszervezeti mozgalmának is vannak tisztázatlan elvi kérdései. Ilyenek nekünk, magyar szakszervezeteknek is vannak. Csupán arra utalok itt, hogy a hatalom gyakorlásával kapcsolatban a munkásosztálynak, a munkásosztály legátfogóbb szervezeteinek, a szakszervezeteknek milyen gondokkal kell megküzdeniük.

Higgyék el az elvtársak, nagy erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy éljünk a helyzet adta lehetőségeinkkel. Sokat dolgozunk például a szocialista elosztás elvének jobb érvényesítéséért, a munkásdemokrácia teljesebb kibontakoztatásáért, a dolgozóknak a hatalom gyakorlásába való még teljesebb bevonásáért. Egyszóval azért, hogy éljünk a szocialista rendszer biztosította lehetőségekkel.

Ha más nem, ez a néhány példa bizonyítja – legalábbis számunkra –, hogy az ilyen természetű elvi, ideológiai vitáknak helyük van az SZVSZ vezető szerveiben. De – megítélésünk szerint – az SZVSZ keretében egyébként sem kell félni az ideológiai vitáktól, mert világszervezetünk egysége nem feltételezi az ideológiai egységet.

Keressük tehát szenvedélyesen együtt az újat, azt, ami előrevisz, ami hasznos, ami összeköt bennünket. Együttesen emeljünk gátat annak is, ami nem az ügy érdekében való. Ideológiai vita címén ne engedjünk teret a szovjetellenességnek és annak, ami a nemzetközi munkásosztály, a társadalmi haladás ellen hat.

Lelkes hívei vagyunk tehát az olyan vitáknak, amelyek elősegítik a nézetek tisztázását, az ügy előrevitelét. A vitában türelemre, kölcsönös bizalomra, egymás gondjainak jobb megértésére és egymás iránti tiszteletre van szükség.

Meggyőződésünk, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalom, az SZVSZ rendelkezik olyan erővel, amely képes az előttünk álló feladatok sikeres megoldására.

A magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolatai

A NEMZETKÖZI SZAKSZERVEZETI MOZGALOM FŐBB IRÁNYZATAI NAPJAINKBAN

A nemzetközi szakszervezeti mozgalomra napjainkban alapvetően két körülmény hat. Az egyik: a szocialista világrendszer léte és fejlődése; a másik: a nemzetközi szakszervezeti mozgalom szervezeti megosztottsága.

Ötven éve létezik a világon az első szocialista állam, a Szovjetunió, s húsz éve létezik a szocialista világrendszer. Ez a történelmi tény óriási hatással van a kapitalista országok szakszervezeti mozgalmára, fejlődésére, érdekvédelmi tevékenységükre, a társadalomban betöltött szerepükre.

Milyen vonatkozásban jelentkezik ez a hatás?

A szocialista országok létezése erkölcsi-politikai-ideológiai támaszt jelent a kapitalista világ haladó szakszervezetei számára. Beigazolódott az a történelmi feltevés, hogy a kapitalizmus nem örök életű, hogy a munkások tőkések nélkül, saját maguk is tudják, sőt a hatalom birtokában jobban tudják sorsukat saját maguk intézni. A szocialista rendszer már mai állapotában is olyan vonzó példa, amilyet a kapitalizmus semmilyen „csodája" sem tud produkálni a munkások számára.

Az a tény, hogy a szocialista és a kapitalista rendszer egy egész történelmi időszakban egymás mellett létezik, gazdasági előnyöket is jelent a tőkésországokban élő munkások számá-

ra. Nem is csak azokra a gyakori közvetlen munkaalkalmakra gondolok, amelyeket a szocialista országok megrendelései teremtenek, hanem mindazokra a jogokra, gazdasági előrehaladásra, amelyek a szocialista országokban megvalósulnak. Mindez óhatatlanul „kényszeríti" a tőkéseket arra, hogy a munkások követeléseit jobban kielégítsék.

A másik meghatározó jelentőségű tényező: a nemzetközi szakszervezeti mozgalom megosztottsága.

Napjainkban a szakszervezeti mozgalomban számos szervezetileg különálló irányzat létezik. Ez a megosztottság természetesen a burzsoáziának kedvez és nem a munkásoknak, hiszen a megosztottság gyengíti a munkások erejét egy-egy országban és nemzetközi vonatkozásban is. A burzsoázia a szakszervezetek kialakulása óta arra törekszik, hogy külön szervezetbe tömörítsen és befolyása alá vonjon egyes szakszervezeti vezetőket, egész szakszervezeteket, avégett hogy csökkentse a szakszervezeti mozgalom társadalmi súlyát, hatását. Ez a törekvés kiegészítője a nyílt erőszaknak, amikor hatalmi eszközökkel lép fel a jogokért, a jobb életért küzdő munkások ellen. Ez az évszázados burzsoá taktika bevált a gyakorlatban, és ma is alkalmazzák. (Természetesen, amikor a szakszervezeti mozgalom különböző irányzatairól beszélünk, akkor nem okvetlenül ilyen kapcsolatról, a közvetlen osztály-együttműködésről vagy az árulásról van szó.) Tény, hogy a szakszervezeti mozgalom nemzetközi méretekben négy alapvető irányzat kialakulását mutatja:

1. A legjelentősebb irányzat a tudatosan a társadalmi haladás szolgálatában álló, a dolgozók érdekeit következetesen védő, a forradalmi célokat előtérbe helyező szakszervezetek a szocialista, kapitalista, gyarmati és fejlődő országokban egyaránt. Ezt az irányzatot kétségtelenül a Szakszervezeti Világszövetség képviseli. Ezek a szakszervezetek nemcsak a kapitalista rendszer hatásai ellen harcolnak, hanem – mint Marx írta – szervezett erőiket a munkásosztály végső felszabadítására is felhasználják. E szakszervezetek vezetői és vezető szervei nem felejtették el, hogy nem elég az okozatok ellen

harcolni, hanem a legfontosabb a betegség gyökeres gyógyítása.

A Szakszervezeti Világszövetség és a soraiban tömörült országos szakszervezeti központok mindenkor osztályalapon állva síkraszállnak a munkásosztály érdekeinek védelméért. Az SZVSZ 1945-ben történt megalakulása óta hűségesen kitart vállalt kötelezettségei mellett, fáradhatatlanul harcol olyan célok megvalósításáért, mint a fasizmus gyökereinek kiirtása, a béke biztosítása, a dolgozók jobb élet- és munkakörülményei, a gyarmati rendszer felszámolása, a nemzetközi munkásosztály egysége. Határozott és következetes politikájával, a nemzetközi munkásosztály ügyéért folytatott bátor és megalkuvás nélküli harcával az SZVSZ kivívta magának a dolgozók millióinak bizalmát. Népszerűsége és befolyása évről évre nő. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy az 1945. évi 64 milliós tagsággal szemben (akkor még ott voltak az SZVSZ soraiban az 1949-ben kivált angol, amerikai stb. szakszervezetek) az 1956-os világkongresszus idejére az SZVSZ taglétszáma 138 millióra növekedett. Ez az egyértelműen haladó irányzat a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban.

2. A nyíltan reformista szakszervezeti irányzat, melynek szervezett újjáéledése a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének 1949-ben történt megalakulásához kapcsolódik. Az e szervezetbe tömörülő szakszervezetek – felfogásuk és törekvésük tekintetében – nagyon sok eltérő vonást mutatnak. Ezért ennek az irányzatnak az értékelése meglehetősen bonyolult, s elemzésekor könnyen eshetünk az egyoldalúság hibájába. Ilyen hiba az elmúlt húsz év során – sajnos – előfordult a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban. Éppen ennek elkerülése érdekében – anélkül hogy az egyes országokban működő szakszervezetek tevékenységének értékelését akarnám adni – megpróbálom a legáltalánosabb jellemző vonásokat összefoglalni.

Szervezeti téren az SZSZNSZ egységellenes politikát foly-

tat, ideológiai síkon pedig a kapitalizmust támogató burzsoá ideológiát hirdeti, természetesen álcázott formában.

A reformisták, akik vezető szerepet töltenek be a szervezetben, igyekeznek elfedni az osztálykülönbségeket és az osztályellentéteket, letéríteni a munkásosztályt és a többi dolgozót a forradalmi útról. A munkásosztálynak a kapitalista rend megdöntéséért, a proletariátus uralomra jutásáért vívott forradalmi harcait – a kapitalista rendszer lényegének érintése nélkül – apró reformokkal igyekeznek helyettesíteni. Olyan illúziókat igyekeznek kelteni, hogy a munkásosztály forradalmi osztályharc nélkül, a kapitalizmus fokozatos „megjavításával" elérheti a kizsákmányolás megszüntetését, az igazságos társadalmi rend megvalósítását. Jellemző e nézetekre William Greennek, az amerikai AFL volt elnökének 1942-ban tett nyilatkozata, miszerint az Amerikai Munkásszövetség a magántulajdont, a magánvállalkozást a kormányzati forma alapjának tekinti. Meany, a mai elnök még világosabban beszél.

A Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége a mai állapotok fenntartásán, illetve a tőkések javára fordításán munkálkodik. Ennek érdekében – ahogy a dolog természete megengedi – politikai szerepet is vállal. Nem véletlenek a tömegek félrevezetésére nagyon alkalmas olyan meghatározások, mint hogy „a mai tőkés világ már nem kapitalista rendszer, hanem népi kapitalista, jóléti állam" stb. Olyan nézeteket hirdetnek, amelyek szerint például a tőke és a munka között nincs harc, tehát osztályharc nem létezik. A tőkésosztály tudomásul veszi a munkásosztály jelenlétét és szükségességét, és fordítva, a munkásosztály is tisztában van a tőkésosztály szükségességével. Ezt azzal támasztják alá, hogy megtörtént a polarizáció, egyik oldalon kialakult a tőkének és a vagyonnak a monopóliuma, de az egyensúlyállapot fenntartását biztosítja az, hogy a másik oldalon viszont kialakult a munkaerő monopóliuma. Ilyen és más hasonló, régóta ismert nézetek hirdetésével a kapitalista rendszer megvédelmezését, fenntartását célozzák.

Mindamellett azt tapasztaljuk, hogy ezeknek a szervezeteknek elég jelentős tömegbefolyásuk van, például az SZSZNSZ taglétszáma eléri a 60 milliót. Több fejlett kapitalista országban egyedüli szervezetként működnek, és nem jelentéktelen befolyással rendelkeznek a harmadik világ országaiban is. Mi ennek a magyarázata?

Elsősorban az, hogy szépen hangzó, megtévesztő célokat hirdetnek ugyan, de mégis sokszor objektíve eredményes gazdasági, szociális harcokat vívnak a dolgozók közvetlen érdekeinek védelmében, a hozzájuk tartozó munkások, tömegek nyomására. Szerepet játszanak eredményes működésükben továbbá olyan körülmények is, mint: egyes szakszervezeti vezetők józanabb reálpolitikája; a forradalmi szakszervezeti mozgalom hatása; az ellentétek fokozódása a fejlett tőkésországok és a fejlődő országok szakszervezeti mozgalmai között. Rugalmasabb taktikát igyekeznek kialakítani a tömegek megnyerése érdekében. A reformista irányzatot a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban nem tekinthetjük azonban homogén, egységes irányzatnak, egyrészt az összetétele, másrészt az egyes kérdések különböző megítélése miatt sem. A forradalmi szakszervezetek álláspontját a reformista szakszervezetekkel kapcsolatban két alapvető tény határozza meg:

a) a reformista szakszervezetek objektíve léteznek, ettől nem lehet eltekinteni, sőt ezek a szakszervezetek jelentős munkástömegeket tömörítenek soraikba:

b) ezért a forradalmi szakszervezetek egyik fontos célja, hogy ezekkel a szakszervezetekkel kapcsolataik legyenek, azért, hogy egységes akciókat indíthassanak a munkások érdekében, a tőkések ellen.

Az egység megteremtése ezekkel a szervezetekkel természetesen közös akciókban kovácsolódhat ki, és fokozódó akcióiban egység útján lehet majd végül elérni a szervezeti egységet. A forradalmi szakszervezeti mozgalom képviselői azzal is tisztában vannak, hogy még a szervezeti egység megteremtése sem jelentene ideológiai egységet, hiszen a szakszervezeti mozgalom magába tömöríti mindazokat a különböző világ-

nézetű dolgozókat, akik tevékenyen védelmezik saját érdekeiket, ez a mérce pedig nem követeli meg az azonos világnézetet.

A szakszervezetek szervezeti egységének újbóli megteremtése fontos politikai követelmény, a munkásosztály harci céljai elérésének egyik fontos záloga. A szakszervezetek akcióegysége számos országban már napjainkban is megvalósult. Bonyolultabb azonban a „csúcsokon", különösen pedig a két világszövetség „csúcsán" megvalósítani az egységet. A forradalmi szakszervezeteknek az akcióegység megteremtésében mindig az objektív valóságból kell kiindulniuk. Ezért egyrészt le kell küzdeniük a soraikban jelentkező merev elzárkózást, másrészt viszont ez nem jelenti az opportunista ideológia elfogadását. A szakszervezetek egységéért folytatott harcnak elvi alapokon kell nyugodnia, és középpontjába az egész munkásosztályt érintő kérdéseket kell állítani.

3. A keresztény (katolikus) szakszervezeti irányzat, melynek szervezete az 1920-ban alakult Keresztény Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége (1968 októberétől új neve: Munka Világszövetsége). Az irányzat ideológiai alapja a „keresztény tanítás és erkölcs", „a munka keresztény felfogása". Politikai és ideológiai tevékenysége a pápai enciklikákra épül, és így ezeknek megfelelően folytat merev vagy viszonylag „rugalmas" politikát. Szándéka szerint nem egyszerűen csak a kapitalizmust akarja fenntartani, hanem a régmúlt állapotokat igyekszik idealizálni. Bár a KSZNSZ taglétszáma kisebb (kb. 6 millió), mint az SZVSZ-é vagy az SZSZNSZ-é, hatását és jelentőségét mégsem lehet lebecsülni. Különösen a nyugateurópai és latin-amerikai országokban jelentős a befolyása, ahol tagszervezetei a legváltozatosabb eszközöket használják fel, hogy a hívő dolgozók körében különböző illúziókat tartsanak ébren. Ennek ellenére az tapasztalható, hogy az egyes keresztény szakszervezetek nemritkán azonos álláspontot képviselnek és együtt harcolnak a forradalmi irányzathoz tartozó szakszervezetek tagjaival, különösen a közvetlen napi érdekvédelemben és elsősorban üzemi, helyi szinten. Erre az együttműködésre jellemző példa a francia CGT és CFDT

együttműködése, amely szemléletesen bizonyítja a munkásérdekek egységét és oszthatatlanságát.

4. Az autonóm szakszervezeti irányzatra éppen az jellemző, hogy hívei nem folynak össze, hanem szervezetileg önállónak nyilvánítják magukat, vagyis egyik nemzetközi szakszervezeti szövetséghez sem tartoznak.

Különösen a második világháború, illetve az 1949-es szakadás óta tapasztalható az autonóm jellegű szakszervezetek számának növekedése. Ezt a tényt nem lehet egyértelműen jónak vagy rossznak nyilvánítani. Ennek a folyamatnak az értékelésénél figyelembe kell venni azt, hogy az autonomitás konkrétan milyen cél szolgálatában érvényesül. Ott, ahol az egység, az akcióegység létrehozását vagy annak megerősítését és a haladó társadalmi célok megvalósítását akarja szolgálni, az autonóm szervezetek létrejötte kedvezőnek is tekinthető. Így értékelhető a japán SOHYO tevékenysége, valamint az afrikai és latin-amerikai országok szakszervezeti többségének az autonóm, illetve kontinentális szakszervezeti mozgalom megteremtésére való törekvése. Az autonóm jelleg nem zárja ki azt, hogy a gyakorlati harc kérdéseiben egységre lépjenek a forradalmi szakszervezeti mozgalommal és szervezeteivel, mint ahogyan az napjainkban ténylegesen meg is valósul. Az autonóm szervezetek túlnyomó többsége általában magáévá teszi az SZVSZ céljait, és aktívan részt vesz abban a küzdelemben, amelyet az SZVSZ vív a haladásért, a jobb élet- és munkakörülményekért, a nemzeti függetlenségért, a békéért. Így az autonómia a haladó szervezeteknél a gyakorlatban nem jelent elkülönülést a forradalmi szakszervezeti mozgalomtól, és nem jelent függetlenséget vagy semlegességet a munkásosztály egyetemes és alapvető érdekeiért folytatott harcban.

A nemzetközi mozgalomban természetesen más irányzatok is léteznek ma, amelyek nem sorolhatók be egyszerűen az említett csoportokba. Így többek között az anarchoszindikalizmus, a trade-unionizmus, a korporációs „vertikalizmus", a trockizmus, a proudhonizmus stb. Napjainkban újra fel-

ütötték a fejüket az ultrabaloldali csoportosulások is, amelyek trockistának, maoistának vagy haladónak nevezik magukat, és igyekeznek gyökeret verni a szakszervezeti mozgalomban, mégpedig nem mindig és nem mindenhol sikertelenül.

Anélkül hogy részletezném az ilyen sokkal kevésbé jelentős irányzatok szerepét, összefoglalóan megállapíthatom, hogy bármilyen forradalmi szólamokkal vagy „új" elméletekkel jelentkeznek is, ezek az irányzatok fékezik, akadályozzák a munkásosztályt abban, hogy harcos szakszervezetekbe tömörüljön, és ezzel ugyanolyan károkat okoznak a munkásmozgalomnak, mint az egyértelműen nyílt opportunista, reformista szervezetek.

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK ÁLLÁSPONTJA A NEMZETKÖZI SZAKSZERVEZETI MOZGALOM AKTUÁLIS KÉRDÉSEIBEN

A nemzetközi munkásosztály több mint egy évszázados harcának tapasztalatai bizonyítják, hogy a proletárszolidaritás, a szervezettség, az egység birtokában a világ munkásai, dolgozói és szakszervezeteik eredményesen védhetik meg érdekeiket és válthatják valóra a társadalmi haladás ügyét szolgáló céljaikat.

A magyar szakszervezetek, híven a proletár internacionalizmus elvéhez, aktívan részt vesznek a korunk fő kérdéseinek megoldásáért folyó nemzetközi osztályharcban, és tevékenységüket összehangolják más országok szakszervezeteivel, állandóan fejlesztik nemzetközi kapcsolataikat.

Nemzetközi kapcsolataink fejlesztésekor abból indulunk ki, hogy a munkásosztály alapvető érdeke objektíve egy és oszthatatlan az egész világon. Minden szakszervezetnek – akár kis, akár nagy ország szervezete – közös a felelőssége, és közös nagy feladataik vannak a békéért, az imperializmus és a gyarmati rendszer minden formája ellen, az újabb de-

mokratikus és szociális vívmányokért, az egész világ dolgozóinak felszabadításáért vívott harcban.

Felszabadulásunk, 1945 előtt nemzetközi kapcsolataink néhány – főleg szomszédos országbeli – szakszervezetre korlátozódtak. Ma pedig már 92 ország szakszervezeti mozgalmával tartunk fenn rendszeres kapcsolatot. E kapcsolatok széles skálában valósulnak meg – kezdve a kölcsönös tájékoztatástól, a küldöttségek cseréjétől a kölcsönös szolidaritásig, a közös nemzetközi akciókban való részvételig – országos és helyi szervezetek, szakmai és iparági központok szintjén egyaránt. Az egyes országok szakszervezeteivel fenntartott kapcsolatokon túl nagy jelentőséget tulajdonítunk a nemzetközi szervezetekben végzett munkának, így nemcsak az SZVSZ-ben és a Nemzetközi Szakmai Szövetségben, hanem az ENSZ egyes szerveiben (mint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, az UNESCO) végzett munkánknak is.

Ez egyúttal a fontossági sorrend is, hiszen a magyar dolgozók és szakszervezeteik az SZVSZ-ben látják megtestesülve a világ valamennyi dolgozójával való munkásszolidaritást, ezért ragaszkodnak nagy világszervezetükhöz, támogatják kezdeményezéseit, aktív tevékenységet vállalnak céljai megvalósításában.

Nemzetközi kapcsolataink tartalmát – az alapvető ideológiai, politikai vonatkozásokon túl – több jelentős tényező határozza meg:

– a nemzetközi helyzet jelenlegi alakulása, az imperialisták, elsősorban az Egyesült Államok vezető köreinek agresszív, háborús politikája;

– a békéért harcoló szervezett erők növekedése világszerte, aktív küzdelmük az agresszió által sújtott népek iránti szolidaritás jegyében;

– a nemzeti függetlenség kivívásáért és megszilárdításáért folyó küzdelem, a neokolonializmus ellen, a szabadságukért harcoló népek, dolgozók iránti szolidaritás vállalása;

– a nemzetközi szakszervezeti mozgalom megosztottságá-

nak ténye, s ebből következően a különböző irányzatú központok akcióegységének elősegítése;

– a szocialista világrendszer országai és szakszervezeti mozgalmai közötti egység erősítésének szükségessége.

Ezek napjainkban állandóan ható tényezők – kiegészítve a konkrétan jelentkező ideiglenes hatású tényezőket (helyi háborúk, a neokolonializmus differenciált politikai támadásai, a monopóliumok támadásai a dolgozók jogai, élet- és munkakörülményei ellen, különböző ideológiai felfogások jelentkezése a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban stb.) –, amelyek azt a követelményt állítják szakszervezeti mozgalmunk elé, hogy a proletár internacionalizmus eszméihez híven, felelősségérzettől áthatva, erőnkhöz mérten vállaljuk a cselekvő részvételt a nemzetközi méretű osztályharcban.

A magyar szakszervezetek elvhű védelmezői a békének. XXI. kongresszusunk határozata megállapítja: „A jelenlegi nemzetközi helyzet szükségessé teszi, hogy a szakszervezetek lépjenek fel az imperialisták háborús és agressziós politikája ellen.

A magyar szakszervezetek mély felháborodással ítélik el az amerikai imperialisták vietnami agressziós háborúját, és továbbra is minden erejükkel támogatják a hős vietnami nép igazságos harcát, politikai, erkölcsi és anyagi vonatkozásban egyaránt."* A magyar dolgozók a szabad idejükben szervezett vietnami műszakokkal, forintjaik felajánlásával, sok száz és ezer gyűlésen az imperialisták elleni felháborodástól és a szenvedők melletti mélységes szolidaritástól áthatva fejezték ki szívből jövő elhatározásukat a vietnami nép harcának támogatására.

A magyar szakszervezetek különös jelentőséget tulajdonítanak Európa biztonságának. Aggodalommal figyelik az amerikai imperializmussal szövetséges nyugatnémet imperialista körök egyre aktivizálódó revansizmusát. Egy emberöltő alatt

* A magyar szakszervezetek XXI. kongresszusa. Táncsics 1967. 303. old.

két világháború sújtotta hazánk földjét és népét. Ezek a véres tapasztalatok kontinensünk biztonságának megszilárdítására ösztönöznek bennünket. A háborús kalandok, a fasizmus hatalomra jutása, a társadalmi fejlődés fegyverrel való akadályozása – legyen az bárhol a világon: a Közel-Keleten vagy Dominikában, Görögországban vagy Indonéziában – mélységes felháborodást váltanak ki a magyar dolgozókból.

A magyar szakszervezetek úgy vélik, hogy a béke védelme nem csupán politikai feladat, hanem a szakszervezetek egyik legklasszikusabb és legnemesebb érdekvédelmi feladata is. A háború már előkészületi szakaszában is a legsúlyosabb terheket rója a dolgozókra, nem szólva arról, hogy ha kirobbantják, romboló pusztítást zúdít felnőttre és gyermekre, férfira és nőre, anyagi és kulturális javakra egyaránt.

A magyar szakszervezetek támogatják a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elvét és politikáját. Mit jelent a békés egymás mellett élés? Jelenti a háborúnak mint a vitás nemzetközi kérdések rendezése eszközének elvetését; jelenti a nemzetközi helyzet enyhülését, a szocialista és a kapitalista rendszer békés gazdasági versenyét. Mit nem jelent? Nem jelent békés együttélést az imperializmussal, osztály-együttműködést az elnyomók és elnyomottak között, megbékélést a szocialista és burzsoá ideológia között.

A békés egymás mellett élés érvényesülése lehetőséget teremt a nemzetközi szakszervezeti kapcsolatok javításához, a dolgozók és szakszervezeteik egységének megközelítéséhez, a szabadságért, függetlenségért, demokratikus jogokért vívott harc – a monopóliumok munkásellenes politikája elleni harc – fellendüléséhez.

A magyar szakszervezetek aktívan támogatják a Magyar Népköztársaság kormányának külpolitikáját, valamennyi hazai és nemzetközi szervezetet és mozgalmat, amely feladatának tartja a béke biztosítását. A szakszervezetek tevékenyen részt vesznek a különböző hazai és nemzetközi békemegmozdulásokban, tudatosítják a magyar dolgozókban cselekvő

békeharcuk fontosságát, támogatják az SZVSZ békeharcos céljait.

A szakszervezetek és a dolgozók Magyarországon nemcsak megnyilatkozásaikkal küzdenek a békéért, hanem úgy is, hogy gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális feladataik jó megoldásával növelik a Magyar Népköztársaság erejét, mert tudják, hogy az mint szocialista állam teljes erejével és őszintén szolgálja a béke ügyét.

Nemzetközi kapcsolatainkban nagy figyelmet fordítunk az újonnan függetlenné vált, valamint a gyarmati, félgyarmati országok haladó szakszervezeti mozgalmaival való szolidaritás erősítésére.

Az utóbbi húsz évben Afrika, Latin-Amerika, Ázsia fejlődő országai szakszervezeti mozgalmainak jelentősége hatalmas mértékben megnövekedett. E szakszervezetek nagy része a haladó erők élvonalában harcolt és harcol a gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális élet megszervezéséért, a teljes politikai és gazdasági függetlenség kivívásáért és megvalósításáért. A volt gyarmati országok egyre erősbödő, fejlődő munkás- és szakszervezeti mozgalma napjainkban már nem tartaléka a szocializmus világméretű erőinek, hanem tudatos, cselekvő harcostársa is.

A felszabadult és a függetlenségükért még harcoló országok dolgozóit, szakszervezeteit sokféle hatás éri. Tapasztalatból ismerik ugyan a tőkéseket és szakszervezeteiket, de nem teljesen immunisak a reformista igékkel szemben. Napjaink tapasztalatai azt mutatják, hogy a neokolonializmus fegyvertára rendkívül változatos. A gazdasági „segélytől" a politikai és diplomáciai zsaroláson át a leplezetlen katonai intervenció igénybevételéig sok mindennel rendelkezik. Szervesen egészíti ki ezt a széles skálát a volt anyaország vagy más tőkésország osztályáruló szakszervezeti vezetőinek „segítsége", ideológiai, pénzügyi, szervezeti befolyása is.

Őszinte szolidaritást és támogatást azonban, olyan eszményt, amely elősegíti a felszabadult országok dolgozói égető

problémáinak megoldását, csak a forradalmi, osztályharcos szakszervezetek, csak a szocializmus erői adnak.

Ezen országok szakszervezeti mozgalmaival fenntartott kapcsolataink fejlesztését erre az általunk kifejezett igényre és internacionalista kötelességünkre alapozzuk. Rendelkezésükre bocsátjuk tapasztalatainkat; fiatal szakmunkások, értelmiségiek képzésével, szakszervezeti aktivisták oktatásával vállaljuk káderproblémáik megoldásának elősegítését. Az utóbbi években több mint húsz ország fiatal szakemberei tanultak Magyarországon; anyagi eszközöket biztosítunk szervezeti tevékenységük fejlesztéséhez; gyógyszert, élelmiszert, ruhaneműt küldünk a rászorulóknak; gyógykezelést, pihenést nyújtunk a beteg, harcban megrokkant aktivistáknak stb. Ez a támogatás a magyar szervezett dolgozók és szakszervezeteik önkéntes áldozatvállalása azért, hogy enyhítsék az imperializmus közvetlen támadása által sújtott harcoló és szenvedő munkástestvéreik gondjait.

Tapasztalataink alapján azonban szükségesnek látjuk segítségünk hatékonyságának további fokozását. Ennek érdekében kapcsolataink fejlesztésekor az eddiginél nagyobb figyelmet szándékozunk fordítani a következőkre:

– támogatásunkat jobban kell koncentrálni (eddig ugyanis sok esetben erőink szétforgácsoltsága következtében segítségünk nem volt elég hatékony), mégpedig két irányban: egyrészt az olyan területi egységszervezetekkel kell kapcsolataink fejlesztésére törekednünk, mint az Összafrikai Szakszervezeti Szövetség, a Latin-amerikai Dolgozók Állandó Szakszervezeti Egységkongresszusa, az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, másrészt a szocialista országok és az SZVSZ-ben tömörült szakszervezetek segítségnyújtását kell jobban összehangolni;

– támogatásunknak jobban kell igazodnia testvérszervezeteink konkrét, sajátos igényeihez, ennek érdekében anyagi segítségünket egyeztetnünk kell államunk gazdasági-külkereskedelmi politikájával;

– kétoldalú politikai-szervezeti kapcsolataink fejlesztésé-

ben jobban kell igazodnunk a partnerországokban végbemenő folyamatokhoz, változásokhoz, alaposabban kell megismernünk azokat a hatóerőket, amelyek jelentősen befolyásolják magatartásukat, és nagyobb kezdeményezőkészséggel kell fellépnünk az erők összefogása érdekében.

Tartalmi munkánkat a nemzetközi szakszervezeti mozgalom megosztottsága nagymértékben befolyásolja. Bennünket őszinte szándék vezet abban – s a gyakorlatban is igyekszünk ezt érvényesíteni –, hogy tekintet nélkül a világnézeti különbségekre, valamint a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos eltérő nézetekre, minél több olyan szervezettel is kapcsolatba lépjünk, amely nem tartozik az SZVSZ-hez. A kapcsolatok fejlesztését a magyar szakszervezetek azzal a céllal kezdeményezik, hogy a közvetlen érintkezéssel lehetőséget teremtsenek a vélemények kölcsönös megismerésére, a tapasztalatok cseréjére a közös érdeklődést keltő kérdésekben, hogy eloszlassák az előítéleteket és erősödjön a kölcsönös bizalom és tisztelet légköre.

A politikai-diplomáciai, gazdasági-kereskedelmi, kulturális és egyéb állami-társadalmi kapcsolatokon túl a szakszervezetek és a dolgozók közvetlen kapcsolata, érintkezése hathatós hozzájárulás a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett éléséhez, a nemzetközi szakszervezeti akcióegység megteremtéséhez.

Az SZSZNSZ-hez csatlakozott szervezeti központokkal kapcsolataink 1949 után megszakadtak, és különösen 1956 után – az SZSZNSZ-nek a kapcsolatok létesítését megtiltó határozata alapján – tovább romlottak. Ez a nem normális állapot ma már fokozatosan megszűnőben van, a másik oldalon is egyre jobban felülkerekedik a józanabb, reálisabb gondolkodás.

Az elmúlt években megértésre találtak több SZSZNSZ-hez tartozó európai szakszervezeti központban a magyar szakszervezetek törekvései. Különösen jelentősnek tartjuk – „szomszédságról" lévén szó – az osztrák–magyar kapcsola-

tokat, amelyek a SZOT és az ÖGB, valamint több szakmai-iparági szakszervezet között hivatalossá, magas szintűvé váltak. Hagyományos történelmi kapcsolat felújítását jelenti a finn SAK és a magyar szakszervezetek hivatalos érintkezése. Eredményesen fejlődnek a magyar szakszervezetek kapcsolatai az SZSZNSZ-hez tartozó olyan nagy múltú és jelentős szervezetekkel is, mint például Anglia, Belgium, Norvégia, az NSZK iparági-szakmai szervezetei.

A különböző nemzetközi központokhoz tartozó szakszervezetek kapcsolatainak fejlesztése közvetlen eredményekkel jár magukra a dolgozókra nézve, és hasznossága kétségtelen a szakszervezeti szervekre nézve is. A munkásoknak, a dolgozóknak egymás országában tett látogatásai lehetőséget adnak arra, hogy közvetlenül megismerkedjenek egymás napi életével, gondjaival, céljaival és terveivel, mindez pedig erősíti a nemzetközi szolidaritás eszméjét, a közös harc szükségességének gondolatát.

A szakszervezeti szervek tapasztalatcseréje, majd együttműködése olyan kérdésekben, mint például a munkavédelem, a baleset-elhárítás, a dolgozók életviszonyainak javítása stb., hozzájárul tevékenységük gazdagodásához, színvonalának emelkedéséhez.

A magyar szakszervezetek XXI. kongresszusának határozata ezért hangsúlyozza: „... baráti jobbot nyújtunk mindazon munkástömegeket felölelő szakszervezetnek, amelyek hajlandók velünk együtt haladni az emberiség érdekeit kifejező fő kérdésekben ...”*

Tapasztalataink igazolják, hogy a dolgozók világszerte – tartozzanak bár különböző nemzetközi központokhoz is – mind erősebben érzik a nagyobb szolidaritás, a nagyobb koordináció és a nagyobb nemzetközi egység szükségességét érdekeik védelmében. Egyre kevesebb azoknak a szakszervezeti vezetőknek a száma, akik még ma is kitartanak a hidegháborús politika mellett, ragaszkodnak a számukra hátrányos

* A magyar szakszervezetek XXI. kongresszusa. 304. old.

megkülönböztetéshez, és makacsul tiltják a kapcsolatok felvételét az SZVSZ tagszervezeteivel, a szocialista országok szakszervezeteivel és dolgozóival.

Kapcsolatainkat természetesen azon az elvi alapon akarjuk fejleszteni, hogy kölcsönösen tiszteletben tartjuk egymás véleményét, nem avatkozunk be egymás szervezeteinek *belső* ügyeibe, és keressük munkánknak, álláspontunknak azokat a közös, megegyező vonásait, melyek a konkrét együttműködés alapját képezhetik. Azokkal, akik rosszindulatúan rágalmaznak bennünket, vagy nem tiszta és nem kimondott szándékkal, hanem hátsó gondolatokkal közelednek hozzánk, természetesen nem kívánjuk kapcsolatainkat fejleszteni, és ellenvéleményünket őszintén kifejezésre is juttatjuk.

A kapitalista országokban működő, az SZVSZ-hez tartozó vagy autonóm jellegű forradalmi, osztályharcos szervezetekkel kapcsolatainkat eddig és a továbbiakban is a kölcsönös internacionalista szolidaritás alapján fejlesztjük. A magyar dolgozókban mélységes rokonszenv él a monopóliumok fokozódó támadásaival szembeszegülő szakszervezetek harca iránt, állandó érdeklődéssel, figyelemmel kísérik azt az állhatatos küzdelmet, amelyet e szakszervezetek a jelenlegi helyzetben vívnak. A magyar szakszervezetek megértéssel fogadják az osztályharcos szakszervezeteknek azt a törekvését, hogy – abban az új helyzetben, amelyben a kizsákmányolás módszerei egyre rafináltabbak – új utakat, eszközöket, formákat keressenek a dolgozók érdekeinek hatékony védelmére. Kapcsolataink ezekkel a szervezetekkel egyre tartalmasabbá válnak, a dolgozók szolidaritásának fejlesztésén túl egyre inkább hatékony munkakapcsolatokká fejlődnek, kölcsönös tapasztalatcserét jelentenek. Együttműködésünk ezekkel a szervezetekkel egyre szélesebb körű, egyre színesebb, gazdagabb lesz. A konzultációk, az álláspontok egyeztetése nemzetközi kérdésekben, a szakszervezeti munka módszereinek hatékony fejlesztése tapasztalatcsere útján, a dolgozók kölcsönös utazásainak elősegítése a munkásturizmus, az üdülés felhasználásával – mind azt bizonyítják, hogy a forradalmi osztály-

harcos szakszervezetek együttműködését nem akadályozhatják sem az országhatárok, sem az államok különböző társadalmi berendezkedése. A munkásszolidaritás átnyomul a sorompókon, kölcsönös segítséget, bátorítást és ösztönzést jelent, sőt a mi számunkra osztálytestvéreink nemzetközi ellenőrzését is.

Kapcsolataink fejlesztése a kapitalista országok szakszervezeteivel néhány vonatkozásban már újabb követelményeket állít elénk:

– szükségesnek és reálisnak tartjuk erőfeszítéseinket az európai szakszervezeti mozgalomra, ezen belül is azon országok szakszervezeti mozgalmára összpontosítani, melyekkel történelmi hagyományaink, társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális kapcsolataink következtében reális az együttműködés fejlesztése;

– segíteni kívánjuk a szakszervezetek egységakcióinak fejlesztése érdekében a regionális együttműködést, így többek között európai szinten, a Duna menti államok és egyes gazdasági integrációk szintjén;

– el kívánjuk érni, hogy a magyar szervezett dolgozók kapcsolata – a munkásturizmus, a kultúra, a sport stb. keretében – erősödjön az európai kapitalista országok dolgozóival;

– a szakszervezeti küldöttségek cseréjében alaposabb előkészítő tevékenység szükséges, hogy anyagi erőforrásaink felhasználása több eredménnyel járjon. Ennek érdekében szükségesnek tartjuk a szervezeteink közötti szélesebb információcserét, tájékoztatást.

Nemzetközi kapcsolatainkban elsőrendű fontosságúak a szocialista országok szakszervezeteihez fűződő kapcsolataink.

A magyar szakszervezetek arra törekszenek, hogy szakadatlanul erősítsék testvéri barátságukat, politikai, gazdasági, kulturális munkakapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeteivel.

Ez az együttműködés, a közös elvi alap, a közös célok

megvalósítása érdekében végzett együttes tevékenység kölcsönösen elősegíti a szocialista országok dolgozóinak barátságát. Az azonos célok, az egyes országok sajátosságainak megfelelően különböző módon jelentkező feladatok végrehajtásában a tapasztalatok kölcsönös megismerése és hasznosítása gazdagítják az egyes országok szakszervezeteinek tevékenységét.

A magyar szakszervezeteknek különösen élénk kapcsolatuk van a szomszédos, illetve közeli szocialista országok – a Szovjetunió, Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia – szakszervezeteivel.

A SZOT és a testvéri szocialista országok szakszervezetei vezető szerveinek, az egyes iparági szakszervezetek képviselőinek két- és többoldalú rendszeres megbeszélései, a szakszervezeti munka egyes területeit tanulmányozó küldöttségek tapasztalatcseréi jól szolgálják a szakszervezeti munka eredményességének fokozását.

Fejlődnek azok az együttműködési formák, melyek országaink KGST-tagságából adódnak (például előkészületek közös munkavédelmi intézkedésekre), vagy amelyek egy-egy szakterület (például energetikai kooperáció) problémáinak megoldását segítik. Eredményesek az együttműködésnek azok a formái is, melyek a szakszervezeti munka egyes meghatározott munkaterületein szerzett tapasztalatokat hasznosítják. Rendszeressé váltak a termelés, a kultúra, a társadalombiztosítás, a munkavédelem, az üdültetés terén végzett szakszervezeti munkáról szervezett tanácskozások. Egyre tartalmasabbá válnak a határ menti találkozók, az azonos jellegű vállalatok dolgozói közötti kapcsolatok, a művészeti és sportegyüttesek cseréi stb.

Általában hasonló vonások (rendszeres érintkezés, információ- és tapasztalatcsere) jellemzik együttműködésünket a többi szocialista ország – Vietnam, Korea, Kuba, Mongólia – szakszervezeti mozgalmával is, de természetesen a nagy távolságok miatt az érintkezés lehetőségei szűkebbek.

Közismert, hogy kapcsolataink – törekvéseink ellenére – az utóbbi években nem minden szocialista ország szakszervezeti mozgalmával fejlődtek kielégítően, a kölcsönös érdekeknek megfelelően. Sőt Kína és Albánia szakszervezeti mozgalmával jelenleg csak formális kapcsolatról beszélhetünk. Azok a nézetkülönbségek, véleményeltérések, amelyek a különböző szocialista országok között párt-, állami, ideológiai vonatkozásban jelentkeznek, természetesen hatással vannak a szakszervezeti kapcsolatokra is. Véleményünk szerint azonban ez nem szükségszerű. A szakszervezetek tömegszervezeti jellege lehetővé teszi – sőt egyenesen feltételezi – a szervezeteink közötti kapcsolatok fejlesztését. Azért, mert a szocialista országok helyzetében, fejlődésében történelmi fejlődésük sajátosságaiból következő különbségek vannak, és ezért előfordul, hogy eltérő vélemények alakulnak ki, nem szükségszerű a kapcsolatok lazulása vagy megszakadása. A magyar szakszervezetek a szocialista országokra jellemző alapvető azonosságokat tekintik meghatározónak és döntőnek. Ezért továbbra is megtesznek minden erőfeszítést, hogy azok a közös érdekek kerüljenek előtérbe, amelyek elősegítik a baráti együttműködést. Ez hozzájárul ahhoz, hogy leküzdjük a múlt örökségeként még kísértő nacionalizmust, hogy eredményesen tudjuk egymást segíteni, ha arra szükség van, hogy erőink összefogása alapján valóban sorsdöntő szerepet játsszunk a világméretű osztályharcban.

Kapcsolataink továbbfejlesztését a szocialista országok szakszervezeteivel főbb vonatkozásokban a következőképpen képzeljük el:

– szükségesnek tartjuk együttműködésünk fejlesztését valamennyi szocialista ország szakszervezetével – különösen a szovjet szakszervezetekkel –, szervezettebbé, tartalmasabbá kívánjuk tenni kapcsolatainkat a közeli és távoli országok szakszervezeteivel egyaránt;

– továbbra is arra törekszünk, hogy azokkal a szakszervezetekkel, melyekkel nézeteltéréseink vannak, a közös érdekek alapján kezdeményezzük a nézeteltérések tisztázását;

– a jelenlegi időszakban, amikor új nézetek alakulnak ki a szakszervezetek szerepéről és feladatairól, amikor több országban jelentős előrehaladás történik a gazdasági reformok útján, különösen fontosnak tartjuk, hogy magas szintű tanácskozásokat folytassunk egymás tapasztalatainak hasznosítása érdekében;

– szélesítenünk kell az egyes országok dolgozóinak különböző formákban megvalósuló közvetlen kapcsolatait (üdülés, sport, szakmai találkozó stb.), hogy a proletár internacionalizmus alapján így is küzdjünk a ma még fellelhető nacionalizmus ellen, s erősítsük az együvé tartozás érzését.

*

Szakszervezeteink széles körű nemzetközi tevékenysége szerves része általános, mindennapos munkánknak. Kapcsolataink fejlesztésének alapja a proletár internacionalizmus, a közös érdekek képviselete. Ezen az alapon éppen a nemzetközi helyzet bonyolultsága, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom jelenlegi állapota azt kívánja tőlünk, hogy rugalmasan, a konkrét helyzethez alkalmazkodva vegyünk részt a szakszervezetek nemzetközi összefogásának fejlesztésében.

A magyar szakszervezeteket és szervezett dolgozókat történelmük megtanította a nemzetközi szolidaritás megbecsülésére. Tudjuk, hogy munkánkért, tevékenységünkért nemcsak a magyar munkásosztálynak, hanem a nemzetközi munkásosztálynak is felelősek vagyunk. Ezért a magyar szakszervezetek a továbbiakban is becsülettel tesznek eleget nemzetközi kötelezettségeiknek; a nemzetközi proletariátus mindig számíthat magyar osztálytestvéreire.

Részlet „A magyar szakszervezetek szerepe a szocializmus építésében" c. könyvből. Táncsics 1968.

Felszólalás az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének IV. konferenciáján

Kairó, 1969. január 25.

Tisztelt Elnökség! Barátaink! Munkatársaink!

A magyar szervezett munkások, a magyar szakszervezetek képviseletében örömmel tettünk eleget meghívásuknak. Tisztában vagyunk ennek a konferenciának nagy jelentőségével, s a magyar szervezett munkások nevében eredményes, jó munkát kívánunk a tanácskozásnak. Nagyon jól megértjük a konferencia célját és szándékait. Meggyőződésünk szerint a konferencia igaz ügy szolgálatában áll.

Nemcsak az arab népeket, hanem az egész világ haladó közvéleményét is foglalkoztatja az a nagy kérdés, hogy miként lehetne felszámolni az izraeli agresszió következményeit.

Mi, az SZVSZ tagszervezetei, a szocialista országok szervezeteinek képviselői eljöttünk konferenciájukra, hogy együttérzésünkről és szolidaritásunkról biztosítsuk önöket. Miben vagyunk mi szolidárisak az arab népek harcával? Mindenekelőtt azzal a törekvésükkel, hogy minél előbb számolják fel az izraeli agresszió összes következményét. Továbbá abban, hogy a sokat szenvedett arab népek békében és biztonságban élhessék életüket. Szolidárisak vagyunk önökkel a társadalmi haladásért, jobb életért vívott harcukban is.

Mind a főtitkári megnyitó beszédben, mind az előttünk elhangzott felszólalásokban nagy teret kapott az egységre való törekvés. Megbélyegezték, elítélték az izraeli agressziót, ezzel teljes mértékben egyetértünk. Izrael uralkodó köreit történelmi felelősség terheli az arab országok ellen elkövetett ag-

resszójukért. Meggyőződésünk, hogy cselekedeteikért előbbutóbb a történelem ítélőszéke előtt felelnek majd. Tapasztalatból tudjuk, hogy az 1956-os magyarországi ellenforradalom, az Egyiptom elleni akkori hármas agresszió, az USA vietnami agressziója éppúgy, mint az 1967-es izraeli agresszió mozgatórugói azonosak. Az események mögött a nemzetközi burzsoázia, az amerikai imperializmus áll. Mindent elkövetnek annak érdekében, hogy elvesztett pozíciójukat visszaszerezzék. Eszközökben nem válogatnak, ezt nagyon jól tudjuk. Az imperializmus erői nem szentimentálisak. Helyi háborúkat robbantanak ki, hol itt, hol ott, nem sajnálják az emberi életet, hiszen nem róluk van szó. Nem törődnek mások szenvedéseivel, fegyvertárukban szerepel a puccsok sorozata, a megvesztegetés, a háborúk kirobbantása stb. Önök éberségre szólították fel a konferencia résztvevőit, mi ezt helyeseljük. Önök harcra szólították fel a konferencia résztvevőit a cionizmus ellen, ezt is helyeseljük. A cionizmusnak osztályalapja van, mégpedig burzsoá. De nem elég csak a cionisták ellen harcolni, hanem a nemzetközi burzsoázia minden kísérletével szemben egységesnek kell lennünk. Nem tudunk eredményesen küzdeni a békéért, a társadalmi haladásért, a demokratikus szabadságjogokért, nemzeti létünkért, függetlenségünkért, ha nem harcolunk erőteljes egységfrontban az amerikai imperializmus és a nemzetközi burzsoázia minden bűnös szándéka és cselekedete ellen.

Közös harcunk sikere elképzelhetetlen nemzeti vagy regionális elzárkózással. Egységünk a világ munkásosztályának létérdeke a nemzetközi burzsoázia elleni küzdelemben. Erőnk forrása egységünk, győzelmünk záloga közös fellépésünk.

A magyar dolgozók világosan látják, hogy az arab–izraeli viszályban nem vallási és faji kérdésről van szó. Pártunk és kormányunk dolgozó népünk véleményét tolmácsolta, amikor az izraeli agresszió hátterében az osztályerők nemzetközi méretű összecsapását látta. Egyértelműen és következetesen, osztályalapon állva bélyegeztük meg az arab országok elleni durva támadást. Politikánk ebben a kérdésben is mindig szi-

lárd, osztályszempontok által meghatározott elvi politika volt, olyan politika, amely megfelel a nemzetközi munkásmozgalom, a szocializmus, az egyetemes haladás és béke ügyének. Biztosíthatjuk arab munkástestvéreinket, hogy továbbra is minden erőnkkel támogatjuk igazságos harcukat, s mindent megteszünk közös céljaink megvalósítása, együttműködésünk és kapcsolataink erősítése érdekében. Meggyőződésünk, hogy az arab népek igazságos ügye előbb-utóbb győzedelmeskedni fog, éppúgy, mint a világ valamennyi népének a függetlenségért, társadalmi haladásért vívott harca.

Az utóbbi évek tapasztalatai megmutatták, hogy az imperializmus alapvetően ma is agresszív és támadó jellegű, ugyanakkor stratégiáját és taktikáját módosította. A haladó erők elleni aknamunkáját árnyaltabbá, sokrétűbbé tette. Tárházában az összeesküvések szervezésétől a politikai gyilkosságokig, a tervszerű ideológiai ellenforradalomtól a katonai beavatkozásig számtalan eszköz megtalálható. A nyílt sisakkal végrehajtott, leplezetlen támadások helyett előszeretettel igyekszik a háttérben maradni, s előtérbe állítani a hazai reakciós körök képviselőit, a nemzetközi burzsoázia csatlósait, kreatúráit. Átgondolt, fondorlatos taktikájával nemegyszer sikerül elérnie, hogy a megtámadott felet, a valódi áldozatot agresszornak tüntesse fel. Az imperializmus azonban tudatában van annak, hogy a szocialista tábor léte és sikerei, a harmadik világ haladó mozgalmai s nem utolsósorban saját munkásosztályának fellépése ma már lehetetlenné teszik számára a haladó erők elleni mindenoldalú frontális támadást. Taktikáját ennek megfelelően úgy alakítja, hogy a haladó, antiimperialista erők megosztásával, soraik megbontásával, illetve a belső reakció osztagainak felhasználásával különkülön fronton mérjen koncentrált csapást rájuk. Noha az imperializmus már nem képes szétzúzni a haladás erőit, még sok-sok nehéz harcban kell megvédenünk és továbbfejlesztenünk eddigi eredményeinket, társadalmi vívmányainkat. Szakadatlanul munkálkodnunk kell a nemzetközi munkás- és szakszervezeti mozgalom egységének megvalósításán.

A legutóbbi izraeli agresszió óta immár több mint másfél év telt el. A nemzetközi reakció arra számított, hogy az Egyesült Arab Köztársaságban és más arab országokban megbuknak a társadalmi haladás útjára lépett rendszerek. Azonban elszámították magukat. Örömmel tapasztaljuk, hogy az Egyesült Arab Köztársaság szilárdan áll, sok bajjal, gonddal küzd, de a nehézségek ellenére is fejlődik. Ez az arab dolgozók kitartását, akaratát, erejét dicséri, s nem jelentéktelen tényező az a segítség, melyet a szocialista országok, mindenekelőtt a Szovjetunió nyújtott és nyújt az arab népeknek.

Egy magyar közmondás azt mondja: bajban ismeri meg az ember az igaz barátot. Úgy véljük, az arab nép tudja, kik az őszinte és igaz barátai.

Meggyőződésünk, hogy igazságos harcuk győzni fog. Tudjuk, sok akadályt kell még közösen leküzdenünk, de a munkásosztály történelmileg nemcsak hivatott, hanem képes is küldetésének teljesítésére.

Nem szabad meghátrálnunk, a nagy feladatok elvhűséget követelnek meg tőlünk. Zárjuk még szorosabbra sorainkat, hideg fejjel, de meleg szívvel cselekedjünk.

Következetesen támaszkodjunk a nemzetközi munkásosztály egyesített erejére. Erősítsük az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, az Összafrikai Szakszervezeti Szövetség és a Szakszervezeti Világszövetség testvéri együttműködését, s használjuk fel ennek érdekében az ez év októberében Budapesten megtartandó VII. szakszervezeti világkongresszust, amelyre mint házigazdák szeretettel várjuk önöket.

Az arab népeket történelmük során sok igazságtalanság, szenvedés és harc kísérte, de ennek ellenére számos arab ország előrehaladt a társadalmi fejlődés útján.

A magyar munkásosztály, a magyar nép nevében kívánom, hogy a konferencia legyen fontos mérföldkő az arab dolgozó tömegeknek az imperializmus és a reakció ellen, a társadalmi haladásért és a békéért vívott harcában, s járuljon hozzá az arab és a nemzetközi munkásmozgalom összefogásának, együttműködésének további elmélyítéséhez.

Megnyitó beszéd a VII. szakszervezeti világkongresszuson

Budapest, 1969. október 16.

A magyar szervezett munkások nevében, a magyar szakszervezetek nevében üdvözlöm a VII. szakszervezeti világkongresszus küldötteit, a kongresszuson jelen levő meghívott vendégeinket és a kongresszus minden résztvevőjét. A magyar szakszervezetek, a magyar dolgozók nagy megtiszteltetésnek tartják, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalom legfőbb szerve, a VII. világkongresszus Budapesten ül össze.

Igyekeztünk a kongresszus eredményes munkájához minden feltételt biztosítani. Az építőmunkások szakszervezetének ez a kongresszusi terme sok összejövetelnek volt már tanúja. A ma megnyíló VII. szakszervezeti világkongresszus azonban ezek között is rendkívüli jelentőségű, hiszen a világ szervezett dolgozóinak képviselői gyűltek itt össze. Őket illeti a hárommillió szervezett magyar dolgozó szívből fakadó, testvéri üdvözlete és forró kívánsága: érezzék mindannyian jól magukat hazánkban!

Érezzék úgy magukat, mintha otthon lennének, hiszen országunk a dolgozóké. Mi itt Magyarországon a szocializmust építjük. Tudjuk és érezzük, hogy ez nem csak a mi ügyünk, nem csak a magyar dolgozóké. Felelősséggel tartozunk érte a világ dolgozóinak is, akik figyelemmel kísérik dolgozó népünk munkáját, tevékenységét. Ezért kérjük önöket, nézzenek körül a kongresszusi épületen kívül is, tiszteljék meg érdeklődésükkel a szocializmust építő magyar népet.

A magyar dolgozók internacionalista érzései mélyek és

megalapozottak. A szakszervezeti mozgalomnak hazánkban évszázados múltja van, s ebben a proletárszolidaritás felbecsülhetetlen szerepet töltött be. A magyar dolgozók küzdelmes osztályharc folyamán tanulták meg értékelni munkástestvéreik harci szolidaritását. A világ dolgozóinak együvétartozása számunkra szent ügy.

Ez ad alapot arra, hogy úgy üdvözöljem önöket mint osztálytestvéreink képviselőit a világ minden részéből. Üdvözöljük a testvéri szocialista országok szakszervezeteinek képviselőit, akikkel együtt fáradozunk a szocialista világrendszer erőinek gyarapításáért. Üdvözöljük a tőkés világ szakszervezeteinek küldötteit, akik az osztályharc első soraiban küzdenek. Üdvözlet Ázsia, Afrika és Latin-Amerika szakszervezeti harcosainak, s köztük is külön hős vietnami testvéreinknek és mindazoknak, akik közvetlen harcban állnak az imperializmussal. Üdvözlet a kongresszus minden résztvevőjének, aki eljött, hogy előrevigye a világ dolgozóinak közös ügyét.

A dolgozók érdekeinek képviselete köt össze mindannyiunkat. S a szervezet, amely a VII. szakszervezeti világkongresszust összehívta, a Szakszervezeti Világszövetség, közös szervezetünk. Azért hoztuk létre huszonöt évvel ezelőtt, hogy benne testesüljön meg a dolgozók hatalmas ereje, egységük és elszántságuk a békéért, a jobb életért vívott harcban. Negyedszázados fennállásának eredményei és nehézségei bebizonyították, szükség volt és van ilyen szervezetre. Világszövetségünk hű maradt eredeti célkitűzéseihez, olyan szervezet, amely számára a legfontosabb a világ dolgozóinak érdeke. Mindannyiunk felelősségteljes feladata alkalmasabbá tenni Szakszervezeti Világszövetségünket arra, hogy a legjobban megfelelhessen korunk követelményeinek, a béke, a társadalmi haladás, a dolgozók ügyéért vívott közös küzdelem nagy feladatainak.

Ezekben a napokban világszerte nagy figyelemmel fordulnak Budapest felé, vagy éppen nagy igyekezettel próbálják elterelni a figyelmet kongresszusunkról. Várakozással tekintenek munkánkra mindenekelőtt a világ szervezett dolgozói-

nak milliói. Azt várják nagy múltú világszervezetünktől, kongresszusunktól, hogy döntéseivel újabb segítséget adjon kemény és áldozatokat követelő harcukhoz. Szükség van a világos döntésekre és állásfoglalásra, mert a jövőt építő dolgozó tömegek sohasem álltak olyan intenzív és folyamatos politikai és ideológiai hatás alatt, mint ma. Napjainkban sok jelenség nehezíti az eligazodást. A reakció – mert legtöbbször már nem képes a nyílt leszámolásra – igyekszik elködösíteni a megoldáshoz vezető utakat, megpróbálja a maga szolgálatába állítani a dolgozók szervezeteit.

Amikor kongresszusunk a világ dolgozóit erejének felismerésére serkenti és az imperializmus elleni egyesülésre hívja fel, ezzel hozzájárul a világimperializmus, a fő ellenség teljes legyőzéséért folyó harchoz. Mozgósít az ellen a hatalom ellen, amelynek még ma is sok országban ki van szolgáltatva a dolgozó ember, és amely borzalmas szenvedést és megpróbáltatást okoz egész népeknek, nemzeteknek is.

A VI. világkongresszus óta eltelt négy év alatt mozgalmunkat fájdalmas veszteségek is érték. Nagyszerű, bátor harcostársak váltak ki sorainkból. A világ szervezett dolgozóinak számos kiváló vezetőjétől kellett fájdalmas búcsút vennünk. Olyan emberektől, akik erejüket, életüket nem kímélve küzdöttek dolgozótársaik, hazájuk és az emberiség szebb, boldogabb jövőjéért.

Befejezésül a magyar szervezett dolgozók nevében még egyszer szívből üdvözlöm a kongresszus minden résztvevőjét. Fogadják olyan szeretettel szívből jövő testvéri üdvözletünket és legjobb kívánságainkat a kongresszus munkájához, amilyen öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy Budapest e rendkívüli horderejű közös munka színhelye.

Nagy munka vár ránk ezekben a napokban, lássunk hozzá. Érezzük át a felelősséget, mely reánk hárul, végezzük úgy munkánkat, ahogyan azt elvárja tőlünk valamennyi szervezett dolgozó. Engedjék meg, hogy a magyar szakszervezetek nevében szívből kívánjak mindannyiuknak erőt, egészséget és eredményes munkát a világ dolgozóinak javára.

A budapesti kongresszus adjon erőt a szakszervezeti világmozgalomnak!

FELSZÓLALÁS A VII. SZAKSZERVEZETI VILÁGKONGRESSZUSON

1969. október 21.

A magyar szakszervezetek úgy ítélik meg, hogy a kongresszus elé terjesztett dokumentumok – kiegészítve az elhangzott konstruktív javaslatokkal – felölelik a szakszervezeti tevékenység minden területét, megfelelnek a követelményeknek, választ adnak a dolgozó tömegek létfontosságú kérdéseire.

A beszámolók és a fő dokumentumok választ adnak korunk összes nagy sorskérdésére, és meghatározzák a munkásosztály feladatait. Ezért a beszámolókkal és a dokumentumokkal mi egyetértünk. Úgy véljük, hogy valószínűleg ezzel minden küldöttség így van, hogy a kongresszus mondanivalója tovább fogja növelni a Szakszervezeti Világszövetségnek és tagszervezeteinek szerepét. Elősegíti a munkásmozgalom fejlődését, módot ad a tagszervezeteknek sajátos feladataik kidolgozására.

Egyetértünk az olyan politikai dokumentumokkal, amelyek szolidaritásunkat hangoztatják a harcoló Vietnammal, az agresszió áldozatává vált arab népekkel, az antiimperialista küzdelem gyújtópontjában álló más népekkel.

Igen nagy szükség van azoknak a dokumentumoknak az elfogadására is, amelyek a dolgozók sajátos rétegeinek – például a fiatalok és a nők, a mezőgazdasági proletárok, a műszakiak és a tudományos dolgozók – problémáival foglalkoznak.

Örömmel és megelégedéssel fogadtuk, hogy a Lenin-cen-

tenáriummal kapcsolatban dokumentumtervezet kerül a kongresszus elé. Üdvözöljük ezt, mert a magyar munkások korunk legnagyobb forradalmárának tartják Lenint, akinek tevékenysége elválaszthatatlan a nemzetközi munkásosztály harcaitól.

SZAKSZERVEZETEINK A MUNKÁSHATALOM RÉSZESEI, VÉDELMEZŐI

Felszólalásomban két kérdést kívánok érinteni:

1. a magyar szakszervezeteknek – mint szocialista szakszervezeteknek – a tevékenysége, munkájuk lényeges és új vonásai;

2. a Szakszervezeti Világszövetség munkájának néhány kérdése.

Ha korunk valóságát akarjuk kutatni és elemezni, feltétlenül meg kell értenünk a világ szocialista részének valóságát: a szocialista országok életműködését, beleértve az ottani szakszervezetek tevékenységét, befolyásukat a hazai és a nemzetközi fejlődésre. Ugyanúgy szükség van természetesen a kapitalista és a fejlődő országokban folyó munkás- és szakszervezeti harcok ismertetésére is, de ezt elvégzik mások ezen a kongresszuson.

Elgondolkoztunk már nemegyszer azon: megfelelően mutatja-e be és magyarázza-e meg önmagát a szocialista világ? E tekintetben sok gyengeségre bukkantunk, amelyek nem az alapelveinkből következnek, melyeket azonban feltétlenül korrigálnunk kell.

Ugyanakkor nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a szocializmust meghatározó, a múltban már leírt és kifejtett alaptételek igazak, érvényesek, nem szorulnak megreformálásra.

Ezerszeresen bizonyított, hogy a mi világunkban véglegesen megszűnt az éhezés, a kizsákmányolás, a munkanélküliség, a jogfosztottság, a megaláztatás, az analfabetizmus. Maga a hatalom változott meg radikálisan. Földesúri-tőkés hatalomból munkás-paraszt hatalom lett.

A közeljövőben lesz huszonöt éve a magyar nép felszabadulásának, annak, hogy népünk a demokratikus, majd a szocialista fejlődés útjára lépett. Negyedszázad nagy idő, mert közben új nemzedék nőtt fel, de rövid idő is elegendő nagy tettek véghezvitelére.

A szocialista rend alapigazságai érvényesek a szakszervezetek vonatkozásában is. A mi szakszervezeteink az uralomra került munkásosztály szervezetei, a munkáshatalom részesei, védelmezői. Társadalmi súlyuk olyan, amilyenre tőkés körülmények között nincs és nem is lehet példa.

Szakszervezeteinknek céljaik valóra váltásához sokféle eszköz áll rendelkezésükre. Részt vesznek a szocialista állam valamennyi államhatalmi és igazgatási szervében, tevékenységi területük szinte korlátlan. Felelősen és hozzáértéssel foglalunk állást az ország gazdasági fejlesztésének nagy kérdéseiben éppúgy, mint a dolgozók mindennapos ügyes-bajos dolgaiban. Teljes felelősséggel látjuk el olyan óriási területek igazgatását és egyben társadalmi ellenőrzését, mint a társadalombiztosítás, a dolgozók üdültetése, a munkavédelem. Hozzászólási, javaslattételi jogunk van a dolgozókat érdeklő minden kérdésben. Ismeretes, hogy végső soron vétót is alkalmazhatunk a szocialista törvényeket és erkölcsöt sértő intézkedések hatályba lépésével szemben.

Teljesen új helyzetet teremtett a hatalomban való részvétel és a felelősség, amely néphatalmunk alakulásáért ránk hárult. A legfontosabb új vonás, amely tulajdonképpen meghatározza a többit: szakszervezeteinknek az a törekvése és egyben szocialista kötelessége, hogy egyidejűleg és egyszerre védelmezzék és képviseljék a dolgozók egyéni és csoportérdekeit és az új hatalom – a munkáshatalom! –, a közérdek támaszai legyenek. A szakszervezeteknek – szocialista viszonyok között – az állam szervezeteinek támogatását és kritikáját egyidejűleg kell végezniük.

Persze, nem könnyű megfelelni ilyen széles körű jogoknak és a velük járó kötelességeknek. Ezt az új történelmi helyzetet kell tehát elsősorban megérteni, megismerni ahhoz, hogy

szakszervezeti mozgalmunk új vonásait, a szakszervezetek megváltozott szerepét értékelhesse valaki.

A történelem úgy alakult, hogy a felszabadulás után a munkásosztálynak, dolgozó népünknek döntenie kellett: tulajdonosként akar-e élni végre hazájában, vagy továbbra is csak albérlőként, mint ezer éven át. A nép döntött: úgy határozott, hogy immár gazda akar lenni a saját portáján. A mai porta azonban még távolról sem összkomfortos. Régi a ház, nem mindenben a legkorszerűbb, nem telik még a teljes felújításra. De ez a mi otthonunk, a saját házunk, amit két kezünk munkájával állandóan csinosítunk, szépítünk, építünk, tehetségünkhöz és lehetőségeinkhez mérten. A tőkésországokban élő osztálytestvéreink között vannak, akiknek ma még tetszetősebb a lakásuk, magasabb az életszínvonaluk, mint a magyar munkásoké. De ezek a munkástestvéreink mégis csak albérlők odahaza, és nem tulajdonosok. Olyan különbség ez, amit sohasem szabad figyelmen kívül hagyni, ha különböző összehasonlításokat teszünk.

TÁRSADALMUNKBAN INTÉZMÉNYESEN CSAK AZ IGAZSÁGOSNAK, A HALADÓNAK VAN SZABAD ÚTJA

Szakszervezeteink kettős felelőssége, elkötelezettsége hozta létre az érdekek egyeztetésének szakszervezeti funkcióját. Ez rendkívül bonyolult feladat. Nemcsak a bérből, fizetésből élők különböző csoportjainak érdekei között kell igazságot tenni. Összhangot kell teremteni a dolgozó lakosság egésze, így a munkások és a parasztok számára elérhető jövedelmek között is.

A magyar munkásosztály az elmúlt huszonöt év alatt nemcsak saját életszínvonala állandó fejlesztéséért, hanem a vele szövetséges parasztságnak, az értelmiségnek, az egész népnek a jólétéért is dolgozott. A mi elveink szerint másképpen nem is cselekedhetett volna.

Közismert, hogy a szocialista országokban a szakszervezetek felkarolják és serkentik a dolgozók munkaverseny-kezdeményezéseit. Nemcsak a lenini tanítás és nem csupán a szovjet példa ösztönöz bennünket erre, hanem saját tapasztalatunk is: az egyéni és közérdek találkozása, együttes védelme. Minden gazdagságot nekünk magunknak kell megteremtenünk. Minden újabb felhalmozást és beruházást – éppúgy, mint a dolgozók keresetének minden emelését – csakis saját munkánkkal tudunk megalapozni.

Szocialista társadalmunk és szakszervezeteink sajátos vonása a forradalmi munkáspárt vezető szerepe. Mi ezt a vezető szerepet természetszerűleg valljuk és elismerjük, mert a munkáshatalom, a szocialista társadalmi rend jelszavát csak ez a párt tűzte ki következetesen, és csak ő képes a megvalósítására. Párt és szakszervezet egy cél szolgálatában áll, és ezt mindegyik a maga hivatása szerint látja el.

Hol van hát végül is a szakszervezetek kijelölt helye egy olyan társadalomban, mint a mienk? Jut-e még nekik valóságos, jelentékeny szerep a közéletben az államhatalom és a párt mellett?

Nagyon is jut, csak győzzük vállalni és teljesíteni! Ez világossá válik abból a munkamegosztásból, amely nálunk a párt, az állami szervek és a szakszervezetek között meghonosodott. Állami feladat nálunk is a közigazgatás, a törvénykezés, a honvédelem, ugyanígy az üzemek és intézmények vezetése. Ahogyan a miniszter, úgy a vállalati igazgató esetében sem lehet kétség afelől, hogy – az államhatalom megbízásából – ő a gazda az adott területen. A szakszervezet viszont olyan önkéntes, demokratikus szervezet, amelyet igen széles jogkörrel ruháznak fel törvényeink, mégpedig nem csupán a hagyományos és közvetlen érdekvédelmi feladatok tekintetében, hanem a társadalmi ellenőrzés és az igazgatásban való részvétel terén is. A szakszervezet nemcsak a végrehajtás idején hallatja hangját, hanem már a tervezés során is; javaslatokat tesz és óvást emel; a nyilvánosság eszközeivel él az állami és a vállalati vezetés előtt, és szükség esetén azzal

szemben is. Egyszóval a szakszervezetek jogai a munkásosztály, a munkások jogait testesítik meg – és ezek a jogok szocialista viszonyok között érthetően rendkívül szélesek. E jogok birtokában képviselik a szakszervezetek a dolgozókat az állami szervek előtt.

A szakszervezet sajátos szerepéből, sajátos felépítéséből és módszereiből adódik, hogy nemcsak áttekinti az egész ország ügyeit, hanem – mivel közvetlenül a dolgozók soraiban tevékenykedik – a részleteket is érzékeli, felfogja, jelzi. Különösen fontosnak tartjuk kiemelni, hogy nemcsak továbbít vagy közvetít, hanem részt vesz a célok megjelölésében és megvalósításában is.

Magától értetődik természetesen, hogy szocialista viszonyok között sem problémátlan a dolgozók élete. Alapigazságainkat és társadalmi rendünket igazolta ugyan az idő, de bennünket személy szerint csak akkor fog igazolni, ha megkeressük a tipikusnak mondható fogyatékosságokat, azok okait, felvesszük ellenük a harcot és leküzdjük őket.

Hazánkban a szocializmus alapjait már leraktuk. De távol áll tőlünk, hogy azt mondjuk: gyertek, itt az érett, kész szocializmus! Nem, a mi társadalmunk még valahol a kamaszkorban van. Még mutál a hangunk, hosszú a karunk, lábunk, kurta a ruha, amelyben járunk. Hatalmas már az étvágyunk, de sokszor nem teljes értékű még a munkánk. Ez a kamasz azonban szülőanyjának, a világ proletariátusának nemes jellemét örökölte, és hűséges is marad mindenkor a nemzetközi proletariátus történelmi küldetéséhez.

Sok tekintetben alakuló társadalommal és benne útját, módszereit kereső szakszervezeti mozgalommal van tehát dolgunk. Ámde a fejlődés rohamos.

A mi társadalmunkban intézményesen csak az igazságosnak, a haladónak van szabad útja. De vajon ott tartunk-e már, hogy nálunk nem érvényesülhet semmi, ami gondot, keserűséget okoz az embereknek? Sajnos, egyelőre nem jutottunk még idáig. Egyenlő jogokat kaptak a társadalom tagjai – és ez hatalmas vívmány! –, de még akadnak emberek,

köztük vezetők is, akik saját előnyüket keresik, csak saját gondjaikkal törődnek, a másokéval nem. Szabaddá tettük az utat a dolgozó milliók művelődése előtt, de vannak még, akik nem tudnak vagy nem akarnak élni a sokoldalú lehetőségekkel. Egyik legfőbb gondunk, hogy nagy társadalmi feladataink megvalósításába széles körben vonjuk be a dolgozókat.

Vannak gondjaink, nehézségeink, megoldásra váró tennivalóink bőven. Ám mindezzel együtt is a szocialista nevelő munka és benne a szakszervezetek nevelő munkája valóban korszakalkotó, társadalomformáló eredményekre hivatkozhat. Ez a döntő, a meghatározó!

Az életszínvonal nálunk az eddig elért nemzeti jövedelemnek felel meg. A szakszervezeti mozgalomban élő és harcoló emberek jól tudják azonban, hogy a pénzben elosztott jövedelem nem minden. Az életszínvonalat nemcsak a bérek, hanem a lakás- és egészségügyi viszonyok, a kulturális intézmények, a szociális gondoskodás eredményei is jelzik. Ha mi a magunk szociális és kulturális helyzetét a régi magyarországival hasonlítjuk össze – és ma még ez az egyetlen reális összehasonlítás –, akkor jogosan vagyunk büszkék. De azért mégsem vagyunk elégedettek a szociális gondoskodás, például a nyugdíj, a balesetvédelem, a családi pótlék színvonalával, és ezek tekintetében megvan az okunk a szakszervezeti önkritikára is. Kritizáljuk önmagunkat és egymást, de cselekszünk is.

Szeretnénk, ha barátaink mindenütt látnák: a szocializmus több, mint az anyagi igények puszta kielégítése. A szocializmus a szabadságjogok kiteljesedését, a művelődést, az egyéniség kibontakozását, a tudomány és technika vívmányainak a dolgozók érdekében való széles körű felhasználását jelenti. Az anyagi igények kielégítése fontos, sőt elengedhetetlen alkotóelem, de a cél összetettebb és messzetekintőbb ennél.

A kapitalizmus önreklámja a rendszer felszíni csillogását, az autót, a frizsidert használja fő érvként. A fények mögött az egyszerű ember gyakran nehezen ismeri fel a lényeget. Pél-

dául a magyar munkásoknak, ha Nyugaton járnak, nincs idejük és módjuk a csillámló máz mögött a valóságot megkeresni. Idehaza pedig a mi propagandánk hiányos ebből a szempontból. Tudjuk, hogy igen fontos az anyagi igények kielégítése, de ez egymaga nem lehet életcél. Az emberi élet értelmét, értékét nem lehet elképzelni olyan eszme nélkül, amiért kell és érdemes cselekedni, harcolni.

Ezt tették harcos elődeink, így cselekszenek ma is az emberiség, a népek, a munkásosztály legjobbjai. Hiszen miféle anyagi vagy egyéni érdekkel lehet megmagyarázni a vietnami hősök önfeláldozását, a gyilkos fegyverek tüzében tüntető görög, olasz, dél-afrikai harcosok rettenthetetlen magatartását?

REÁLISAN KELL MEGÍTÉLNI A SZOCIALISTA FEJLŐDÉST

A szocialista országok és szakszervezeteik életéről és tevékenységéről sok vita folyt már. A tapasztalatok arra intenek: tekintsünk reálisan a fejlődés szocialista útjára. Ne kergessen senki illúziókat és ne kérje számon másokon saját illúzióit. Az ellenség táborából jövő bírálathoz mi már hozzászoktunk. Ez a fajta gáncsoskodás a kákán is csomót keres: gyűlölködő, elfogult és nem ismer határt. Tudjuk, hogy az osztályharc frontjának túlsó oldaláról nem is várhatunk mást. Ezzel számolunk.

Nem egy ilyen bíráló azzal vádolja a szocialista és az újonnan felszabadult országokat, hogy életük szegényes. Igaz, nem vagyunk gazdagok. Mi a saját munkánkból élünk, de tisztességesen. Nincs szükség arra, hogy a jóléti államokkal példálózzanak nekünk. Nincs szükség arra, hogy összehasonlítsanak bennünket Nyugat-Európa tőkésországaival a gazdagságot illetően. Mi tudjuk, hogy Anglia, Amerika, Franciaország, Belgium és más tőkésországok gazdagabbak, mint Magyarország vagy mint az újonnan felszabadult országok. De ne kérjék számon a gazdagságot azok, akik okozói szám-

talan nép szegénységének. Ne gondolják a tőkésországok urai, hogy rossz a memóriánk. Tudjuk, hogy ők azért gazdagok, mert népek egész sorát szegénnyé tették, mert végigrabolták a világot, Ázsiát, Dél-Amerikát. És még ma is rabolják Afrikát, Dél-Amerikát. Mi ismerjük a történelmet, bennünket nem lehet félrevezetni. A tőkések és propagandistáik ne tápláljanak illúziót. A mai munkásosztály – nem csak a szocialista országokban – már nem az, ami száz évvel ezelőtt volt, amellyel akkor még sok mindent el lehetett hitetni.

Érdemes figyelmet fordítani arra az új jelenségre, hogy egy idő óta valamiféle divattá vált saját házunk táján is a szocializmus bírálata. Ez hasznos is lenne, ha nem vezetne időnként a ma létező szocializmus igazságtalan és súlyos elmarasztalásához. Az ilyesmi rendszerint együtt jár a szocialista országok szakszervezeteinek bírálatával. Úgy érzem, nem szükséges hangsúlyozni, hogy mi nem vagyunk a bírálat ellen. Elfogadjuk, sőt igényeljük.

Nehéz és bonyolult feladat a szocialista társadalom építése. Sikeres megvalósításához szükségünk van a nemzetközi munkásosztály biztatására, együttérzésére és bírálatára. Enélkül szinte élni sem tudnánk. Óriási gondot fordítunk magunk is saját gyengeségeink időbeni feltárására és megszüntetésére. Igényeljük ehhez barátaink és a jóindulatú emberek bírálatát, tanácsait. Ha baráti kritikát kapunk, azt nem csupán számonkérésnek, hanem sürgetésnek és biztatásnak is tekintjük.

De gyakran jóindulatú emberek, sőt barátaink körében is előfordul, hogy a szocialista építés hiányosságait bírálva indokolatlanul eltúlozzák azokat. Nem az eredmények tükrében elemzik a fejlődést, és nem veszik észre, hogy szélsőséges bírálatokkal azokat segítik, akik megpróbálják elhitetni, hogy a mi államrendszerünk életképtelen, hogy a munkásosztály képtelen a vezetésre. Akaratlanul is azok kezére játszanak, akik a mi hibáinkat sokszorosra felnagyítják, de mélyen hallgatnak arról, hogy a burzsoáziánál nem a vezetés tapasztalatlanságáról, hiányosságairól van szó, hanem egy népellenes

politikáról, egy önmagát túlélt rendszer gyógyíthatatlan válságáról. Úgy érzem, a történelem bebizonyította, hogy a munkásosztály nemcsak hivatott, hanem képes is a vezetésre. Hiszen éppen a munkásosztállyal és forradalmi pártjával az élen jutottak el a szocialista országok a fejlődés útján népeik által korábban csak álmodott magasságokba.

Értjük, hogy végső soron a munkásosztály vezető szerepét, a munkáshatalom életképességét vonják kétségbe.

A SZOVJETUNIÓ TÖRTÉNELMI SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE

Hogy a munkásosztály vezetése, a munkáshatalom milyen alkotásokra képes, azt a Szovjetunió fejlődése bizonyítja a legjobban. Egy rendkívüli módon elmaradott országból a világ egyik legnagyobb ipari és katonai hatalma lett. Senki és semmi sem halványíthatja el az emlékét annak a dicső harcnak, amellyel a szovjet emberek a világ első munkáshatalmát megteremtették és megvédelmezték. Nem lehet túlbecsülni az értékét annak a sokoldalú politikai és gazdasági segítségnek, amelyet a Szovjetunió nyújtott mindenkor a haladás erőinek, a jogaikért küzdő dolgozóknak, a felszabadulásukért síkraszálló népeknek.

Ha nem volna Szovjetunió, nem hullott volna részeire a gyarmati rendszer!

Ha nem volna Szovjetunió, számos nyugati országban nem lenne olyan magas az életszínvonal!

Ha nem volna Szovjetunió, ma nem lenne szocialista világrendszer, nem lenne népi Kína sem. A szovjet emberek megkoplalták, hogy a népi Kínának legyen ipara, hogy Kubának legyen védelme, és a többi szocialista országnak – mindegyiknek – gyors ütemben fejlődjön a népgazdasága.

Nem titok, hogy vannak, akik ezt már elfelejtették. Mindannyian tudjuk, hogy a családi életben is előfordul, hogy a gyermek megtagadja a szülőket. Ez, úgy látszik, a társadalmi

életben is előfordulhat. De mint ahogy a családi életben a közvélemény mindig a szülőket megtagadó gyermeket ítéli el, úgy véljük, hogy társadalmi méretekben is így van ez.

Ez a cselekvő proletár internacionalizmus óriási áldozatba került a szovjet embereknek, akik készek voltak elvonni a szájuktól a falatot, feláldozni kényelmüket, és ha kellett, saját testükkel eltorlaszolni az utat a munkásosztály és az emberiség ellenségei előtt. Itt ülnek vietnami, arab és afrikai barátaink, ők a történelem legfrissebb és egyik legszebb példájával tudják bizonyítani, hogy mit jelent a Szovjetunió léte, önzetlen segítsége.

A Szovjetunió az egyedüli hatalom, amely képes megfelelő tudományos, technikai és anyagi erőt szembeállítani a világimperializmus kalandor vállalkozásaival – az egyedüli, amelyet az imperializmus igazán respektál. Minden vívmányban, amelyet a tőkés- és a gyarmati sortól megszabadult országok dolgozói anyagi és szociális helyzetük javításában elértek és elérnek, megtalálhatják a nemzetközi erőviszonyok befolyását és annak legfőbb tényezőjét: a Szovjetunió fél évszázados és mai jelenlétét.

A jövő a világ munkásosztályáé és a népeké. Olyan jövő ez, amelyben nincs helye a kizsákmányolásnak, az imperializmusnak. Akárhogyan képzeli is el valaki az oda vezető utat, eleve tragikusan téved, és ne is számítson megértésre, ha a Szovjetunió döntő szerepe nélkül, vagy különösen ha a Szovjetunióval szemben képzeli el. Nekünk, magyar dolgozóknak nem csupán osztályérdekünk, hanem nemzeti érdekünk is a Szovjetunióval való baráti együttműködés. Ugyanez a dolgozó milliók érdeke szerte a világon. Munkás-osztályérdek pedig csak egyféle van – nem lehet más egyetlen országban sem.

A LENIN-CENTENÁRIUM MÉLTÓ MEGÜNNEPLÉSÉÉRT

Közeledünk Lenin születésének 100. évfordulójához. A magyar munkások, az egész nemzetközi munkásosztály megemlékeznek Lenin tevékenységéről. Lenin forradalmár volt, munkássága elválaszthatatlan a nemzetközi munkásosztály harcától. Személyét, egyéni törekvéseit minden helyzetben alárendelte a munkásosztály érdekeinek.

Lenin egész életműve – gondolkodása és tettei egyaránt – a nemzetköziség megtestesítője. Lenin mint ember egyesítette magában a dolgozók, a munkások legszebb jellemvonásait: a legemberibb humanizmust és a legkíméletlenebb harcot az osztályellenséggel szemben, a legmélyebb munkástestvériséget, szolidaritást és a küzdelmet a megalkuvás, a babonák és a tudatlanság ellen. Egész tevékenységében a dolgozók iránti törhetetlen bizalom, a nemzetközi munkásmozgalom egységéért való állhatatos harc, a munkások, a dolgozók érdekeinek következetes, meg nem alkuvó védelme fejeződik ki.

Lenin a munkásforradalmak és a társadalom szocialista átalakításának teoretikusaként, politikusaként, a szocialista forradalom előkészítőjeként és vezetőjeként került be a munkásmozgalom, az emberiség történetébe. Lenin ihlette a magyar munkásosztályt, amikor ötven évvel ezelőtt, 1919-ben másodikként a világon kivívta a munkáshatalmat. A lenini eszmék ereje fejeződik ki a szocialista országok eredményeiben, ezek a tanítások nyújtottak pótolhatatlan segítséget a Magyar Népköztársaság fejlődéséhez, népünk felemelkedéséhez. A lenini tanítások és az ezen alapuló gyakorlat az öt világrész különböző országaiban a dolgozók millióit ösztönzik a szabad, jobb, demokratikus és békés életért folytatott harcra. Egy Lenin emlékének szentelt dokumentum elfogadása kifejezné a világ munkásainak érzéseit személye és tevékenysége iránt.

A SZAKSZERVEZETI VILÁGSZÖVETSÉG FEJLESZTÉSE, ERŐSÍTÉSE

Most visszatérek röviden a nemzetközi szakszervezeti mozgalom és a Szakszervezeti Világszövetség itt napirenden szereplő néhány problémájára.

Mint mondottam, egyetértünk az előterjesztett dokumentumokkal. Megelégedéssel olvastuk a világhelyzet, az erőviszonyok elemzését. Ki-ki ráismerhet ebben saját feladatára, kötelességére is, anélkül hogy a Szakszervezeti Világszövetség és kongresszusunk bárkinek is elő akarná írni a teendőket és az alkalmazandó módszereket.

Rendszerünk lényegéből és osztály-hovatartozásunkból fakadó önként vállalt elkötelezettség számunkra az internacionalizmus, a nemzetközi munkásszolidaritás. Nem vagyunk hajlandók egymástól különválasztani, még kevésbé egymással szembeállítani nemzetközi és nemzeti érdekeket, nemzeti és osztályérdeket. Elismerjük és figyelembe veendőnek ítéljük – az egyetemesen belül – a területi és nemzeti sajátosságokat, különbözőségeket, de nem érthetünk egyet az olyan felfogással, amely ezeknek ad elsőbbséget vagy éppenséggel kizárólagosságot. Érdekünk és célunk, sorsunk és jövőnk egy. Külön-külön sohasem tudjuk feladatainkat megoldani.

A Szakszervezeti Világszövetség pótolhatatlan érték a nemzetközi munkásosztály számára. Ezért léteznie, fejlődnie, erősödnie kell. Születése valóban új korszak jele volt: a szakszervezeti mozgalom világméretűvé, egyetemessé és tömegessé válása érkezett el vele. Jellege a legdemokratikusabb és leginternacionalistább az összes eddig ismert hasonló szervezet között. Az volt 1945-ben és az 1969-ben is. Hatására haladó szakszervezeti mozgalmak keletkeztek a világ minden részén. Néhány évtizede az volt még a jellemző, hogy számos országban kénytelenségből tűrték meg a szakszervezeteket. Azóta a szocialista országokban alapvető társadalmi tényezővé, a tőkésországokban pedig olyan erőtényezővé váltak, amelynek létével a hatalmon levőknek számolniuk kell. Közismert

a szakszervezetek politikai befolyása a munkáspártokra a tőkésállamokban, a nemzeti pártokra és demokratikus frontokra a harmadik világban.

Az elmúlt huszonöt év történelmi jelentőségű változásai nem maradhattak hatás nélkül a szakszervezeti világmozgalomra. Az objektív változásokból kifolyólag minden eddiginél élesebb „határvonalak" keletkeztek az SZVSZ-en belül is. Ugyanakkor mind nagyobb szükség van egyrészt az egység általános helyreállítására, másrészt az SZVSZ-en belüli három nagy terület sajátos feladatainak a kidolgozására és a különböző típusú szakszervezeti mozgalmak egységes fellépésére.

Ez a kongresszus arra hivatott, hogy új erőt adjon haladó világmozgalmunknak. Ezért magának is egységkongresszusnak kell lennie. A szakadárok kiléptek, de a Szakszervezeti Világszövetség megmaradt, és minden erejét a nemzetközi összefogás bátorítására, szervezésére, az egység újrateremtésére, kiszélesítésére és megszilárdítására fordítja. Ami és aki gyengíti a Szakszervezeti Világszövetséget, az gyengíti a világproletariátus hatékony összefogásának esélyeit is.

Érdekeink közösek, oszthatatlanok, soraink azonban nem teljesen egységesek. Számos barátunk, szövetségesünk tevékenykedik ma még a Szakszervezeti Világszövetség sorain kívül, mert úgy ítéli, hogy kívülről jobban tud segíteni. Soraink ideiglenes megritkulásáért a Szakszervezeti Világszövetséget nem terheli felelősség, de azért igen, ha – helyes és igazságos programja alapján – nem tudná szervezeti kereteit kibővíteni és minden valóságos szakszervezet számára vonzóvá tenni.

Ilyen eredményre a legszebben fogalmazott felhívás sem vezethet önmagában. Ehhez szívósan harcolni, bizonyítani és – mindenekelőtt – cselekedni kell. Ezt annál is inkább hangsúlyozni kell, mert az SZVSZ vezetésének – minden nehézség ellenére – több lehetősége lett volna eddig is az erők összefogására, arra, hogy reagáljon a változásokra. Több lehetősége lett volna a vezetés és a módszerek korszerűsítésére,

arra, hogy akciókkal közelítsen az egységtörekvések összefogásához.

Reálisan kell szemlélnünk természetesen magát a Szakszervezeti Világszövetséget is. Józanul kell figyelembe venni lehetőségeit és korlátait, s ezek határán belül megítélni tevékenységét. A Szakszervezeti Világszövetség mi magunk vagyunk, így együttesen. Rajtunk kívül nincs élete ennek a szervezetnek! Nekünk kell hát vigyáznunk rá. Az SZVSZ ereje tagszervezeteinek erejében van. Eredményesebb működésének a tagszervezetek hatékonyabb tevékenysége és összefogása a záloga. Minden tagszervezetnek nemcsak joga, hanem kötelessége is a Szakszervezeti Világszövetség működéséhez a legjobb eszközöket, a legmegfelelőbb formákat felkutatnia és kimunkálnia. E tekintetben helye van a széles körű eszmecserének és vitának. Nagy türelemre, sok megértésre, a közös álláspontok rugalmas előkészítésére és egyeztetésére van szükség. Minden tagszervezetünk tapasztalatait meg kell ismernünk és össze kell vetnünk.

Felszólalás az SZVSZ Végrehajtó Irodájának ülésszakán

1970. február 26.

Köszönöm a szudáni elvtársaknak a baráti vendéglátást, valamint a jó munkakörülményeket.

Egyetértünk a Gensous elvtárs által előterjesztett jelentéssel, s úgy gondoljuk, hogy a munkaterv jó. Azoknak a célkitűzéseknek megvalósítását szolgálja majd, amelyeket a VII. szakszervezeti világkongresszus szabott meg 1970-re. Ily módon van jó irányelvünk és helyes munkatervünk, amelyeket át kell vinni a gyakorlatba.

A munkatervben szereplő feladatok megvalósításának jobb megszervezése érdekében szeretnénk felhívni a Titkárság figyelmét arra, hogy a jövőben jobban össze kell hangolnia a nemzetközi szövetségek és az országos tagszervezetek munkáját.

Véleményünk szerint a munkatervben meghatározott feladatokat akkor hajtjuk végre jól, ha az SZVSZ szervei, vagyis a Titkárság, a Végrehajtó Iroda, a Főtanács, az apparátus, valamint a szakszervezetek nemzetközi szövetségei és az országos központok egy irányban dolgoznak, és ha a munkát az eddiginél jobban hangoljuk össze.

Megítélésünk szerint az SZVSZ Titkárságának továbbra is foglalkoznia kell a vietnami nép támogatását szolgáló szolidaritási akciók fejlesztésével és az európai biztonság érdekében történő akciók erősítésével, csakúgy, mint az arab népekkel való szolidaritás erősítésével.

Mi nagyon jól tudjuk, miért vagyunk szolidárisak az arab

népekkel. Mert harcuk igazságos, s ezért természetesen támogatjuk őket. Úgy gondolom, hogy ezt eléggé illusztrálja az SZVSZ minden tevékenysége is. Nem áll jogunkban azonban megengedni, hogy akár a kétség árnyéka is fennmaradjon e tekintetben, ezért kötelességünk mindig világosan beszélni.

Az SZVSZ osztályszervezet, jellege jól mutatja, kinek kell segítséget nyújtania. Fennállása óta még sohasem szabott feltételeket ahhoz, hogy segítsen és szolidaritást vállaljon. De ha az SZVSZ ilyen segítséget nyújt, azt egy hosszú távú orientációval és perspektívával kell hogy tegye. Ezen a téren munkánkat még javítani kell, mert például az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségével való együttműködésünk nem mindig volt rendszeres, és az arab népekkel való szolidaritás csak egyes alkalmakra korlátozódva nyilvánult meg.

Véleményünk szerint ez irányú erőfeszítéseinket meg kell sokszorozni. Éppen ezért szeretnénk felhívni a Titkárság figyelmét arra, hogy a jövőben az ASZNSZ-szel való tárgyalások során az együttműködést illetően hosszú lejáratú megegyezésre kell jutni, mégpedig osztályalapon.

Ugyanígy kellene megvalósulnia az Összafrikai Szakszervezeti Szövetséggel és a Latin-amerikai Dolgozók Állandó Szakszervezeti Egységkongresszusával való együttműködésnek.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az SZVSZ regionális tevékenysége egyre jobban fejlődik.

Szeretném hangsúlyozni, hogy a regionális tevékenység tartalmát nagyon sokáig vitattuk, és nem mindig értelmeztük egyformán. Regionális tevékenységen nem mindig kizárólag a földrajzi felosztás szerinti tevékenységet értjük. Itt is az osztályalap és az adott társadalom jellege a fontos.

Történelme során az SZVSZ három irányba orientálta tevékenységét: a szocialista országok szakszervezeti mozgalmára, a tőkésországokéra és a fejlődő országokéra.

Amint azt Séguy elvtárs felszólalásában megállapította, a CGT-nek és a CGIL-nek az Európai Gazdasági Közösség po-

litikájának következményei ellen irányuló akciói regionális tevékenységet képviselnek.

A szocialista országok szakszervezetei közötti együttműködés is a regionális szakszervezeti tevékenység egyik formája. Nagyon örülünk, hogy ez nem korlátozódik csupán egy kontinensre, mivel Európáról, Ázsiáról és Latin-Amerikáról van szó. Afrikában is elkezdték a szocializmus alapjainak lerakását. Mi azonban úgy gondoljuk, hogy a regionális szakszervezeti tevékenység bonyolultabb a fejlődő országokban. Valójában miről van szó? Ezekben az országokban a szakszervezetek szerepe elsőrendű, mert a bérből élők legnagyobb tömegszervezetei. Az utóbbi két évtized során történelmi feladatot vittek végbe. Ezt nem udvariasságból mondjuk, mert mi is megállapíthattuk rövid khartoumi tartózkodásunk alatt, hogy a szudáni szakszervezetek jól szervezett erőt képviselnek. Az SZVSZ-nek nagy felelőssége van a fejlődő országok szakszervezeti mozgalma iránt, s eddig is igen jelentős segítséget nyújtott számukra.

Meggyőződésünk, hogy ezt a segítséget fokozni kell és még szilárdabb alapokon kell állnia.

A munkatervben számos közös akciót találtunk, ilyen például a szakszervezeti káderek képzése is. Az újonnan felszabadult országokban és a fejlődő országokban a társadalomnak számos problémával kell szembenéznie; ezek megoldásában nagy felelősség hárul a szakszervezetekre mint a munkásosztály nagy, szervezett erőire. Mindemellett még sok akadályt kell leküzdeniük.

Véleményünk szerint eljött az ideje annak, hogy elmélyült tanulmányozás alapján segítsünk ezen országok szakszervezeteinek pontosabban meghatározni szerepüket és helyüket a társadalomban.

Ebben a helyzetben azt kérjük a Titkárságtól, hogy egyre nagyobb hatékonysággal fejlessze tovább a VII. szakszervezeti világkongresszus által megfogalmazott ilyen irányú kezdeményezéseket.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a költségvetést közösen

vizsgáljuk meg, mert e két dolog egymástól elválaszthatatlan.

Eszközeinket éleslátással és ésszerűen kell felhasználnunk, sőt a jövőben még időnket is gazdaságosabban kell beosztanunk.

Miről van szó? Szeretnénk, hogy az SZVSZ vezető szervei elé terjesztett beszámolókat és dokumentumtervezeteket az országos központok szakértőinek segítségével jobban előkészítsék, s hogy a tárgyalt kérdések előterjesztését alapos elemzés előzze meg.

Ami bennünket illet, mi optimisták vagyunk, és bizalommal nézünk a jövőbe.

Felszólalás Lenin születésének 100. évfordulóján a nemzetközi szakszervezeti mozgalom Uljanovszkban megtartott ünnepi ülésén

1970. április

Kedves elvtársak!

A világ minden tájáról eljöttünk ide, hogy Leninre emlékezzünk. Azért jöttünk, hogy még többet tanuljunk Lenintől, a leninizmus elsőszülöttjének, a szovjethatalomnak, a Szovjetunió munkásosztályának tapasztalataiból. Nem idézetekkel akarjuk megjeleníteni Lenint. Hiszen nem a szavak, a mondatok váltak külön-külön halhatatlanná. Az eszme a halhatatlan! Az az eszme, amelyet Lenin a mi korunkra alkalmazott és fejlesztett tovább. Vlagyimir Iljics Lenin volt korunk osztályharcos küzdelmeinek legnagyobb ihletője.

Azok vannak itt, akik az osztályharc szakszervezeti arcvonalán küzdenek. Felemelő érzés együtt ünnepelni e kiemelkedő jelentőségű évfordulót a Szovjetunió népeivel és munkásosztályával. Külön is megható ez az ünnepség egy olyan nemzet fiának, amelyet a szocialista Szovjetunió szabadított meg bilincseitől, most 25 éve.

Lenin és az orosz munkásosztály történelmi érdeme, hogy létrejött a kommunista párt és a szovjethatalom. Olyan hatalom, amely néhány évtized alatt a világ egyik legnagyobb politikai, gazdasági, és katonai erejévé nőtte ki magát, és születésének első percétől fogva bázisa lett a szocializmusért, a haladásért, a békéért folyó világméretű harcnak.

Lenin 1919. május 27-én buzdító üzenetet küldött a Magyar Tanácsköztársaság munkásosztályának. Megállapította, hogy csak az az osztály képes megszüntetni diktatúrájával az

osztályokat, amely képes elviselni mindazokat a nehézségeket, megpróbáltatásokat, viszontagságokat és nagy áldozatokat, amelyeket a történelem elkerülhetetlenül rá ró arra, aki szakít a múlttal és merészen utat tör az új jövő felé.

Lenin elsősorban a társadalmi fejlődés mai fő letéteményesére, a munkásosztályra hatott, ugyanakkor a parasztság, az értelmiség legnagyobb tanítója is volt. Ma, közel fél évszázaddal a nagy Lenin halála után is égetően időszerű a munkásosztály felelősségének hangsúlyozása önmaga és az emberiség sorsáért. E hivatásnak kell megfelelnünk ma, a szocialista forradalmak korában, akár előtte, akár utána vagyunk saját országunkban a burzsoá hatalom megdöntésének. Jól tudjuk, ez nem könnyű feladat.

Majakovszkij *Beszélgetés Lenin elvtárssal* című halhatatlan versében írta:

„Lenin elvtárs,
tudja,
pokoli mód
nehéz, amit végzünk
egymás után.
...
Ön nélkül
sokan eltévedtek már,
ezen a mi földünkön,
itt körülünk . . .”

Mennyire igaza volt Majakovszkijnak, mennyire jól érezte, hogy Lenin nélkül nehéz lesz, nagyon kell vigyáznunk, mert eltévedhetünk. Igen, így van ez, nem kaptunk kész receptet a ma feladataira. A leninizmus időszerűsége és korszerűsége arra figyelmeztet, hogy akkor vagyunk méltóak Lenin emlékéhez, ha a történelmi tapasztalatokra támaszkodva alkotó módon megőrizzük és a nemzetközi feltételeknek, a nemzeti sajátosságoknak megfelelően érvényesítjük tanításait. A már megragadott hatalom viszonyai között is újra és újra át kell gondolnunk a hatalomról, a munkásosztály és a párt

vezető szerepéről, a tömegek megnyeréséről, a velük való szétszakíthatatlan kapcsolatról kifejtett, ma is élő és ma is ható gondolatokat.

Lenin ismerte és mesterien felhasználta a társadalom mozgástörvényeit. Ki tudta választani a soron következő feladatokat, és megvalósításukat az adott történelmi helyzethez tudta igazítani. Ennek egyik példája az, amikor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előtti napon levélben fordult a Központi Bizottság tagjaihoz, és sürgette, hogy még aznap vegyék kézbe a hatalmat, nem szabad várni, mert mindent elveszíthetnek.

Lenin világosan megjelölte: a cél a munkásosztály felszabadítása, a munkáshatalom, a kommunista társadalom felépítése. A cél állandó volt Leninnél, a megvalósításhoz vezető út és a módszerek azonban változóak voltak. Arra tanított, hogy a célt ne tévesszük szem elől, hanem a mindenkori helyzethez alkalmazkodva harcoljunk érte. Lenin tanításának szellemében kötelességünk, hogy ha a feltételek megértek a fejlődés során az újabb lépésre, akkor azt tegyük meg, de ha korai lenne a döntés, akkor még várjunk.

A mi célunk is az, hogy minden alkotó erőt felszabadítva a szocialista rendszerben rejlő lehetőségeket még jobban kihasználjuk, növeljük társadalmi rendszerünk gazdasági és politikai erejét. A munkásember számára tartalmas, gazdag, kulturált életet teremtsünk. Az a célunk, hogy teljes társadalmi és szociális biztonságot nyújtsunk minden dolgozónak. Munkánk nyomán az elérhető legmagasabb életszínvonalat biztosítsuk egész népünknek. Minden ember számára tegyük elérhetővé a kultúra, a művészet kincseit s mindazt, ami boldogulásukhoz és az emberi élet teljességéhez szükséges.

A szocialista gazdasági és társadalmi viszonyok továbbfejlesztésére a feltételek ma kedvezőek. Ez megköveteli, hogy forradalmi bátorsággal elemezzük azt, amit már elértünk, elvetve azt, ami már elavult. Keressük az újat, a jobbat, a célravezetőt, mert az élet nem tűri a megcsontosodott, elavult formákat és módszereket, dogmákat. Semmi sem bírja ki az

egy helyben topogást. A fejlődés a természetes. Minden véleményre szükséges figyelni, minden jó javaslatot figyelembe kell venni. De aki keresi az újat, annak legyen politikai bátorsága a változtatásra.

A szakszervezeteknek a szocializmusban betöltött szerepéről, helyéről senki sem mondott meghatározóbbat és ennélfogva követendőbbet, mint Lenin. Ő fogalmazta meg a szocialista viszonyok között működő szakszervezetek munkájának alapelveit is. Szorgalmazta a szakszervezetek szocializmust építő tevékenységének fejlesztését. Nem kívánta a szakszervezeteket állami szervvé tenni, ugyanakkor nem engedte az állami vezetésnek sem alávetni. Érvényesíteni akarta a forradalmi párt befolyását a szakszervezetekben, s a pártirányítás elengedhetetlen szükségessége mellett mindig hangsúlyozta a szakszervezetek párton kívüli jellegét, szervezeti önállóságát.

A hatalmon levő marxista–leninista párt, a proletárdiktatúra állama és a szakszervezetek nem öncélú szervezetek, hanem a szocialista forradalom megvalósításának, a munkásosztály teljes felszabadításának eszközei. Mindhárom szerv a munkásosztályt, a dolgozó tömegeket szolgálja. Céljaik elérésében és e tevékenységükben vannak együttes és egymástól elkülönülő sajátos feladataik. Ezt az együttes, ugyanakkor sajátosan megnyilvánuló harcot a párt vezeti. Az egymáshoz való viszonyuk szervezetileg nem alá- illetve fölérendelt, hanem egymás mellett, egymás működését kiegészítve, egy cél érdekében végzik munkájukat.

A szakszervezetek megítélésében, fő tevékenységük kialakításában Lenin mindig az osztályérdekből indult ki. Abból, hogy munkáshatalom nélkül nem lehetséges a szocialista társadalom felépítése. A szakszervezeteknek a munkásosztályt, a szocialista társadalom megteremtését kell szolgálniuk. Szocialista viszonyok között még inkább igaz: nem azért tömörülnek a dolgozók szakszervezetekbe, hogy valamit vagy valakit szolgáljanak, hanem hogy önmagukat és az egész népet felemeljék.

A hatalom birtokában a szocializmust építő társadalomban a szakszervezetek feladatait a munkáshatalom iránti elkötelezettségük határozza meg. Ez az alapigazság semmiben sem mond ellent a szakszervezetek érdekvédelmi funkciójának. Ellenkezőleg! Hiszen a dolgozók alapvető érdekeit csakis a munkáshatalom védelmezheti és elégítheti ki. A hatalom kérdésében a munkásosztály egyetlen osztaga sem maradhat semleges. A munkáshatalom kivívásáért és megszilárdításáért a szakszervezeteknek egész tagságukat forradalmi harcra kell mozgósítaniuk.

A szocialista építőmunka előrehaladásával módosul, változik, kiegészül a szakszervezetek funkciója is. Ahogy a munkásosztály vezető szerepe is csak a szocialista rendszerben bontakozhat ki és valósulhat meg igazán, úgy a szakszervezeteké is. Csak a szocialista rendszer biztosíthat a szakszervezeti mozgalomnak olyan széles körű jogokat, hogy minden tekintetben képes legyen képviselni, védeni az osztály és az egyének érdekeit.

A szakszervezeteknek mint a hatalomra került munkásosztály legnagyobb, legátfogóbb tömegszervezeteinek Lenin azt a szerepet szánta, hogy tömörítsék a dolgozókat, tanítsák a vezetésre, a gazdálkodásra, az igazgatásra. Lenin a szakszervezetekben látta azt a szervezetet, amelynek az a hivatása, hogy keretei között emelje fel önmagát a munkásosztály. Dolgozzon, tanuljon, művelődjön, hogy osztályméretekben képes legyen teljesíteni történelmi hivatását. Ilyen értelemben a kommunizmus iskolái a szakszervezetek.

Lenin feltétlen híve volt annak, hogy a dolgozók szakszervezetei foglalkozzanak a munkásosztály alapvető érdekeivel, természetesen a közvetlen egyéni, csoport- és szakmai érdekek védelmével is. A munkáshatalom erősítése, a gazdaság fejlesztése és az érdekvédelem együttesen – és egymástól elválaszthatatlanul – a szocialista viszonyok között dolgozó szakszervezeteknek osztálykötelessége.

A mi államunk munkás-paraszt állam – hangoztatta Lenin –, bürokratikus kinövései vannak, szervei és al-

kalmazottai rászorulnak a tömegellenőrzésre, számos intézkedésünk a demokratikus korrekcióra. Miután a szocializmusban is léteznek – bár nem antagonisztikus – érdekellentétek, szükség van arra, hogy a szakszervezetek képviseljék és védjék a dolgozók napi, szakmai érdekeit. Szocialista viszonyok között a szakszervezetek alapvető feladatai közé tartozik az érdekellentétek feltárása és az érdekek egyeztetése.

A lenini tanítás a szakszervezetek nevelő szerepéről magában foglalja a szakszervezeti tevékenység szocialista eszmeiségét, osztálytartalmát. A szakszervezet a dolgozók számára tömegméretekben iskola, amely képes a napirenden levő politikai, gazdasági, szociális és kulturális kérdések összefüggéseit megmutatni, elfogadtatni. Ezen az alapon képes a tömegeket önkéntes társadalmi cselekvésre szervezni.

Lenin mindig nagy jelentőséget tulajdonított a szakszervezetekben a demokrácia teljes kibontakoztatásának. A dolgozókkal minden lényeges kérdésben tanácskozni – ez az alapja a Lenin által követelt tömegaktivitás kibontakozásának. Ezért társadalmi méretekben a dolgozók közéleti tevékenysége csak a szocialista rendszerben valósulhat meg. Lenin a szakszervezetek szerepében, mindennapi tevékenységében azt a marxista tanítást realizálta, hogy a tömegek cselekvő részesei legyenek saját történelmi céljaik megvalósításának. A szocializmus – Lenin elgondolásai szerint – a munkások nagyobb részének közvetlen részvételét és hatékony képviseletét igényli a gazdálkodásban, az igazgatásban és a közélet irányításában is. Ezért is szükséges a dolgozók szakmai, politikai és műveltségi szintjének olyan mérvű emelkedése, amely magában az egyénben támaszt igényt a közéletben való részvételre.

Lenin sokszor figyelmeztetett arra, hogy a szocializmus véglegesen csak akkor győz majd, ha a termelékenység növekedésében és a tudat átalakításában is győzelmet érünk el. Ehhez szükséges a munkásdemokrácia kibontakoztatása, a dolgozók bevonása a közügyek intézésébe, a nagyobb szakmai és álta-

lános műveltség, mert mindezek végső fokon feltételei a szocialista társadalom teljes felépítésének.

Lenin tanítása a szocialista Magyarország gyakorlatában is megfogant. Nekünk e tanításokat és a belőlük sarjadt nagyszerű eredményeket gondosan, körültekintően fejlesztenünk kell, hogy teljessé váljon a szocializmus. Hazánkban a szocializmus építése kevésbé látványos, mint a hatalom meghódítása vagy a reakció elleni nyílt fellépés volt. A feladatok nem lettek kisebbek, hanem sokrétűbbek.

A proletárdiktatúra rendszerében az egyes szervek a hivatásuknak megfelelően látják el feladataikat. Pártunk hivatása és küldetése szerint irányítja, vezeti a munkát a szocializmus építéséért. De nem minden feladatot old meg egymaga, így a szakszervezetek szerepe, feladata is állandóan növekszik és változik. Szakszervezeti mozgalmunk fejlesztésében túl vagyunk már a kezdeti nehézségeken, sokoldalú és újszerű fejlődési folyamat közepén járunk.

Hazánkban a szakszervezetek már ma is, és a jövőben még inkább, fontos tényezői a fejlődésnek. Nélkülük egyetlen lényeges döntés sem születik. Cselekvő részesei, sőt alkotói mindannak, ami ma Magyarországon történik. A szakszervezetek szervezeti erejükkel, belső életük demokratizmusával hatalmas erőt képviselnek. Befolyásuk az ország politikai, gazdasági életére rendkívül nagy. Sokszínű és mindennapos tevékenységük eredményeképpen a szakszervezet olyan iskolává válik, amelyből a jól tájékozott, aktív és vezetésre képes dolgozók egyre nagyobb tömegei kerülnek ki.

Ennek a folyamatnak vagyunk most szervezői és résztvevői. Ennek azért is tulajdonítunk nagy jelentőséget, mert ez erősíti a munkásosztályra gyakorolt tömegbefolyást. A szakszervezetek szerepe egyre növekszik. Ellenőrizni a gazdasági és az állami szervek tevékenységét népgazdasági, iparági, vállalati szinten: ez a dolgozók alapvető jogainak érvényesítéséhez tartozik. A szocialista állammal való kapcsolataink fejlődésében ezért most a feladatok kialakításában és megvaló-

sításában való részvétel mellett az ellenőrzési funkciók gyakorlására fordítunk nagy figyelmet.

Így értjük azt, hogy társadalmunkban a szakszervezetek jelentik azt a szervezeti keretet, amelyben megvalósul a munkásosztály, a dolgozók intézményes részvétele az irányításban. Most olyan feltételek teremtődtek Magyarországon, hogy a munkásosztály legáltalánosabb érdekeinek szolgálatát új feladatokkal, új módszerekkel tehetjük eredményesebbé. Ezekben fejeződik ki a lenini gondolatok érvényesülése.

A magyar dolgozóknak és szakszervezeteiknek kettős ünnepük van: hazánk felszabadulásának 25. évfordulója és a lenini centenárium. Ez az április még jobban megerősíti a Szovjetunióhoz fűződő őszinte és megbonthatatlan barátságunkat. Magasabbra lobbantja bennünk a proletár internacionalizmus és a munkástestvériség lángját, a szolidaritást a lenini hagyaték, közös nagy ügyünk diadaláért.

Lenin és a Szovjetunió: a győzelmes eszme és a történelmi tapasztalatok leggazdagabb tárháza. E kettő szoros egységet alkot, együtt foglal helyet a forradalmárok és a haladó emberek szívében.

A magyar dolgozók milliói jól tudják, hogy a kapitalizmus, az imperializmus legyőzésében, a szocializmus világméretű harcában ma is a Szovjetunió hordozza a legnagyobb terheket. A szovjet nép hozza a legnagyobb áldozatokat és adja a győzelemhez a legnagyobb hozzájárulást.

A marxizmus–leninizmus diadalmas eszméje jegyében folyik korunk forradalmi offenzívája, a szocializmus harca a régi világ ellen. Nem felhőtlen, nem tiszta az égbolt. Feszültséggel terhes világban élünk, az imperializmus minden eszközzel harcol ellenünk. A horizontot Lenin tanításainak a megvalósulása, a tőkés világ munkásosztályának harcai, az ébredő harmadik világ sikerei, az épülő és megvalósult szocializmus szüntelen erőgyarapodása teszi biztatóvá.

Éljen a marxi–lenini eszme!

Lehetőségek, törekvések az európai szakszervezeti mozgalomban

CIKK A *NÉPSZAVÁ*BAN
1970. augusztus 30.

Az európai szakszervezeti mozgalom jelentős időket él át. Olyan folyamat kezdődött benne, amelynek hatása nagyon sokirányú és messzemenő lehet. Ezért minden mozzanatát kötelességünk figyelembe venni. Miről van szó? Arról, hogy Európa-szerte – országuk társadalmi berendezésétől függetlenül – a dolgozók egyértelműen azt vallják, hogy a vitás kérdések megoldásának egyedüli eszköze a kölcsönös bizalmon alapuló tárgyalások. E tárgyalásokon a dolgozó milliók, különösen pedig a szervezett dolgozók hallatni akarják szavukat és érvényesíteni az érdekeiket.

Kormányok egész sora helyesli az európai párbeszédet és távlatban reálisnak ítéli az európai biztonsági konferencia összehívását is. A múlt év tavaszán Budapesten a Varsói Szerződés tagállamai azért javasolták az európai biztonsági konferencia egybehívását, hogy hozzájáruljanak egy stabil és valamennyi európai ország együttműködésével kidolgozott biztonsági rendszerhez. A kezdeményező országok mélységesen hisznek benne, hogy az európai biztonsági konferencia tovább javítaná az európai politikai légkört és hozzájárulna kontinensünk biztonságának intézményes megszilárdításához.

Európa biztonságának egyik sarkalatos pontja a második világháború következményeként létrejött európai realitások elismerése. Kétségtelen, hogy a tőkés világban – mindenekelőtt az európai tőkésországokban – is éreztetik befolyásukat azok a józanabb gazdasági és politikai körök, amelyek

nem érdekeltek a fegyverkezési hajsza fokozásában, a háborús kalandorpolitikában, és amelyek a világhelyzetet a társadalmi és történelmi valóság számbavételével ítélik meg. A legszemléletesebb példája ennek az utóbbi időben a bonni kormány tárgyalási készsége a szocialista országokkal, valamint az a tény, hogy Moszkvában aláírták a szovjet–nyugatnémet szerződést.

Megszűnt – vagy legalábbis nagymértékben megszűnőben van – a látatlanban történő egyoldalú címkézés, minősítés. Az a felismerés, hogy ily módon nem juthatunk előre, kölcsönös és üdvözlendő. De nemcsak a felismerés, hanem az az elhatározás is kölcsönös, hogy jobban megismerjük egymást.

Milyen indítékai vannak e törekvéseknek?

A szocialista országok részéről a kapcsolatok fejlesztésére irányuló készség régóta ismert. Célunk, hogy a nemzetközi munkásosztály közös érdekeinek szolgálatában megbeszéljük közös ügyeinket és egységes álláspontok kialakítására törekedjünk.

A szocialista országok szakszervezeti mozgalma kezdettől fogva latba vetette minden erejét azért, hogy történelmi hivatásának megfelelően testvéri kapcsolatokat létesítsen a munkások szervezeteivel, tekintet nélkül a társadalmi rendszerre, amelyben élnek. Ez a törekvésünk sohasem volt öncélú. Mindig a munkásszolidaritást, a nemzetközi munkásegységet szolgálta. Ami a nyugat- és észak-európai szakszervezeti mozgalmat illeti, sajátos jellemzője napjainkban éppen az, hogy törekvéseink egyre inkább és mind szélesebb körben visszhangra találnak.

A tömegeknél – tehát munkástestvéreinknél – ez nem mai keletű. Tudni, látni akarták és akarják, hogy mi történik a szocialista országokban, mi a munkásosztály szerepe, hogyan érvényesül szakszervezetei révén befolyása a vezetésben, az irányításban, milyen eredményeket, vívmányokat ért el a munkáshatalom.

Egyre többen ismerik fel a tőkésországok szakszervezeti vezetői közül is annak szükségességét, hogy meginduljon a pár-

beszéd, fejlesszék kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeti mozgalmával. Ez a törekvés természetesen ellentmondásos, de a jelek szerint mindjobban utat tör. Mi ezt a közeledési szándékot őszintén üdvözöljük, és készek vagyunk kapcsolataink sokoldalú fejlesztésére. E folyamatban a nyertes csakis a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom lehet.

Amikor azt mondjuk, hogy az európai szakszervezeti mozgalomban új, kedvező jelenségek, változások tapasztalhatók, ezt alapvetően két okra vezetjük vissza. Az egyik az, hogy a nyugat-európai szakszervezeti mozgalom jelentős része ma is az útkeresés időszakában van. Az elmúlt évek során tárgyalásaink alkalmával több nagy nyugat-európai szakszervezet vezetői mondták, hogy országuk szakszervezeti mozgalma a megújulás, a változás jeleit mutatja. Egyre többen látják, hogy a klasszikus kapitalizmus viszonyai között kialakult felfogások a szakszervezetről és a munkamódszerek ma már nem megfelelőek.

Persze, azt nem merjük állítani, hogy új elvi alapok keresése a meghatározó elem ebben a felismerésben. Annyi azonban bizonyos, hogy a tömegek igényeinek jobb kielégítése, a gazdasági, társadalmi és politikai reformok követelése egyre sürgetőbb változásokat igényel.

Amikor a nyugat-európai szakszervezeti mozgalom jellemző vonásairól beszélünk, külön kell szólnunk a francia CGT-ről és az olasz CGIL-ről, amelyek kezdettől fogva ápolták, erősítették kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeteivel. E két nagy szakszervezeti szövetség tömegbefolyása és társadalmi szerepe azt mutatja, hogy tudtak és tudnak alkalmazkodni az új követelményekhez, s a dolgozók társadalmi, gazdasági, politikai igényeinek kielégítéséért egyre hatékonyabb eszközökkel szállnak síkra.

Az európai szakszervezeti mozgalomban tapasztalható változások másik tényezőjét abban látjuk, hogy nőtt azoknak az országoknak a száma, amelyekben szociáldemokrata, illetve szocialista pártok alakítottak kormányt, így legutóbb például

Ausztriában és az NSZK-ban. Ez a körülmény a korábbihoz képest kedvezőbb lehetőségeket biztosít a szakszervezeti mozgalom munkájához is, ugyanakkor növeli a felelősségét. A szakszervezetek viszonya a kormányhoz ezekben az országokban megváltozott. Anélkül hogy ezt a változást elemeznénk – noha erre feltétlenül szükség van, hiszen nem a hatalomban, csak a kormányzásban történt változás –, el kell mondani, hogy a szakszervezetek, a kormány és a kormányzó párt viszonya kétségtelenül olyan sarkalatos pont, amely az elmúlt húsz évben a legtöbb vitára adott alkalmat közöttünk. Ezt a vitát most kedvezőbb feltételek között folytathatjuk.

A társadalmi-gazdasági és politikai érdekeiért harcoló munkásosztály további sikereinek elérése, biztosítása az európai szakszervezetek magasabb fokú együttműködését igényli. Enélkül ingataggá válhatnak a munkásosztállyal szemben álló erők elleni lépések.

Ebből a közös, alapvető érdekeket kifejező felismerésből fakadnak az európai szakszervezeti konferencia megtartására irányuló kezdeményezések; ezen Európa munkásosztályának létkérdéseit vitatnák meg, céljait hangolnák össze.

Ma jóval nagyobbak egy ilyen konferencia megtartásának az esélyei. Az európai szakszervezetek többségének meggyőződése, hogy szükség van a találkozóra, a kapcsolatok kölcsönös normalizálására, arra, hogy a dolgozókat érintő kérdések megoldásában a munkások érdekeit képviselő szervezetek közeledjenek egymáshoz és kialakuljon az együttműködés.

Az európai szakszervezeti konferencia gondolata egyes szakszervezeti központok képviselőinek ellenzése vagy még mindig várakozó álláspontja ellenére támogatásra talált a szervezett munkásság tömegeiben, nemzetközi szervezeti hovatartozásuktól és eltérő világnézetüktől függetlenül. Erősödik az a felismerés, hogy a bonyolult és nehéz problémák megoldása érdekében szükség van a vélemények és tapasztalatok cseréjére, s mindenképpen támogatni kell az európai együttműködés és bizalom légkörének kialakítására irányuló kezdeményezéseket. Az egység, a közös akciók kialakításának, ki-

szélesítésének minden eddiginél kedvezőbb feltételei bontakoznak ki. Mindannyian tudjuk, hogy a lehetőség még nem valóság. Most van lehetőség, ebből kell valóságot teremteni. Az egység kialakításában és megszilárdításában nagy felelősség hárul minden olyan szervezetre, amely a dolgozók, a munkásosztály valódi érdekeit képviseli, és ezekért kész síkraszállni.

A szocialista országok népeinek, így a magyar szervezett dolgozóknak is érdekükben áll az európai munkásosztály erőinek egyesítése, egyöntetű cselekvésének kiszélesítése a közös ellenfél ellen. Ezért ilyen alapon nemcsak helyeslik, hanem aktívan részt is vesznek az Európa munkásai és szervezetei közötti kapcsolatok ápolásában, a közös célok megoldásáért folyó együttműködésben. Kapcsolataink fejlesztésében az eddiginél is jobban kell ügyelni arra, hogy a munkásemberek érintkezési módja kerüljön előtérbe. A diplomácia nyelvét fel kell cserélni a munkásnyelvvel, a munkásmentalitással.

Kibővült és megerősödött nemzetközi kapcsolataink útján szívesen osztjuk meg mindenkivel a dolgozók érdekében folytatott munkánk tapasztalatait, a szocializmus építésében elért eredményeket és gondjainkat. Ugyanakkor mi is jobban törekszünk testvérszervezeteink alaposabb megismerésére. Becsületes szándékot tételezünk fel mindenkiről, aki kész együttműködni a munkásosztály legfontosabb kérdéseinek megoldásában, mint ahogyan bennünket is egy cél – a munkásosztály érdekeinek következetes képviselése – vezet kapcsolataink fenntartásában és kiszélesítésében. Egységtörekvéseinknek az európai munkásosztály közös céljait kell kifejezniük. Most az van napirenden, hogy rendezzük közös dolgainkat. Munkásosztály csak egy van, és az oszthatatlan – függetlenül attól, hogy milyen társadalmi rendszerben élünk. Csak ilyen egyértelmű törekvések vezethetnek el bennünket ahhoz, hogy hűségesen szolgáljuk az egész nemzetközi munkásosztály érdekeit, céljait, ezzel egyetemben Európa és a világ békéjét és biztonságát, a dolgozó emberek felemelkedését.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 54. évfordulója alkalmából mondott rádió- és televízióbeszéd

1971. november 7.

Kedves elvtársak, barátaink!

A munkásembereknek szerte a világon két igazán nagy közös ünnepük van. Az egyik május elseje, amikor az embert emberré nemesítő munkát s ezzel együtt a teremtő, alkotó embert ünneplik az egész világon, hirdetve a dolgozó milliók egységét és összefogását a közös célért: a kizsákmányolásmentes békés életért, az osztály nélküli társadalomért.

A másik ünnep november hetedike, amikor már az új világ születését, az első munkáshatalom létrejöttét ünneplik a dolgozó emberek..

Az egyik tavaszi ünnep: a vetés idejének, a jövő elképzeléseinek, a kizsákmányolásmentes emberi életnek, a munkásosztály reményeinek ünnepe. A másik őszi ünnep: a betakarításnak, a megvalósult reménységeknek, az első munkásállam létrejöttének ünnepe.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom bizonyította be először, hogy van kiút a válságok, nyomorúságok, háborúk sötétségéből, hogy a győzelem tudatában lehet felvenni a harcot az elnyomók, a kizsákmányolók ellen, azt, hogy a munkásosztály forradalmi pártja vezetésével, az adott történelmi helyzetet kihasználva győzelemre tudja vinni a dolgozók ügyét.

A magyar munkásosztály követte a történelmi példát. Nem rajta múlott, hogy ez 1919-ben nem sikerült, mert a nemzet-

közi imperializmus vérbe fojtotta a magyar munkások forradalmát.

De a szovjethatalmat nem tudták leverni! A szabadságért és békéért harcoló oroszországi munkások és parasztok hősies küzdelme, amelyet a világ munkásainak szolidaritása támogatott, meghátrálásra kényszerítette a nemzetközi burzsoáziát. Létrejött az első proletárállam.

Azóta a szocializmus világrendszerré vált. A munkásosztály ügye, a szocializmus eszméje feltartóztathatatlanul halad az egész világot átfogó győzelem felé.

Ma ötvennegyedszer emlékeznek meg a világ haladó erői, a kommunisták, a munkások, a parasztok, a dolgozó emberek milliói a történelem új korszakát megnyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalomról. Ma ünnepel a világ.

Ünnepelnek a szocialista országok népei, köztük mi, magyarok is. Hálatelt szívvel, proletár internacionalista meggyőződéssel emlékezünk a nagy Októberre, a bolsevik pártra, a szovjet népre, a hősökre, akik a legtöbb áldozatot hozták az emberiség haladásáért, és felmérhetetlen segítséget nyújtottak a mi népünknek is.

Ünnepelnek a tőkésországok dolgozói, akik nehéz körülmények között küzdenek a társadalmi haladásért. Ünnepelnek azok a népek, amelyek már kivívták önállóságukat, és az új társadalom felé vezető utat keresik.

Ha visszatekintünk a történelmi mércével mérve alig villanásnyi időszak alatt megtett útra, amelyet a földkerekség első munkásállama tett meg, akkor láthatjuk csak igazán, milyen páratlan lehetőségeket nyit meg a kizsákmányolásmentes új társadalom, a felszabadult dolgozók alkotóerőinek, cselekvőkészségének, képességeinek kibontakozása.

A Szovjetunió – kiheverve az intervenció és a polgárháborús évek okozta károkat, majd a második világháború, a fasiszta agresszió okozta mérhetetlen pusztításokat – a béke és a szocializmus nagyhatalmává lett, az űrkorszak, az atomévszázad szocialista világhatalmává.

A Szovjetunió a legnagyobb erőfeszítéseket teszi azért, hogy a világ ama részein, ahol a legsúlyosabb a helyzet – Indokína térségében és a Közel-Keleten –, a haladó erők, a népek javára oldódjék meg a válság.

Európa biztonságának, az európai népek békés együttműködésének ügye – elsősorban a Szovjetunió, a szocialista országok békepolitikájának eredményeként – ma már a gyakorlati megvalósulás felé halad. E következetes békepolitika útjelzői: a szovjet–nyugatnémet és a lengyel–nyugatnémet szerződés aláírása, valamint a négy nagyhatalom Nyugat-Berlinre vonatkozó egyezménye.

A világ előrehalad. Igaz, ez a haladás nem mentes a zökkenőktől. Olykor a történelem vargabetűket is ír. Az élet bizonyítja Leninnek azt a megállapítását, hogy a szocialista forradalom nem egyetlen csata, hanem a legkülönbözőbb gazdasági és demokratikus átalakulásokért folyó harcok egész korszaka. A döntő azonban az, ami az objektív tényekből, a nemzetközi erőviszonyok alakulásából, a történelmi és társadalmi fejlődésből fakad: a világ a szocializmus irányában halad!

Amikor a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról emlékezünk, büszkén tárjuk a világ elé mai életünket, hazánk fejlődését is. Sikerekben gazdag esztendők vannak mögöttünk, és a jövő, a távlat, amelyet a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusa felrajzolt, biztos és biztató. A szocialista építésnek, társadalmi rendszerünk fejlesztésének nagyszerű programja, a termelési viszonyok, a gazdaság, a kultúra kibontakoztatásának, népünk, munkásosztályunk, parasztságunk boldogulásának programja.

Hazánk felemelkedésén dolgozunk – nem kevés sikerrel. És ha eredményeinkkel elégedetlenek vagyunk, ez azért van, mert tudjuk: a szocialista rendszer nagyobb lehetőségeket nyújt, amelyeket jobban ki kell használnunk.

A szocialista építőmunka forradalmi lendülete most a hétköznapi tettek milliónyi mozzanatában fejeződik ki: a haté-

konyabb gazdálkodásban, a fegyelmezett, termelékenyebb munkában és az ennek eredményeként javuló életkörülményekben, szocialista hazánk és életünk becsülésében, az emberi tisztesség széles körű tömegigényében.

A dolgozókat mindig a tenni akarás, az áldozatkészség jellemezte. Kezük munkájával, szellemi képességeikkel, tehetségükkel, minden erejükkel gyarapítják hazánk gazdagságát. A ma emberét a napi tettek avatják hazafivá, forradalmárrá. Az alkotó, teremtő milliók mindennapos cselekvése a szocializmusért, a tettek, a magatartás és csak azután a szavak – ez napjaink forradalmisága!

Amit elkezdtünk negyedszázaddal ezelőtt, azt még nem fejeztük be. Mai célunk a szocializmus teljes megvalósítása, ami ugyanabból a forradalmi meggyőződésből fakad, amelyet népünk a felszabadulást követő években megismert és magáénak vall. Nem veszett és nem veszhet ki a lelkesedés, a szocializmus győzelmébe vetett hit. Ez a hit és ez az erő táplálja, hevíti a dolgozó milliókat történelmet formáló tennivalóink elvégzésében.

Soha nem volt még ilyen időszerű megszívlelni a költő szavait:

„Hirdessük, itt nem boldogul más,
Csak aki alkot, aki munkás!"

Az igény megfogalmazása is ezen az alapon történik: szocialista hazánk fejlődése mindenkitől saját munkájának még jobb végzését követeli. Ez természetesnek látszik, de mégsem olyan egyszerű. Társadalmunkban ma még együtt van a jó a rosszal. Kísért bennünket a múlt: a maradiság, az önzés, az anyagiasság. Ezek ellen cselekvően fellépni mindannyiunk kötelessége.

A társadalomban is, mint a természetben, óvjuk és ápoljuk, neveljük a hasznosat és nemeset, mégis kinő mellettük a gaz. A természetben ezek ellen a harc gyomirtással folyik. Ez szükséges a társadalomban is. Ne kapjon éltető napfényt,

táplálékot semmi, ami káros, haszontalan a társadalom, az emberi közösség számára.

Szilárdan hisszük, hogy népünk boldogulása szorosan kapcsolódik a Szovjetunió további sikereihez, politikai, gazdasági, katonai erejének növekedéséhez. Pártunk mindig hű volt és marad a marxizmus–leninizmushoz. Ez határozta meg pártunk és kormányunk viszonyát a Szovjetunióhoz és kommunista pártjához. A mi pártunk elvi kérdésekben rendíthetetlen. Ebből következik elvi, politikai egységünk állandó erősítése a Szovjetunió Kommunista Pártjával.

Az első győzelmes munkáshatalom ötvennegyedik születésnapját köszöntve országunk, népünk, munkásosztályunk együtt ünnepel az egész haladó emberiséggel.

A dolgozó emberek lelkében, szívében különösen mély baráti és testvéri érzelmeket ébreszt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója, a Szovjetuniónak, a béke és a szocializmus világhatalmának születésnapja.

Amikor a mai nagy ünnepen szívből köszöntjük a Szovjetunió testvéri népeit, munkásosztályát, kommunista pártját, nagyszerű az az érzés és tudat, hogy velük és a szocializmust építő többi országgal együtt haladunk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyitotta úton a közös cél, a szocializmus, a kommunizmus megvalósítása felé.

Felszólalás
az SZVSZ Főtanácsának XXI. ülésszakán

1971. december 10–13.

Kedves elvtársak!

A magyar küldöttség nevében szeretném kifejezni egyetértésemet a Főtanács elé terjesztett beszámolóval, a leírt helyzet értékelésével és a beszámolóban megjelölt feladatokkal.

Egyetértünk többek között azzal a ténnyel, hogy az SZVSZ hagyományainak megfelelően növeli és szeretné még jobban növelni szolidaritását a vietnami, a koreai és az arab népekkel. A Főtanács ismételten kifejezte szolidaritását az NDK-val, és számunkra nagy öröm, hogy egy kissé mi is hozzájárultunk az ország jogi elismeréséhez.

Hozzászólásomban csak egy kérdéssel szeretnék foglalkozni. Ez a kérdés az egységfolyamat, az egységtörekvések és az ezzel kapcsolatos nemzeti és nemzetközi feladataink.

A most lezajlott vitában világossá vált, hogy a helyzet kedvező, s túljutottunk a holtponton. A feltételek kedvezőek ahhoz, hogy a jövőben jelentős lépéseket tehessünk.

Néhány szóval szeretnék emlékeztetni arra, hogy – főként Európában, de más kontinenseken is – milyen konkrét események mutatják az egységtörekvések erősödését. Először is a helsinki találkozó, amely ez év elején zajlott le. Úgy gondolom, hogy ez történelmi párbeszéd volt, huszonöt év óta először. Már a jelenség is megérdemli a figyelmünket, azt is hozzá kell azonban tenni, hogy nem lehetnek túl nagy illúzióink.

Egy másik jelentős tény: most már tárgyalhatunk az eu-

rópai szakszervezeti konferencia összehívásáról; ezzel lehetővé válna egy egységes regionális szakszervezeti szerv létrehozása. Ugyancsak valóságos tény az, ami Olaszországban, Franciaországban történik. Ezek a folyamatok mind az egység irányában hatnak.

További eredmény az SZVSZ és a Munka Világszövetsége vezetőinek találkozója, valamint a társadalombiztosításról tartott konferencia.

Most csak felsorolhatom ezeket az eredményeket.

Melyek e jelenségek okai? Mielőtt beszélek erről, röviden emlékeztetek arra, hogy ez a törekvés nemcsak Európára jellemző, hanem más kontinensekre is, ahol hasonló folyamatok játszódnak le. Például Latin-Amerikára. Nem a mi feladatunk értékelni ezt a fejlődést, elvtársaink ezt jobban megtehetik, mint én, de ha már az egységfolyamatról beszélünk, akkor erről is szólni kell. Az a jelenség is történelmi tény, amely Latin-Amerikában zajlik le. E kontinens egén új csillagok ragyognak: Kuba után most Chile és Peru.

Ezek olyan történelmi tények, amelyek igénylik, hogy minden erőfeszítésünket továbbra is latba vessük.

Ha összegezni akarnám az eredmények fő okait, akkor elsősorban az SZVSZ és a hozzá tartozó szervezetek szüntelen erőfeszítését kell említenem. Hasonlóképpen hangsúlyoznom kell a Szovjetunió, a szocialista országok erőfeszítéseit, amelyek döntő szerepet játszottak az elért eredményekben.

Hogyan tudjuk továbbfejleszteni egységtörekvéseinket? Úgy gondolom, nem haszontalan Lenint idézni, aki iránytűt adott ahhoz, hogy kiismerjük magunkat, hogy tisztábban lássuk, milyen módon kell harcolni az egységért.

Lenin arra figyelmeztet, hogy az egység mindig az alapokon, lent fontosabb; lent és fent együttesen lehetséges, de csak fent létrehozni sohasem lehetséges. Ez a legfontosabb elv, amelyet egységtörekvéseinkben mindig szem előtt kell tartanunk. Ez a lenini tanítás igaz és aktuális.

További fontos követelmény, hogy az elvi kérdésekben ha-

tározottak, ugyanakkor rugalmasak legyünk. Ez is régi tradíciója a munkásmozgalom taktikájának.

Valójában tehát arra van szükség, hogy nemzetközi kapcsolatainkban világosan beszéljünk, mert elveink tiszták, céljaink világosak. Kétségtelenül vannak buktatók is, és sokszor nem könnyű szétválasztani azt, ami tartós, attól, ami csak pillanatnyilag hat, azt, ami jó, attól, ami kevésbé jó.

Ha összehasonlítjuk a jelenlegi helyzetet a néhány év előttivel, akkor emelt fővel járhatunk. A jól végzett munka tudatában folytathatjuk tevékenységünket.

Munkánkat tehát ebben az irányban kell folytatnunk. Igazán érdemes minden erőfeszítést megtenni.

Felszólalás a szovjet szakszervezetek XV. kongresszusán

Moszkva, 1972. március 22.

Küldött elvtársak!

A magyar munkásosztály, a három és fél milliós magyar szervezett munkásság nevében mély tisztelettel és meleg szeretettel üdvözöljük a szovjet szakszervezetek XV. kongresszusát, és kívánjuk, hogy siker koronázza nemes céljaikat, terveik valóra váltását.

Fél évszázad történelmi tükrében vitathatatlan a szovjet szakszervezetek nagy társadalmi szerepe és a kommunizmus útján kitűzött célok eléréséért végzett tartalmas tevékenysége. A szovjet szakszervezetek elkötelezett osztályszervezetek, részt vállaltak és vállalnak a társadalmi osztálycélok megvalósításában. Lenin és a Lenin vezette bolsevik párt határozta meg az új típusú szakszervezeti mozgalom elvi alapjait. Lenin felismerte a szakszervezetek jelentőségét, és nagyra becsülte tevékenységüket, s a szovjet szakszervezetek méltók a leninri eszmékhez. Mint ahogy valamennyien tudjuk, Lenin iskolaszerepet szánt a szakszervezeteknek. De azt is tudjuk, hogy az iskolának különböző fokozatai vannak. A szovjet szakszervezetek ma már lényegesen magasabb fokon töltik be ezt a szerepüket. A szovjet szakszervezetek adják – a párt vezetésével – azt a legátfogóbb keretet, amelyben közel százmillió szakszervezeti tag fejti ki társadalmi, közéleti tevékenységét, részese a hatalom gyakorlásának, a célok meghatározásának. Így teljesíti a Szovjetunió munkásosztálya történelmi hivatását, önmaga formálva a jelenét és jövőjét. A szocialista rend-

szer olyan feltételeket és jogokat biztosít a szakszervezetek működéséhez, amelyeket más társadalmi rendszerben soha és sehol sem érhettek el a szakszervezetek.

A magyar munkások mindig megkülönböztetett figyelemmel követik a szovjet szakszervezetek tevékenységét. Érthető ez az érdeklődés, mivel a Szovjetunió jelenében láthatjuk a mi jövőnket, hiszen közösek a céljaink, megegyeznek a törekvéseink.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom több mint százéves. Ez a száz esztendő telve volt reményekkel, álmokkal, néha még álmodozásokkal is. Gazdag volt felejthetetlenül szép napokban, kemény harcokban elért sikerekben, de nem voltak ritkák az újrakezdést, az önvizsgálatot sürgető kudarcok sem. Ez a száz esztendő sok mindenre megtanított bennünket, de talán legfőképpen arra, hogy a mi munkánkat nem határozhatja meg csak a jó szándék. Ennél többre van szükség: világosan meghatározott célokra és az elérésükhöz nélkülözhetetlen eszközök gondos számbavételére. Ma már nem elég azt tudni, honnan jövünk, s nem szabad soha, egyetlen pillanatra sem eltéveszteni azt sem, hogy hová megyünk, kikkel és miben vagyunk szolidárisak. A munkásmozgalom értékmérője nem az, hogy ki mit hirdet, mit tart magáról, hanem az, hogy mit tett, milyen célokat tűzött maga elé, és milyen eredménnyel fáradozik valóra váltásukért.

A szovjet szakszervezetek fennállásuk óta önzetlen támogatói minden igaz és jó osztályügynek. Saját osztálycéljaikat mindenkor össze tudták és tudják egyeztetni, és ha kell, alárendelni a nemzetközi munkásmozgalom nagy és általános osztályérdekeinek. A nemzetközi munkásmozgalom világméretű osztályharcában mindenkor erőt, biztatást jelentenek a szovjet szakszervezetek sikerei.

Sok sikert, eredményekben gazdag jó munkát és jó egészséget kívánunk a küldött elvtársaknak.

Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának ülésén

1972. november 2.

Kedves elvtársak!

A beszámolóval, a helyzet megítélésével, a VIII. kongresszusra tett javaslatokkal, valamint a javasolt bizottságok létrehozásával egyetértünk.

Egyetértünk azzal is, ami a beszámolóban szerepel: hogy figyelmünket ne csak Európára irányítsuk, hanem foglalkozzunk többet Ázsiával, Afrikával és Latin-Amerikával is.

A beszámolóban és külön mellékletekben is foglalkozik a Főtanács különböző szolidaritási akciókkal. Ezekkel ugyancsak egyetértünk, ami a vietnami és chilei néppel való szolidaritást illeti. Chile most a nemzetközi munkásmozgalom gyújtópontjába került. Meg kell tennünk mindent, ami lehetséges, hogy hatékony segítséget adjunk chilei osztálytestvéreinknek. Egyetértünk azzal, hogy legyen szolidaritási konferencia a chilei dolgozók támogatására.

A továbbiakban egy kérdéssel kívánok foglalkozni: az Európában tapasztalható egységtörekvésekkel. Európa írott történetében most éljük a leghosszabb békekorszakot. Ez jó feltételeket ad a szakszervezetek munkájának további fejlődéséhez. A beszámoló ezekkel a kedvező feltételekkel részletesen foglalkozik. A mi véleményünk szerint is – ha az egységtörekvéseket vizsgáljuk – van itt sok jó dolog, de vannak elégtelenségek is.

Mi a jó? Túl vagyunk a hidegháború dermesztő légkörén, fejlődnek a különböző irányzatú szakszervezetek között a kap-

csolatok. A Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége is kénytelen volt visszavonni határozatát, amelyben megtiltotta a kapcsolatok felvételét az SZVSZ tagszervezeteivel, különösen a szocialista országok szakszervezeteivel. Ennek jelentőségét nem szabad lebecsülni. A bekövetkezett változásnak természetesen nagyon is objektív okai vannak.

Melyek ezek az objektív okok? Mi motiválja most a kapcsolatok fejlődését? Már szó volt ezekről korábban is, azonban hasznos, ha címszavakban bár, de ismételten elmondjuk.

– A nyugati szakszervezeti vezetők részéről őszinte törekvés van az együttműködésre, a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának megismerésére.

– A tömegigény és a tömegnyomás is egyre fokozódik a nyugati szakszervezeti vezetőkre, és ezeket megpróbálják kielégíteni.

– Feltehető bizonyos taktika is, ezt is tudnunk kell, de számolunk vele.

– Döntő tényező a szocialista országok szakszervezeteinek, az SZVSZ tagszervezeteinek kitartó törekvése a kapcsolatok felvételére.

A kapcsolatok fejlődését jelentősen befolyásolták a Szovjetunió és a többi szocialista ország által elért nagy eredmények.

Megítélésünk szerint tehát a kapcsolatok fejlődésének ezek a legfőbb motivációi.

Mi a kérdést úgy tesszük fel magunknak: mit érnek ezek a kapcsolatok? Látnunk kell valóságos értéküket. Sem túl-, sem lebecsülnünk nem szabad. Képletesen úgy fogalmazhatnánk, hogy még nem értünk el a hegy csúcsáig, még csak a hegy lábánál vagyunk, de felérünk a csúcsra is, ha reálisan gondolkodunk és cselekszünk. Most csak kapcsolataink vannak, de még nincs közöttünk együttműködés, nincs közös akciónk. Ami van, azt még csak köszönőviszonynak lehet tekinteni. Ezt sem szabad lebecsülnünk, de nekünk ennél többre kell törekednünk. A magyar szakszervezeti szövetségnek – mint a többi szocialista országbelinek is – nagyon széles körű kap-

csolatai vannak más irányzathoz tartozó szakszervezetekkel, és mondhatjuk, hogy Európában már majd mindegyikkel kapcsolatban állunk. Véget ért az a korszak, amikor ismeretlenül minősítettük egymást és tettünk megjegyzéseket egymás munkájára. Ha kapcsolataink másra nem jók is egyelőre, arra igen, hogy – a régi gyakorlattól eltérően – ha a jövőben bírálni akarjuk egymást, akkor ezt „színvonalasabban" tegyük, mert legalább ismerjük egymást. Azt hiszem, nem érthető félre, amit mondok, számunkra a kapcsolatok nem öncélúak, hanem együttműködésre, egységes akciókra akarjuk őket felhasználni a munkásosztály érdekében. A nemzetközi szakszervezeti mozgalomban a kapcsolatoknak közös tettekhez kell vezetniük. Tehát túl kell jutni azon a korszakon, amikor a kapcsolatok eredményét csak abban tudtuk összefoglalni, hogy találkoztunk és a találkozások igen hasznosak voltak.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalomban az együttműködésnek mindig voltak, vannak és lesznek állandó és változó elemei. A változó elemeket napjainkban a vietnami, a közel-keleti és a chilei helyzet jelenti. Nem lehetünk nyugodtak, mert a nemzetközi burzsoázia minden alkalmat megragad, hogy ártson a munkásosztálynak, közös ügyünknek. Nem tudjuk, hogy hol készítik elő az újabb tűzfészket – Latin-Amerikában, Ázsiában vagy éppen Európában. Tehát a változó elemek megoldódnak, viszont újak keletkeznek. Melyek az állandó elemek? Mindenekelőtt a béke védelme, a munkásosztály érdekeinek közös védelme, a szakszervezeti jogok védelme és a nemzetközi munkásszolidaritás további erőteljes kibontakoztatása.

Mindannyian meg vagyunk győződve arról, hogy ha volnának közös akcióink, ha volna közöttünk együttműködés – legalábbis Európában –, akkor már közös erőfeszítéssel el tudtuk volna érni, hogy például Spanyolországban, Portugáliában és Görögországban helyreállítsák a szakszervezeti jogokat. Minden bizonnyal eredményeket tudtunk volna elérni közös fellépéssel, közös akciókkal abban is, hogy Portugáliát

vagy a többi gyarmattartó országot, amely még mindig középkori eszközöket alkalmaz, meghátrálásra kényszerítsük Angolában, Mozambikban és más helyeken.

Mi úgy gondoljuk, hogy az egységes akciók nagyon szükségesek lennének a munkásosztály kulturális, ideológiai nevelésében is. Tapasztalataink szerint Nyugat-Európában a francia CGT, az olasz CGIL, és a finn SAK kivételével a munkások kulturális nevelésével valójában sehol sem foglalkoznak.

A munkásosztály kulturális nevelését átengedték a burzsoáziának, de legalábbis a kispolgárságnak. Általában az a válaszuk, hogy a civilizált országokban automatikusan folyik a munkások önképzése. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy kultúra és civilizáció nem ugyanaz. Ha egy ország munkásai civilizáltak, nem biztos, hogy kulturáltak is. Az most már történelmi tény, hogy a munkásosztály gazdasági igényeit harc árán a tőkés társadalomban is ki lehet némileg elégíteni. Nekünk azonban tisztában kell lennünk azzal, hogy a munkásembereknek a létfenntartási igényeik kielégítése – tehát az, hogy legyen lakásuk, élelmük és ruházatuk – ugyan fontos, de legalább olyan fontos az is, hogy kielégítsék a kulturális igényüket is. Társadalmi, történelmi példák bizonyítják, hogy a műveletlen munkás könnyen kerül a különféle politikai, ideológiai áramlatok uszályába, ezért nagy jelentőségű a munkásosztály műveltségi színvonalának emelése.

Szeretném emlékeztetni a Főtanács tisztelt tagjait, hogy amikor Moszkvában voltunk ez év tavaszán, a szovjet szakszervezetek kongresszusán, akkor a kongresszusi palotában részt vettünk egy koncerten. Munkásokból és kolhozparasztokból álló művészegyüttesek léptek fel. Munkások és parasztok önmagukat művelik; a rendszer mindent megad nekik, minden eszközt rendelkezésükre bocsát, hogy képezzék, műveljék magukat. A mi rendszerünk, a szocialista rendszer óriási előnye, hogy kulturált embereket nevel. Tehát ha együttműködésre törekszünk – és arra kell törekednünk – ne-

künk e téren is ajánlható platformunk van, méghozzá szép és maradandó.

Ha a kapcsolatok fejlődéséről beszélünk, feltétlenül meg kell említeni, hogy még ebből is ki van rekesztve a két legnagyobb nyugat-európai osztályharcos SZVSZ-tagszervezetünk, a CGT és a CGIL. Ennek okát keresve nemegyszer feltettük a kérdést, miért van az, hogy az SZSZNSZ-tagszervezetek velünk, mármint a szocialista országok szakszervezeteivel szóba állnak, a CGT-vel és a CGIL-lel pedig nem.

Azt hiszem, ezen valóban gondolkodnunk kell, mert ennek a magatartásnak nincs logikája. Miről van szó? Mi egyféle következtetésre jutottunk. Ha például bármelyik nyugat-európai SZSZNSZ-tagszervezet küldöttsége látogatást tesz Magyarországon vagy bármely más szocialista országban, hazatérve beszámol a látottakról. Ma már arra többé-kevésbé vigyáznak, hogy objektív képet fessenek a tapasztaltakról. Tehát el kell mondaniuk azt, amit láttak. Ha a beszámoló alapján egy munkásember megkérdezi a küldöttség valamelyik tagját, hogy a szocialista országokban szerzett tapasztalatokból egyiket-másikat miért nem hasznosítják az ő országukban, a válasz nagyon egyszerű: érdekes ugyan, amit láttunk, de nálunk nem alkalmazható, mert mások a társadalmi viszonyok. Ezzel a válasszal nem lehet vitázni, mert valóban mások a társadalmi viszonyok. Nyilvánvaló, hogy olyan jogköre, hatásköre tőkés viszonyok között nincs és nem is lehet a szakszervezeteknek, mint szocialista viszonyok között.

Most fordítsunk egyet a gondolatmeneten. Ha valamelyik SZSZNSZ-tagszervezet rászánná magát, és meglátogatná a franciákat vagy az olaszokat, és odahaza beszámolna tapasztalatairól, arra a kérdésre, hogy a tapasztalatok hasznosíthatók-e, nem lehetne azt a választ adni, hogy mások a társadalmi viszonyok. Megítélésünk szerint ezért is van, hogy velünk igen, a franciákkal, olaszokkal pedig nem hajlandók a kapcsolatot felvenni.

Meggyőződésünk szerint a mi egységtörekvésünket három vonalon szükséges és lehetséges tovább erősíteni. A szocialista országok szakszervezeteinek szorgalmazniuk kell kapcsolataik fejlesztését, hogy a CGT-t és a CGIL-t is bekapcsolják ebbe az áramkörbe. Konkrét egységakciókra kell törekednünk nemzetközi méretekben, és végső fokon arra, hogy a kapcsolatok az SZVSZ és az SZSZNSZ szervezeti kereteiben is fejlődjenek tovább. Tehát elő kell mozdítani, hogy az SZVSZ és SZSZNSZ között is minél előbb létrejöjjön a kívánt és szükséges kontaktus. Mi, a magyar szakszervezetek képviselői, optimisták vagyunk. Céljaink elérhetők, ha elvi szilárdsággal és politikai rugalmassággal, kitartóan dolgozunk értük.

Ünnepi beszéd az első magyar—szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés megkötésének 25. évfordulóján az Egyesült Izzóban

1973. február 15.

Tisztelt nagygyűlés! Kedves elvtársak!

Ünnepelni jöttünk és emlékezni. Emlékszünk a huszonöt évvel ezelőtti napra, 1948. február 18-ra, amikor a magyar és a szovjet kormány vezetői aláírták az első magyar–szovjet barátsági szerződést, amelynek lényegét, szellemét még a lejárat előtt új szerződés megkötésével erősítettük meg 1967. szeptember 7-én. Az 1948-ban aláírt szerződés idején hazánkban még nem volt munkáshatalom. Ebből adódik az a különbség, amelyet az 1967-ben megkötött szerződés már tartalmaz.

Ma ünnepeljük azt a szerződést, amely felöleli országaink, népeink együttműködésének minden lényeges területét, amely kifejezi a magyar és a szovjet nép barátságát.

Az 1948-ban aláírt okmány döntő fordulatot jelentett hazánk történetében. Felszabadulásunk után a Szovjetunió mint vezető nagyhatalom barátságát nyújtotta a háború pusztításából ébredező magyar államnak. Ez a szerződés akkor a fiatal, független demokratikus Magyarország első nemzetközi elismerését jelentette, s megnyitotta az utat előttünk ahhoz, hogy Magyarország a nemzetközi életben a haladás élvonalába kerüljön.

E szerződéssel új korszak kezdődött, amelyben egymást követték a népi Magyarország nemzetközi sikerei, növekedni kezdett gazdasági, politikai és kulturális tekintélye. Aktívan bekapcsolódhattunk a nemzetközi életbe, az ENSZ munkájá-

ba és más nemzetközi szervezetek tevékenységébe. Jelenleg a Varsói Szerződés és a KGST aktív, szilárd tagjaként a haladás erőinek megbízható támasza vagyunk. Ez a folyamat a felszabadulással és az 1948-as szerződéssel indult el. Az európai biztonságért ma tett erőfeszítéseink, a vietnami békemegállapodásban vállalt megtisztelő nemzetközi megbízatásunk mind-mind elképzelhetetlen lett volna, ha akkor ezzel az államközi szerződéssel nem alapozzuk meg nemzetközi kapcsolatainkat.

A magyar történelemben ez az első olyan szerződés, amelyet egy hatalmas ország, a fasizmus fölött győzedelmeskedő szovjet állam velünk mint egyenrangú féllel kötött meg. Első eset volt a történelmünkben, hogy népünk érdekében kötöttünk szerződést, s mert a nép szerződése – igazságos és örök érvényű.

Ezt mondja a költő, Hidas Antal egyik versében:

„Nincsen olyan erő, amely elszakassza,
Amely közös küzdelmünket percre megakassza."

Igen! Nincs ilyen erő! Ez a szerződés nem egyszerűen jogi aktus. Ez több, mert a maga egészében két nép testvériségének legőszintébb törekvéseit fejezi ki.

A barátságunk természetesen nem e szerződéskötéssel kezdődött, hanem a nagy Október harcaiban született. Azok a magyar hősök gyökereztették meg, akik a nagy forradalom idején erejüket, életüket áldozták orosz, ukrán és más munkástestvéreikkel a szocialista forradalomért.

Munkásosztályunk követendőnek tartotta az orosz példát, s 1919-ben megteremtette a maga hatalmát. Akkor még legyőzött bennünket az imperialista túlerő. De a Horthy-fasizmus nehéz, küzdelmes éveiben is elszántságot, reményt adott annak tudata, hogy létezik a Szovjetunió, erősödik a munkások szabad országa, hogy épül a szocializmus.

A barátsági szerződés 1948-as aláírása óta eltelt negyedszázadban országunk, népünk gazdagodott, erősödött. A mun-

káshatalom kivívása és e szerződés segítette hazánkat a fejlődésben, a szocialista építésben.

Még felsorolni is sok legfőbb eredményeinket.

Népgazdaságunk terveinkkel összhangban fejlődik. Jól bizonyítják ezt hazánk elmúlt évi eredményei. Kedvező alapok teremtődtek ez évre az életszínvonal átfogóbb, gyorsabb emeléséhez. Pártunk Központi Bizottsága múlt év novemberében megjelölte ennek módját.

1950 óta 22 százalékkal növekedett hazánkban az aktív keresők száma. A szocialista fejlődés ütemének megfelelően az iparban és az építőiparban foglalkoztatottak száma erőteljesen növekedett, miközben a mezőgazdaságban ma 40 százalékkal kevesebben dolgoznak.

Huszonkét-huszonhárom éve a foglalkoztatottak alig több mint egyharmada dolgozott a szocialista szektorban, ma pedig több mint 95 százaléka. Hazánkban a nemzeti jövedelem 1950 óta 221 százalékkal növekedett. Az egy főre jutó fogyasztás 140 százalékkal, az összes társadalmi juttatás pedig 420 százalékkal nőtt ez idő alatt.

1950-ben a lakosság 47 százaléka részesült társadalombiztosításban, ma pedig egész népünk. Amíg 1950-ben 10 000 lakosra 11, addig 1971-ben már 23 orvos jutott, a kórházi ágyak száma ez idő alatt – 10 000 lakosra számítva – 56-ról 82-re emelkedett.

Kölcsönösen kicseréljük tudományos eredményeinket, tapasztalatainkat, alkotásainkat. Tudományos, műszaki és kulturális egyezmények segítik szellemi életünk fejlődését. A klasszikus és a mai magyar irodalomnak sokmilliós olvasótábora van a Szovjetunióban éppúgy, mint nálunk az orosz és a szovjet irodalomnak.

Szellemi életünk, világnézetünk meghatározója a marxizmus–leninizmus. Lenin hazája sokoldalú segítséget nyújt abban, hogy közös eszménk, közös világnézetünk minél erőteljesebben érvényesüljön és még eredményesebben küzdjünk az imperializmus világnézete és a fellazítás ellen.

A magyar–szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös

segítségnyújtási szerződés élő valóság. Hatása, ereje évről évre gyarapodik, mert mindkét népnek az eszében, szívében és lelkében él. A szerződés mögött milliók munkája, szellemi és lelki ereje áll: a munkások, a parasztok, az értelmiségiek vágya, meggyőződése, cselekvő támogatása.

A szerződés két azonos társadalmi rendszerű ország népét kapcsolja össze. Ezért egymás megbecsülése, tapasztalataink kölcsönös hasznosítása a szocializmus építésében túlmutat a hivatalos kereteken; ez internacionalista, osztálytartalmú elvi és gyakorlati kapcsolat népeink között.

A magyar–szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés hazánk, népünk, szocialista építőmunkánk legszilárdabb támaszává vált. Közismertek gazdasági kapcsolataink is. A Szovjetunióból származó behozatalunk több mint kétharmada nyersanyag, villamos energia és energiahordozó. A Szovjetunióba irányuló exportunk csaknem 90 százaléka ipari termék. Az elmúlt 25 év alatt több mint negyvenszeresére emelkedett a kölcsönös gazdasági előnyökön alapuló árucsere.

A bennünket összefűző kölcsönös megbecsülés és barátság különösen szemléletesen jutott kifejezésre a Szovjetunió fennállásának 50. évfordulóját méltató magyarországi ünnepségeken, megemlékezéseken. Ugyancsak világosan demonstrálta barátságunk fegyverténveit a nemrég lezajlott magyar–szovjet legmagasabb szintű pártközi eszmecsere, Brezsnyev elvtárs magyarországi látogatása.

Nem akarom megismételni az akkor elhangzottakat, hiszen közvéleményünk jól ismeri az ünnepségek fő gondolatait, az eszmecserék tartalmát, a csepeli stadionból is messze hallatszott a magyar–szovjet barátság mellett tüntető munkások szava. Csupán hangsúlyozni szeretném itt, ezen a helyen is, hogy a mi barátságunk nem ünnepi alkalmakra szól, hanem minden hétköznapra; együttműködésünk, testvéri kapcsolataink egyszerű tényeire is vonatkozik. Az ünnepi alkalmakkor leszűrt újabb tanulságokat is a hétköznapi munka során kell gyümölcsöztetni. Természetesen célszerű, bölcs dolog időn-

ként felmérni az eredményeket, az évek, az évtizedek különböző állomásait, de a negyedszázados szerződés méltatásakor is le kell szögeznünk, hogy barátságunk lényege nem mérhető fel évekkel és évtizedekkel, mert ez örök érvényű barátság.

Hazánk elkötelezett ország. Mire kötelezte el magát népünk? Arra, hogy hazánkban felépüljön a szocialista társadalom, hogy a munkáshatalom szilárd legyen, hogy politikai, gazdasági, kulturális életünk a marxizmus–leninizmus eszméi alapján állandóan fejlődjön.

A mi pártunk és kormányunk politikája tehát egyértelműen elkötelezett politika. De ez az elkötelezettség állami önállóságunk és nemzeti függetlenségünk biztosítéka.

Elkötelezettség és önállóság, elkötelezettség és függetlenség. Ezek a szocialista országok viszonyában nem ellentétes fogalmak. Azért, mert azonos eszmék alapján, azonos célért küzdünk. Azért, mert együttműködésre, összefogásra, egymás segítésére, megvédésére szövetkeztünk a nemzetközi munkásosztály eszméjének országunkban történő megvalósításáért.

Tehát önmagunk, munkásosztályunk, népünk ügyének elkötelezettjei vagyunk. A mi népünknek nincs és nem lehet olyan „nemzeti érdeke", amely szemben áll a Szovjetunió, a többi szocialista ország, a nemzetközi munkásosztály érdekeivel. A mi viszonyaink között elkötelezettnek lenni egyet jelent mindezeknek a felismerésével és gyakorlati megvalósításával.

Embereket őszinte barátság köthet össze, ha közös a munkájuk, ha érdeklődési körük, emlékeik, céljaik, elveik közösek, ha szolidárisak egymás sorsa iránt és segítik egymást.

Milyen a mi hazánk és a Szovjetunió barátsága? Barátságunk az emberek közti barátságnál több, mélyebb, nemesebb és felelősségteljesebb, mert hiszen népeink sorsát határozza meg. Mélyek e kapcsolatok, mert kimeríthetetlen forrásuk a közös cél, a közös eszme, s a közös utunkból eredő összefo-

gás, szolidaritás. Ilyen a szovjet és a magyar nép között az együttműködés, ilyen a mi barátságunk.

Az életben mindenki ismer olyan példát, amikor valaki szembefordul igaz barátaival. Megtagadja mindazt a nemeset, jót, amit tőlük kapott. Aki a pillanatnyi vélt érdekét fölébe helyezi valóságos érdekeinek. De azt is tudjuk, hogy a közvélemény sohasem áll az igaz barátot megtagadó mellé.

Mi a különbség az igaz barát és a „baráti" szavak között? Ezt a különbséget példával fejezem ki. Emlékezzünk, hogy az 1945 utáni években imperialista körökben hazánkról mint rab nemzetről és annak valamiféle felszabadításáról beszéltek. És most? Ugyanezek a körök, mintha a szocialista országok népeinek a barátai volnának, „segíteni" akarnak, „önállóságra" és „függetlenségre" biztatnak. Számon kérik és „óvni" kezdik a szocializmust hazánkban.

De vajon milyen önállóságra és függetlenségre gondolnak? Valóban féltik a szocializmust, valóban aggódnak érte? Azt hiszem, erre nem is kell válaszolni, mert jól tudjuk, hogy mit értünk mi és mit értenek ők szocializmuson, nemzeti önállóságon vagy függetlenségen. Jól tudjuk, hová vezetne, ha hallgatnánk rájuk, megfogadnánk tanácsaikat, s kiknek lenne ez az érdeke. Sajnos, ebből szereztünk már keserű tapasztalatot.

A barátság sohasem cél nélküli sem a Szovjetunió, sem Magyarország részéről, de az imperialista körök részéről sem az. Ezért a barátságról szóló szavak mögött mindig azt nézzük, kik és miért ajánlják.

Milyen az imperialisták barátsága? Ismerünk történelmi példákat, amikor kultúrát, civilizációt terjesztő barátságról beszéltek, s eközben földrészeket tettek gyarmattá, népeket igáztak le és fosztottak ki. De frissebb, még be sem hegedt sebeket is hordoz a föld az imperialisták „barátságától": lerombolt városrészek, elpusztult falvak, mérgezett vizek, termést nem hozó földek, esztelen népirtás képe tűnik elénk, ha Vietnamról vagy Indokína más országairól hallunk.

Megjelenik az imperializmus a bombákat hordozó gépeken a népirtás megvalósítójaként, majd pedig „jótékonykodó-

ként", „segítőkészséggel". Részt kíván venni saját pusztítása eltüntetésében? Megváltozott volna arculata? Megbánta volna tetteit? Vagy inkább arról van szó, hogy amit nem ért el háborúval, azt most így akarja megvalósítani?

És ezzel szemben milyen a szocialista országok barátsága? Ezt jól mutatja Vietnam példája. Mi segítette a fegyverszünet elérését? A barátság, a proletár internacionalizmus, a Szovjetunió és a szocialista országok ereje. Ez az erő a garancia ezután is arra, hogy a szocialista országok továbbra is erősödjenek, fejlődjenek, megvédjék magukat, garancia arra, hogy többé ne térjen vissza hozzájuk az az időszak, amikor az imperialista hatalmak népeket aláztak és gyaláztak meg, amikor semmibe vették akaratukat, érdekeiket.

Öröm és lelkesedés tölt el bennünket azért, hogy a mi nemzedékünk életében sikerült hazánk, népünk sorsát, jövőjét a haladás útjára vinni. Örülünk annak a nagyszerű érzésnek és tudatnak, hogy a világ sodrában nem vagyunk magunk. Mindannyian emlékezünk arra, hogy népünk nagy költői és gondolkodói mennyit bánkódtak hazánk keserű sorsán. Ady Endre írta:

„Fagyos lehellet . . .
Száll ott minden virág felett.
Elátkozott hely. Nekem: hazám"

Nem, már nem elátkozott hely a mi hazánk. Már nem fagyos a lehelet. Történelmünkben először egész népünkre süt már a nap. Egész népünké a jelenünk és a jövőnk.

Benne vagyunk abban a hatalmas erejű sodrásban, amely népeket vitt a társadalmi fejlődés olyan útjára, amely minden eddiginél igazságosabb, mert az egész nép érdekeit, boldogulását, szebb életét fejezi ki.

Benne vagyunk egy olyan közösségben, amely a haladásért, a békéért, a népek, nemzetek együttműködéséért harcol.

Öröm és büszkeség ez számunkra. Van erős testvérünk,

küzdőtársunk és példaképünk, a Szovjetunió. Van sok igaz barátunk az emberi haladásért küzdők táborában.

Mire kötelez barátságunk a Szovjetunióval? Mire kötelez minden tisztességes, becsületes munkásembert? Mindazokat, akiknek hazánk, népünk sorsa drága? Kötelez bennünket arra, hogy pártunk és kormányunk politikájának megvalósításáért következetesen dolgozzunk, hogy mindannyian a magunk munkahelyén, a magunk képességei szerint még aktívabb részesei legyünk a szocializmus építésének.

Nem nagy szavakat, üres ígéreteket kíván a barátság ápolása és fejlesztése, hanem a mindennapos munkában tenni és cselekedni, erőnket növelni, előbbre és közelebb jutni a célhoz: a szocializmushoz. Ez a magyar–szovjet barátság igazi tartalma.

Annak a barátságnak az alapja ez, amely mindkét népben tovább mélyül, amely áthatja egész életünket, jelenünket és jövőnket, s amelyet őrizni, ápolni tettekkel és csakis tettekkel lehet.

Éljen a magyar és a szovjet nép örök barátsága!

Éljen a testvéri Szovjetunió!

A szakszervezetek az összefogás útján

CIKK A *NÉPSZABADSÁG*BAN

1973. május 13.

Különös ellentmondásosság jellemzi a mai nemzetközi politikai életet. A tanácskozások többségét a kemény vita, a nézetek összecsapása jellemzi. Kevesebb az udvarias frázis, és több a lényegről szóló érdemi tárgyalás. Mégis, az utóbbi időben egyre több és egyre jelentősebb sikerek részesei, tanúi vagyunk. S a nemzetközi politikában jelen van a nemzetközi szakszervezeti mozgalom. Különösen így van ez Európában, ahol a szakszervezetek – a szocialista országokban – a hatalomra került munkásosztály, a dolgozó tömegek legnagyobb szervezeteiként meghatározó társadalmi erővé váltak, vagy – mind több tőkésországban – a hatalomból még kiszorítottan ugyan, de a dolgozó milliók többé nem mellőzhető szervezeteiként tevékenykednek.

Az európai szakszervezeti mozgalomra azonban nemcsak az a jellemző, hogy egyre inkább elfoglalja az őt megillető helyet a társadalomban, hanem az is, hogy a hidegháborús korszak méltatlan eszközeit félrelökve, több-kevesebb következetességgel az összefogás útjára lépett. Terjed a felismerés: a dolgozók alapvető érdekei azonosak az egész világon, s érvényesítésük közös gondunk és felelősségünk.

A szakszervezetek világméretű összefogása természetesen a legfőbb eszköz e cél elérésében. Ezúttal mégis az európai szakszervezeti mozgalomban lejátszódó folyamatokra hívom fel a figyelmet, mert annak eredményei tükrözik leginkább a tendenciákat és lényegüket.

Az európai szakszervezeti mozgalomban tapasztalható közeledésnek megvannak az előzményei. A hidegháború legsötétebb napjaiban is sok szakszervezet találta meg az egymáshoz vezető utat. Tény azonban, hogy a szocialista és a kapitalista országokban működő szakszervezetek között ilyen széles körű kapcsolat – néha már együttműködés is –, mint amilyen most van, a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban még nem alakult ki.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom a nemzetközi politikai élet egyik tényezője. Hatással van a világpolitikára, illetve annak hatása alatt áll. Az előrehaladás egyik tényezője éppen ezzel függ össze: a politikai helyzet kedvező alakulásával Európában és másutt. Csak a legutóbbi eseményeket számba véve: a vietnami béke kivívása, a szerződések megkötése a Szovjetunió és az NSZK, Lengyelország és az NSZK között, a konzultációk megkezdése a fegyverzet csökkentéséről folytatandó tanácskozás ügyében, és a sokoldalú megbeszélések az európai biztonsági és együttműködési rendszert kidolgozó értekezlet előkészítésére. Ha pedig hosszabb távra tekintünk vissza, az imperialista politika két változatának – a hidegháborús korszaknak és a vietnami háborúban kicsúcsosodó agresszív politikának – a csődjét látjuk. Ezt a szakaszt végigkísérte a neokolonialista erők szüntelen próbálkozása, a nemzetközi monopóliumok profitjának és befolyásának növekedése, a dolgozók és a szakszervezetek ellen irányuló törvények egész sorának létrehozása, a kisembereket sújtó infláció és valutaválság, az energiaellátás problémái, a szociális biztonság hiánya a kapitalista országokban és végül az emberi élet feltételeit rontó ipari ártalmak nagyon is reális fenyegetése.

A dolgozó ember tehát sorsdöntő kérdések egész sorával találja szembe magát. Ezeknek a gondoknak egy része az emberiség közös gondja. A dolgozó milliók kérdéseikre választ várnak, és egyre inkább felismerik, hogy sok kérdésükre már választ is adott – a szocializmus. Ezért fordulnak őszinte érdeklődéssel, várakozással és hittel a szocialista országok felé.

Nem ok nélkül! Hiszen a szocialista államok – bár nem egy súlyos nehézséggel kerültek szembe az elmúlt két évtized során – nemcsak a maguk vívmányainak megvédésére fordították erőiket, hanem áldozatot nem kímélve védelmezték a népek békéhez, függetlenséghez és egyenlőséghez való jogát is. A szocialista országokból indult el a békés egymás mellett élés, az európai biztonság és együttműködés gondolata. A szocialista országokban tettek olyan intézkedéseket, amelyekkel felszámolták a társadalmi igazságtalanságot, a létbizonytalanságot. A szocialista országok szakszervezeti mozgalma nyújt ma már egyre több döntő bizonyítékot arra, hogy valóságos jogok és hatáskör birtokában a dolgozó milliók hivatottak és képesek irányítani saját sorsukat.

Mindez természetesen nagy hatást gyakorolt a nemzetközi szakszervezeti mozgalomra. Egyrészt differenciálta, másrészt – és ez a fő tendencia – közelebb hozta egymáshoz a különböző irányzatokat követő szakszervezeteket.

A differenciálódás legszembetűnőbb jele az volt, amikor a hatvanas évek végén a kapitalista világ legnagyobb szakszervezete, az amerikai AFL–CIO kilépett a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéből. A kilépés egyik indoka az volt, hogy az SZSZNSZ sok tagszervezete nem tartotta meg azt a korábban hozott határozatot, amely megtiltotta számukra, hogy szocialista ország szakszervezetével kapcsolatot teremtsenek. Az igazi ok azonban inkább abban kereshető, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak az amerikai imperializmus támogatására is vállalkozó legkonzervatívabb szárnya elszigetelődött. S bár az SZSZNSZ vezetősége szüntelenül kísérletet tesz azóta is az AFL–CIO visszahozására, tagszervezetei egyre szélesítik kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeteivel, mert meggyőződtek arról, hogy ezzel semmit sem ártanak az amerikai szervezett dolgozóknak, viszont használnak a maguk és valamennyi szervezett munkás igaz ügyének.

Az utóbbi időben a közlekedés, a kapcsolatteremtés sok ténye jelezte a fordulatot a nemzetközi, de főleg az európai

szakszervezeti mozgalomban. A szocialista országok szakszervezeteinek ma hivatalos kapcsolata van szinte valamennyi számottevő európai szakszervezettel. Ezek a kapcsolatok ma már kiterjednek a keresztény irányzatot követő egyes szakszervezetekre is. A szakszervezeti vezetők többsége meggyőződéssel néz szembe azokkal a közös problémákkal, amelyek lehetővé, sőt szükségessé teszik az együttműködést.

De lehetséges-e, hogy a különböző irányzatokat követő szakszervezetek között megfelelő együttműködés alakuljon ki?

Erre a kérdésre csak egyetlen választ adhatunk: lehetséges, sőt elengedhetetlen, hiszen a dolgozó milliók érdeke mindenütt azonos a világon!

Értelmetlen dolog volt – és ma is az –, hogy egyik-másik szakszervezeti vezető feladatának, sőt kötelességének tartotta, hogy minősítsen, sőt megbélyegezzen egy szakszervezetet. A szervezet tagságának a joga, hogy megválassza a maga vezetőit, s a vezetők és a tagság együtt felelősek azért, hogy milyen politikát folytatnak. Tanúsítsunk a magunk dolgában elvi szilárdságot, folytassunk eredményes tevékenységet, s ennek sikerei biztosítják a példát, a vonzerőt, s egyben elősegítik, hogy hajótörést szenvedjenek a szűk látókörű vagy ellenséges beállítottságú szakszervezeti vezetők mesterkedései. A célhoz a konstruktív politika és magatartás vezet el.

1971-ben Helsinkiben – 1949 óta első alkalommal – tanácskoztak a szocialista és a kapitalista országok néhány szakszervezetének vezetői. Ez a tanácskozás volt a nyitánya az együttműködés remélhetően sokoldalú kibontakoztatásának. Persze, nem haladunk sima úton. Sok a buktató, és sajnos elég sok gáncsoskodó is akad még. De a haladás kétségtelen.

A jövő év elején – erről már megállapodás született – összeülnek az európai szakszervezetek vezetői, hogy tanácskozzanak a dolgozókat közvetlenül érintő kérdésekről és a további együttműködés lehetőségeiről. Van miről beszélni!

Semmiképpen sem lehet elfogadni azt az állapotot, hogy a világ – benne Európa – szakszervezetei egy sor kérdésben

azonos álláspontón vannak, de a közös fellépéstől elzárkóznak. A jég e tekintetben is megtörik. Erre vall az Európai Szakszervezeti Szövetség létrehozása Nyugat-Európában. E szervezet meghirdetett célja az erők egyesítése a multinacionális monopóliumok elleni harcra. Megalakulásakor – ez év februárjában – még nem hívták meg a kapitalista világban működő két legnagyobb és legharcosabb szakszervezetet, a francia CGT-t és az olasz CGIL-t, mivel azok „kommunista vezetés alatt" működnek. Elfogadhatatlan, mi több, érthetetlen álláspont ez, hiszen ezzel az Európai Szakszervezeti Szövetség fontos erőforrástól fosztja meg magát. E döntés azonban nem tekinthető véglegesnek, a szervezet kibővítésének lehetősége megvan.

Európa sorsdöntő napokat él, s ennek részesei a szakszervezetek is. Nincs távol a nap, amikor a szakszervezetek vezetőinek többsége belátja: e hatalmas munkásszervezet a nemzetközi politikai élet kohójában nem kárhoztathatja magát csak az energiaforrás vagy az ötvözőelem szerepére, hanem vállalja a martinász nehéz, felelősségteljes, de felemelő hivatását is.

Az európai szakszervezeteknek, a szervezett dolgozóknak nincsenek külön érdekeik, csak sajátos feladataik és felelősségük van. Az európai szakszervezeti mozgalom a nemzetközi szakszervezeti mozgalom része. Amikor feladatának jobb megoldására törekszik, az egész mozgalom ügyét is szolgálja.

Mi csak azt tehetjük, amit a munkásosztály igényel, megért és támogat

FELSZÓLALÁS A VIII. SZAKSZERVEZETI VILÁGKONGRESSZUSON

Várna, 1973. október 17.

Tisztelt kongresszus!

A Szakszervezeti Világszövetség főtitkárának beszámolójával, az előterjesztett dokumentumokkal és ajánlásokkal a magyar szakszervezetek nevében egyetértünk. Egyetértünk a szolidaritási állásfoglalásokkal, nyilatkozatokkal is. De úgy gondoljuk, hogy chilei osztálytestvéreink megsegítése érdekében a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak még többet kell majd tennie. Mert ez az eset rendhagyó, a nemzetközi burzsoáziának ilyen arcátlan támadása a munkáshatalom ellen a Spanyol Köztársaság megbuktatása óta nem volt. Sok bűn terheli a nemzetközi burzsoázia lelkiismeretét, de a sok súlyos bűn közül ez az egyik legsúlyosabb. Tehát ezért mondjuk, hogy a továbbiakban itt még sok lesz a tennivaló.

Felszólalásomban egyetlen kérdéssel kívánok foglalkozni: a szocialista országok szakszervezeti mozgalmával, elsősorban a magyar szakszervezetek helyzetével összefüggésben, közös dolgaink jobb megítélése érdekében. Gensous elvtárs beszámolójában és Séguy elvtárs korreferátumában nagy helyet kapott a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának ismertetése. A megállapításokkal egyetértünk, jónak, helyénvalónak tartjuk őket.

Mégis tennék néhány megjegyzést. Két oknál fogva. Először azért, mert az elmúlt 25 esztendőben a szocialista országok szakszervezeti mozgalma volt az egyik legtöbbet vitatott kérdés, másodszor azért, mert megítélésünk szerint a szocia-

lista szakszervezeti mozgalom a jövő munkásmozgalmának perspektíváját adja.

Gensous elvtárs tételesen megállapította, hogy olyan jogokkal és hatáskörrel, valamint lehetőségekkel szakszervezeti mozgalom még nem rendelkezett, mint amilyenekkel a szocialista országok szakszervezetei rendelkeznek. Ez a megállapítás – megítélésünk szerint – helyes. De az első kérdés, amelyet ezzel kapcsolatban szóvá kívánok tenni, hogy mi ennek a hitele, pontosabban a fedezete. Ez a megállapítás nyilvánvaló tényeken, az elért eredményeken alapszik. Mégis foglalkozni kell vele, mert a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban valahogy úgy van még, pontosabban az utolsó évekig úgy volt, hogy értik, értik, amit a szocialista országok szakszervezetei csinálnak, de pontosan azért nem tudják, hogy mi az.

Igaz, kivívtuk a hatalmat, a munkások hatalmát, és ez nagy dolog. De nem értik pontosan, hogy mi a területünk és mivel is foglalkozunk. A tőkés viszonyok között dolgozó szakszervezeti vezetők részéről a kérdés feltevése érthető. Szocialista viszonyok között „színes", „látványos" szakszervezeti mozgalmat nem tudunk bemutatni. Olyasmit, hogy ütközet a rendőrséggel vagy életre-halálra menő sztrájkharcok – mondom –, ilyeneket nem tudunk felmutatni.

A megállapításnak mégis az a fedezete, hogy a világon először a Szovjetunióban a szakszervezetek segítettek a munkáshatalom kivívásában, és gondoljuk, hogy ez nem akármilyen cselekedet. Hasonló módon azután a szocialista országok szakszervezetei is kivették részüket a hatalom kivívásából. Igaz, szerencsésebb történelmi viszonyok között. Szeretném ezzel kapcsolatban idézni Leninnek egy megállapítását. Lenin azt mondta nem sokkal a forradalom győzelme után, hogy a szovjethatalom nemhogy huszonnégy hónapig, hanem huszonnégy óráig sem maradt volna fenn a szovjet munkásosztály, a szovjet szakszervezetek támogatása nélkül.

Ez óriási cselekedet volt. Mindannyian tanúi vagyunk annak, hogy a Szovjetunióban, ahol elsőnek hozták létre a munkáshatalmat, a bojárok, pópák és cárok sötét birodalmából a

munkáshatalom fél évszázada alatt a világ egyik nagyhatalmát teremtették meg. Azt hiszem, hogy ez történelmi cselekedet, és gondolom, a beszámoló megállapításának ez a fedezete. Persze, minduntalan emlékeztetnünk kell nemcsak ellenfeleinket, hanem gyakran barátainkat is arra, hogy minden régi közös várakozásunk ellenére hosszú az az út, amelyet végig kell járnunk. Ez időbe és nagy erőfeszítésekbe, áldozatokba is kerül. Ennek tudatában ítélhetnek barátaink és vethetik fel érveiket vitapartnereink.

A dolog, természetesen, azzal még nincs elintézve, hogy létezik a kivívott munkáshatalom. Elnézésüket kérem a hasonlatért, de a mi szakszervezeteink nem olyanok, mint a hervadásnak indult szépasszony, akinek csak múltja van, de jelene és jövője nincs. A szocialista országok szakszervezeteinek múltjuk is van, szép a jelenük, de még ragyogóbb a jövőjük. Nagyon sok nemzetközi tapasztalatot ismerve, teljesen értem most már, hogy ilyen megállapítás és minősítés után, mint amilyent a beszámoló is tett a szocialista országok szakszervezeteiről, egyre többen lesznek azok, akik meg akarják ismerni a szocialista országok valóságát és az ott működő szakszervezetek tevékenységét. Meríteni akarnak ugyan a tapasztalatokból, de gyakran csak a kutat látják, s a vödröt nem találják, amellyel meríthetnek.

Megértem, hogy sokszor más a valóság és más az optika, vagyis nem tudják érzékelni, nem tudják felfogni a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának sokszínűségét, hasznosságát, osztályjellegét, osztálytartalmát, és minden bizonnyal ezért minket is terhel felelősség. Most természetesen a magyar szakszervezetek nevében beszélek. Biztos, hogy azért mi is felelősek és hibásak vagyunk, ha nem tudjuk reálisan bemutatni a magunk valóságát. Valószínű, hogy ennek egyik magyarázata az, hogy a hatalomért vívott harcnak egy kritikus időszakában eléggé összefonódtak azok a szervezetek, amelyek a proletárdiktatúra rendszerében a munkáshatalmon belül helyezkednek el. Nevezetesen, összefonódtak a tevékenységi körök, a párt-, az állami és a szakszervezeti funkciók.

Volt egy ilyen időszak, és ez majdnem természetes. Ennek az árnyéka talán még mindig kísér bennünket, holott ezt az objektív helyzet miatt gyakorlatilag mi már régen megváltoztattuk, de nem beszéltünk róla eleget. Valószínű, azzal is hibáztunk – és most megint magunkról beszélek –, hogy sok szakszervezeti vezető, talán még nem nemzetközi fórumokon is, amikor nem tudta a maga szakszervezeti eszközeivel meggyőzni a hallgatókat a szakszervezeti mozgalom jelentőségéről, az egyszerűbb megoldást választotta, és meghúzódott a párt árnyékában. Előfordult, hogy nem oda való módon a pártot idézte, vagy kormányintézkedés mögé bújt. Ez is a mi hibánk.

Ma már nálunk egyetlenegy szakszervezeti vezető sem bújhat a párt háta mögé. Saját szervezetének álláspontját kell képviselnie, mert a magyar szakszervezeteknek minden kérdésben van álláspontjuk. Önálló álláspontjuk! Szeretném itt mindjárt leszögezni: a mi szakszervezeti viszonyaink között a szakszervezetek tevékenységükért, cselekedeteikért csak azoknak a munkásoknak, dolgozóknak felelősek, akiket képviselnek. A magyar viszonyok között ma már senki sem tud könnyű karriert csinálni azzal, ha olcsó módon szidja a szakszervezeteket. De ezt nem is teheti, s nem is teszi meg senki jelenlegi viszonyaink között. Hangsúlyozom: csak a munkásoknak, a dolgozóknak van joguk a szakszervezeteket elítélni vagy tevékenységüket kritizálni. Nekik, akiknek az érdekeit képviseljük.

Mi elismerjük, hogy valószínűleg hibáztunk is. Ez persze abban a nagy történelemformáló munkában, amit végeztünk, érthető: a szakszervezetek szerepe valóban egy kicsit elhalványult, háttérbe szorult, veszített önálló jellegéből, karakteréből. Ma már itt is a korrekció útját járjuk. A kívülállók, ha nem látják a szakszervezetek önálló arculatát, tevékenységét, terrénumát, akkor nem látják világosan a hatalom jellegét. Sokszor nagyon jóindulatú barátaink, a mi viszonyainkat kevésbé ismerő emberek kérdezik meg, hogy valójában hogyan fest ez a munkáshatalom, milyen szerepet játszik itt a mun-

kásosztály legnagyobb szervezete vagy a pártja, vagy a kormány? És egyáltalán, milyen a munkamegosztás, érvényesül-e a munkásosztály vezető szerepe, és ebből milyen részt vállal a szakszervezeti mozgalom? Ezért mondom, hogy más a valóság és más az optika; a hatalomnak ezt az osztályjellegét is könnyen szem elől téveszthetjük, ha a tartalmat a formák mögé utasítjuk.

Nem akarom a tisztelt kongresszust untatni. Azt hiszem, a szakszervezeti vezetők nagyon világosan értik és tudják, hogy miről van szó, ha azt mondjuk, hogy munkaadó és munkavállaló. A mi viszonyaink között a munkásosztályé a hatalom, és a munkásosztály a munkaadó. Munkavállaló a szakszervezet, a párt és a kormány is. Az elvtársak tudják, az egyéni életben sem fordul elő, hogy a munkavállaló parancsol a munkaadónak. Nálunk sem úgy van. A munkaadó tehát a munkásosztály, a munkásosztály a gazda, és mindenki: a párt, a kormány, a szakszervezet e gazdát, a munkaadót szolgálja. Mi csak azt tehetjük, amit a munkásosztály igényel, amit megért és amit támogat. Mi mást nem tehetünk, és nem is akarunk tenni! Azt hiszem, a jövőt illetően itt is lesz még tennivalónk.

Gensous elvtárs utalt arra, hogy menjenek el az osztálytestvéreink és nézzék meg egyszer jól, hogyan gyakorolja a hatalmat a munkásosztály: milyen is a szakszervezetek szerepe a szocializmus viszonyai között. Eddigi ismereteink szerint mi csak két dolgot tudunk összehasonlítani: a szocialista országok szakszervezeteinek és a tőkésországok szakszervezeteinek a működését. Elvtársak! Én nem minősítem, hogy melyiknek könnyebb vagy nehezebb. Mindenkinek az a nehezebb munka, amelyiket magának kell csinálnia. Nem lehet ezt a kérdést sem leegyszerűsíteni. És most ismét elnézést kérek a hasonlatért. Ha mégis nagyon egyszerűen akarnánk összehasonlítani a tőkésországok szakszervezeti mozgalmát a szocialista országokéval – mi ezt még jól megtehetjük, mert dolgoztunk tőkés viszonyok között is –, körülbelül az a viszony és a különbség a kettő között, mint amilyen különbség

van egy nős ember és egy nőtlen között. A hasonlat nagyon leegyszerűsített. Ebben az esetben a szocialista országok szakszervezetei a nősek. Több a lehetőségük, a törvényben biztosított joguk, nagyobb a jogkörük, a hatáskörük, de nagyobb a felelősségük is a gazda előtt – tehát a munkásosztály előtt –, aki, szerencsére, mindent számon kér tőlük.

A nőtlen ember helyzete egészen más. Lényeges, hogy legyen munkája, amellyel megkeresi a kosztra, a ruhára valót és azt, amivel a hét végén és esténként el tud menni ide-oda. Nincsen gondja családra, asszonyra, gyerekekre, azok nevelésére és jövőjére. Ez lényeges különbség, holott nagyon jól tudjuk, milyen kemény harcot vívnak a tőkés viszonyok között dolgozó osztálytestvéreink a munkások védelméért. Mi ezt a küzdelmet igen nagyra becsüljük.

De szocialista viszonyok között a mi érdekvédelmünk tágabb, szélesebb kört felölelő munka. Nekünk mint hatalmon levő osztálynak az egész nemzet jövőjéért kell felelnünk.

Ezzel a példával talán sikerült érzékeltetnem a valóság és az optika összetartozásának fontosságát. Ennek érdekében – úgy gondolom – kötelességünk a magunk valóságát reálisan és sokoldalúan bemutatni, hogy azt a jó szándékú emberek megértsék. De azért is, mert ez a nemzetközi munkásmozgalomnak a perspektívája: a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának tapasztalataira mindenütt igen nagy szükség van.

Elvtársak, természetesen egy percig sem vitatom, hogy ezt lehetne jobban is végezni, mint ahogyan mi csináljuk. Mert azt is tudja mindenki: jó hegedűn is lehet rosszul játszani. De hogy a fizikai munkások példájával éljünk: a jó szerszámmal is lehet rossz munkát végezni. Biztos, hogy a szocialista viszonyokban rejlő lehetőségek kihasználását jobban, világosabban kell megmutatni. Egy mondatban: nekünk, a szocialista országok szakszervezeteinek ugyan jó a hírünk, de valójában a helyzetünk sokkal jobb, a tevékenységünk sokkal színesebb – ezt a szocialista országok szakszervezeti mozgalmának egészére értem –, mint ahogy azt be

tudjuk mutatni. A jövő feladata tehát az lehet, hogy világosabban és értelmesebben mutassuk meg azt, amivel foglalkozunk.

Mi azt mondottuk, hogy egyetértünk a szolidaritási nyilatkozatokkal, egyetértünk a nemzetközi szolidaritásnak, az összefogásnak – a jövőt illetően – még nagyobb szerepével. Mi a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban érvényes kapcsolatok fejlesztését sem tekinthetjük öncélúnak. Ezzel összefüggésben megjegyzem: mi is a nyitott kapuk politikáját folytatjuk.

Azt ajánljuk mi is, hogy kapcsolatainkat felhasználva jöjjenek el hozzánk a különböző országokból osztálytestvéreink, mert minden szakszervezeti küldöttség látogatását úgy ítéljük meg, hogy az hivatott elbírálni: hogyan élünk mi Magyarországon a hatalom adta lehetőségekkel? Hogyan használjuk ki a szocialista rendszerben rejlő hatalmas társadalmi alkotó energiákat a dolgozók, a munkások javára? Szerintem ez az igazi, a valódi szolidaritás. Ezért kérjük elvtársaink véleményét, osztálytestvéreink támogatását. Ez a szolidaritásnak az igazi tartalma, ez volt és ez lesz a jövőben még inkább.

A nemzetközi munkásszolidaritás örök érvényű

NYILATKOZAT

A *RAD* C. JUGOSZLÁV FOLYÓIRATNAK

1973. 17. sz.

Az internacionalizmus szép, tiszta, nemes fogalom. Nagyszerű gondolat volt erről kérdezni a szakszervezeti vezetőket. Elismerés érte a *RAD* szerkesztőségének. Annál is inkább, mert manapság egyesek mintha „szezoncikként" kezelnék az internacionalizmust, sutba vetik, majd ismét előszedik, többet beszélnek róla, mint amennyit tesznek magasztos szellemének érvényesítéséért.

Mi a tartalma? Az internacionalizmus mintegy jelkép, egy új emberi viszonyt, a népek új viszonyának minden lényeges vonását tömöríti magában, minden nép szabadságának és egyenlőségének elismerését, annak felismerését, hogy szükségszerű a népek együttműködése és barátsága.

Az internacionalizmust a proletariátus tette politikája meghatározó vonásává, s a munkásosztály emelte a hivatalos politika rangjára – tehát e szónak osztálytartalma ván. Az internacionalizmus értelmét éppen ez adja meg: humanizmusa, demokratizmusa, forradalmisága.

Mindebből következik, hogy az internacionalizmussal szemben áll a nemzeti érdekek mindenek elé helyezése, a taktikázás, az elzárkózás, az igazságos ügyért küzdők magára hagyása. Az ilyen politika és magatartás nem szolgálta sohasem a dolgozók érdekeit. A történelem ezer példával igazolta már eddig is, hogy mindig az internacionalisták voltak a legigazabb hazafiak, s így lesz ez a jövőben is.

Napjainkban sem változott meg az internacionalizmus értelme és tartalma.

Megváltoztak a körülmények: a munkások, a dolgozók ellenségei felismerték a dolgozók internacionalizmusában az ellenük szegülő leghatalmasabb fegyvert. Ezért totális támadást folytatnak ellene. Ott van fegyvertárukban az erőszak éppúgy, mint a nacionalizmus, a szűklátókörűség e gyilkos vámszedője, az elnyomók e mindenre kapható kivénhedt kurtizánja. Miközben az imperialista erők nemzetközileg szervezkednek, a munkásosztály nemzetközi összefogását minden eszközzel akadályozzák, és nem is mindig eredménytelenül.

Bonyolultabbá vált a világ, de annyira nem, hogy egyesek az ellenséget osztálytestvéreik között és nem a tőkések, a burzsoázia között keressék. Sok fronton folyik küzdelem. Ha az ellenség mesterkedik, nekünk még találékonyabbá kell válnunk, s ha a feladat bonyolultabb, nekünk még szorosabbra kell zárni sorainkat. Igen, ez a kor követelménye: védeni és erősíteni az internacionalizmus értelmét, tartalmát.

Az internacionalizmus – hasonlóan más elveink értelméhez és tartalmához – nem a szépen megfogalmazott szavak üres ismételgetésében, hanem a cselekedetekben, a harcban nyilvánul meg. Vajon ezen a téren minden rendben van-e? Mert milyen munkásszív az, amelyik nem dobban együtt az elnyomás ellen küzdők szívével, a vietnami, a chilei munkástestvéreinknek, egész Latin-Amerika, Afrika, Ázsia haladó embereinek szívével? Milyen munkás és milyen internacionalista az, aki sandábban néz a szocializmus építőire, azok kivívott hatalmára, mint az imperialisták kegyetlen mesterkedéseire?

Több országban és más-más körülmények között eltérő módokon közelítjük meg a célt. De a cél azonos. Munkásigazság csak egy van, a szocializmus, amely a világ dolgozóinak, népeinek közös vágya és vállalkozása is. Az új – jól tudjuk – sohasem győzött könnyen, de győzött.

Ez serkentsen tettre minden igaz embert. Ez ad értelmet és tartalmat napjainkban az internacionalizmusnak.

Felszólalás az európai szakszervezetek vezetőinek genfi találkozóján

1974. január 19.

A realitás szülte a mostani találkozónkat. Ha lesz bennünk kellő tapintat és bölcsesség, megtaláljuk a folytatását. Tovább tudunk menni a megkezdett úton. A biblia tízparancsolata meghatározza a jó keresztény magatartását. Mi nem tudjuk parancsolatokba foglalni a követelményeket. Magatartásunkat a munkás-lelkiismeretnek kell diktálnia. Ahhoz, hogy továbbmenjünk, nagyobb türelemre és megértésre lesz szükség. Még nagyobb alázattal, még kevesebb önhittséggel kell az ügyünket képviselni. Fel kell adni a csalhatatlanságba vetett hitet.

A felszólalók közül többen érintették a szolidaritás fokozásának szükségességét. Ezzel egyetértünk. A munkásosztály szolgálata nem bírja el a nemzeti korlátoltságot és az önzést. Keresni kell a közös nevezőt. Hiszem, hogy megtaláljuk. Szükség van rá, mivel Európában a szakszervezeti mozgalom reneszánszát éli. Nőnek a dolgozók igényei a szakszervezetek iránt. Történelmi tendencia, hogy a munkások nélkül egyre kevésbé lehet megoldani a gazdasági és szociális kérdéseket. De a munkásoknak nemcsak anyagi és szociális igényeik vannak. A szakszervezeteknek mindig hivatásuk volt a dolgozók kulturális igényeinek minél jobb kielégítése. Napjainkban az egyik legfontosabb követelmény: bevonni a dolgozókat a vezetésbe, az ügyek intézésébe, az őket érintő kérdések eldöntésébe.

Nagy szükség van egymás megismerésére. Több érdekes ellentmondás van az életünkben. Például a tudomány, a tech-

nika fejlesztése érdekében több milliárdot fordítunk az adaptálásra. Egymás tapasztalatainak megismeréséhez azonban nem kell anyagi befektetés. Minél kevésbé ismerjük egymás tapasztalatait, annál szegényebbek vagyunk és leszünk.

Mi nem ellenségei, nem riválisai vagyunk egymásnak. Még jó értelemben versenyezhetnénk is abban, ki tudja jobban képviselni, szolgálni a dolgozók érdekeit. De ebben a versenyben nincs vesztes, csak nyertes: a munkásosztály. Szolgáljuk alázattal a közös ügyet, amire életünket feltettük!

Európa szakszervezeti mozgalmáról

CIKK A *SZAKSZERVEZETI SZEMLÉ*BEN

1974. 1. sz.

Ez év januárjában Genfben a nemzetközi szakszervezeti mozgalom fontos eseményére került sor: találkozóra gyűltek össze az európai szakszervezetek vezetői.

Bátran nevezhetjük történelmi fontosságúnak ezt a találkozót, amelynek a jelentősége elsősorban abban van, hogy lezárta az európai szakszervezeti mozgalom egy szakaszát, amelyet az jellemzett, hogy a nyugat-európai és a szocialista országok szakszervezetei nemhogy együttműködtek volna, inkább támadták egymást. Lényegében szünetelt a nemzetközi munkásszolidaritás Európa jelentős szakszervezeti mozgalmában. Dermedt légkör uralkodott 1948-tól a hatvanas évek közepéig. Néhány – általunk igen fontosnak tartott – szál persze ez idő alatt is összekapcsolt bennünket, voltak biztató nekiindulások, de rendszerint visszaesések követték őket. A teljes olvadás csak most, Genfben történt meg. Felemelő volt együtt látni Európa szakszervezeti vezetőit, hallani, hogy minden felszólaló hangoztatja: az eddiginél jobban kell szolgálnunk a munkásosztály ügyét. Mindenki azt kereste, ami összeköt bennünket, úgy éreztük, kezdetét vette egy új, egy konstruktív korszak, amelyben az európai munkásosztály ügyét szolgáló tényezők dominálnak.

A találkozó jelentősége másodsorban abban van, hogy részt vettek rajta a Szakszervezeti Világszövetségnek, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének és a Munka Világszövetségének a képviselői is.

Ismeretes, hogy 1945-ben létrejött az egységes Szakszervezeti Világszövetség. A fasizmus leverése után az európai munkástömegek törekvése az összefogásra elemi erővel tört fel. Sajnos, az új világszervezet egysége nem volt hosszú életű, megbomlott a hidegháborús csatározásokban. A francia CGT és az olasz CGIL kivételével a nyugat-európai szakszervezetek – követve kormányaik hidegháborús politikáját – kiváltak az SZVSZ-ből. Azóta a szervezett munkások mozgalma Európában is megosztott. A világ szervezett munkásainak többségét tömörítő Szakszervezeti Világszövetség mellett létrejött a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, és megerősödött a Keresztény Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének a tevékenysége is. A hidegháborús korszak természetesen nem lehetett alkalmas az újra és újra jelentkező egységtörekvések érvényesítésére. Bár több kísérlet is történt – elsősorban a szocialista országok szakszervezetei részéről –, az egységet mind a mai napig nem lehetett helyreállítani.

A szocialista országok erősödése és a szakszervezeti mozgalom fejlődése ezekben az országokban, valamint a nyugat-európai szakszervezetek iránt támasztott újabb követelmények fokozatosan és kölcsönösen ahhoz a felismeréshez vezették el még az elkülönülés sok hívét is, hogy szükség van a tapasztalatcserére, egymás munkájának a megismerésére. Felismerték, hogy az elzárkózás csak a tőkéseknek és azok nemzetközi összefogásának használ. Ahhoz, hogy vitatkozhassunk – nem is beszélve tehát az akár csak korlátozott együttműködésről –, meg kell ismernünk egymást.

Mi mindenkor erre törekedtünk, ezért kerestük a lehetőséget egymás munkájának a megismerésére. Sok nyugat-európai szakszervezeti vezető részéről is megvolt a készség erre. Önmagában azonban ez még nem lett volna elegendő a negyedszázad alatt keletkezett akadályok leküzdésére. Segített az is, hogy a szocialista országokban nagymértékben fejlődött és kiszélesedett a szakszervezetek egész tevékenysége, különösen érdekvédelmi szerepük vált sokrétűbbé, társadalmi súlyuk növekedett. A szakszervezetek konkrétabban tudtak foglalkozni

nemcsak az össztársadalmi érdekkel – tehát a munkáshatalom gazdasági erősítésével, ami szocialista viszonyok között a szakszervezeteknek természetesen mindig feladatuk volt és az is marad –, hanem a konkrét, a helyi, az egyéni érdekkel is. Ez a változás megkönnyítette a nyugat-európai szakszervezetek számára is, hogy érzékeljék, mi a jelentősége a szakszervezeti munkának a szocializmus viszonyai között.

A politikai fenntartások lényege az volt, hogy sok nyugat-európai szakszervezeti vezető úgy ítélte meg a szocialista országok szakszervezeteit, hogy azok nem valódi szakszervezetek. Olyan álláspontra helyezkedtek, hogy nem képviseljük a munkások érdekeit, nem vagyunk önállóak, a kormány valamiféle kiszolgálói vagyunk, akiknek semmiféle hatáskörük sincs.

A magyar szakszervezetek helyzetének alakulása folytán őszintén meg kell mondani, hogy ez a vélemény nem csupán optikai csalódás vagy puszta látszat következménye volt. A magyar szakszervezetek egyes időszakokban valóban viseltek magukon olyan jeleket is, amelyekből elmarasztaló következtetéseket lehetett levonni. 1945 után a magyar szakszervezetek hervadhatatlan érdemeket szereztek a munkáshatalomért folyó harcban, az ország újjáépítésében. Meg kell azonban mondani, hogy nem rendelkeztek nagyon nagy önállósággal – különösen, ami az egyéni és a csoportérdek védelmét illeti –, tevékenységük nem rendelkezett sajátos arculattal. Szakszervezeti mozgalmunknak 1945 és 1948 között voltak kapcsolatai a tőkésországok szakszervezeteivel, ismertük egymást, és ők az akkori valóságunkat ismerték meg. A logikának megfelelően, ahogy az idő előrehaladt, úgy kellett volna az önállóságnak, a szakszervezetek sokoldalú tevékenységének kibontakoznia. De a magyar szakszervezetek fejlődése fordított képet mutatott, mert önállóságuk és hatáskörük az évek múltával csökkent.

A nyugat-európai kollégák is – ismerve ezt a helyzetet – úgy voltak a szocialista országok szakszervezeteivel, mint az a falusi legény, aki fiatalon, 12–13 éves korában elmegy dol-

gozni a városba, s bár néha hazajár, az otthoni helyzetről mégis a régi kép él még benne sokáig. Annak a kislánynak emléke is, akivel együtt gyerekeskedett, úgy marad meg benne, ahogy utoljára látta, s a mamának kell figyelmeztetnie őt, hogy a falu helyzete megváltozott, s benne a kislány is felcseperedett, nagylány lett, a szeplői is elmúltak stb.

A mi tőkésországbeli szakszervezeti kollégáink is így voltak a szocialista országok szakszervezeteivel. Hosszú ideig nem vették észre, vagy nem akarták észrevenni, hogy már elmúltak a „szeplői", erős volt az előítélet és a káros befolyás.

Mi pedig – szintén nem minden alap nélkül – évekig azt mondtuk róluk, hogy reformista szakszervezetek, nem képviselik a munkásosztály érdekeit, csak arra valók, hogy a munkásosztály ügyét árulják. Ez volt a mi fejünkben is, és így kezeltük a dolgokat. Mindkét oldalon ilyen hibás előítéletekkel találkozót összehozni természetesen nehéz.

A közeledést megszakították olyan tragikus események, mint a magyar vagy a csehszlovák ellenforradalmi kísérlet. Sajnos, minden ilyen eseményből a mi nyugat-európai szakszervezeti kollégáinknak – pontosan úgy, mint az egyszeri embernek – mindig csak egy dolog jutott eszébe, az, hogy a szakszervezeteket is meg lehet támadni.

Az európai szakszervezeti vezetők találkozóját a kétoldalú kapcsolatok építése vezette be. Először a szocialista országoknak egyes tőkésországok szakszervezeteivel való kétoldalú kapcsolatai jöttek létre. Mindez talán egyszerűnek tűnik, de a kapcsolatépítés a kölcsönös jóakarat ellenére sem ment könnyen. A nagy európai szakszervezeti szövetségek vezetőinek találkozóját a fejlett tőkésországokban sokan ellenezték. Főleg azért, mert a hidegháborús korszak vetülete még jelen volt az európai szakszervezeti mozgalomban, és így erőteljes politikai fenntartások is éreztették hatásukat mindkét oldalon.

Jelentős mértékben segítette a közeledést az, hogy az utolsó 10–15 évben mi is, de a tőkésországok szakszervezetei is mind tudatosabban keresték a jelen feladatait, a korunk kö-

vetelményeinek megfelelő szakszervezeti tevékenység kialakításának a módját. A magyar szakszervezetek is eleinte ösztönösen, később tudatosan keresték a helyüket „a nap alatt". S a nyugat-európai szakszervezetek ugyanígy. Mert mi még nem tudtuk betölteni a szocialista viszonyok között működő szakszervezetek szerepét úgy, ahogy kellett volna, ők pedig már nem tudták betölteni azt a szerepet, amelyet a kapitalizmus mai viszonyai megkövetelnek a szakszervezettől. A mai nyugat-európai szakszervezeti mozgalom – kivéve az olasz CGIL-t és a francia CGT-t, amelyek ismét és ismét képesek a megújulásra –, a mai tömeg- és társadalmi igényeket is figyelembe véve, nem képes hivatásának megfelelő betöltésére. Nem a minősítés szándékával mondjuk ezt, hanem azért, hogy megvilágítsuk, mint értek ők is válaszúthoz.

A klasszikus kapitalizmus viszonyai között működő szakszervezeti mozgalom jelentős tényezője volt az európai társadalmi, politikai életnek, de a nemzetközi szakszervezeti mozgalom ismerői tudják, hogy már régen el is virágzott. A monopóliumok nagyarányú kifejlődése, a fasizmus kibontakozása új társadalmi és tömegigényeket támasztott a szakszervezetekkel szemben. Nem feladatunk most elemezgetni, hogy mennyire csökkent a nyugat-európai szakszervezeti mozgalom befolyása majd minden országban. De ma, a modern kapitalizmus időszakában, az imperialista fejlődési szakaszban, a mai viszonyoknak ez a szakszervezeti mozgalom már nem tud megfelelni, nem elégíti ki a tömegek igényét és a haladó társadalmi célokat. Ennek a helyzetnek a felismerése nem egyik napról a másikra történt, hanem folyamatosan.

Az útkeresés időszakában érthetően szükség volt a szocialista országok szakszervezeteinek a tapasztalataira is. Bevallva vagy bevallatlanul, de szükségük volt rá. A nyugati országok szakszervezeti tagsága részéről bizonyos mértékű tömegnyomás is érezhető volt a kapcsolatok létrehozása érdekében. Ez is szerepet játszott, de a helyzet és az élet parancsának őszinte felismerése adott indítékot a közeledésre.

Néhol jelentős sikereket értek el a nyugat-európai szak-

szervezetek, többet, mint 30–40 esztendővel azelőtt. Új vonás az, hogy helyenként próbálkoznak konstruktív programok kidolgozásával, és ami a legfontosabb és legértékesebb a tevékenységükben: ezek a programok, elhatározások, tervek általában a szocializmus irányába próbálnak mutatni. Nem az általunk ismert úton, nem forradalmi úton. Jól tudjuk, nem olyan egyszerű dolog munkáshatalmat létrehozni, és magától értetődő, hogy az általános nemzetközi politikai helyzettől, valamint az adott ország gazdasági és társadalmi helyzetétől függően – sajátos módon – zajlanak le a jövőben is a szocializmusba való átmenet folyamatai. Elsősorban a CGT és a CGIL törekvéseiről mondható el ez, de más szakszervezeteknél is láthatunk jelentős próbálkozásokat. Nem célom minősíteni ezeket a folyamatokat. Ezúttal csupán utalni akartam rájuk.

A legfontosabb az, hogy a mai nyugati szakszervezetek tevékenysége több, mint a régi klasszikus szakszervezeti mozgalom tevékenysége. Már nem csupán a munkások anyagi-szociális igényeit törekednek többé-kevésbé kielégíteni, miként az jellemző volt a „klasszikus szakszervezeti mozgalom" tevékenységére. Akkor a nyugati országok szakszervezetei nem foglalkoztak kielégítően a dolgozók társadalmi és kulturális igényeinek kielégítésére irányuló követelésekkel, annak biztosításával, hogy a dolgozó a maga és hazája sorsát érintő kérdések eldöntésében szerepet kapjon, valamint a művelt munkások kinevelésével. Pedig ez már régen fontos feladatuk, rendeltetésük, hivatásuk lett volna e szakszervezeteknek. E feladatok teljesítésében teljesen elmaradtak. Erre most ráeszméltek, és próbálnak tenni is valamit.

Szeretnék kielégíteni a dolgozóknak a vezetésbe való bevonásukra vonatkozó igényét is. Tényezők szeretnének lenni az üzemekben, helyenként arra is gondolnak, hogy a dolgozók többségét részvényessé teszik, így megszerzik a részvények többségét. Azt remélik – mondják –, ez nemcsak beleszólás, hanem út a munkáshatalomhoz is.

Nem célom itt és most e törekvések reális jellegének a mi-

nősítése. Tény azonban, hogy a nyugati szakszervezetek az adott viszonyokból indulnak ki, mindenesetre próbálkoznak ezzel is. Örülünk annak, hogy a nyugat-európai országokban a szakszervezetek egyre erőteljesebben lépnek fel, kidolgozták elképzeléseiket, és törekszenek a munkások érdekeinek hatékonyabb képviselésére. Valójában ez tette lehetővé azt, hogy legyőzve az előítéleteket, a kétoldalú kapcsolat útjára léptek.

Közben természetesen a szocialista országok is tettek egyetmást, hogy a valóságos társadalmi igényeket ki tudják elégíteni. Hogy mi Magyarországon mit tettünk ennek érdekében, ezt hazánkban jól ismerik a dolgozók, nem kell itt részleteznem, de egy-két sarkalatos pontját érdemes ezúttal is megemlíteni.

Nyugati szakszervezeti kollégáink őszintén elmondották, hogy korábban, ha a saját szakszervezeti tagjaik szóvá tették, hogy meg kellene nézni, mit csinálnak a szocialista országokban a szakszervezetek, ezt a kérést ők nagyon egyszerűen le tudták szerelni azzal, hogy „mit akartok ti a szocialista országokban látni és tanulmányozni a szakszervezetek munkájában, azt hiszitek, ott valóban proletárdiktatúra van? Nem, az nem proletárdiktatúra, az pártdiktatúra, a szakszervezet pedig nem tényező." Ezt mondták saját tagságuknak, és ezt alá is tudták támasztani azokban a korábbi években néhány dologgal.

Most „szemrehányásként" azt mondják, hogy „ti ezt az érvet most már kivettétek a kezünkből", és most már érdekli őket, hogy mi újság mifelénk. Érdekli őket, mert úgy látják, hogy a szocialista országokban kibontakozóban van a szakszervezeti mozgalom eddig soha és sehol meg nem valósult önállósága, sajátos jellege, karaktere.

Hazánkban az MSZMP módosított a régebbi felfogáson, és igényli a szakszervezetek önálló és felelős tevékenységét. Még 1950-ben vagy 1949-ben egy akkori vezető jellemezte a szakszervezeteket, és azt a kifejezést használta, hogy a szakszervezeti mozgalom „nyeletlen bicska – penge nélkül". Ez és a hasonló „elméletek" még abban az időben fogalmazódtak,

amikor ugyanazt hitte néhány magyar vezető, amit a legyecske, amikor rászállt a kocsi rúdjára, és azt gondolta, hogy ő húzza a kocsit és nem a lovak. Humoros példázat ez, de tudjuk, tragikus valóság volt.

Gyökeres fordulat történt hazánkban. Igaz, még nem oldottunk meg mindent, nem vagyunk még a „hegytetőn", még nem az van, amit ideálisnak tartunk, de sokat elértünk. Mozgalmunknak tényleg van lehetősége is, önállósága is, jogköre és hatásköre is.

A szakszervezeti mozgalom osztályszervezet, a bérből és fizetésből élők döntő többségét tömöríti, és senkinek sem játékszere és ugródeszkája. De ezt nem elég csak hirdetni, úgy is kell viselkednie minden egyes szakszervezeti tisztségviselőnek, hogy ez így legyen. Mert mondvacsinált tekintély nincs. „Én vagyok a szakszervezet", a „szervezett dolgozók képviselője", ezt hirdetni még önmagában kevés is, meg rosszízű is. Úgy kell dolgoznunk, hogy tényleg megfeleljünk annak a követelménynek, amiről szó van. Közös célt szolgálunk, mindenkinek megvan a maga szerepe, feladata, a szakszervezeteknek is. A párt politikai irányvonala világos, ezt a politikát a szakszervezetekben dolgozó kommunisták magukénak is vallják, és vállalják az ebből adódó tennivalókat. A magyar szakszervezetek ennek megfelelő szerepet töltenek be, a maguk feladatát elvégezve kiegészítik a pártszervezetek, az állami szervek, a tanácsi szervek stb. munkáját. De munkájukat önállóan végzik. És ez nagyon lényeges változás.

Az ilyen helyzet kialakulása elősegítette a közeledést.

A nyugati és a szocialista országok szakszervezetei között a közeledési időszakban a szovjet szakszervezetekkel való kapcsolat a nyugati szakszervezetek számára mindig külön kategória volt. Hogy miként minősítették őket, az egy kérdés, az mindig a közvéleménynek szólt. A valóság az volt, hogy minden valamirevaló európai, nyugat-európai szakszervezeti vezető a Szovjetunióba akkor is elment, amikor máshová még nem nagyon jártak. Ez a világ szocialista nagyhatalmának vi-

szonyai között működő, az úttörő szerepre vállalkozó, hatalmas szovjet szakszervezeteknek szólt.

Ezután kezdődött meg a kapcsolatok létrehozása szélesebb körben. Megteremtődött a kétoldalú kapcsolat. De tovább kellett lépni. Végül is létrejött egy csoportos találkozó: három szocialista ország és három kapitalista ország szakszervezeti képviselőinek találkozója, a „hatos találkozó" Finnországban, a finn szakszervezetek kongresszusa alkalmából, ezt követte 1973-ban ugyanennek a csoportnak a bécsi tanácskozása, ahol még közelebb jutottunk a genfi találkozóhoz.

Az egész folyamatot, amelyet körvonalaztam, végigkísérte az amerikai AFL–CIO ellenállása. Ez a szervezet tőrőlmetszett dogmatikus szakszervezet. Mert abban a „vallásban" vannak igazán dogmák, dogmatikusok is számosan. Mintha mi sem történt volna, az 1950-es nótát fújják ma is.

Nagy viták voltak a nyugat-európai és az amerikai szakszervezeti kollégák között, hogy mi legyen a kapcsolatok erősítésével. A Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége még 1955-ben megtiltotta a szocialista szakszervezetekkel való kapcsolatokat. De egyszer csak azon vették észre magukat – és az amerikaiak is látták ezt –, hogy a határozatot nem tartják meg. Ezt látva megpróbálták azt megerősíteni, de ennek már nem volt értelme, mert már szinte minden nyugati szakszervezetnek volt kapcsolata szocialista szakszervezettel. Ezért visszavonták a határozatot.

Az élet túllépett a tiltáson, és ezért az amerikaiak kiléptek a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéből.

A nyugati partnerek nagy többsége „állta a sarat", a vitát az amerikaiakkal, és – sem fenyegetésnek, sem zsarolásnak nem engedve – mégis a kapcsolatok mellett foglalt állást.

A genfi találkozó előtt még volt egy elkeseredett kísérletük az amerikaiaknak. A nyugatnémetekkel volt egy éles hangú levélváltásuk, és ezt a két levelet – amit a nyugatnémetek írtak az amerikaiaknak és viszont – nyilvánosságra is hozták. Ez manipuláció volt az amerikaiak részéről, a demokráciával való játszadozás, és „óvták" a nyugat-európai szakszervezete-

ket attól, hogy a „kommunista beszivárgást" intézményessé tegyék. Akkor nem értek célt.

1974 januárjában megtörtént Genfben a találkozó, de rögtön felmerült a kérdés, hogyan tovább. Mert semmi sem önmagában való, mindennek célja, értelme van. A találkozó létrejötte, megítélésünk szerint, sokat ígér. A genfi találkozóval a folyamat nem fejeződött be. Meggyőződésem, hogy a kapcsolatok fejlesztését meg fogja gyorsítani, el fogja mélyíteni. A kétoldalú kapcsolatok minőségileg is változni fognak, és a valóságos tapasztalatcsere jellegét öltik. A következő lépésként ez év végén már részletesebben is tudunk majd tanácskozni a bennünket közösen foglalkoztató kérdésekről, a munkásokat érintő témákról.

A genfi találkozón a szocialista országok szervezetei kifejtették álláspontjukat, ismertették, mi a céljuk, az elképzelésük egy ilyen értekezlettel. Mindenekelőtt leszögeztük: különböző ideológiai alapon állunk. Nem akarjuk a mi eszméinket, a mi elveinket exportálni, de persze nem vagyunk hívei annak sem, hogy ők exportálják hozzánk a sajátjaikat. Egymás álláspontjait tiszteletben tartva együttműködést kívánunk, mert ez kölcsönös érdekünk, készek vagyunk arra, hogy tanuljunk az ő tapasztalataikból, s természetesen szívesen megosztjuk velük a mieinket is, ha ezt igénylik. Bizonyos – kölcsönösen hasznosnak ítélt – konkrét nemzetközi akciókban is együttműködhetünk, természetesen mindig megegyezéses alapon.

A nyugat-európai szakszervezeti vezetők felszólalásai is jól tükrözték az együttműködés igényét, azt, hogy fejleszteni akarják velünk a kapcsolatokat. Ez az együttműködésre irányuló közös készség tette lehetővé az „egyhangú elhatározást". Még ebben az évben megtartjuk az európai szakszervezeti vezetők második találkozóját. Az előkészítő bizottság már dolgozik az időpont és a hely kiválasztásán, a napirend előkészítésén.

Mi bizakodással tekintünk az elkövetkező találkozók elé. Mindenkor illetékesnek tartottuk – a magyar szervezett dolgozók millióin kívül – a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat is arra, hogy előtte számot adjunk tevékenységünkről.

Mint fentebb említettem, számítunk testvéri tanácsaikra, gazdag tapasztalataik hasznosítására is. Úgy véljük továbbá, hogy erőink összefogása, a tapasztalatok kölcsönös rendelkezésre bocsátása kötelessége is valamennyiünknek.

Mindehhez tudnunk kell, hogy a szocialista országok szakszervezeteinek a tekintélyét végső fokon az adja meg, hogy odahaza milyen a belső munka. Komolyan kell felkészülni nemzetközi méretekben is a konkrétabb együttműködésre. Ez visszahat a belső munkánkra is, ösztönöz és kényszerít, sarkall és kötelez bennünket, hogy még jobban végezzük el a magunk mindennapi munkáját. Ehhez jók a feltételek.

A találkozót együtt hoztuk létre a nyugat-európai szakszervezetekkel. Nemcsak mi akartuk, ők is akarták. Ha csak mi akartuk volna, de ők nem, sohasem jött volna létre. Más indítékkal, mint mi, de ők is akarták. A két szándék találkozott. Fel kell hagyni a „sandáskodással" nekünk is, hogy ugyan mit akarnak a másik oldalon. Kapcsolatokat, együttműködést, a munkásügy jobb szolgálatát kell akarnunk mindannyiunknak.

Régebben általában – és kölcsönösen – csak azon meditáltunk, ki kit próbál és akar „fellazítani". Most már nem egészen erről van szó. Befolyásolni akarjuk egymást, ez természetes, de ebben is a munkásügy szolgálata legyen mindkét oldalon a vezérlő szándék.

A Genfben elindult folyamat erősíti az egységtörekvést egyes nyugat-európai országokon belül is. A genfi konferencia igazolta: elérkezett az európai szakszervezeti szövetségek közötti szorosabb kapcsolatok, a tartós együttműködés ideje.

1949-től súlyos akadályok álltak az európai szakszervezeti egység útjában, és a mostani találkozó lehetővé tette, hogy ez a nagy fontosságú összekötő kapocs – a nemzetközi munkásszolidaritás javára – újra létrejöjjön. Elmondhatjuk, hogy ez az egységfolyamat ma ismét hat, létezik, eleven valóság, és ha jól dolgozunk, a jövőben egyre erősödik majd.

Az európai szakszervezeti konferencia előkészületeiről

NYILATKOZAT
A *SZAKSZERVEZETI VILÁGSZÖVETSÉG* LAPJÁNAK

Népszava, 1974. május 19.

1974 az európai szakszervezeti mozgalom szempontjából reményteljes esztendőnek indult: hosszú előkészítő munka eredményeként Genfben januárban létrejött az európai szakszervezeti vezetők találkozója.

A résztvevők kivétel nélkül örömmel üdvözölték és történelmi jelentőségűnek minősítették e találkozót. A genfi tanácskozás jelentősége nemcsak abban van, hogy lezártunk egy korszakot, amely kölcsönös bizalmatlansággal, meg nem értéssel volt terhelt. Egyöntetűen felismertük ennek tarthatatlanságát. Jelentőségét abban is látjuk, hogy új távlatokat nyitott az európai szakszervezeti mozgalomban a munkásosztály ügyének jobb, hatékonyabb együttes szolgálatára.

Már Genfben megegyeztünk abban, hogy az 1974. év végén megtartandó európai szakszervezeti konferencián a munkásokat konkrétan érintő témákat vitatunk meg: a munka humanizálása, környezetvédelem, szociális kérdések stb.

Hol tart ma az európai szakszervezeti konferencia előkészítése? A Genfben született elhatározás szerint a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa munkástagozatának tagjaiból álló bizottság a találkozó résztvevőinek megbízásából minden meghívandó európai szervezetnek elküldte a meghívólevelet, amelyben állásfoglalást kért a konferencia helyével, időpontjával, napirendjével kapcsolatban. Valamennyi szakszervezet válaszolt erre. Megoszlottak a vélemények a konferencia helyét illetően, de számunkra ez nem lényeges

kérdés. A résztvevők megerősítették az európai szakszervezeti konferencia összehívásának szükségességét még az év végén vagy legkésőbb jövő év elején. Ezek a tények, ez a helyzet ma.

Ugyanakkor ezzel az egységesen kialakított véleménnyel szemben tapasztalunk olyan törekvéseket is néhány szervezet részéről, hogy önkényesen próbálják a konferencia időpontját elodázni. Amit az indítékokból ismerünk, az számunkra elfogadhatatlan: nevezetesen, hogy technikailag nem lehet jól előkészíteni. Itt másról van szó.

Tudjuk, hogy voltak és változatlanul vannak ellenzői az egységtörekvésnek. Az utóbbi időben mintha ezek hangja megerősödött volna. Már a genfi találkozó előkészítésekor hallottunk olyan kategorizálást, hogy Genfben a demokratikus és a kommunista szakszervezetek képviselői találkoznak. Mi ezt visszautasítjuk. Kétféle szakszervezetet ismerünk csak: az egyik, amelyik a munkásosztály ügyét jól szolgálja nemzeti és nemzetközi méretekben, a másik pedig, amelyik nem megfelelően szolgálja ezt az ügyet. Számunkra ez az egyetlen kritérium. Egyébként tiszteltetjük az olyan demokratákat, akik az egyöntetűen elfogadott határozatot sutba vetve, önkényesen változtatni akarnak azon.

Tudjuk azt is, hogy néhány európai szakszervezeti vezetőnek gondot okoz a nemzetközi nyitás egyik oldalon, a másikon pedig a belső diszkrimináció a munkásosztály érdekeit szolgáló erők összefogásában, amelynek szükségességét tagadják és akadályozzák. Sőt most helyenként az elzárkózás hangosabb és határozottabb, mint a genfi találkozó előtt volt.

Továbbá úgy tűnik, hogy az amerikai AFL–CIO nem nyugodott bele, hogy Európában vereséget szenvedett. Nem nyugodott bele, hogy akarata és tiltó rendelkezése ellenére megtörtént az európai szakszervezetek képviselőinek találkozója.

Mi bízunk abban, hogy a nyugat-európai szakszervezetek döntő többsége nem engedi meg a belügyeibe való beavatkozást – mint ahogyan erről tanúbizonyságot tettek a genfi ta-

lálkozó előkészítése során – és az együttműködés ellenzőit visszaszorítják.

Azért bízunk, mert az európai munkásosztály alapvető érdekei azonosak. Ennek felismerése juttatott el bennünket oda, ahova eljutottunk. Ezért bízunk abban, hogy erősödni fog a közös ügynek közös szolgálata.

Az európai munkásosztály törekvéseit késleltetni lehet, de megakadályozni nem.

Harcban a szakszervezetek nemzetközi összefogásáért

INTERJÚ A *NÉPSZABADSÁG*BAN

1974. szeptember 22.

– *Hogyan ítéli meg a szakszervezeti egység helyzetét?*

– Nem olyan kedvezőnek, mint lehetne, de sokkal jobbnak, mint 1949 óta bármikor. Persze, ez nagyon leegyszerűsített jellemzés. De emlékeztetni szeretnék: 1945-ben, a történelem során először, létrejött az egyetemes szakszervezeti világszervezet, a Szakszervezeti Világszövetség. Felemelő, valóban történelmi pillanat volt ez. Azután 1949-ben bekövetkezett a szakadás, és egy nehéz korszak kezdődött, a szakszervezeti szövetségek szembekerültek egymással, s nem egy közülük egyszerre lett a hidegháború eszköze és áldozata. Nagyon sok helyesen és tisztességesen gondolkodó ember erőfeszítése kellett hozzá, hogy véget vessünk a vádaskodás, a bizalmatlanság légkörének. Ennek a szakasznak a végét az európai szakszervezeti vezetők 1974. évi találkozója előkészítésének és megtartásának időszakára teszem. Mindent egybevetve, ígéretesnek látom a mai helyzetet.

– *Miért lépett ki az AFL–CIO még a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéből is, és mi jellemzi mostani politikáját?*

– A nyugat-európai szakszervezetek és az AFL–CIO közt feszülő ellentétek egyik oka szerintem a mozgalmon kívül található meg. Gondoljunk egyrészt a nyugat-európai és az amerikai imperializmus ellentéteire, másrészt pedig az AFL–CIO egyes vezetőinek, mindenekelőtt Meany elnöknek a magatartására. Mint ismeretes, Meany szembefordult a haladó – min-

denekelőtt a szocialista országokban működő – szakszervezetekkel. De Meany még sohasem vett annyi fáradságot, hogy megismerje a mi szakszervezeteinket. Joggal állíthatjuk tehát, hogy neki nem a szakszervezeteinkkel, hanem a szocializmussal van konfliktusa.

Meanyék időnként durván beavatkoznak a nyugati szakszervezetek életébe. Szélsőségesen reakciós állásfoglalásaikat nehezen vállalhatják azok a nyugat-európai szakszervezetek, amelyek igényt tartanak arra, hogy bizonyos fokig függetlennek tekintsék őket a tőkés rendszertől, a tőkésállamtól. Számukra a Meany-féle magatartás legalább annyira terhes, mint a NATO sok tagállamának a portugál vagy a görög fasizmus volt. Meany negyedszázada bevette magát a hidegháború dzsungeljébe, s – mint a nemrég megtalált néhány japán katonának – nincs bátorsága előmerészkedni onnan. Pedig a hidegháború már jó ideje véget ért.

– *Ez szélsőséges eset, de a szakszervezeti mozgalom egészében nagyon tarkán fest. Vannak kommunista, szociáldemokrata, keresztény és más vallásos ideológiai és politikai befolyás alatt működő szakszervezetek. Lehetséges-e köztük az együttműködés?*

– A különböző irányzatú szakszervezetek együttműködése nemcsak lehetséges és szükséges, hanem egyre inkább valóság is. Ezt bizonyítja az SZVSZ egész léte és működése, az európai szakszervezeti vezetők találkozója, az SZSZNSZ-hez, a Munka Világszövetségéhez tartozó nyugat-európai szakszervezeteket, valamint a három olasz szakszervezetet tömörítő Európai Szakszervezeti Szövetség létrejötte, a kiterjedt két- és többoldalú kapcsolatok, az egyre többször megismétlődő közös fellépés és cselekvés.

Persze, a szakszervezetek sokfélék, hiszen sokféle az a közeg, amelyben létrejönnek és működnek. Egyes fejlett tőkésországokban például az utóbbi időben kialakult az a forma, amelyik leginkább az amerikai AFL–CIO-ra jellemző, vagyis hogy a szakszervezet – valóságos üzleti vállalkozásként – a tagdíj fejében bizonyos érdekvédelmi szolgáltatásokat nyújt.

Mindez rányomja bélyegét az ilyen szakszervezetek egész politikájára, a haladáshoz való viszonyukra. Természetes, hogy az ilyen szakszervezetet idegennek érzik a nemzetközi szakszervezeti mozgalom soraiban. Ezt az irányzatot sok bírálat éri a fejlett tőkésországokban, még az Egyesült Államokban is. Utat tör viszont a dolgozók igénye: a szakszervezetnek az ő valóságos érdekeiket és a békét kell védeniük. És ez az a reális alap, amelyre az összefogás szorgalmazói építhetnek.

– De időnként a reakció hangja is belevegyül a szakszervezeti kórusba. Egyesek a „kommunista beszivárgást" emlegetik, szovjet- és kommunistaellenes kijelentéseket tesznek.

– Sajnos, ez igaz. Itt egy dolog két oldaláról van szó. Az egyik az, hogy a tőkésországokban sok évtizedes „hagyománya" van a szovjetellenességnek és az antikommunizmusnak, a burzsoázia e „mindenhatónak" vélt fegyverének. Amikor a haladás ellenségei szorult helyzetbe kerülnek és kifogynak az érvekből, rutinszerűen ezeket a fegyvereket rángatják elő. A kérdés másik oldala az, hogy egyes vezetők tudatosan a szovjetellenesség és az antikommunizmus szolgálatába szegődnek. Itt többnyire csak személyekről van szó és nem szervezetekről. Ilyen esetben nem tehetünk mást, mint hogy nyilvánvalóvá tesszük ezt a tényt.

Ami a szovjetellenességet illeti, olyan problémáról van szó, amellyel mindaddig találkozunk, amíg a burzsoá rend a világon képes lesz arra, hogy védelmezze elavult viszonyait. A Szovjetunió ellenségei az elmúlt több mint fél évszázad alatt az emberi elfogultság, igazságtalanság, korlátoltság döbbenetes példáival szolgáltak. Szomorú, hogy a szakszervezeti mozgalomban is akadnak olyanok, akik ócsárolják azt a rendet, amely utat mutatott és mutat az egész emberiség számára. Az egész szovjet nép felemelkedését szolgáló és jelző vívmányai – ha még sok is a tennivaló – jelentik az emberiség számára a holnapot.

Vannak tehát antikommunista és szovjetellenes megnyilatkozások a szakszervezeti mozgalomban, de nem ezek a meghatározók. Szerencsére a nyugat-európai szakszervezetekben

is erősödőben van a munkások képviselete, és ez biztató a jövő szempontjából. Hangsúlyozni szeretném, hogy mindaz, amire törekszünk, amit a kapcsolatok kiszélesítésében, amit az együttműködésben elértünk, az a kommunisták és nem kommunisták, a kis és nagy szervezetek, a szocialista és a kapitalista országokban működő szakszervezetek tagságának és vezetőinek a közös műve, eredménye.

– *Hol tartunk most a szakszervezeti egység építésében, és merre haladunk?*

– A szakszervezeti mozgalom sokszínű mozgalom, és az egység is különös folyamat: az akcióegységtől a politikai egységen át vezet a szervezeti egységig. Ez a folyamat sokszor és sok helyen összekeveredik, de ez csak erősíti a szabályt. Mindenesetre az egység építése hosszan tartó folyamat. A fejlődés útját mindenki láthatja, ha akarja. Itt nemcsak a társadalmi haladás irányára utalok, hanem arra is, hogy 1945-ben – egy nem egynemű világban! – egyszer már létrejött az egységes szakszervezeti világszervezet. Azért valósult ez meg akkor, mert egy történelmi pillanat erejéig a közvélemény számára világossá váltak a frontok. Azóta azonban a reakció – nem akármilyen eszközökkel és módon – sokakat megtévesztett.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalomban azonban most új helyzet van, új lehetőségekkel és új problémákkal. A szakszervezeti összefogásnak ma az egyes országokban is sokféle lehetősége áll fenn. Nemzetközi méretekben pedig a kölcsönös tapasztalatszerzés, véleménycsere, az akcióegység van kibontakozóban. Pontosabban: az összefogás lehetőségei bizonyos területeken és bizonyos körben jönnek létre. S az egységért újra meg újra meg kell küzdeni.

– *Milyen konkrét lépések következnek most?*

– Készülünk az európai szakszervezeti vezetők újabb találkozójára, amelyet a jövő évben február 28. és március 1. között tartanak Genfben. A genfi európai szakszervezeti konferencia létrejötte jelzi, hogy kölcsönösen tiszteletben tartjuk szakszervezeti mozgalmaink sajátosságait, törekvéseit. Most a konferenciának az együttműködés kibontakoztatásával kell bi-

zonyítania, hogy az eddig megtett lépések nem voltak hiábavalók.

A világ minden táján olyan horderejű problémák vetődtek fel, amelyek csak közös erővel oldhatók meg. Támadások érték a dolgozók vívmányait Nyugat-Európában is. Sok gond valamennyiünket foglalkoztat: a technika vívmányai még ma sem szolgálják eléggé a népek javát, nem kielégítőek az élet- és munkakörülmények, a dolgozóknak még ma sincsenek megfelelő jogaik a tőkésországokban; a multinacionális monopóliumok ellen csak közös fellépés vezet sikerre, és új feladatokat kell megoldanunk – ismét csak közösen – a kibontakozó gazdasági együttműködés kapcsán. A harcoló népek, munkások, dolgozók joggal várják a gyors és hatásos segítséget.

Nem presztízsokok miatt akartunk tehát találkozni, hanem azért, mert úgy alakult a helyzet a világban – Európában is –, hogy nincs olyan szervezet vagy olyan irányzathoz tartozó szervezetek csoportja, amely képes lenne egymaga megoldani az előtte álló feladatokat. De együtt minden feladat megoldására képesek lennénk.

A dolgozókért, a haladásért és a békéért érzett felelősségtől vezetve nyújtunk kezet minden szakszervezetnek, amely valóban a dolgozók érdekeit kívánja szolgálni.

Hogyan hasznosíthatná a nemzetközi szakszervezeti mozgalom az eszperantót?

INTERJÚ AZ *ESZPERANTÓ MAGAZIN*BAN

1974. szeptember

– *Hogyan látja a szakszervezeti világmozgalom és ezen belül a magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolatainak nyelvi nehézségeit?*

– A magyar szakszervezeti mozgalom igen széles körű nemzetközi kapcsolatokat tart a külföldi szakszervezetek országos csúcsszerveivel és iparági-szakmai; üzemi szervezeteivel is. Ezek a kapcsolatok állandóan fejlődnek. A szocialista országok szakszervezeteit a többi közt a mi tevékenységünk módszerei érdeklik. A kapitalista országok szakszervezetei figyelemmel kísérik mozgalmunkat, még inkább az ottani dolgozók, akik találkozók és más érintkezések során számos problémájuk megoldásának magyarországi mikéntjéről kérnek tájékoztatást. A fejlődő országok szakszervezeteit főleg az foglalkoztatja, milyen a magyar szakszervezetek helye, szerepe a társadalomban és milyen eredményeket értek el a szocialista építésben.

Az effajta figyelem számunkra megtisztelő, s igyekszünk ennek eleget tenni a nemzetközi munkásszolidaritás jegyében. A számos országból hozzánk érkező szakszervezeti tagok, tisztségviselők, küldöttek szívesen látott vendégeink. Őket idegen nyelvű szakszervezeti kiadványainkkal is bőségesen ellátjuk. Személyes beszélgetéseink zömmel tolmácsok útján zajlanak. Így természetes, hogy egymás megértését bizonyos mértékben nehezítik a nyelvi problémák.

A mi szakszervezeti vezetőink, aktivistáink és a tagok is

sokfelé járnak a világban. Ezáltal mi is hozzájutunk a külföldi szakszervezetek munkájának, küzdelmeinek tapasztalataihoz. Ezért a kapitalista országok szakszervezeteivel is igényeljük a kapcsolatok fejlesztését, amely a jövőben – remélem és valószínűnek tartom – egyre sokoldalúbb lesz, és a kulturális, sport- és egyéb területeken túl kiterjed majd az élet, a mozgalom számos fontos kérdésére is.

Nyilvánvaló, hogy a nyelvi elszigeteltség akadályt jelent a kölcsönös kapcsolatokban mind nálunk, mind a más-más nyelvet beszélő tisztségviselőknél, delegáltaknál és valamennyi szakszervezeti tagnál, dolgozónál. Igen üdvös lenne hát csökkenteni a nyelvi nehézségeket, hogy egymást jobban megismerjük és megértsük. Hiszen céljaink, feladataink közös érdeklődésre tarthatnak számot. Ezért üdvözöljük, és a lehetőségeinkhez mérten támogatjuk is a nemzetközi kapcsolatok fejlődését szolgáló eszperantót és a terjesztéséért küzdő mozgalmat.

Véleményem szerint az eszperantó jelentős szerepet tölthetne be a különböző nyelvet beszélő dolgozók életének és szakszervezeti mozgalmának jobb megismertetésében. Nagy segítséget nyújthatna a nyelvi problémák csökkentéséhez, majd megoldásához, amely érdeke a világ minden szakszervezetének, bármely ország szakszervezeti mozgalmáról legyen is szó. Együttműködnénk az eszperantó széles körű terjesztéséért.

– Örülünk, hogy Gáspár elvtárs így értékeli az eszperantót. Ezért a szakszervezeteket érintő más nyelvi problémáról is szólnánk. A fejlett szocialista és tőkésországokban szélesedik a nemzetközi munkásturisztika és a szakszervezetek által szervezett nemzetközi csereüdültetés. A gazdasági kapcsolatok bővülésével világszerte növekszik az olyan szakmunkások száma is, akik az exportrendelések vagy kooperációs feladatok teljesítésére rövidebb-hosszabb ideig külföldön dolgoznak. Még több az őket fogadó országok olyan hazai munkása, akinek velük kell dolgoznia. A fejlődő országokban az ilyen együttműködés az ottani munkások számára szakmai képzést vagy továbbképzést is jelent. Ugyanakkor nem lehet minden

külföldi és hazai szerelő vagy a közös munkára utalt más anyanyelvűek mellé tolmácsot állítani. Ebből kiindulva az a kérdésünk: nem gondolja-e Gáspár elvtárs, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomnak immár ezzel a nyelvi problémával is célszerű lenne foglalkoznia? És nem volna-e kézenfekvő, hogy ennek megoldására éppen a legkönnyebb nyelvet, az eszperantót tanulják meg az érdekelt munkások – méghozzá a szakszervezetek nemzetközi megállapodása alapján? Erről a lehetőségről mi a véleménye?

– Mint más országok szakszervezeti mozgalmának, nekünk is nemes céljaink közé tartozik a nemzetközi kapcsolatok szakszervezeti vonalon, szakszervezeti eszközökkel történő kiszélesítése. Mindent, ami ezt segíti – s meggyőződésem, hogy az eszperantó ilyen –, erőnkhöz mérten támogatunk. Szinte bizonyosnak tartom: egy olyan javaslat, hogy a szakszervezetek nemzetközi megállapodással és ajánlással is segítsék elő az eszperantó nyelv tanulását, megértésre találna sok ország szakszervezeti tagságánál, mozgalmánál és a szakszervezetek nemzetközi testületeiben is.

Ezért mi készséggel együttműködünk azokkal a szakszervezetekkel, amelyek szerint az eszperantó megkönnyítené a különböző országok szakszervezeteinek, tagjainak közeledését, egymás megértését. Erre alkalmas időben a szakszervezetek nemzetközi fórumain javasolnánk is a közös állásfoglalást az eszperantó nyelv támogatására, illetve arra, hogy előmozdítsuk széles körű elterjesztését a munkások egymással való közvetlenebb megismerkedése s egymás jobb megértése céljából.

Véleményem szerint ez igen hasznos lenne a munkásügynek, és minden ország munkásainak a javára válna. Ezen az alapon meg lehetne találni a megfelelő időpontot arra, hogy a szakszervezetek nemzetközi fórumain megvitassák ezt a jelentős kérdést, és ha közös nevezőre jutnánk, határozatilag is állást foglalhatnánk az eszperantó nyelvnek a munkások, a szakszervezeti tagok körében való oktatása érdekében.

– Gáspár elvtárs e fontos és biztató megállapításai gyakorlatilag tehát azt jelentik, hogy a Szakszervezetek Országos Ta-

nácsa kellő előkészítés után javaslattal fordulna a Szakszervezeti Világszövetséghez, és szorgalmazná: tűzzék napirendre ezt a munkásmozgalom számára is nagy horderejű internacionalista kérdést?

– Igen. Úgy gondolom, hogy a magyar szakszervezetek a Szakszervezeti Világszövetségben a megfelelő időben kifejezésre juttatnák, hogy az eszperantót hasznos nyelvi segítségnek tartják egymás megismerésére, a tapasztalatcserére, az egymáshoz közeledés, a kapcsolatok fejlesztése érdekében. Ezért javasolnánk a kérdés kellő megtárgyalását.

Természetes, hogy az illetékes szakszervezetek, szakszervezeti szövetségek szuverén joga állásfoglalásuk kialakítása. És nekünk ezt tiszteletben kell tartanunk.

– E szuverén jogok nyilvánvalóak. De közismert, hogy minden komoly és reális nemzetközi tanácskozás vitával is jár. Ezért úgy véljük, hogy a különböző szövetségek képviselőinek az ügyet érintő esetleges ellenérveivel vitatkozni is lehetne és kellene. Annál is inkább, mert bizonyításra sem szorul, hogy a világ munkásainak és szakszervezeti aktivistáinak óriási többsége soha, sehol semmilyen idegen nemzeti nyelvet sem fog megtanulni. A művelődni vágyó munkások, aktivisták jó része azonban szívesen megtanulna egy olyan könnyű nemzetközi nyelvet, mint az eszperantó, de ezt is csak akkor, ha erről a szakszervezetek közt nemzetközi megállapodás jönne létre. Mert ez mindnyájuk számára annak biztosítékát jelentené, hogy a megállapodásban részt vevő szakszervezetek országaiban lényegében tovább szélesedne a nemzetközi nyelvet beszélők tábora; tehát bővülne e nyelv hasznosításának lehetősége.

– Mi minden jó ügy érdekében vitára is készek vagyunk nemzetközi kapcsolataink minden szintjén. Hiszen valóban az a helyzet, hogy a munkások, az aktivisták és általában a népek nagy többsége sosem fogja elsajátítani egyetlen más nemzet nyelvét sem. Az is tény, hogy még az egy-két idegen nyelvet beszélő szakszervezeti vezetők is gyakran szorulnak tol-

mácsra, mert számos külföldi partnerük csak egy másik idegen nyelven ért.

– Ez a felismerés is hozzájárult ahhoz, hogy 1966-ban az Eszperantó Világszövetség 74 országból támogatott nemzetközi memorandummal fordult az ENSZ-hez. Akkor az egymillió egyéni aláíró és a köztük szereplő sok ismert politikus, tudós, művész és más értelmiségi mellett 3843 különféle társadalmi szervezet vezetősége hivatalosan is pártfogolta több mint 71 milliós tagsága nevében a memorandum céljait. Noha e célokat akkor még nem lehetett elérni – e memorandum mégis jelentős volt. Már csak amiatt is, mert az elsők közt írta alá a szocialista és kapitalista országok 25 nagy nemzeti és nemzetközi szakszervezeti központja. Ezek vezetői mintegy 25 milliós tagságuk nevében álltak ki amellett, hogy az eszperantót ENSZ-egyezményes nemzetközi nyelvként kötelezően tanítsák a világ minden iskolájában és fokozatosan bevezessék a nemzetközi kapcsolatok minden területén. E szakszervezetek többsége a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéhez tartozik.

Ennek alapján úgy véljük: ha a szóban forgó magyar kezdeményezés nyomán a Szakszervezeti Világszövetség pozitív állásfoglalásra jutna, akkor valószínű, hogy a nemzetközi nyelv kérdéséről az SZSZNSZ-szel is tárgyalásokba lehetne bocsátkozni. Ilyen aspektusból is nézve, hogyan látja Gáspár elvtárs a nemzetközi nyelv ügyének szakszervezeti felkarolását?

– Természetesen örülnénk, ha az SZVSZ-ben eredményre juthatnánk e kérdésben és erről az SZVSZ az SZSZNSZ-szel is sikeres tárgyalásokat folytathatna. A szakszervezetek e két nagy nemzetközi szövetsége közt már megindult bizonyos párbeszéd. Ebben az is közrejátszott, hogy a tőkésországok szakszervezeti vezetői közül mind többen ismerik fel annak szükségességét, hogy kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeti mozgalmaival is kialakítsák. Ezt a közeledést mi őszintén üdvözöljük, és készek vagyunk kapcsolataink sokoldalú fejlesztésére.

Így az eszperantó nyelv széles körű elterjesztésében is együttműködhetnénk. Tehát kívánatos lenne, hogy erről az SZVSZ és az SZSZNSZ is tárgyaljon és megegyezésre jusson. De úgy gondolom, hogy – előzetesen – az Eszperantó Világszövetség kezdeményezhetné a nemzetközi szakszervezeti központokban az eszperantó nyelv melletti állásfoglalást. És akkor mi, a magyar szakszervezetek részéről, más országok szakszervezeti szerveivel is tárgyalva, megpróbálnánk előmozdítani az ügy sikerét. Ettől függően kerülhetne sor az elképzelések, a tervek egyeztetésére, illetve a gyakorlati feladatok kimunkálására.

– *Úgy véljük, Gáspár elvtárs álláspontja nagyon reális. Végül engedjen meg még egy rövid kérdést. A Népszava május 12-i számában a nemzetközi nyelvről szóló cikk a többi közt megállapította, hogy az eszperantó nyelv megtanulása egyes szocialista brigádok és tagjaik számára hasznos kulturális vállalás is lenne. Erről mi a véleménye?*

– Egyetértek ezzel a gondolattal. Bizonyos, hogy a szocialista brigádok eszperantóul tanuló tagjai már nyelvtudásuk révén is gyarapítanák műveltségüket, és baráti levelezést létesíthetnének valamelyik szocialista ország egy-egy hasonló szakmájú és eszperantóul szintén tanuló vagy már beszélő brigádjával. Ezáltal a nemzetközi barátkozás és az internacionalizmus szinte már személyes élményükké válhatna.

Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának jubileumi ülésén

Párizs, 1975. október 7.

Kedves elvtársnők és elvtársak!

Tisztelettel, a szolidaritás felemelő érzésével köszöntjük jubileumi ülésünket és annak minden résztvevőjét. Örömmel tölt el bennünket, hogy a nemzetközi munkásosztály nagy szövetségének születésnapját éppen szülővárosában üdvözölhetjük. Ott, ahol három évtizeddel ezelőtt a világ munkásszervezeteinek képviselői elhatározták soraik és cselekvésük egyesítését.

Ez ugyan ünnepi ülés, de a munkásmozgalom íratlan törvénye, hogy a megtett útra visszatekintsünk és abból következtetéseket vonjunk le a jövőbeni tevékenységünkre. Ez ad erőt, segítséget a további munkához.

A kiemelkedő történelmi esemény rávilágít azokra a szükségszerű követelményekre, amelyek a közös út keresésére hívtak és késztettek bennünket. Egyesültünk azért, hogy az ebből kisugárzó roppant erővel védjük, óvjuk a munkásosztály érdekeit és előrelendítsük a társadalom fejlődését mindenütt a világon. Nemes, felemelő elhatározás volt ez, amely magában hordta meghirdetett céljaink megvalósításának lehetőségeit.

Szakszervezeti Világszövetségünk a világ legátfogóbb, legerősebb szervezetét jelentette akkor – és ma is – azokkal szemben, akik konzerválni és újból meg újból felszítani akarták és akarják a népek közötti békétlenséget, a dolgozók elnyomását és jogfosztottságát.

Sajnos, nemes céljaink nem valósulhattak meg mindenütt.

Egységes sorunk, erőnk megbomlott. A közös útról – különböző hatásokra – számosan letértek. Ez nagy kárt okozott, és nagy hátrányt jelentett a közös ellenséggel szemben vívott harcunkban.

Mindennek ellenére világszövetségünk fennmaradt, él, dolgozik és egyre gyarapodik. A Párizsban meghirdetett és vallott elveit, törekvéseit mindig megtartotta. Az egységet képviselőkre támaszkodva folytatta harcát a nemzetközi munkásosztály egésze számára közös, egyetemes és közvetlen érdekeiért. Most is ezekre az erőkre építve, szívós, türelmes, rugalmas munkával azon fáradozik, hogy visszaszerezzük, visszanyerjük, újra megtaláljuk a közös cselekvés lehetőségeit.

A szakadásból származó külön úton járást természetellenesnek és ideiglenesnek fogjuk fel. A harminc évvel ezelőtt közösen elfogadott nemes elveinket mi nem adhatjuk föl, nem is csorbítjuk meg. Azonban elveink önmagukban nem hatnak, nem vezetnek el a világ munkáserőinek újraegyesüléséhez. Mindennap szüntelenül és fáradhatatlanul dolgoznunk kell igaz ügyünkért. A szó valódi értelmében harcolnunk kell érte. Egyetlen szervezet, következésképpen a mi világszervezetünk értékét sem az jelenti és fejezi ki, hogy mit tart magáról, milyen elveket vall, hanem csak az jelenti az igazi értékét, hogy mit tesz szüntelenül azokért, akikért hivatásánál fogva cselekednie kell.

Tehát szép és nemes elveink csak a mindennapi megfeszített munkában valósulnak meg. A mindennapi szívós munka minduntalan változó módszereket igényel.

Elveinkben szilárdak vagyunk, de módszereinkben rugalmasaknak kell lennünk. Ami tegnap elég és jó volt, az ma már nem elég, és nem biztos, hogy jó. Okosan töprengve a folytonosan változó körülményekhez kell igazítani lépéseinket, és ha kell, változtatni cselekvésünket.

Meggyőződésünk, hogy igaz úton járunk, de történelmi tapasztalatainkból tudjuk, hogy nem annak van igaza, aki azt csak hirdeti, hanem annak, aki igazának érvényt is tud szerezni. Nekünk a mindennapi munka során kell ezt bizonyí-

tanunk. Mint ahogy tettük tegnap, tesszük ma és tesszük holnap is.

Tisztán és magasra emelve kell közös zászlónkat tartani. Ez a zászló nemzetközi lobogó, amelyet sohasem szabad a nemzeti színekkel felcserélni. A nemzetközi zászló az elsődleges számunkra. Csak annak magasra emelése és szilárdan tartása sugározhat erőt a nemzeti felemelkedéshez is.

Erősnek és állhatatosnak kell lennünk abban és ahhoz, hogy ne engedjünk a nacionalizmus csábításának. A nemzeti érdekek mindenáron való előbbre helyezése, mint mindenkor, most is csak károkat okoz mozgalmunknak. Veszélyezteti és csökkenti az internacionalista összefogásban rejlő cselekvésünk hatékonyságát.

Erőink nemzetközivé kovácsolásában világszövetségünk még jobban építsen egyre növekvő számú és erősödő tagszervezetére, így a szocialista országok tagszervezeteire is. A figyelem és az érdeklődés folytonosan növekszik a szocialista országok szakszervezeteinek munkája iránt. Ezért a munkásosztály ügyéért érzett és tanúsított felelősségünk fokozódik nemzeti és nemzetközi méretekben egyaránt. Tudjuk, hogy munkástestvéreinket egyre jobban az érdekli, milyen szerepet töltünk be a szocialista társadalom építésében, a dolgozók életének állandó javításában, érdekeik képviselésében és védelmében.

A társadalmi viszonyaink iránti vonzalom, a szocializmusért folyó harc annál mélyebb és erősebb lesz, minél jobban és hitelesebben tudjuk bizonyítani, hogy egyetlen más társadalmi rendben sem, csak a szocialista társadalmi viszonyok között működő szakszervezetek rendelkeznek olyan lehetőségekkel, jogokkal, amelyek a legtágabb értelemben szolgálhatják a dolgozók általános és közvetlen érdekeit.

A mi országainkban a pártok, a kormányok és a szakszervezetek ugyanazokért a célokért dolgoznak, de mindegyik másként, így a szakszervezetek is sajátos arculatuknak megfelelően. Ez a sajátos arculat most van kibontakozóban. A

jövőt mi hordozzuk, és ezért meg vagyunk győződve arról, hogy a nemzetközi munkásosztálynak még több örömet fogunk szerezni.

Félúton vagyunk a VIII. kongresszustól az elkövetkezendőig. Egyetértésemet fűzve Gensous elvtárs beszámolójához, a cselekvéseinket meghatározó kongresszusi elveink valóra váltásán dolgozunk. Az élet, a változó körülmények, az ezekre adott válaszok igazolják helyességüket. Ugyanakkor azt is igénylik, hogy a gyakorlati munkánkat új tennivalókkal egészítsük ki.

Akkor tudunk még jobban megfelelni az irántunk támasztott igényeknek, ha képesek leszünk arra, hogy a változó körülményekhez igazodjunk. A helyzet gyorsan és gyakran változik, következésképpen tevékenységünk milyenségének is ezt kell követnie.

Meggyőződésem, hogy megvan ehhez az akaratunk és a képességünk. Ebben a szellemben dolgozva újabb sikereket érhetünk el elveink megvalósításában, a nemzetközi szakszervezeti erők együttműködésében, a nemzetközi munkásosztály ügyének képviseletében.

A nyugat-európai szakszervezeti mozgalom és az európai biztonság

CIKK A *KÜLPOLITIKÁ*BAN
1975. 4. sz.

Alig néhány hónapja, hogy a kormányfők Helsinkiben aláírták az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányát. Az abban elfogadott elvek és ajánlások megvalósulását ma még túl korai lenne vizsgálni. E történelmi jelentőségű megegyezés pozitív hatása azonban máris megmutatkozik. Kontinensünkön szemmel láthatóan tovább szélesedett és erősödött az együttműködés sok területen, s megállapíthatjuk: a békés jövő biztosabb tudatában terveznek, építik a jövőt a kormányok, a népek, de a családok és az egyének is. Elmondhatjuk: a béke és biztonság perspektívája Európában már nem távoli cél, hanem a megvalósulás szakaszába jutott. Százmilliók gondolatában, akaratában és tetteiben, mindennapi életében válik valósággá, s boldogabb élet elérését teszi lehetővé. Európa népei az idáig vezető hosszú úton már a két világháború közötti időszakban, de az elmúlt években is láthatták, mely erők és kormányok állnak következetesen az európai béke és biztonság ügye mellett. Láthatták, tapasztalhatták a Szovjetunió állhatatos kezdeményezését és elszánt harcát évtizedeken keresztül. A Szovjetunió az 1930-as években nehéz körülmények között, sokkal kedvezőtlenebb és gyöngébb pozíciókból küzdött. A világban az utóbbi négy évtized alatt bekövetkezett pozitív irányú változások nyomán kedvezőbbé vált erőviszonyok mellett, együtt a szocialista országokkal és más haladó erőkkel, maga mögött tudja jó néhány más társadalmi rendszerű ország kormányának egyet-

értését, a kontinens dolgozó millióinak egyre erőteljesebb támogatását, szilárd békeakaratát. A Szovjetunió, a szövetségesei – köztük hazánk – és más békét és biztonságot követelő erők következetes kiállása és törekvése tette lehetővé, hogy véget érjen a hidegháború, csökkenjen a nemzetközi feszültség, majd tért hódítson az államok békés egymás mellett élésének eszméje és gyakorlata. Mindez elsősorban Európában vezetett fontos változásokhoz. A dolgozó tömegek, a népek többsége küzdelmének, hosszú és bonyolult tárgyalásoknak eredményeként kontinensünkön új, kedvezőbb nemzetközi feltételek alakulhattak ki.

AZ EURÓPAI MUNKÁSTÖMEGEK ÉS SZAKSZERVEZETEIK SZEREPE A KONTINENS BÉKÉJÉÉRT ÉS BIZTONSÁGÁÉRT ÉS AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT FOLYTATOTT KÜZDELEMBEN

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az európai béke és biztonság legbiztosabb és egyúttal legszélesebb bázisa a 330 millió dolgozó békeakarata. Ezzel a már potenciálisan is hatalmas erővel – még ha békeakaratát eddig együttesen, egy időben nem juttatta is kifejezésre – nem számolni bárki részéről végzetes hiba lett volna. Meggyőződésem, hogy a kontinensünk anyagi javait előállító és megteremtő dolgozók százmillióinak akarata, álláspontja és küzdelme döntő mértékben meghatározta az európai biztonsági rendszer gondolatától idegenkedő tőkésországok, kormányok álláspontját, a megegyezés irányában hatott a biztonsági és együttműködési értekezlet ülésszakain. Nem kétséges, hogy a munkások, a dolgozók százmillióinak békeakarata és következetes kiállása a biztonság és együttműködés szilárd rendszerének létrehozásáért a történelem keserű tapasztalataiból következik. Ebben a vonatkozásban nem árt felidéznünk néhány tényt és számadatot.

Az 1870–1871. évi francia–porosz háború kétszázezer ember életébe került. Az első világháború az egész világon 9,4 millió, Európában 8,2 millió ember életét követelte. A második világháborúban az egész világon 54 millió, Európában csaknem 40 millió ember halt meg. Ez azt jelenti, hogy több országban tíz lakosra jutott egy halott. S vegyük hozzá a sebesültek, deportáltak, koncentrációs táborokba zártak milliói t. A halottak, sebesültek nagy része a dolgozók soraiból került ki, ők és családjaik viselték minden országban a legsúlyosabb terheket.

Egy esetleges harmadik világháború a föld lakosságának felét, nehéziparának pedig egészét elpusztítaná. Európában, minthogy a földrész sűrűn lakott, a pusztulás mértéke elérné a lakosság 75–80 százalékát.

Mindennek tudatában válik világszerte egyre inkább a népek akaratává a béke és biztonság követelése. Ezt az álláspontot a dolgozók százmilliói szavakban és tettekben is mind gyakrabban juttatják kifejezésre: a harmadik világháborúnak nem szabad kitörnie!

Annak ellenére azonban, hogy nem tört ki – és nem szabad megengedni, hogy kirobbanjon –, a világ fegyverkezési kiadásai máris meghaladják a második világháborúra elfecsérelt összegeket. Évente 240 milliárd dollárt tesznek ki. Ez tragikusan súlyos terheket jelent az emberiség, de elsősorban a dolgozók számára. A 240 milliárdból világviszonylatban 40–50 milliárdot a nukleáris fegyverkészletek feltöltésére, felújítására fordítanak. 1955 és 1974 között a föld országainak katonai kiadásai 3500 milliárd dollárra növekedtek.

Európában a békében eltelt harminc esztendő alatt a példátlan méretű fegyverkezési verseny felidézte a katasztrófa veszélyét. Ezen időszak első 15 éve a hidegháború jegyében telt el, állandóan számolni kellett egy európai és világkonfliktus kirobbanásának lehetőségével, beleértve a nukleáris mészárlás lehetőségét is. Az időszak második felében bekövetkezett pozitív irányú változások és az erőviszonyoknak a haladás, a béke erői javára történt megváltozása nyomán javult a

helyzet a világon. Európában különösen nagy lépések történtek a politikai enyhülés felé, a népek közötti kapcsolatokban pedig a bizalom helyreállítása és az együttműködés irányában.

A kormányok mellett az európai országok szakszervezetei is sokat tettek az európai biztonsági értekezlet összehívásáért és sikeréért. Az országos szakszervezetek állásfoglalásaiból szinte sohasem hiányzott a béke, a biztonság és az együttműködés követelése. Ez pozitív hatással volt a tőkésországok kormányaira, segítette a békéért és biztonságért küzdőket. Kétségtelen, hogy egy egységes szakszervezeti mozgalom békeakarata lényegesen nagyobb erővel befolyásolhatta volna az események menetét. Sajnos azonban a szakszervezeti mozgalom még ma is magán viseli az elmúlt évtizedek súlyos világpolitikai válságainak maradványait. Ezek leküzdése csak hosszabb folyamatban lehetséges. Mert mi is történt a szakszervezeti világmozgalomban és az európai szakszervezetek egymáshoz való viszonyában az elmúlt harminc év alatt?

A dolgozók millióit tömörítő országos szakszervezeti központok – nem csak Európában – a fasiszta blokk szétzúzása után azonnal létrehozták egységes szakszervezeti világszervezetüket, a Szakszervezeti Világszövetséget. Megalapításában a nagy múltú európai szakszervezetek, az angol, a francia, a szovjet, a skandináv és más államok szakszervezetei játszották a fő szerepet.

Az SZVSZ-t megalakító szakszervezetek egyetértettek abban, hogy a munkásosztály, a dolgozók sokmilliós szervezeteinek összefogása egyetlen világközpontban elengedhetetlen ahhoz, hogy a fasiszta fenyegetés és rémuralom utáni világban, a jövő építésében megfelelő súllyal vehessenek részt. Az SZVSZ 1945-ben elfogadott alapszabályában foglaltak hűen tükrözik a dolgozóknak, a munkások millióinak céljait, álláspontjait és törekvéseit.

Az SZVSZ küzd a reakció, az imperializmus, a háború erői ellen, a béke biztosításáért, a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért és a haladásért. Támogatja azokat a dolgozókat

és szakszervezeteket, amelyek az imperializmus, a monopóliumok, a gyarmatosítás és újgyarmatosítás ellen és a nemzeti felszabadulásért küzdenek. Minden lehetséges módon kezdeményezi a dolgozók és szakszervezeteik összefogását, egységét.

1945 óta az SZVSZ – tagságának képviseletében – állást foglalt minden fontosabb nemzetközi kérdésben az ENSZ-ben, annak társult szervezeteiben és azokon kívül is. Fellépett, akciókat szervezett, mozgósította tagságát, politikai, szervezeti, anyagi segítséget nyújtott a munkásosztály, a szervezett dolgozók területi és országos harcaiban. Immár történelmi dokumentumokká váltak a több mint negyedszázad előtti SZVSZ-nyilatkozatok, -határozatok, -felhívások, amelyek mindig a dolgozók, a munkásosztály érdekeiért, a szabadságért, a nemzeti függetlenségért és a békéért küzdők érdekében és oldalán hangzottak el. Az SZVSZ az 1945–1948 közötti időszakban több mint 60 millió tagjával jelentős szerepet tudott játszani, és figyelemre méltó hatást volt képes kifejteni a nemzetközi politikában, különösen Európában. Az egységes fellépés következtében a tőkéseknek és kormányaiknak ebben az időszakban egységes, harcra kész, nagy erőt képviselő szervezett munkássággal kellett számolniuk. Ez korlátozta lehetőségeiket az egyes országokban, de nemzetközileg is. A szociális és jóléti kérdések megoldását, a dolgozó tömegek életszínvonalát és munkakörülményeit javító intézkedéseket ebben az időszakban egyszerűen nem lehetett elkerülni.

A HIDEGHÁBORÚ HATÁSA A SZAKSZERVEZETI MOZGALOMRA

Nem feladatom, hogy felsoroljam a második világháború utáni, biztatóan kezdődő időszak békés légkörének megmérgezőit, a kommunista- és szovjetellenességtől elvakult, imperialista, háborúval fenyegetőző monopoltőkés csoportoknak és az őket képviselő nyugat-európai és tengerentúli kormányoknak nép- és emberiségellenes főbb akcióit. Mindez ismeretes.

Az általuk megindított hidegháborúnak és a példátlan fegyverkezési versenynek a dolgozó tömegek életére és a szakszervezeti mozgalomra tett mérhetetlenül káros hatásáról és súlyos következményeiről annál szükségesebb szólni.

A háborúval fenyegetőző monopoltőkés körök, amikor a hidegháborút bevitték a szakszervezeti mozgalomba, egyszerre több célt is követtek. A mozgalmon belüli ideológiai-politikai nézetkülönbségek mesterséges felszításával szembenállást, majd szakadást idéztek elő a szervezett dolgozók soraiban. Ennek következtében például Olaszországban, Franciaországban és másutt megbomlott a szervezeti egység. Számos nyugat-európai, amerikai és fejlődő világbeli szakszervezet kilépett az egységes világközpontból, az SZVSZ-ből, és új világközpontot – a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségét – hozott létre. Az új központ vezetői nyíltan a hidegháborút szító imperialista körök politikája mellé álltak, és az imperialisták kétes célja, „a kommunizmus előretörésének megállítása" mellett kötelezték el magukat. Propagandaharcot és rágalomhadjáratot kezdtek az SZVSZ ellen, megtagadtak és tagszervezeteiknek is megtiltottak minden kapcsolatot a mi világközpontunkkal.

Mindezt a monopoltőkés imperialista körök mesterkedése idézte elő, s a munkástömegek és a szakszervezetek szenvedték meg. A megosztott mozgalom ugyanis már kevésbé tudta megakadályozni a kizsákmányolás fokozását a tőkés világban. A mozgalom erőtlenné vált a politikai küzdőtéren is, és kevésbé veszélyeztethette a nagytőkés körök politikai hatalmát. Sőt a szakszervezeti egység világméretű megbontásával átmenetileg a fejlődő országokban is visszavetették a dolgozók osztálymozgalmait, számos országban elősegítve ezzel a gyarmati kizsákmányolás meghosszabbítását, a fiatal fejlődő államokban a tőkés rendszer irányában való fejlődést.

A Szakszervezeti Világszövetség és tagszervezetei ebben az időszakban is – 1948-tól az ötvenes évek végéig – törekedtek az együttműködésre az SZSZNSZ-szel. Kezdeményezéseik azonban sorra válasz nélkül maradtak.

A NEMZETKÖZI ENYHÜLÉS ÉS AZ ÖSSZEFOGÁS ÚJ LEHETŐSÉGE A SZAKSZERVEZETI VILÁGMOZGALOMBAN

A hatvanas évek elejére, miután fokozatosan és mindinkább gyarapodtak a szocialista államok, a haladás erői, a nyílt háborúra készülődő csoportosulások kudarca nyilvánvalóvá vált. Helyüket a vezetésben mind több országban olyan csoportok vették át, amelyek hajlandók voltak elfogadni az államok békés egymás mellett élését. Megkezdődött és kibontakozott az enyhülés szakasza.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom országos szervezetei számára az új, békésebb légkör kedvezőbb lehetőséget teremtett a más országokban működő, más irányzatokhoz tartozó szakszervezetekkel a kapcsolat felvételére, a vélemény- és tapasztalatcserére. Az SZSZNSZ ilyen kapcsolatokat tiltó határozata ellenére 1959-től néhány év alatt létrejöttek a kétoldalú kapcsolatok a szocialista országok és az SZSZNSZ szinte valamennyi európai tagszervezete között. Eleinte jókora bizalmatlanság mutatkozott meg mindkét oldalon. A személyes érintkezés és a megismerés azonban fokozatosan semlegesítette ezt, és lehetővé tette a hidegháborús időszakból fennmaradt – a közös munkásérdekektől teljesen idegen – szembenállás leküzdését. Ez elősegítette az együttműködés lehetőségének közös keresését is.

Ez a folyamat azokban a tőkésországokban – Olaszországban, Franciaországban, Finnországban stb. –, ahol különböző irányzatú szakszervezetek tevékenykedtek párhuzamosan, már korábban kibontakozott, és figyelemre méltó eredményekkel járt.

A hetvenes évek elejére például Olaszországban a három országos központ, a CGIL, a CISL és az UIL az olasz dolgozók érdekeiért vívott küzdelemben, amely a mammutvállalatok és multinacionális monopóliumok kizsákmányoló törekvései ellen, valamint az olasz társadalom mélyreható megreformálásáért folyt, tíz év alatt eljutott a szervezeti egység helyre-

állításának küszöbéig. Az 1968–1969. évi általános sztrájkok során az alapszervezetek szintjén létrejöttek az egységes szakszervezetek. Ezekben tömörülnek a korábban három különálló szakszervezethez tartozó dolgozók. Az országos központok szintjén is jelentős fejlődésre került sor, jóllehet itt már jobban nehezítette az előrehaladást az SZSZNSZ még mindig negatív álláspontja. Nehézségeket okozott a CISL és az UIL vezetői egy részének ma is meglevő makacs kommunistaellenessége. Mindezek ellenére 1973-ban sikerült elérni, hogy a három olasz szakszervezet egyetlen országos szövetségben egyesüljön, amely szervezi és összehangolja az összes olasz szakszervezet közös akcióit.

Franciaországban szintén jelentős előrelépésre került sor az elmúlt tíz évben. Az Általános Munkásszövetség (CGT), amely a legnagyobb taglétszámú és nagy erőt képviselő harcos szakszervezet (az SZVSZ tagja), az elmúlt évek során akcióegységre lépett a Francia Demokratikus Munkásszövetséggel (CFDT). Ez az akcióegység a munkahelyek szintjétől az országos központokig megvalósult a legfontosabb érdekvédelmi harcokban, és jelentős eredmények elérését tette lehetővé a dolgozók számára. Sajnálatos, és a munkástömegek érdekei ellen hat, hogy a harmadik szakszervezeti központ, a Munkáserő (FO) vezetői elzárkóznak a közös akcióktól. Tagsága ennek ellenére az üzemekben gyakran a CGT-vel és CFDT-vel együtt lép fel az érdekvédelmi harcokban. Az FO felső vezetői viszont nyílt kommunistaellenes álláspontjuk érvényesítését előtérbe helyezve „felülről" minden lehetséges módon igyekeznek megakadályozni az összefogást. A dolgozó tömegek együttműködésének erősítése irányában hatott a baloldali erők összefogása a legutóbbi elnökválasztás idején. A kommunista párt és a szocialista párt közös programja mellett állt ki és küzdött a CGT és a CFDT is.

Figyelemre méltók a finn szakszervezetekben az elmúlt két évtizedben lezajlott folyamatok. A szakadás leküzdéséért vívott kitartó küzdelemben Finnországban is sikerült helyreállítani az egységet s megszüntetni a korábbi szervezeti szét-

tagoltságot. Az egységes központ, a Finn Szakszervezetek Szövetsége (SAK) az elmúlt évben nemzetközi térre is kisugározta és képviselni tudta az egységtörekvéseket. Éppen a SAK 1971. évi kongresszusa és a finn szakszervezeti vezetők segítsége tette lehetővé néhány nyugat-európai és szocialista országbeli szakszervezeti vezető első nagy jelentőségű nemzetközi találkozóját.

AZ EURÓPAI SZAKSZERVEZETI TALÁLKOZÓRÓL FOLYTATOTT PÁRBESZÉD KEZDETE

A hatvanas évek végére kontinensünkön a kedvezőbbé vált nemzetközi körülmények közepette megértek a feltételei a szakszervezeti kapcsolatok további fejlesztésének. Mivel korábban a Szakszervezeti Világszövetség nemzetközi szakszervezeti párbeszéd megkezdésére irányuló javaslatait az SZSZNSZ vezetői rendre elutasították, más formában is kellett kezdeményezni. A szovjet, az NDK-beli és a magyar szakszervezetek kezdeményezésére Helsinkiben ültek össze megbeszélésre az SZVSZ- és az SZSZNSZ-tagszervezetek vezetői, az 1948–1949. évi szakadás óta először. Ezen a találkozón a három szocialista ország szakszervezeti vezetői a brit, az NSZK-beli és a svéd szakszervezetek vezetőivel arra a közös álláspontra jutottak, hogy szükséges és lehetséges az összes európai szakszervezet képviselőinek találkozója a kontinens dolgozó millióit érintő fontos kérdések megbeszélése és a teendők megvitatása céljából. A hat ország szakszervezeti vezetői elhatározták és együttesen vállalták a találkozó előkészítését. Az előkészítés három éve alatt néhányszor szükségessé vált a „hatok" ismételt összehívása, mivel a mozgalomban évtizedeken keresztül felgyülemlett bizalmatlanságot, nézeteltéréseket, feszültségeket és akadályokat csak kitartó munkával lehetett az összeurópai szakszervezeti találkozó útjából eltávolítani. A „hatok" tárgyalásai, a találkozó ügyéért kiálló résztvevők fáradhatatlan munkája és kezdeményezései, poli-

tikai bátorsága, türelme és bölcsessége 1974 januárjára végül eredményre vezettek. Az európai szakszervezeti vezetők találkozója január 19-én összeült Genfben, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) II. európai regionális konferenciája idején. Huszonhat európai ország 44 szakszervezete vezetőjének ez a találkozója nagy sikert hozott. A találkozón megfigyelői minőségben jelen voltak az SZVSZ, az SZSZNSZ, a Munka Világszövetsége és az Európai Szakszervezeti Szövetség képviselői is.

A találkozó konstruktív légkörben zajlott le, s egyetlen zavaró megnyilvánulásra sem került sor. A 23 hozzászóló méltatta a találkozó nagy jelentőségét, hangsúlyozta az európai szakszervezetek együttműködésének fontosságát, és azt a kívánságukat fejezték ki, hogy az együttműködés a jövőben is folytatódjék. A tanácskozás egyik legjelentősebb eredménye a kapcsolatok helyreállítása és az a közös közleményben is megfogalmazott döntés volt, melynek értelmében előirányozták, hogy egy éven belül összehívják az európai szakszervezeti konferenciát. Ennek előkészítésével a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Igazgató Tanácsa munkáscsoportjának négy európai tagját, a szovjet, a brit, az NSZK-beli és a norvég munkásküldöttet bízták meg, akik a feladatot sikeresen meg is oldották. Ez az első találkozó nagy előrelépés volt abban a folyamatban, amely az európai szakszervezeti mozgalomban kibontakozott a nemzetközi együttműködés helyreállítása érdekében. Joggal nevezte felszólalásában több szakszervezeti vezető történelmi jelentőségűnek ezt az első találkozót. Igaz, a hidegháború maradványainak, a dolgozók és szakszervezeteik összefogása ellenségeinek – elsősorban a politikai és profitérdek alapján az egységgel szemben álló monopolista és tőkés köröknek és az őket szolgáló csoportok egységellenes propagandájának és aknamunkájának – visszatartó, akadályozó hatását csak további nehéz, nagy kitartást, türelmet igénylő munkában küzdhetjük le teljesen. Az amerikai AFL–CIO hidegháborús álláspontón megrekedt Meany-féle vezetősége is minden tőle telhetőt megtett és megtesz a nemzetközi feszült-

ség enyhülése, az államok békés egymás mellett élése ellen. Nyilatkozataikban, kiadványaikban nyíltan újabb háborúra uszítanak, „kommunistaellenes keresztes hadjáratot" hirdetnek. Elleneznek bármilyen érintkezést vagy összefogást a szocialista országok szakszervezeteivel, rágalmazzák a Szovjetuniót. Támadják és fenyegetik a nyugat-európai szakszervezetek vezetőit is, mert az utóbbiak „készek tárgyalni" az SZVSZ-hez tartozó szervezetekkel. Európában is akadnak támogatóik, például a francia Munkáserő vezetői, akik szintén kaphatók az európai szakszervezeti összefogás elleni aknamunkára. Ezek a sötét erők azonban mindinkább lelepleződtek az európai dolgozók és szakszervezeteik előtt, s népellenes politikájuk miatt elszigetelődtek. Az európai dolgozók milliói nem háborút, hanem békét és biztonságot akarnak, s mind szélesebb körben értik meg: ehhez csak összefogással juthatnak közelebb. Értik és látják azt is, hogy az európai szakszervezetek összefogásának, együttműködésének megteremtéséhez akadályokon át vezet az út, mindezek ellenére kontinensünk dolgozói és szakszervezetei a közös és a sajátos munkásérdekből kiindulva ezen az úton akarnak járni.

AZ EURÓPAI SZAKSZERVEZETI KONFERENCIA ÖSSZEHÍVÁSA ÉS EREDMÉNYEI

1975. február 28-án és március 1-én Genfben került sor az európai szakszervezeti konferenciára. Napirendjén az európai dolgozókat közvetlenül érintő kérdés szerepelt: „A munkahelyi környezet emberibbé tétele, különös tekintettel a dolgozók egészségének védelmére a munkahelyen", valamint „A mérgező anyagok elleni védekezés a munkahelyen". Feladata volt még a konferenciának, hogy keresse a kontinens dolgozói és szakszervezetei további együttműködésének útját-módját.

A jó előkészítés és az országos központokkal korábban folytatott konzultációk eredményeként a két előterjesztett vi-

taanyag számos konkrét javaslatot és megoldási módot tartalmazott. Sőt javasolta, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, az ILO bizonyos követelményeket nemzetközi normaként fogalmazzon meg, s e javaslatokat az ILO azóta nagy figyelemmel tanulmányozza.

A konferencián lezajlott széles körű, nyílt eszmecsere és tapasztalatcsere megmutatta és igazolta, hogy az érintett területen milyen sok még a teendőnk külön-külön, országonként, de együttesen is, mindkét társadalmi rendszerhez tartozó államokban. A konferencián elhangzottak alapján megállapíthatjuk, hogy a probléma a dolgozók egészségének védelme tekintetében azonos módon jelentkezik. A lényeges különbség a más-más megoldási lehetőségekben és a rendelkezésre álló eszközökben mutatkozik a tőkésállamok, illetve a szocialista országok között. Ez azonban nemhogy nem zárja ki, ellenkezőleg, megköveteli, szükségessé teszi a szakszervezetek ilyen irányú tevékenységének közös, nemzetközi szinten való összehangolását, törekvéseik egyeztetését. A konferencián elfogadott közös álláspont és a teendőket összegező két dokumentumban foglaltak is igazolják: hasznos és eredményes volt az együttes munka. A konferencia befejezésekor egyhangúlag elfogadott közös nyilatkozat kifejezi az együttműködés folytatására irányuló közös akaratot. Előirányozta egy újabb európai szakszervezeti konferencia megtartását – lehetőleg még 1976-ban –, ahol áttekintjük, hogy milyen haladást értünk el.

Az európai szakszervezeti konferencia a kétnapos munka során sokat tett az európai kontinens biztonságáért és az együttműködésért, ha ezt a kérdést nem tűzte is formálisan napirendre. A kétnapos közös munka konkrét együttműködés volt. Olyan együttműködés, amely már a jelenlegi időszakra vonatkoztatva kézzelfogható hasznot eredményez a dolgozók millióinak.

A konferencia megmutatta azt is, hogy az együttműködésben nem a kérdések formális oldala, a hangzatos megfogalmazások a lényegesek, hanem a tartalom, a közös tevékenység a dolgozók érdekében, akik minden nemzetközi rendezvényt,

találkozót vagy akciót a saját életükre, sorsukra és általában a dolgozókra tett hatása alapján ítélnek meg.

A fent említett következő európai találkozó előkészületei folynak. A SZOT napirendre tűzte a munkahelyi környezet javítása, a dolgozók egészségének fokozottabb védelme kérdéseinek áttekintését, a teendők, feladatok meghatározását, a szükséges intézkedések megtételét. Ez a dolgozók helyzetének javítása mellett egyúttal elősegíti felkészülésünket a következő konferenciára.

AZ EURÓPAI SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉG MEGALAKULÁSÁRÓL

Az európai szakszervezeti mozgalomban más új jelenségek is mutatkoznak: 1973 elején a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének 17 európai tagszervezete Brüsszelben megalakította az Európai Szakszervezeti Szövetséget. Ez kontinensünk és a világ szakszervezeti mozgalmában új és mindenképpen figyelemre méltó kezdeményezés, bár több vonatkozásban még nyitott kérdéseket is felvet.

Az Európai Szakszervezeti Szövetség – ez dokumentumaiból és nyilatkozataiból kitűnik – a tagszervezetek regionális szervezeti összefogását és együttműködését szolgálni hivatott szervként jött létre. Alapítói célul tűzték ki, hogy „európai szinten képviseljék a munkavállalók szociális, gazdasági és kulturális érdekeit, hogy fellépjenek a demokrácia védelméért a kontinensen". Anélkül hogy a szervezet meghirdetett céljait vitatnánk, az alapító tagok köre világosan meghatározza, hogy a szervezet legfeljebb Nyugat-Európa képviseletére tarthat igényt.

Az elmúlt két évben beléptek a szervezetbe a Munka Világszövetségének európai tagszervezetei és az SZVSZ társult tagszervezete, az Olasz Általános Munkásszövetség is, amelyek szintén nyugat-európai szervezetek.

Hogyan értékelhetjük e regionális szervezetet, mit várha-

tunk tőle? Időálló véleményt mondani ma még korai lenne, hiszen tevékenységét éppen csak hogy megkezdte. Megítélésére biztos alapot pedig csakis tevékenysége adhat: az európai pozitív folyamatokhoz való viszonya; kiállása és szerepe a kontinens dolgozói és szakszervezetei összefogásáért folyó küzdelemben; viszonya a munkásosztály érdekében a monopoltőkések, a multinacionális vállalatok ellen folyó küzdelemhez; az Európa békéje és biztonsága, az együttműködés fejlesztése érdekében tett lépései. Amíg ezekben a kérdésekben az állásfoglaláson túl konkrét akciókat, tevékenységet nem értékelhetünk, addig legfeljebb előlegezett bizalommal várakozó álláspontra helyezkedhetünk.

Az európai közvélemény brüsszeli fórumain, a kontinens népei biztonságáért és együttműködéséért kibontakozott mozgalomban a társadalom szinte minden rétegének képviselői mellett aktív és jelentős szerepet vállaltak a szakszervezetek és tagjaik, fizikai és szellemi dolgozók, köztük a magyar szakszervezetek képviselői is. Vitatkoztak és nyilatkoztak, együtt keresték a megértés, az előrelépés lehetőségeit és az együttes cselekvés útját. Vállalták, hogy országukba visszatérve még inkább szószólói, aktív harcosai lesznek a béke, a biztonság és az együttműködés ügyének. E fórumok és résztvevőik munkája nem lebecsülendő hozzájárulást jelentett ahhoz, hogy Helsinkiben megszülethetett a siker.

A SZAKSZERVEZETEK FELELŐSSÉGE HELSINKI UTÁN

A Helsinkiben aláírt záróokmányban foglaltak megfelelnek a dolgozó milliók várakozásának. Ilyen eredményt vártak, ez megfelel érdekeiknek – bátran mondhatjuk – Európa minden országában. A diplomaták megállapodása, a kormányok kötelezettségvállalásai alapján a megvalósítás szakaszában most ismét a népeknek, az európai dolgozók millióinak szerepe kerül előtérbe. Nem kétséges, hogy a 330 millió dolgo-

zó képes és kész is dolgozni, meghatározó súllyal kiállni a békéért és biztonságért, a sokoldalú együttműködésért.

Igaz, e hatalmas szervezett erőt összefogó és képviselő országos szakszervezetek együttesen, nemzetközi fórumon vagy konferencián, nyilatkozatokban még nem kötelezték el magukat. Ám országosan, kétoldalú tárgyalások során igen. A különböző irányzatokhoz tartozó szakszervezetek csoportjai egyértelműen és határozottan kiálltak mindazért, amit 1975. augusztus 1-én Helsinkiben a kormányfők aláírtak. Az európai szakszervezeti mozgalom tetteivel és fellépéseivel eddig is pozitív hatással volt az európai enyhülési folyamatra. Ez igaz akkor is, ha ez a fellépés és kiállás nem egyforma következetességgel történik az egyes szakszervezetek részéről, akkor is, ha a szakszervezetek a hidegháború maradványai, a politikai, gazdasági, társadalmi, ideológiai és vallási különbségek s a negyvenes években bekövetkezett szakadás következtében nem együtt, közösen léptek fel, hanem külön-külön.

Mindaz, amit az elmúlt években a szakszervezetek közösen tettek Európában az együttműködésért a dolgozók számára fontos területen, megmutatta, hogy ha vannak is vitás kérdések, sokkal erősebb és több az, ami közös, ami összeköt. Az előttünk álló időszakban előbbre léphetünk, s előbbre is kell lépnünk számos területen, ahol nézeteink azonosak vagy majdnem azonosak. A béke és biztonság légkörében 1975. augusztus 1. óta jobb lehetőségeink nyíltak a közös cselekvésre olyan területeken, mint a munkahelyi környezet emberibbé tétele, a dolgozók kulturális nevelése, növekedő szabad idejük kulturáltabb eltöltése, az egészségügyi ellátás és a társadalombiztosítás tökéletesítése. A nemzetközi légkör további javulása, a fegyverzet csökkentése terén várt konkrét előrehaladás megteremti majd az elengedhetetlenül szükséges anyagi eszközöket is.

Feladatunk tehát, bármelyik irányzathoz tartozzunk is: továbbmenni a megkezdett úton. Még több bizalmat és megértést tanúsítva egymás iránt szolgálni a dolgozók, a munkásosztály ügyét. Jobban, mélyebben megismerve egymást, tisz-

teletben tartva mások véleményét találjuk meg az együttműködés újabb és újabb lehetőségeit. És ha nemcsak külön-külön, országos szervezeteinkben szolgáljuk választóinkat, a szervezett dolgozókat, hanem közösen is mindenütt, ahol az együttes kiállás, tevékenység, munka többet és jobbat adhat kontinensünk dolgozóinak, akkor jól teljesítjük kötelességünket.

Az együttműködés ilyen kibontakozása, a fizikai és szellemi dolgozók milliói körében megvalósuló közös tevékenység, az egymással való törődés, a munkásszolidaritás még inkább összekovácsolja majd sorainkat, megsokszorozza erőinket.

Egy akcióegységre lépett, közösen cselekedni kész európai szakszervezeti mozgalom a szervezett dolgozók százmillióinak erejére támaszkodva a mainál sokszorta nagyobb súllyal vehet majd részt a béke és biztonság megőrzésében kontinensünkön, s állhat ki a feszültség enyhülésének visszafordíthatatlanná tételéért az egész világon. Ennek elérése, az összefogás, az egység megteremtése hosszan tartó folyamatban képzelhető csak el. A nézeteltérések, a kérdések bonyolultsága miatt fáradhatatlanul keresnünk kell az egyetértés, együttműködés útját. Nagy felelősséggel a szervezett dolgozók, népeink, kontinensünk és a világ békéje és biztonsága iránt. Mi ezt a felelősséget vállaljuk. Meggyőződésem, hogy minden európai szakszervezet vezetője hasonlóképpen gondolkodik.

A Szakszervezetek Országos Tanácsának beszámolója a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusának

1975. december 8.

(Részlet)

A magyar szakszervezetek mélyen átérzik felelősségüket a magyar munkásosztály, a magyar dolgozók iránt, a szocializmus megvalósításáért. Ugyanilyen felelősségtudat hatja át a nemzetközi munkásosztály egyetemes érdekeihez fűződő szolidaritásunkat.

Tiszteletünk és megbecsülésünk megbonthatatlan szálai fűznek bennünket a harcokban megedzett szovjet szakszervezetekhez, valamint a többi szocialista országban tevékenykedő testvérszervezeteinkhez. Mivel céljaink azonosak, tapasztalataink kimeríthetetlen együttműködési lehetőséget biztosítanak a szocializmus építésének szolgálatában.

Szakszervezeti mozgalmunkat az internacionalizmus vezérli a világ munkásainak, dolgozóinak kontinentális és világméretű harcaiban a haladásért, a jobb életért. A munkásszolidaritás régi hagyományait tovább ápolva, szorosan azok mellett voltunk, vagyunk és leszünk, akik szabadságukért, függetlenségükért, jogaikért, a társadalmi haladásért és mindennapi életük jobbá és szebbé tételéért küzdenek.

Síkraszálltunk a hazájukat, életüket és jövőjüket védelmező vietnami és a többi indokínai nép, a létérdekeik védelméért harcoló arab népek mellett.

Tovább erősödő szolidaritással támogatjuk a fasizmus ellen fellépő chilei népet, a portugál demokratikus erőket, a fasizmus felszámolásáért küzdő spanyol népet.

Szolidárisak vagyunk a kapitalista országok munkásaival,

akiket erősen sújt a fokozódó létbizonytalanság, a súlyosbodó pénzügyi, gazdasági válság, az életfeltételek labilitása.

A munkások, a dolgozók és szakszervezeteik nemzetközi összefogása sok ragyogó eredményt szült. Az egység hiánya pedig sok keserű tanulsággal szolgált a történelem során. Most a szolidaritásnak és összefogásnak új, kedvezőbb feltételei bontakoznak ki világméretekben és kontinentális keretekben egyaránt.

A nemzetközi légkör enyhülése, a szocializmus sokoldalú fejlődésének hatása, a dolgozó emberek társadalmi érdekeiért érzett felelősség erősödése, az a felismerés, hogy csak nemzetközi együttműködés útján lehet megoldani a nemzeti keretek között jelentkező kérdéseket is – megnyitotta az ajtókat a munkásszervezetek, a szakszervezetek párbeszéde és közeledése előtt.

Kinyitotta az ajtókat kontinensünkön, Európában is, ahol a különböző ideológiai nézeteket valló szakszervezetek ez évben már második tanácskozásukat tartották meg Genfben, együttműködésük lehetséges és szükséges kialakítása céljából. A találkozók folytatását közösen határoztuk el, hogy a dolgozók ügyének szolgálatában szerzett tapasztalatainkat közkinccsé tehessük, s ahol lehetséges, közösen lépjünk fel és cselekedjünk Európa munkavállalóinak érdekében.

Kinyíltak az ajtók, de még nem tárultak ki teljesen. Közeledésünk ellenzői Európában és különösen a tengeren túl, Amerikában, akadályokat gördítenek kölcsönösen, közösen választott utunkra. Konzerválni szeretnék a hidegháborús állapotokat, a szocialista- és kommunistaellenességet, a munkásszervezetek ellentéteit. A régi állapotok azonban nem térhetnek vissza. Európa és az egész világ dolgozóinak közös érdekei szükségszerűen az összefogást, az együttműködést sürgetik.

A magyar munkásosztály, a magyar szakszervezeti mozgalom üdvözli a nemzetközi és az európai szakszervezeti mozgalom fejlődésében bekövetkezett változásokat. Továbbra is kivesszük részünket az együttműködés fejlesztéséből, a szoli-

daritási harcokból. Bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a törekvés nem lesz hiábavaló és mielőbb elvezet a nemzetközi munkásosztály érdekeinek közös és tartós védelméhez, társadalmi igényeinek kielégítéséhez, a világ dolgozóinak felemelkedéséhez.

A magyar szakszervezeteket történelmi múltjuk, a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom fejlődéséért érzett felelősségük egyaránt arra kötelezi, hogy a nemzetközi szolidaritást mindig a maga sokoldalúságában és mélységében fogják fel és ennek megfelelően cselekedjenek. Nem vagyunk nagy ország, és nem vagyunk nagy szakszervezetek. De egy osztaga vagyunk a nemzetközi munkásmozgalomnak, és tevékenységünket mindig elvi alapon végezzük. Reánk mindig lehet számítani abban, ami közérdek, ami egyetemes érdek, ami a munkásmozgalom érdeke, és a dolgozó ember helyzetének javítását szolgálja.

Nem támogatjuk viszont semmilyen formában sem a nacionalizmust, és szembefordulunk mindenfajta szovjet- és kommunistaellenességgel. A Szovjetunió múltjában és jelenében azt az országot, azt a dolgozó népet tiszteljük és becsüljük, amely mindenkor a legtöbbet tette a társadalmi haladásért. A legtöbbet tette azért is, hogy ma Európában béke van, és hogy a nemzetközi reakció ma már nem teheti azt, amit szeretne. A Szovjetunió a hazája, a szülőanyja a forradalmi munkásmozgalom nagy álmának, a szocializmus megszületésének. Tudjuk, hogy a gyerekek felnőnek, de akiben tisztesség van, az a szülőanyját sohasem tagadja meg.

Zárszó
a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusán

1975. december 13.

(Részlet)

Kongresszusunkat megtisztelték megjelenésükkel 54 testvéri szakszervezet küldöttségei, és fel is szólaltak, üdvözöltek bennünket, további sikereket kívántak munkánkhoz. Őszinte szívvel köszönjük a meleg baráti szavakat, köszönjük, hogy eljöttek a kongresszusunkra, és ezzel is bizonyították szolidaritásukat, baráti érzéseiket.

Szeretnénk még egyszer e helyről biztosítani barátainkat, elvtársainkat, hogy a magyar szakszervezetek, a magyar szervezett dolgozók továbbra is mindent megtesznek a nemzetközi munkásosztály, a dolgozók érdekében, hogy minél hatékonyabban, egységben tudjunk fellépni a dolgozók szebb, jobb életéért, a haladásért, az emberiség nagy álma, a tartós béke megvalósításáért.

Osztálytestvéreink látták, hogy milyen a mi szocializmusunk. Jó, szép épület, amely állandóan emelkedik, csinosodik. Valami ugyan itt-ott mindig hiányzik belőle, hol a pincéből, hol a kamrából, hol a padlásból. Ez igaz, és ezt mi tudjuk. De ez olyan épület, amelyben mi nem albérlők vagyunk, nem is társbérlők, még csak nem is főbérlők, hanem tulajdonosok.

Tudjuk, hogy a legtöbbet azzal tehetjük e célok eléréséért, hogy itthon minél eredményesebben dolgozunk a szocialista építés frontján. Mert az egység, a haladás, a béke nem jön önmagától. Ha mindenütt erős lesz a munkásmozgalom, a szakszervezeti mozgalom, akkor szavuknak még nagyobb súlya lesz, az elért eredmények még vonzóbbak lesznek.

Munkásszolidaritás, európai szakszervezeti egységtörekvések

(Részletek)

CIKK A *SZAKSZERVEZETI SZEMLÉ*BEN

1976. 4. sz.

Korunk sorsdöntő kérdéseinek megoldása a nemzetközi munkásmozgalom alakulásától, fejlődésétől függ, ezen belül attól is, hogy milyen mértékben és mélységben sikerül erősíteni a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységét és egyeztetni fellépéseit. Attól, hogy sikerül-e elhárítani az egység útjából az akadályokat, hogy a szakszervezetek európai, sőt világméretekben még többet tudjanak tenni a békéért, a haladásért, a jobb életért. Ezekért a célokért a munkásmozgalom, a szakszervezetek több mint egy évszázada eredményesen küzdenek.

A kizsákmányolás elleni harc a munkásokat már régen elvezette annak felismeréséhez, hogy fellépésük, sikeres harcuk alapvető feltétele a szolidaritás, az összefogás nemzeti és nemzetközi méretekben egyaránt. Ezt a felismerést fogalmazta meg Marx és Engels több mint száz évvel ezelőtt a munkásosztály nagy jelszavában: „Világ proletárjai, egyesüljetek!" Az azóta eltelt idő alatt e jelszó semmit sem vesztett jelentőségéből, sőt megvalósítása napjainkban az emberiség létkérdésévé vált.

Mit jelent a szolidaritás? Annak felismerését, hogy a munkások helyzete, sorsa, küzdelme egy és oszthatatlan, hogy a munkás saját érdekeit csak úgy érvényesítheti, ha sorstársaival összefogva küzd céljai megvalósításáért, ha nemcsak saját érdekeit tartja szem előtt, hanem dolgozótársainak érdekeit

is. Kölcsönös segítség és támogatás, amely az alapvető érdekek azonosságán, a közös célokon alapszik. E felismerés az első lépés azon az úton, hogy a munkás, a dolgozó ember megértse a szervezkedés jelentőségét és vállalja a harcot önmagáért, társai, osztálya, a nemzetközi munkásmozgalom érdekeiért. Napjainkban egy-egy nemzetközi szolidaritási akció olyan hatalmas tömegeket mozgósít, és olyan sikereket ér el, hogy joggal mondhatjuk: történelemformáló erővé vált.

Miért van mégis megosztottság a világ szakszervezeti mozgalmában?

A munkásszolidaritásnak, a munkások nemzeti és nemzetközi összefogásának jelentőségét nemcsak az öntudatos munkások értették meg, hanem felismerte maga a burzsoázia is. S mivel a burzsoázia tisztában van vele, hogy a munkásegység alapjaiban veszélyezteti az ő érdekeit, mindent megtesz az egység és az együttműködés megakadályozásáért. A burzsoázia igyekszik szembeállítani egymással a dolgozók különböző rétegeit, a szakmunkásokat a szakképzetlenekkel, a fizikai dolgozókat a szellemi dolgozókkal, az ipari munkásokat a mezőgazdasági dolgozókkal, a munkanélkülieket a foglalkoztatottakkal, a szervezett munkásokat a szervezetlenekkel és így tovább. Ez a burzsoá törekvés hosszú időn át nehezítette és nehezíti ma is a munkásosztály egységének megvalósítását.

A burzsoázia a szakszervezeti mozgalom kialakulása óta arra törekszik, hogy saját befolyása alá vonjon egész szakszervezeteket, egyes szakszervezeti vezetőket, hogy csökkentse a szakszervezeti mozgalom társadalmi súlyát, hatását. Ez a törekvés kiegészítője a nyílt erőszak alkalmazásának, amikor a tőkések hatalmi eszközökkel lépnek fel a jogaikért, a jobb életkörülményekért küzdő munkások ellen. Ez az évszázados burzsoá taktika a gyakorlatban, sajnos, sokszor bevált, és ma sem hatástalan. Mégis naivitás lenne, ha emiatt panaszkodnánk, ha mást, ha ennek az ellenkezőjét várnánk a burzsoáziától, vagy ha úgy vélnénk, hogy ez a taktika az egyetlen oka a nemzetközi szakszervezeti egység hiányának.

Az egység hiányában egyéb tényezők, körülmények, okok is

közrejátszanak. Az a tény, hogy a burzsoázia különböző egységbontó törekvései hatással vannak a szakszervezeti mozgalomra, arra mutat, hogy a szakszervezeti mozgalomban is hiba van azokban a tényezőkben, amelyek e taktikát hatni engedik. Ezeket a gyengeségeket, a mozgalom belső gyengeségeit kell leküzdenünk. A burzsoázia osztálytermészetét és törekvéseit nem tudjuk megváltoztatni, egységbontó törekvései szükségszerűen fakadnak osztálylényegéből. De leküzdhetjük az akadályokat, amelyek napjainkban is gátolják a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységét. Ehhez a feltételek adottak vagy legalábbis kedvezően alakulnak, s felelősségünk, minden szakszervezeti tisztségviselő, de különösen az osztályharcos szakszervezetek felelőssége korunk nemzedéke és a jövő dolgozó embere előtt, hogy a lehetőségeket maximálisan kihasználva elhárítsuk az egységet gátló akadályokat.

Melyek napjainkban a mozgalom gyengeségei, az egység akadályai?

Jól ismert, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban jelenleg több ideológiailag, politikailag és szervezetileg különálló irányzat létezik. Megítélésük, tevékenységük elbírálásában mindenkor a munkásosztály osztályérdekeiből kell kiindulni.

A forradalmi szakszervezeti irányzat a társadalmi haladás szolgálatában álló, a dolgozók érdekeit következetesen védő szakszervezeteket tömöríti. Ennek az irányzatnak a kialakulását a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme segítette elő. A szocialista világrendszer kialakulásával a forradalmi szakszervezeti irányzat kiszélesedett és megerősödött. A forradalmi szakszervezetek nemcsak a kapitalista rendszer hatásai ellen harcolnak, hanem – mint Marx írja – szervezett erőiket a munkásosztály végső felszabadítására is felhasználják. E szakszervezetek vezetői és vezető szervei jól tudják, hogy nem elég a tünetek és hatások ellen harcolni – a betegség gyökeres gyógyítása a legfontosabb.

Ezt az irányzatot a nemzetközi szakszervezeti központok

között a Szakszervezeti Világszövetség képviseli. A Szakszervezeti Világszövetség és a soraiba tömörült országos szakszervezeti központok mindenkor osztályalapon állva szállnak síkra a munkásosztály érdekeinek védelméért. Az SZVSZ megalakulása óta hűségesen kitart vállalt kötelezettségei mellett. Fáradhatatlanul harcol a tartós békéért, a gyarmati rendszer felszámolásáért, a dolgozók jobb élet- és munkakörülményeiért, a demokratikus és szakszervezeti jogokért, a nemzetközi munkásosztály és a szakszervezeti mozgalom egységéért.

Az SZVSZ az egyetlen olyan nemzetközi szakszervezeti szövetség, amely fajra, nemre való tekintet nélkül, politikai, ideológiai, vallási stb. hovatartozástól függetlenül tömöríti a különféle gazdasági és társadalmi rendszerekben működő, osztályalapokon álló szakszervezeteket. Az SZVSZ egyértelműen haladó irányzatot képvisel a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban, befolyása mind az öt földrészre kiterjed.

A különböző országok szakszervezeti mozgalmai többnyire a munkásmozgalom különböző politikai pártjaihoz kapcsolódnak. Az SZVSZ tagszervezetei, köztük a magyar szakszervezeti mozgalom is, nyíltan és tudatosan vallják kapcsolatukat a forradalmi marxista munkáspárttal.

Más szakszervezeti irányzatok a munkásmozgalmon belüli más áramlatok pártjait támogatják, más pártokkal állnak kapcsolatban. Ezek a pártok általában nem tűzik ki programjukban a fennálló tőkés rend forradalmi felszámolását, reformokkal igyekeznek elérni a munkásosztály helyzetének javítását, s magát a szocialista társadalmat is reformok útján akarják megközelíteni, megvalósítani. A szakszervezeti mozgalom reformista szárnya sem tekinthető homogén, egységes irányzatnak, részint összetétele, részint pedig az egyes kérdések különböző megítélése miatt sem. Megtalálhatók benne a szociáldemokratizmus, a keresztényszocialista és a legkülönbözőbb burzsoá-kispolgári ideológiák megnyilvánulásai.

Külön kell említést tenni az autonóm szakszervezetekről, amelyek szervezetileg önállónak nyilvánítják magukat, vagyis

sem az SZVSZ-be, sem az SZSZNSZ-be nem hajlandók belépni, de gyakorlatilag, a nemzeti és nemzetközi méretekben folyó osztályharcban, a konkrét, gyakorlati harc egyes kérdéseinek megoldásában aktívan részt vesznek a haladó, osztályharcos szakszervezetekkel együtt.

A kép tehát tarka. Különböző nemzetközi szakszervezeti szervek léteznek, különböző ideológiai, politikai elképzelésekkel. A szakszervezet azonban – bár osztályharcos szervezet – nem szervezi tagságát ideológiai, világnézeti alapon. A magyar szakszervezeti mozgalomnak jelenleg négymilliónál több tagja van. Egy szervezetbe tömörülnek itt különböző ideológiát, világnézetet valló emberek; ateisták és hívők, katolikusok és reformátusok, izraeliták és különböző vallási szekták tagjai. Mindez nem akadály abban, hogy nemzetiségre, fajra, nemre, világnézetre való tekintet nélkül képviseljük tagságunk érdekeit, segítsük, szervezzük és mozgósítsuk a társadalmi haladást szolgáló, a szocializmust építő tevékenységét.

Az ideológiai, világnézeti különbségek nemzetközi méretekben sem gördíthetnek leküzdhetetlen akadályokat a szakszervezeti egység elé. Paradoxon, hogy eltérő társadalmi rendszert képviselő kormányfők közös alapot tudnak találni a tárgyaláshoz, sőt a megegyezéshez is, s a munkásosztály olyan szervezeteinek, mint a szakszervezeteknek a képviselői ne tudnák ezt megérteni, megtenni? A merev elzárkózásra nem lehet elfogadható magyarázatot találni. Annál több érv szól a közeledés mellett, az akció- és a szervezeti egység megteremtése mellett, a nemzetközi munkásszolidaritás fejlesztése mellett.

A munkásság érdekvédelmi szerveinek mindig, minden körülmények között meg kell találniuk egymás közt a megfelelő hangot. Ha az államközi kapcsolatokban a gyakorlati érintkezés szabályozó elve a békés egymás mellett élés, akkor még fokozottabb mértékben szükséges a kapcsolatok fejlesztése a nemzetközi munkásmozgalomban.

Az eltérő társadalmi berendezkedésű országok munkásságát nagyon sok közös érdek kötheti össze. Az eltérő társadalmi

berendezkedés és felfogás sohasem zárta ki a konkrét, gyakorlati együttműködés lehetőségét. Nekünk, akik a munkásság érdekvédelmi szervezeteiben dolgozunk, nem ideológiai viaskodás céljából kell tárgyalóasztalhoz ülni, hanem a munkásérdekek és a szakszervezeti jogok jobb, célszerűbb, gyakorlati képviseletének eredményesebbé tételéről, ennek lehetőségeiről, s a szakszervezeti munka napi kérdéseiről kell szót váltanunk, véleményt cserélnünk, megegyezésre jutnunk.

Mi senkire sem akarjuk ráerőszakolni saját ideológiánkat. De a realitások sürgető hatására egyet mindinkább tudomásul veszünk Európában és másutt is: a kommunisták és a szociáldemokraták egy osztálynak a szülöttei. A munkásszervezetek és vezetőik nem élhetnek tartós haragban egymással, mert ennek kárát azok látják, akik megválasztottak bennünket. Lehetnek vitáink. Ez természetes. De az ellentétes nézetek, álláspontok esetében csak a kölcsönös türelem, az elengedhetetlen bizalom és objektivitás alapján álló vita vezethet eredményre. Nem abból az alapállásból kezdtünk párbeszédet Európa tőkésországaiban élő osztálytestvéreink képviselőivel, hogy egymás szemére vessük: ki, miben s milyen mértékben hibáztatható az elmúlt évek és évtizedek megromlott viszonyáért. A mai és a holnapi közös tennivalókért vállalt munka és felelősség adja együttműködésünk konstruktív szemléletét és cselekvő gyakorlatát. Nekünk nincsenek fenntartásaink. Egyetlen célunk van: a munkások, a dolgozók ügyét minél eredményesebben szolgálni.

A nemzetközi munkásosztálynak a tőkével vívott harcában régen sem volt és ma sincs más eszköze, mint szervezettsége és egysége. Túljutottunk a felismerés puszta tényén. Mindinkább a gyakorlati lépések felé fordul figyelmünk.

A magyar szakszervezetek legszebb hagyományai közé tartozik a nemzetközi munkásszolidaritás. S most is, a szocialista országok szakszervezeteivel együtt, mindent megteszünk annak érdekében, hogy történelmi hivatásunknak megfelelő testvéri kapcsolatokat létesítsünk más országok munkásainak szervezeteivel, tekintet nélkül a társadalmi rendszerre, amely-

ben élnek. Ez a törekvésünk mindig a munkásszolidaritást, a nemzetközi munkásegységet szolgálta és szolgálja ma is.

Napjainkban a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban a közös szolidaritási akciók szélesítésének minden eddiginél kedvezőbb feltételei bontakoznak ki. A közeledés, az együttműködés alapját elsősorban a Szovjetunió és a többi szocialista ország szakszervezeteinek következetes internacionalista, a nemzetközi munkásszolidaritásra épülő törekvései teremtik meg, de a tőkésországok szakszervezeti vezetői közül is mind többen ismerik fel annak szükségességét, hogy meginduljon a párbeszéd, fejlesszék kapcsolataikat a szocialista országok szakszervezeti mozgalmával.

A közeledés, az együttműködés lehetőségeinek bővülése, e lehetőségek realizálása nem jelenti azt, hogy vannak „győztesek" és „legyőzöttek". Ebben minden szakszervezet – bármilyen irányzatot képvisel is – egyértelműen csak „győzelmet" könyvelhet el a maga számára, mert a közeledés, a közös akciók egyetlen nyertese csakis a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom lehet. Bennünket őszinte szándék vezet abban – és a gyakorlatban is igyekszünk ezt érvényesíteni –, hogy a világnézeti felfogás különbségeire, valamint a társadalmi fejlődést értékelő eltérő nézetekre való tekintet nélkül minél több olyan szervezettel is kapcsolatba lépjünk, amely nem tartozik az SZVSZ-hez. Célunk, hogy a közvetlen kapcsolatokkal megteremtsük a vélemények kölcsönös megismerésének, a tapasztalatok cseréjének lehetőségét, hogy eloszlassuk az előítéleteket, erősödjék a kölcsönös bizalom és tisztelet légköre.

A nemzetközi munkásszolidaritás, a szakszervezeti egységtörekvések egész problematikáját érdemes – ha vázlatosan is – bizonyos értelemben történelmileg is érintenünk. Ez rávilágít a folyamat összetettségére, ellentmondásosságára és arra, hogy az út az akcióegységtől a politikai egységen át vezet a szervezeti egységhez. Köztudott és történelmi tény, hogy 1945-ben – közel sem egynemű világban! – egyszer már létrejött

az egységes szakszervezeti világszervezet. Azért valósult meg akkor, mert egy történelmi pillanat idejéig a közvélemény, mindenekelőtt a munkásközvélemény számára világossá váltak a frontok.

Később azonban, különösen a hidegháborús időszakban, a reakció – nem akármilyen eszközökkel és módon – sokakat megtévesztett. A szocialista országok szakszervezeteivel szemben egyes nyugat-európai szakszervezetek vezetői olyan előítéleteket, politikai fenntartásokat alakítottak ki, olyan nézeteket hangoztattak, hogy a szocialista országok szakszervezetei „nem valódi" szakszervezetek. Azt állították, hogy nem képviseljük a munkások érdekeit, mert nem vagyunk önállóak, semmiféle önálló hatáskörünk sincs, valamiféle kiszolgálói vagyunk a kormánynak.

Mi a helyzet e kérdésben? Vegyük a mi példánkat. 1945 után a magyar szakszervezetek hervadhatatlan érdemeket szereztek a munkáshatalomért folyó harcban, az ország újjáépítésében. Ebben az időszakban (1945 és 1948 között) szakszervezeteinknek egészségesen fejlődő kapcsolatai voltak a tőkésországok szakszervezeteivel. Az 1948–1949-et követő években – a személyi kultusz által meghatározott időszakban – a magyar szakszervezetek önállósága, hatásköre csökkent, s ezért az egyéni és csoportos érdekvédelmi tevékenységükről nemegyszer valóban elmarasztaló véleményt lehetett alkotni.

Ez az időszak azonban már a múlté, s ha a tőkésországbeli szakszervezeti vezetők ma is ilyen véleményeket táplálnak és hangoztatnak rólunk, akkor erre csak azt mondhatjuk, hogy rosszindulatú előítéletek rabjai.

A fent jelzett időszakban, persze, mi sem voltunk híján az egyoldalú ítéleteknek. Évekig mondtuk róluk – szintén nem minden alap nélkül –, hogy szakszervezeteik reformisták, nem képviselik a munkásosztály érdekeit, sőt rendszeresen, nap mint nap elárulják a munkások ügyét. Ma már mi sem így, ilyen sommásan ítéljük meg a tevékenységüket. Hibás előítéletekkel, természetesen, mindkét oldalon nehéz volt a közeledés. Azóta azonban sok víz folyt le Európa folyóin. Nem

arról van szó, hogy feleslegessé vált a kölcsönös bírálat. A bírálat a szakszervezeti mozgalmon belül ma is lehetséges, sőt a közeledés érdekében szükséges is. A bírálat azonban olyan vélemény, amely a valóságos problémákat, gyengeségeket tárja fel, amelyet áthat a közös ügy szolgálata, a dolgozó ember érdekeiért, sorsáért érzett felelősség. A vádaskodás azonban csak bizalmatlanságot szül, soraink megbontását okozza, nem szolgálja a munkásosztály érdekeit.

Néhány példával jól érzékeltethető az a folyamat, amely a szakszervezeti kapcsolatokat új megvilágításba helyezte. 1955-ben a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének vezetősége megtiltotta tagszervezeteinek, hogy kapcsolatba lépjenek, kapcsolatot tartsanak fenn a szocialista országok szakszervezeteivel. Bizonyos idő elteltével azonban a tagszervezetek nem tartották meg a határozatot, és egyre szélesebb körben kapcsolatot építettek ki a szocialista országok szakszervezeteivel. S amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy az élet túllépett a döntésen, akkor az AFL–CIO minden tiltakozása ellenére – annak ellenére, hogy emiatt ők kiléptek az SZSZNSZ-ből – feloldották a határozatot.

Az amerikai szakszervezeti vezetőség – George Meanyvel az élén – továbbra is a „régi nótát fújja", de nekünk szilárd meggyőződésünk, hogy az élet, a történelem e merev elzárkózást nem fogja a végtelenségig tűrni egyetlen földrészen sem.

A hatvanas évek második felében a hidegháborús légkör enyhülése, a békés egymás mellett élés érvényesülése lehetőséget teremtett a nemzetközi szakszervezeti kapcsolatok javításához, a dolgozók és szakszervezeteik közeledéséhez. A különböző irányzatú szakszervezetek között – egymás álláspontjának tiszteletben tartása alapján – két- vagy többoldalú kapcsolatok jöttek létre. Ebben a pozitív folyamatban kölcsönösen és egyre alaposabban megismerjük egymás tevékenységét, problémáit, erőfeszítéseit, s ez szükségképpen az előítéletek oldódását és a további közeledést eredményezi.

Amióta gyakrabban találkozunk egymással és gyakrabban járnak nálunk szakszervezeti és munkásküldöttségek, mind

többen értik meg, hogy tevékenységünk valóságos szakszervezeti tevékenység, amely minden tekintetben a munkásosztály érdekeit szolgálja.

Látogatóink meggyőződhetnek arról, hogy a szocialista országok szakszervezetei, alapszabályaik szerint, önállóan és demokratikusan működő munkásszervezetek, amelyek más, megváltozott körülmények között dolgoznak. Olyan körülmények között, amikor az államhatalom maga is a dolgozók érdekeit fejezi ki. Ez a megváltozott helyzet sajátos arculatot is kölcsönöz szakszervezeti tevékenységünknek. És mint minden szakszervezet, mi is olyan viszonyt alakítottunk ki az állammal és a munkásosztály pártjával, amilyent a dolgozók, a szakszervezeti tagság érdeke megkövetel. Ebben a viszonyban nem valamiféle mondvacsinált érdekek dominálnak, hanem a dolgozók reális, alapvető érdekei. Mi mindent megteszünk azért, hogy a nem szocialista országokban működő szakszervezetek világosan lássák, milyen is a mi szakszervezeti mozgalmunk önálló, sajátos arculata, munkamódszere, társadalmi súlya, jelentősége.

A szakszervezetek a szocialista országokban olyan jogkörrel rendelkeznek, amilyet a kapitalizmus keretei között sohasem érhetnek el. Mégis, gyakran a burzsoá demokrácia talajáról kérik tőlünk számon a demokratikus szakszervezeti és szabadságjogokat. Nehéz a burzsoá demokrácia szűkre szabott játékszabályai között tevékenykedő nyugati partnereinkkel megértetni, hogy itt a demokrácia másféle dimenziójáról van szó. Náluk például még az az elsőrendű harci kérdés, hogy ténylegesen kivívják a szakszervezet üzemi jelenlétének, a vállalati ügyekbe való beleszólásának jogát. Nálunk a már meglevő szakszervezeti és más demokratikus jogok tényleges érvényesítése a feladat, tehát az, hogy ténylegesen megvalósuljon a dolgozók bevonása az ügyek eldöntésébe és intézésébe.

A szakszervezetek jogai nálunk törvényben szavatoltak: a Munka Törvénykönyvében és különböző rendeletekben.

A szakszervezetek jogai rendkívül sokrétűek. A kérdések,

ügyek meghatározott csoportjában a döntés joga a szakszervezeteké. Másik csoportba tartoznak azok az ügyek, amelyekben a kormányszerv, a gazdasági vezetés csak a szakszervezetekkel egyetértésben dönthet. Vannak kérdések, amelyekben csak akkor dönthetnek állami szervek, gazdasági vezetők, ha a szakszervezetek véleményét kikérték. Ha a véleményt nem érvényesítik a döntésben, azt indokolniuk kell. Kifejezetten a termeléssel összefüggő műszaki, technikai, technológiai kérdésekben a gazdasági vezetés nem köteles véleményt kérni, de a döntésről tájékoztatnia kell a szakszervezetet.

E jogok alapján alakítottuk ki az elveit az állami és gazdasági szervekkel való együttműködésnek, amely egészségesen és sikeresen formálódik ma nálunk.

A fentieken kívül a szakszervezetek jogai a vétójoggal bővültek. Amikor erről a döntés megszületett, sokan kérdezték: nem lenne-e vajon helyesebb a szakszervezetek sztrájkjogát törvényben deklarálni?

Mivel a nyugat-európai munkásság egyik legfontosabb fegyvere a szervezett sztrájkmozgalom, szinte természetes, hogy erre vonatkozólag is feltesznek kérdéseket. Mi pedig nyugodt szívvel válaszolhatjuk, hogy a munkáshatalom viszonyai között – jóllehet a sztrájkjog tételesen nincs kiiktatva – a döntések megfelelő előkészítése és végrehajtása, a dolgozók jogainak érvényesítése lényegileg kikapcsolja a sztrájkot mint módszert mindennapjaink fogalomköréből. Ha van nehézségünk a dolgozók érdekeinek védelmében, azt el tudjuk intézni, át tudjuk hidalni sztrájk nélkül is. Amit pedig a mai körülményeink között reálisan nem lehet keresztülvinni, azt sztrájkkal sem lehet megvalósítani.

Ha a munkahelyen helyén van az igazgató, a pártszervezet és a szakszervezeti bizottság, akkor az már eleve elejét veszi minden súlyosabb konfliktusnak.

Mostanában már nem is nálunk, hanem Nyugaton magyarázzák, hogy a magyar szakszervezetek joga tulajdonképpen több, magasabb rendű, mint a sztrájkjog. Jól megértették tehát a lényeget. Jó szándékú polgári újságok, szocialista, szo-

ciáldemokrata újságok is így írnak erről, miközben nálunk most újabb jogokkal, a bizalmiak, a bizalmitestület, a munkásküldöttek jogkörének szélesítésével bővülnek a demokratikus jogok, és napirenden van az üzemi demokrácia közvetlen formáinak fejlesztése is.

Hasonlóan pozitív hatással van a közeledés, a rendszeres kapcsolat a mi szakszervezeti tisztségviselőinkre, tagságunkra is. Meggyőződnek arról, hogy testvérszervezeteink, ha nem tűzik is ki célul a szocialista forradalmat, harcos szervezetek, osztályszervezetek, és jelentős eredményeket érnek el a munkások élet- és munkakörülményeinek javításáért folytatott harcukban.

A különféle irányzatú szakszervezetek együttműködése tehát nemcsak lehetséges és szükséges, hanem mindinkább valóság is. Ezt bizonyítja az SZVSZ egész működése, az európai szakszervezeti vezetők találkozója, az SZSZNSZ-hez, a Munka Világszövetségéhez tartozó nyugat-európai szakszervezetek, valamint a három olasz szakszervezetet is tömörítő Európai Szakszervezeti Szövetség létrejötte, a kiterjedt két- és többoldalú kapcsolatok, a mind gyakrabban ismétlődő közös fellépés és cselekvés. Feladatunk, bármely irányzathoz tartozunk is: továbbmenni a megkezdett úton.

A kapitalizmus társadalmi rendszere ma mély és tartós válságban van. Ez a válság átfogja a tőkésállamok életének minden oldalát. A burzsoázia – mint történelme során annyiszor – megkísérli a válság terheit a dolgozókra, mindenekelőtt a munkásosztályra hárítani. Európában növekszik a munkanélküliség, erősödik az infláció, romlik a különböző dolgozó rétegek, a nők, az ifjúság, a vendégmunkások stb. helyzete.

A kapitalista világ válságának további mélyülése fokozottabban megköveteli a szervezett dolgozók harcának összehangolását, a különböző irányzatok akcióegységét. A válság hatása ellen is lehet eredményesen küzdeni, ha megvan a közös akarat és a szükséges cselekvőképesség. A történelmi tapasz-

talatok arra figyelmeztetnek bennünket, hogy a tőkés világ válságának következményeként nem csak azzal kell számolnunk, ami máris tapasztalható. A munkásosztály helyzetének romlásán kívül némely kapitalista országban olyan jelek is vannak, hogy a tőke fasizálódási kísérletekben, háborús fenyegetésekben keres kiutat magának. Ezekkel a tervekkel a szervezett dolgozók sokmilliós erejét kell szembehelyezni. Ezért is fontos, hogy szót értsünk más nemzetközi szakszervezeti szervekkel és a hozzájuk tartozó szakszervezetekkel.

Ma világszerte, de különösen Európában, a szakszervezeti mozgalomban nagy történelmi átalakulás van kibontakozóban. Ennek alapvetően két oka van: megerősödtek a szocialista országok szakszervezetei, kibontakozóban van tehát a szocialista viszonyoknak megfelelő szakszervezeti mozgalom. Nem vagyunk még a csúcson, de már azt tesszük, amit szocialista viszonyok között tenni kell. Ez nagy vonzóerő és példa is. A szocialista országok szakszervezeteinek megerősödésével fokozatosan alakultak ki a nemzetközi munkásszolidaritás, a szakszervezeti egység új vonásai, a szakszervezeti munka egészére kiterjedő, legteljesebb együttműködés, a tapasztalatok kicserélése. Az együttműködés alapja az érdekazonosság, a célok és törekvések egységes volta, a munkáshatalom erősítése, a szocialista társadalom felépítése.

A szocialista országok szakszervezeti együttműködésük és kapcsolataik erősítésével mindig a nemzetközi szakszervezeti mozgalom összefogását szolgálták.

Az új helyzet másik jellemzője, hogy Nyugat-Európában is változott a szakszervezetek feladata. Miért? Tudvalevő, hogy sok nyugat-európai országban ma már a szociáldemokrata pártok kormányzati pozíciókat töltenek be. Ez megváltoztatta a szociáldemokrata vezetés alatt álló szakszervezetek egész munkáját, minthogy a legtöbb nyugati országban a szociáldemokrata pártok és a szakszervezetek között igen szoros a kapcsolat. A szakszervezetek tehát – ha közvetve is – befolyásolhatják az állami politikát, nagyobb lehetőségeik nyíltak hivatásuk gyakorlásához, és felelősségük is növekedett.

Ez adja a reális alapját annak, hogy együttműködésünk konkrétabb legyen.

A magyar szakszervezeteknek rendszeres kapcsolatuk van minden nyugat-európai ország szakszervezetével. Ezek a kapcsolatok nem önmagukért alakulnak, ezek célirányosak, ezeknek tartalmuk van.

A magyar szakszervezeti mozgalom nemzetközi kapcsolatainak építése során a már említett egységfolyamatokra támaszkodik. Bennünket egyetlen cél, a dolgozók érdekeinek következetes képviselete vezet, és becsületes szándékot tételezünk fel mindenkiről, aki kész együttműködni velünk a munkásosztályt érintő legfontosabb kérdések megoldásában.

A munkásosztály alapvető érdekei azonosak. Arra törekszünk tehát, hogy a munkások érdekét, véleményét képviselve szót értsünk minden szakszervezettel. Ennek alapján építjük kétoldalú kapcsolatainkat más országok szakszervezeteivel, s veszünk részt nemzetközi akciókban.

Az európai szakszervezeti vezetők genfi konferenciáján már konkrét témáról tudtunk tárgyalni. Ez is bizonyítja, hogy a munkásérdek képviselete összehozhat bennünket. Igaz, hogy a lehetőségekben vannak különbségek, ami a szocialista országok szakszervezeteinek tevékenységét és a nyugat-európai országokban működő szakszervezetek munkáját illeti. A közös nevező az, amit a fenti értekezlet jegyzőkönyvében kifejtettünk: a balesetveszély mindenhol balesetveszély. Ezért kell erről és más, a munka humanizálásával kapcsolatos témákról tanácskozni, tapasztalatokat cserélni a munkások helyzetének javítása céljából. A tűz Nyugat-Európában is tűz, a szocialista országokban is, a gáz itt is, ott is robban, ha nem tesszük meg az óvintézkedéseket. Az ehhez hasonló témák skálája – ahol az érdekazonosság kézenfekvő – meglehetősen széles és korántsem kiaknázott. Az azonos folyamatokon – mint amilyen például a tudományos-technikai forradalom, a munkások átképzése stb. – túlmenően mind világosabbá válik a monopoltőke nyomása elleni közös harc szükségessége is.

A termelőerők fejlődése, ami nélkül a társadalmi haladás

elképzelhetetlen, a monopoltőkés viszonyok között kibékíthetetlen ellentmondásokat szül. Napjainkban az európai integráció nem ismer többé határokat: mind gyakrabban vagyunk tanúi nyugat-európai vállalatok kezdeményezéseinek a szocialista országokban, valamint a két rendszerhez tartozó vállalatok együttműködésének. A gazdasági együttműködés ilyenfajta fejlődése törvényszerű és pozitív, s minden ország munkásainak együttműködéséhez kell vezetnie.

Végül fontos tisztázni vagy legalábbis körvonalazni a további teendőinket. Itt sem indulhatunk ki pusztán óhajokból. Vágyainkat nem keverhetjük össze a reális lehetőségekkel. A lehetőségek széles körűek, és ha pontosan tisztázzuk, hogy mire vagyunk képesek, és ezért erőinket összefogva cselekszünk, fáradhatatlanul kezdeményezünk is, akkor az ügy, a munkások közös ügye előrehalad.

Mindenekelőtt abból indulhatunk ki, ami már megvan, s itt elsősorban a kétoldalú kapcsolatainkra gondolok. Kétoldalú kapcsolataink megerősítése mellett tömeges szélesítésükre törekedhetünk. Konkrét céllal küldöttségcserét kezdeményezhetünk központi, szakmai, üzemi funkcionáriusokkal. Egyaránt szorgalmazzuk a hivatalos és turistalátogatásokat, fokozzuk az információcserét. Kétoldalú kapcsolatainkat és azok szélesítését – még inkább, mint eddig – használjuk fel a szocializmus eszméjének és valóságának népszerűsítésére, a szocializmus vonzerejének növelésére. A szakszervezetek szerepének, önálló cselekvésének nyílt, őszinte megvilágítása és bemutatása erőteljesebbé teszi az igaz ügyünk iránti szolidaritást és a példamutatást.

Szándékunk folytatni és élénkíteni az SZVSZ és az SZSZNSZ párbeszédeit. A dolgozókat érintő konkrét kérdésekben fellépünk az SZSZNSZ által is elfogadott és deklarált fórumokon, az ENSZ olyan szakosított intézményeiben, mint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, az UNESCO stb.

Az európai országok szakszervezeti központjainak közös tanácskozásait, konferenciáit folytatnunk kell. Célunk, hogy

újabb kezdeményezésekkel tartalmasabbá, hatékonyabbá tegyük ezeket a tanácskozásokat. Ebben a kérdésben mindinkább közös törekvés nyilvánul meg. A jövőben megrendezendő konferenciáknak a munkásosztály helyzetét mélyebben érintő kérdésekkel kell foglalkozniuk. Kölcsönösen elfogadható és a szakszervezetek által a kormányok elé terjeszthető kezdeményezésekhez, valamint megegyezésekhez kell vezetniük. Megítélésünk szerint az európai szakszervezeti konferenciák forrásai, kiindulópontjai lehetnek egy egységes európai regionális szervezet létrehozásának.

A jövőben szorosabb együttműködést kell kialakítani a különböző rétegeket képviselő valamennyi demokratikus szervezettel. Az olyan rétegek szervezetei, mint az ifjúság, a nők, az újságírók stb., fontos szereplői és segítői lehetnek a munkásügynek, s intézményes együttműködésünk az ilyen demokratikus szervezetekkel erőteljesebbé teheti a dolgozók általános és közvetlen érdekeiért folyó harcot.

Az a véleményünk, hogy az Európában erősödő egységtörekvésben nagy szerepe lehet az Európai Szakszervezeti Szövetségnek, amelynek keretei lehetővé teszik az összes európai szervezet részvételét a szervezett együttműködésben.

A magyar szakszervezetek széles körű nemzetközi tevékenysége szerves része általános, mindennapi munkájuknak. Őket és a szervezett dolgozókat történelmünk megtanította a nemzetközi szolidaritás megbecsülésére. XXIII. szakszervezeti kongresszusunk jóváhagyta a SZOT és a szakszervezetek nemzetközi tevékenységét, feladatként jelölte meg, hogy ugyanúgy, mint eddig, a magyar szakszervezetek támogassák és legyenek cselekvő részesei annak a harcnak, amelyet a munkások világszerte vívnak az imperializmus és a kizsákmányolás ellen, a társadalmi haladásért, a szocializmusért, a jobb élet- és munkakörülményekért, a demokratikus és szakszervezeti jogokért, a függetlenségért és a békéért.

Felszólalás a Szabad Német Szakszervezetek Szövetségének IX. kongresszusán

Berlin, 1977. május 18.

A mi kongresszusaink a hatalmon levő osztály, a dolgozó nép küldötteinek tanácskozásai. E tanácskozás is nagy hozzáértéssel és felelősséggel végzi munkáját. Keresi azt, ami társadalmilag jobb, szebb és hasznosabb.

Az FDGB tevékenységének meghatározó szerepe van országuk társadalmi fejlődésében. Ez mutatja a szakszervezeti mozgalom erejét, és tulajdonképpen ebben áll történelmi küldetése is. Osztálycélokat és természetesen nemzeti célokat szolgál, de ugyanakkor mélyen internacionalista is. Az internacionalizmust mi úgy értjük, hogy nemzeti érdekeinket sohasem helyezzük fölébe a munkásosztály nemzetközi érdekeinek. Az FDGB mindig ebben a szellemben cselekedett. Mindig kinyújtotta segítő kezét, ha a világ bármely táján élő osztálytestvéreinek erre szükségük volt.

Barátaink is, ellenfeleink is – ki-ki a maga módján – felteszik a kérdést: vajon milyenek a szocialista országok szakszervezetei? A válasz egyszerű és világos, de azért mégsem egészen magától értetődő. Hiszen hogy tudhatná az, hogy milyen anyának lenni, akinek nincs gyermeke?!

A szakszervezeti mozgalom a társadalom szerves része, alakítója, formálója. De ebben a folyamatban maga is formálódik, fejlődik, munkája egyre tökéletesedik.

Vannak, akik nem értik meg – talán nem is akarják megérteni –, hogy a szakszervezetek a szocialista viszonyok között egy meghatározott politika végrehajtói. Az igazság az,

hogy a szakszervezetek a szocialista társadalomban a politika alkotói, formálói és természetesen végrehajtói is. Egy olyan politikáé, amely a munkásosztály, az egész nép alapvető érdekeit fejezi ki.

Nálunk nincsenek tilalomfák. Senki sem írja elő, hogy mit tehetnek a szakszervezetek és mit nem. A szocialista társadalomban a szakszervezeteknek törvény biztosította jogaik vannak, olyan jogok, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy előmozdítsák az egész társadalom, az egyes osztályok, az egyén boldogulását. Persze a jogok önmaguktól nem érvényesülnek, tudni kell élni velük.

Ha már a jogokról beszélünk, hadd szóljunk itt arról is, hogy mostanában előszeretettel kérik tőlünk számon az emberi jogokat. Tipikus esete ez annak, amikor a tolvaj kiabálja, hogy „fogják meg!".

A szocialista társadalmi rendszernek van belső törvénye, logikája és morálja is. Mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy vannak dolgok, amelyeket nem engedhetünk meg. Például a munkáshatalom létét senki sem veszélyeztetheti, mert a munkáshatalom nekünk szent. Drága árat fizettünk érte. A munkásosztály évszázados vágya, álma teljesült. Tilos nálunk a háborús uszítás: a béke és a szocializmus ikertestvérek. Ugyancsak nem fér össze rendszerünkkel a faji megkülönböztetés és a fajgyűlölet.

Kik kérik tőlünk számon az emberi jogokat és milyen címen? Azok, akik egy letűnő társadalmi rendszert akarnak mindenáron fenntartani. Egy olyan rendszer képviselői és kiszolgálói, amelyben csak a pénz biztosítja a jogot, a rangot, ahol milliók és milliók élnek a hatalomból kirekesztve, a társadalom perifériájára taszítva. Emberi jogokról beszélnek ott, ahol a legalapvetőbb emberi jogot, a munkához való jogot sem tudják biztosítani!

A szocialista országok belső ellenzékét keresik? Fölösleges fáradozás! Egészen biztos, hogy nálunk is van néhány tucat olyan ember, aki a rendszer ellensége, hiszen Magyarország a tőkések, bankárok, földesurak országa volt. Nyilvánvalóan

nálunk is vannak olyanok, akik nem értenek egyet a szocialista rendszerrel. De hadd hűtsem le azokat, akik ezekbe az emberekbe vetik reményüket. Ez az ellenzék merőben különbözik attól, amely a letűnő, önmagát túlélt tőkés társadalomban potenciálisan létezik és a társadalom megváltoztatását tűzi ki céljául.

Évszázadok óta a nemzetközi burzsoázia jól ismert módszere, hogy amikor belső bajokkal küszködik, megkísérli másra terelni a figyelmet. Most is csak erről van szó. Ha hivők volnánk, talán el is hinnénk, hogy csupán azért foglalkoznak annyit velünk, azért emlegetik oly sokszor hibáinkat, gondjainkat, mert szívügyüknek tekintik rendszerünk jobbá tételét. Mi azonban nem a nemzetközi burzsoáziától várjuk az útmutatásokat arra vonatkozólag, hogy mit tegyünk. Nem tűrhetjük, hogy beavatkozzanak belügyeinkbe. Mi egy új társadalom építésére vállalkoztunk, annak minden szépségével, nehézségével és gondjával együtt. Aki ennél jobbat tud csinálni, azt örömmel megnézzük, és a használható elemeket szívesen fel is használjuk. De persze csak akkor, ha valami új dologról van szó, mert a régit már ismerjük.

A magyar szakszervezetek az FDGB-vel fennállása óta szoros testvéri, baráti kapcsolatot tartanak fenn, egyetértésben dolgoznak. Engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak német munkástestvéreinknek kitűzött céljaik megvalósításához.

Interjú a szakszervezeti világmozgalomról

Népszabadság, 1977. december 25.

– *A nemzetközi szakszervezeti mozgalomban az utóbbi években érezhető a közeledés a különböző orientációjú szakszervezetek között. Mivel magyarázható ez a változás?*

– Hosszú utat kellett megtenni, amíg a Szakszervezeti Világszövetséghez tartozó szakszervezetek – köztük a szocialista országok szakszervezetei – és a reformista irányzatú nyugati szakszervezetek ismét keresni kezdték egymással a kapcsolatot. A hetvenes évek elején azonban – mindenekelőtt az európai szakszervezeti mozgalomban – megtört a hidegháborús években teremtett jég, és kedvező irányú folyamat kezdődött, amely fontos szerepet játszott a nemzetközi enyhülés irányzatának felülkerekedésében is. Hozzájárult a helsinki szellem terjedéséhez, s ez jótékonyan hatott a szakszervezeti mozgalomban mindig is meglevő egységtörekvések kibontakozására. A munkások e fontos osztályszervezeteinek a nemzetközi összefogás iránti természetes vágya és akarata pozitívan hatott és hat a világhelyzet alakulására.

A békés egymás mellett élés politikájának előretörése kedvezőbb feltételeket teremtett a munkásosztály társadalmi céljaiért folytatott harchoz. E küzdelem szükségességét a kapitalizmus mélyülő ellentmondásai tudatosabbá teszik. A tőke világméretű koncentrációja, a nagy multinacionális vállalatok hatalmas gazdasági ereje és az a törekvésük, hogy a kapitalista világban kibontakozott válság terheit a dolgozókra hárítsák, megköveteli, hogy a szakszervezetek az eddiginél haté-

konyabban képviseljék a munkásérdekeket, védjék és szélesítsék a szakszervezeti jogokat, védjék és fejlesszék a szocialista vívmányokat. Mindez lehetetlen a nemzetközi méretekben is egyeztetett fellépések nélkül.

– *Nem fékezik-e a kapcsolatokat a hidegháború évtizedeiből visszamaradt előítéletek?*

– A nyugat-európai szociáldemokrata és katolikus irányzatú szakszervezetek egy része – s hadd tegyem hozzá: nem is kis része –, különösen pedig a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége vagy két évtizeden át a hidegháború szolgálatában állt, s inkább akadályozta, mintsem segítette az összefogást. Szerencsére túljutottunk ezen a korszakon.

Jelentős akadályt képezett a kapcsolatok útjában az is, hogy a tőkés világban működő szakszervezetek jó része vitatta a szocialista országok szakszervezeteinek érdekvédelmi jellegét, azt állították, hogy azok egyoldalúan politikai szervezetek. Többségüknél talán nem is a politikai fenntartás játszotta a fő szerepet, sokkal inkább az ismerethiány, s a mi kezdeti, sajátos gondjaink. Az a tény ugyanis, hogy a munkásosztály kezébe került a hatalom, merőben új feltételeket, új lehetőségeket teremtett, és új feladatokat is rótt ránk. Amikor a munkáshatalom megszilárdítása került napirendre, a szocialista építés megkezdése vált az elsődleges feladattá a szakszervezeti mozgalom számára is; szervezeteinknek időre volt szükségük – s az ismert hibák ezt a folyamatot elnyújtották –, amíg megtalálták a helyüket, sajátos érdekvédelmi szerepüket. Ahogy azonban a szakszervezeti mozgalom mind inkább kialakította feladatkörét az új, szocialista viszonyok között, az említett szakszervezetek körében a tévhitek fokozatosan felszívódtak, eloszlottak, mindjobban megnőtt az érdeklődés a szocialista országokban tevékenykedő szakszervezetek iránt. Növekvő érdeklődés tapasztalható aziránt is, hogyan kapcsolódnak be a szakszervezetek az állami életbe, a vállalatok irányításába, hogyan bővül a jogkörük és hogyan élnek jogaikkal. Ma már elmondhatjuk: ilyen széles körű kapcsolat, mint amilyen most van a szocialista és a kapita-

lista országokban működő szakszervezetek között, még nem volt.

– *Hogyan hatott e folyamatra a Nyugaton kibontakozott válság?*

– A tőkés világnak a második világháborút követő nagy gazdasági prosperitásában a hetvenes évek elején törés következett be. A mindenoldalú – a politika, a gazdaság, az ideológia szféráit egyaránt átfogó – krízis kibontakozása szertefoszlatta a tőkésországokról hangoztatott polgári legendákat. Ismételten bebizonyosodott, hogy a kapitalizmusban a munkásoknak nincs létbiztonságuk. Nyugat-Európában napjainkban is több mint nyolcmillió a munkanélküliek száma, az infláció pedig felemészti a dolgozók elemi tartalékait. Más szóval, a kapitalizmus természete nem változik, a tőke nem demokratizálódik, nincs „jóléti állam", nem fejlődik harmonikusan az úgynevezett fogyasztói társadalom. Maradt a csupasz valóság: a munka és a tőke kibékíthetetlen ellentéte és a kapitalista országok munkástömegei körében elemi erővel feltörő elégedetlenség.

A kapitalista világ mind több szakszervezeti vezetője érti meg: a tőkés társadalomban, ahol a hírközlés minden eszköze a burzsoázia kezében van, manipulálják a dolgozók tudatát, háttérbe szorítják a művelődési, kulturális igényeiknek a kielégítését, a szocialista országokban viszont a szakszervezetek jelentős eszközökkel és lehetőségekkel rendelkeznek a dolgozók képzésére, művelésére, teljes emberi életük kibontakoztatására akkor is, ha itt sem megy minden egy csapásra, ha itt is csak fokozatosan haladunk. Érthető tehát, hogy a kapitalista országok szakszervezeti vezetői szeretnék jobban megismerni a szocialista viszonyokat s hasznosítani a maguk munkájában azokat az értékeket, amelyekkel a nálunk működő szakszervezetek rendelkeznek.

– *Milyen konkrét kérdések iránt mutatkozik érdeklődés a tőkés világ szakszervezetei részéről?*

– Mindenekelőtt aziránt, hogy milyen hatáskörrel rendelkeznek nálunk a szakszervezetek az ország alapvető proble-

máinak eldöntésében, a dolgozók jogainak, érdekeinek képviseletében, miként tárgyalunk például a kormánnyal, a szakszervezeti központok pedig az illetékes minisztériumokkal a dolgozók életszínvonalának alakulásáról.

Egyik nyugat-európai utunk során olyan országban beszélgettünk erről a témáról, ahol szociáldemokrata kormány van hatalmon. Ottani partnereink azt mondogatták, hogy a kormány és a szakszervezetek vezetői – a mi gyakorlatunkhoz hasonlóan – időről időre leülnek és megvitatják a dolgozók életszínvonalának várható alakulásával kapcsolatos kérdéseket. Egy ideig hallgattam őket, aztán azt mondtam: az eljárás valóban hasonlónak tetszik. Csakhogy nálunk a pénz a kormány zsebében van, s mi pontosan tudjuk, hogy mennyi van benne, és – képletesen szólva – abban a zsebben a mi kezünk is benne van. De ha ők leülnek a kormánnyal tárgyalni, a pénz túlnyomó része akkor is a gyáriparosok és szövetségük zsebében marad, s a szakszervezet nem tudja, mennyi az a pénz, a felhasználásába való beleszólás lehetősége tehát korlátozott. És ez óriási különbség.

Nyugat-európai partnereink nagy érdeklődést tanúsítanak aziránt is, hogy a szocialista országok szakszervezetei milyen jogokkal rendelkeznek az üzemi problémák eldöntésében, a dolgozóknak milyen beleszólásuk van a gyár, a vállalat ügyeibe. E területen ugyancsak lényegbe vágó a különbség. Mert sok fejlett kapitalista országban hiába magasabb a munkás órabére, hiába jut hozzá a civilizációval járó javakhoz, mégsem tényező ott, ahol dolgozik. Ez a magyarázata annak, hogy a mi üzemi demokráciánk – még így, jelenlegi fejlődő állapotában is – vonzerőt jelent a Nyugat-Európában működő szakszervezetekre.

– Milyen céllal ültek közös asztalhoz az európai országok szakszervezeteinek vezetői?

– Az európai szakszervezeti vezetők találkozója ma már intézményessé vált. A kezdet, 1974 óta túl vagyunk a harmadik eszmecserén is. Eleinte még semleges kérdésekről tárgyaltunk, de később a dolgozókat közvetlenül foglalkoztató té-

mák kerültek napirendre. Ha egyelőre még nem történt is közös állásfoglalás, közelebb kerültünk egymáshoz, jobban ismerjük és értjük egymás helyzetét, problémáit, szándékait, véleményét. Szerencsére terjed a felismerés: a dolgozók érdeke azonos az egész világon, érvényesítése közös gondunk, közös felelősségünk.

– *Európáról ez már elmondható. De mi a helyzet az amerikai szakszervezetekkel?*

– Az AFL–CIO, a munkások negyedét tömörítő, legnagyobb amerikai szakszervezet vezetői nem ezt az utat járják. Az SZSZNSZ-nek volt egy olyan rendelkezése, hogy tagszervezetei nem tarthatnak kapcsolatot a szocialista országok szakszervezeteivel. Nos, sok nyugat-európai szakszervezet ezt a határozatot figyelmen kívül hagyta. Az AFL–CIO hírhedt szélsőjobboldali vezetője, Meany viszont ragaszkodott a hidegháború szellemét idéző tilalomhoz, és ultimátumot intézett a szövetséghez: ha tagszervezetei továbbra is tartják a kapcsolatot a szocialista országok szakszervezeteivel, ők kilépnek az SZSZNSZ-ből. A zsarolás azonban nem járt eredménnyel: a nemzetközi szakszervezeti mozgalom legkonzervatívabb szárnya szigetelődött el.

Hiba lenne azonban levonni azt a tanulságot, hogy az amerikai szakszervezeti mozgalom egészében jobbra tolódik. Ezt a mozgalmat szerencsére nem kizárólag az AFL–CIO jelenti, s az utóbbi időben az AFL–CIO-hoz tartozó szakszervezetek soraiban is erősödött a józanabb irányzat.

– *Hogyan kapcsolódott össze az AFL–CIO lépésével az amerikai kormánynak az a döntése, hogy kivonul a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetből?*

– Az NMSZ hármas tagozódású: ott jelen vannak a kormányok, a munkáltatók és a munkavállalók (a szakszervezetek) képviselői. Mint említettem, az amerikai szakszervezeti szövetség vezetői állandó nyomást gyakoroltak, hogy „rendszabályozzák meg" az SZSZNSZ „renitenskedő" tagszervezeteit. E nyomáshoz tartozott az a fenyegetés is, hogy kilépnek az NMSZ-ből is. Ezzel együtt megszüntették a szervezet

fenntartásához adott hozzájárulásukat is. (Az ő tagdíjuk a költségvetés húsz százalékát fedezte.) Kívánatos lenne fenntartani e szervezet egyetemes jellegét. Ám részvételét senki sem kötheti diszkriminációs feltételekhez.

– *És hogyan alakulnak a nemzetközi szakszervezeti szervezetek, a Szakszervezeti Világszövetség, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége és a Munka Világszövetsége kapcsolatai?*

– A közeledési folyamat közöttük is megkezdődött. Az említett három nemzetközi szervezet együttesen kezdeményezte például a világméretű apartheid-ellenes tiltakozó mozgalmat. De radikális fordulatot várni az együttműködésünkben, legalábbis a közeljövőben, nem lehet. Az egyes nemzetközi szervezetek törekvései egyelőre még sok mindenben eltérnek egymástól. Inkább konkrét akcióknál nyílik lehetőség az együttműködésre. Kedvezőek a kilátások a regionális és a szakmai tevékenység összehangolására is.

– *A Szakszervezeti Világszövetség kongresszusra készül. Milyen problémák szerepelnek a kongresszus napirendjén?*

– 1978 áprilisában Prágában kerül sor a IX. szakszervezeti világkongresszusra. Ennek utolsó előkészületeként az SZVSZ Végrehajtó Bizottsága októberben éppen itt, Budapesten tartotta ülését, amelyen elkészült a kongresszus alapvető orientációs dokumentuma. Ez a munkásokat világszerte foglalkoztató kérdéseket ajánl a kongresszus figyelmébe.

Közöttük az első helyet a világ valamennyi dolgozóját alapvetően érintő enyhülési folyamat erősítéséért, a fegyverkezési verseny megszüntetéséért vívott harc, tehát a béke és a biztonság megszilárdítása foglalja el. Második helyen a dolgozó emberek konkrét igényeinek jobb kielégítéséért folytatott küzdelem áll. Különösen nagy figyelmet kívánunk fordítani a tőkés gazdasági válság pusztító hatásának kivédésére, arra, hogy e válság terheit kevésbé tudják áthárítani a dolgozó tömegekre. A kongresszus keresni fogja az utakat-módokat, hogy a munkásszolidaritás eszközeivel segíteni, enyhíteni lehessen a munkanélküliség sújtotta dolgozók gondjain. Törekvéseink

között szerepel a szakszervezeti és a szabadságjogok biztosítása, kiteljesítése. Nagyon fontos az a cél is, hogy az eddiginél is hatékonyabban segítsük a fejlődő világ szakszervezeti mozgalmát.

Ezen a kongresszuson szeretnénk megerősíteni és továbbfejleszteni a világszövetségnek azt a képességét is, hogy eredményesen hangolja össze a különböző országokban működő szakszervezetek törekvéseit. Ez azt jelenti, hogy minden célt, minden elhatározást három dimenzióban kell átgondolni és megjelentetni. Mások ugyanis a szakszervezetek gondjai és lehetőségei a szocialista országokban, mások a fejlett tőkésországokban, s megint mások a fejlődő világban. És ez nem egyszerű feladat.

Vitattuk, vitatjuk, és bizonyára továbbra is vitatni fogjuk a Szakszervezeti Világszövetség felépítését is, hogy a szövetség jobban megfeleljen a mai kor követelményeinek. Ebben az egyes szakszervezetek nézetei, igényei eltérőek.

– *Hallhatnánk konkrétabban is ezekről az eltérő véleményekről?*

– A legszembeötlőbb véleményeltérés az olasz CGIL részéről tapasztalható. Ez a szakszervezet az utóbbi években társult tagként vett részt az SZVSZ munkájában, és a szervezeti kapcsolatait most tovább kívánja lazítani a világszövetséggel. Ebben szerepet játszik az a törekvés, hogy az országon belül működő különböző irányzatú szakszervezetek egyesülési folyamata gyorsuljon, s ehhez idomítsák a nemzetközi kapcsolataikat. Mindamellett továbbra is támogatják a világszövetség céljait, szolidárisak a harcával, és ezt a szolidaritást a maguk számára is igénylik.

Hazai egységtörekvéseiket megértéssel kezeljük és támogatjuk. Azzal azonban nem tudunk egyetérteni, hogy belső helyzetükből kiindulva a világszövetség egész struktúráját meg kívánják változtatni. Az SZVSZ-t nem lehet egyetlen szakszervezet képére formálni, a világszövetség egyetemes jellegű.

– *Hogyan alakultak a magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolatai?*

– A magyar szakszervezeteknek csaknem minden európai ország szakszervezetével rendszeres és intézményes kapcsolatuk van. Most már azt is elmondhatjuk, hogy ez a kapcsolat a legtöbb esetben nem formális, hanem kölcsönös konkrét tájékoztatást, tartalmas együttműködést, együttmunkálkodást jelent.

A legszorosabbak és a leggyümölcsözőbbek kapcsolataink a Szovjetunió, illetve a többi szocialista ország szakszervezeteivel. De közösen dolgozunk ki bizonyos témákat a tőkésországok más irányzathoz tartozó szakszervezeteivel is. Például a bérrendszer tökéletesítéséről, az életszínvonal összetevőinek változásáról, a dolgozók kulturális nevelésével kapcsolatos feladatokról, a beleszólási jogról, az üzemi demokrácia fejlesztéséről stb. Sőt ma már az üzemi bizalmiak kölcsönös tapasztalatcseréjére is sor kerül. Egy-egy tőkésországból harminc-negyven szakszervezeti bizalmit fogadunk, és ugyanannyit küldünk. Európán kívül sok afrikai, arab, latin-amerikai, ázsiai szakszervezettel is érdemi és gyümölcsöző kapcsolatokat tartunk fenn.

Jóleső érzéssel mondhatom: a magyar szakszervezeti mozgalomnak, akárcsak a Magyar Népköztársaságnak, érezhető tekintélye van a világban. Ez mindenekelőtt annak az eredményes munkának tudható be, amelyet a magyar munkásosztály, a magyar dolgozó nép végzett és végez a szocializmus építésében. De annak is, hogy külföldi barátaink tapasztalhatták a magyar munkások segítő szolidaritását. A nemzetközi szolidaritás mindig is a magyar szakszervezeti mozgalom tevékenységének sarkalatos része volt. Mindig is vallottuk: a munkásosztály szolgálata nem bírja el a nemzeti korlátoltságot és önzést. Meggyőződésünk, hogy a munkásszolidaritás eszméje továbbra sem veszít időszerűségéből, ellenkezőleg, jelentősége állandóan növekszik.

Tájékoztató a SZOT Központi Iskoláján a IX. szakszervezeti világkongresszusról

1978. május 15.

Mielőtt megkísérlem megvonni a IX. szakszervezeti világkongresszus mérlegét, szeretném néhány dologra felhívni a figyelmet. Ismerem a hallgatók lélektanát. Azt hiszem, felmentenek engem a főbb kongresszusi dokumentumok ismertetésének kötelezettsége alól. Akiben van érdeklődés, aki szakmájának tekinti azt, amivel foglalkozik, annak ajánlom, hogy olvassa el őket; érdemes. Nem éppen érdekfeszítő olvasmány, de igen tanulságos, hasznos. Mindenekelőtt a világszövetség főtitkárának beszámolójára, továbbá két alapvető dokumentumra szeretném felhívni a figyelmet: az úgynevezett orientációs dokumentumra és a szakszervezeti jogokkal foglalkozó előterjesztésre. Mindhárom rendkívül figyelemre méltó, s aki a kérdéssel foglalkozik, annak ismernie kell e dokumentumok tartalmát...

Ez a – sorrendben a kilencedik – kongresszus nem csupán egy volt a többi között. Ez rendhagyó kongresszus volt, számos oknál fogva. Tulajdonképpen még az is rendhagyó, hogy Prágában került rá sor, tíz esztendővel az 1968-as csehszlovák események után. Amikor annak idején megállapodtunk a kongresszus helyét illetően, heves vita folyt arról, hogy szabad-e, lehet-e azt Prágában megtartani, hiszen ez bizonyos értelemben már eleve magában hordja a konfrontáció lehetőségét. Nos hát, el lehetett volna képzelni jobb helyet is, de végső fokon helyes volt a döntés. Azért gondolom, hogy helyes volt, mert megmutatta, hol tart ma már a nemzetközi

munkásszolidaritás. Mintegy a kongresszus melléktermékének tekinthető, hogy sikerült ismét bekapcsolni a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot, a csehszlovák szakszervezeteket a nemzetközi vérkeringésbe.

A világ különböző tájairól érkezett munkásküldöttek – mert szeretném hangsúlyozni, anélkül hogy ezzel lebecsülném a békemozgalmat, a békepapok tevékenységét, hogy ennek a kongresszusnak más volt az összetétele, mint a szokásos békemegmozdulásoké – saját szemükkel látták a csehszlovák valóságot. Amikor Prágára esett a választásunk, úgy gondoltuk, hogy ha kell, inkább ütközzünk meg még egyszer, de a nemzetközi munkásosztály osztaga, a Szakszervezeti Világszövetség nem kezelheti a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot, a csehszlovák szakszervezeteket úgy, mint valami törvénytelen gyermekét. Igenis megmutattuk, hogy szolidárisak vagyunk velük, együtt tartunk velük és vállaljuk mindazt, amit vállalni kell. A küldöttek megbizonyosodhattak arról, hogy bármilyen súlyosak is a gondok, a csehszlovák viszonyok elbírják az összehasonlítást még a fejlett tőkésországok viszonyaival is.

Tehát meghatározó volt, hogy hol legyen a kongresszus. És igen lényeges volt a kongresszus időpontja is, hiszen most kulminál a tőkés gazdasági válság, és szertefoszlott egy húszéves legenda. Nyugat-európai partnereink nagy magabiztossággal hirdették igazukat, és bizonygatták, hogy jó úton járnak, hisz a tőke természete az ő munkájuk eredményeként is változik, módosul, a tőke „demokratizálódik", s alakulóban van, formálódik a jóléti társadalom. Ezek mind szép, hangzatos szavak voltak. Szociális békéről beszéltek, és mi ezekről a kérdésekről vitatkoztunk velük évekig. Ma már nem lehet becsempészni a munkásmozgalomba effajta hamis illúziókat. Pontosabban ezek az elméletek nem bizonyultak időtállónak. Ezek a különféle tetszetős formába csomagolt jelszavak, elméletek arra voltak hivatottak, hogy eltérítsék a munkásosztályt eredeti osztálycéljaitól, azt bizonygatva, hogy a társadalmat nem kell forradalmi úton megváltoztatni. A nyugat-európai szakszervezetek, amelyek nyíltan reformistá-

nak vallják magukat, váltig hirdették, hogy a sztrájk már az ő számukra sem alkalmas fegyver, hiszen szociális béke van.

Hol van már a szociális béke! A legstabilabbnak hitt nyugat-európai országokban is recseg-ropog minden, egyvalami nem változik csupán: a tőke és a munka közötti éleződő ellentét. És ezen mit sem változtat semmiféle újszerű, modern ruhába öltöztetett filozófiai képlet.

Ez a mostani helyzet kétségtelenül kihatott a kongresszus munkájára, meghatározta állásfoglalásait.

A kongresszus iránt egyébként példátlan érdeklődés nyilvánult meg. A résztvevők száma minden eddigit felülmúlt. Ott voltak a legkülönbözőbb irányzatú szakszervezetek és egyéb munkásszervezetek képviselői az Egyesült Államokból, Kanadából, Latin-Amerikából, a harmadik világ országaiból, az európai tőkésországokból.

Mint érdekességet említem, hogy megjelent és felszólalt a kongresszuson a Munka Világszövetségének (a volt Keresztény Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének utóda) főtitkárhelyettese, aki az együttműködés lehetőségeit taglalta.

Hogyan lehetne megvonni a kongresszus mérlegét? Nem térek ki minden részletkérdésre, csak a legfontosabbakat említem.

Először is, a kongresszus által elfogadott dokumentumok a haladó munkásmozgalom, tehát a Szakszervezeti Világszövetség állásfoglalását tartalmazzák a világ minden táján a dolgozó embereket foglalkoztató gondokkal kapcsolatban. Az úgynevezett orientációs dokumentum összefoglalja a Szakszervezeti Világszövetség stratégiáját és taktikáját.

Tulajdonképpen ma a mi szervezetünk, a Szakszervezeti Világszövetség az egyetlen világszervezet, jóllehet a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, valamint a Munka Világszövetsége is annak tekinti magát. A mi szövetségünk azonban valóban világszervezet, mert egyesíti soraiban a szocialista országok, a tőkésországok és a harmadik világ szakszervezeteit. Ebből adódnak a legfőbb gondjaink is, hiszen a feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni a külön-

bözőségeket: az eltérő fejlettségi szintet stb. Ennek tükröződnie kell a világszövetség határozatainak megfogalmazásában. Ide olyan szakszervezetek tartoznak, amelyek nem reformok útján, hanem forradalmi úton, osztályalapon állva akarják a feladataikat végezni. Ez a közös, de sok az eltérő, a fejlettségi szintet és minden egyebet figyelembe véve.

Véleményem szerint az említett dokumentum igen jól megoldotta ezt a nehéz feladatot: sikerült orientálnia a szocialista országok, a fejlett tőkésországok és a harmadik világ szakszervezeteit is.

Ezt tehát mint a kongresszus nagy eredményét könyvelhetjük el. A folyamatnak természetesen nincs vége, de valami elkezdődött. Most először sikerült nyíltan ütköztetni a nézeteket. Ez elől nem lehet kitérni, nem is volna helyes, hiszen mindig is voltak és lesznek nézetkülönbségek. Az a homogén egység, amelyről valamikor álmodoztunk, a valóságban nem létezik a szakszervezeti mozgalomban. Az alapvető célkitűzésekben és a célok elérésének eszközeit illetően nagyjából megegyezünk, de nem ringathatjuk magunkat abba az illúzióba, hogy minden kérdést egyformán értelmezhetünk.

A nézetek ütköztetése, a viták során alakult ki végső fokon az a kompromisszumos álláspont, amely az alapvető határozatokban megfogalmazódott. A kompromisszum ebben az esetben szükséges és elkerülhetetlen. A vitáktól, a nézetek összecsapásától nem szabad félnünk. Szembe kell néznünk azzal, hogy senki sem hirdethet megfellebbezhetetlen igazságokat. Például ami érvényes a szocialista országokra, ugyanaz egyáltalán nem biztos, hogy a tőkés viszonyokra és a harmadik világbeli viszonyokra is fenntartás nélkül érvényes. Ma már szerencsére leküzdöttük régi betegségünket, azt ugyanis, hogy mindig ki akartuk oktatni partnereinket arról, hogy mit is kell tenniük, hogyan csinálhatják jobban, amit csinálnak. Ugyanakkor viszont a tőkésországok szakszervezeti képviselői bennünket oktattak ki. Egyszer, ha jól emlékszem, Varsóban tettem egy „javaslatot" ennek a vitának a megoldására. Cseréljünk helyet, mondottam, gyertek ti ide, csináljátok a mi

dolgainkat és fordítva. De figyelmeztetlek benneteket, hogy mi helyzeti előnyben vagyunk, mert mi valamikor dolgoztunk tőkés viszonyok között, de ti még nem dolgoztatok szocialista viszonyok között.

Nehéz volna eldönteni, hogy melyik a nehezebb, de annyit, azt hiszem, elfogadnak az elvtársak, hogy jól csinálni így is, úgy is nehéz, akár tőkés, akár szocialista viszonyok között dolgozunk. Tehát most már nem egymásnak hirdetjük az igét, hanem valóban töprengünk és keressük a közös nevezőt, hogy miként lehetne a munkát hatékonyabbá és jobbá tenni. Elkezdődött egy folyamat.

A szocialista országok képviselői ezen a kongresszuson kezdték új módon felvetni szakszervezeteik tennivalóit. Mi valami intézményes felkészülést is elhatároztunk, megosztottuk egymás között a munkát, hogy válaszoljunk a támadásokra, így például az emberi jogokkal, a szakszervezeti jogokkal kapcsolatos rágalmakra. Mi ezt a témát kaptuk, ezért foglalkoztunk ezzel.

Az SZVSZ-nek magyar elnöke van. Miért került erre sor? Francia elvtársaink a kongresszus előtt egy héttel bejelentették, hogy nem óhajtanak főtitkárt jelölni a kongresszuson. Amióta létezik az SZVSZ, mindig francia főtitkára volt. A lemondás új helyzetet teremtett. A magyar elnökre tett javaslatban benne van a mi politikánk elismerése, és ez óriási eredmény. A dolog lényege az, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt megértette, hogy a hatalom gyakorlásához helyre kell állítani a legjelentősebb, legnagyobb tömegszervezetnek, a munkásosztály nagy részét magában foglaló szervezetnek az önállóságát, az autoritását, a működési területét. A szocialista rendszer erejét így tudjuk biztosítani. Angol kollégám, a mostani főtitkár elődje azt mondta, hogy neki haragudnia kellene ránk, magyar szakszervezetekre, mert megfosztottuk őket egy nagyon jó érvtől. Amikor munkásaik érdeklődtek, hogy mi van a szocialista országokban, mit csinálnak ott a dolgozók, milyen jogaik vannak a munkáshatalom körülményei között, ők, az angol szakszervezeti vezetők ezt mindig elintézték az-

zal, hogy „ne érdekeljen ez titeket, fiúk, az népcsalás, hogy munkáshatalom meg proletárdiktatúra; ami a szocialista országokban van, az lényegében pártdiktatúra". Ettől az érvtől megfosztottuk őket, mondta nekem az angol főtitkár, „mert igenis, mi látjuk és tudjuk, hogy nálatok, Magyarországon a szakszervezetek valóban rendelkeznek az alapvető jogokkal, önállóak; a dolgozók érdekében végzett munkájuk felelősségteljes, és ez olyan tényező, amire oda kell figyelni".

Néhány szót a franciák és az olaszok magatartásáról. Itt sok a félreértés, és mértéktartónak kell lennünk, semmit sem szabad végletesen megítélni.

Most kétféle veszély fenyegeti a Szakszervezeti Világszövetséget. Az egyiket mi idéznénk elő, a szocialista országok, ha a saját képünkre akarnánk formálni ezt a szövetséget. A másikat a franciák idézhetik elő azzal, ha ők akarnák ugyanezt tenni. Nem lehet a Szakszervezeti Világszövetséget egyetlen tagszervezet képére sem formálni, hiszen akkor már elveszti jelentőségét, értelmét.

A francia és az olasz elvtársak laza szervezetként képzelték el a világszövetséget, ami semmire sem kötelez, csupán arra jó, hogy vitafórumként szolgáljon. Ezt nem szabad valamiféle helytelen vagy hibás politikának tekintenünk. Hiszen az ő elgondolásaikat a saját nehézségeik határozzák meg, és most az olaszok meg a franciák elhatározták, hogy megteremtik a szakszervezeti mozgalom egységét. Az olasz elvtársak ebben már el is jutottak valameddig: a három fő irányzatot képviselő szakszervezeti mozgalom már-már egységes, az üzemekben nem is működnek már külön szervezeteik. Részükről tehát érthető ez a törekvés, de mindennel azért nem érthetünk egyet, nem rendelhetjük alá a Szakszervezeti Világszövetség tevékenységét a belpolitikai törekvéseknek.

Francia elvtársainknál az indíték ugyanaz, de a helyzetet bonyolítja, hogy van egy nagyon makacs ellenzékük, a Munkáserő (FO) nevű szociáldemokrata szakszervezeti mozgalom. A keresztényekkel ők is tudnak boldogulni az ország határain belül, a szociáldemokrata szakszervezettel azonban

nem. Tehát őket is az a törekvés vezérli, hogy megteremtsék az egységet, hiszen ez a feltétele minden komolyabb előrehaladásnak, de náluk még valami plusz is van. Mindenáron be akarnak jutni az Európai Szakszervezeti Szövetségbe. Nem titok, hogy mi ebben a törekvésükben segítettük a francia elvtársainkat, és segíteni fogjuk őket a jövőben is. Egyetértünk azzal, hogy lépjenek be az Európai Szakszervezeti Szövetségbe, ahol az olaszok már bent vannak, azon az áron, hogy kiléptek a világszövetségből. Ezért nem kell kétségbeesni, ez a mi stratégiánkat nem borítja fel, az erőnket sem gyöngíti. Ne lepődjön meg senki, ha a francia elvtársak egy fél év múlva vagy egy év múlva bejelentik, hogy kilépnek a világszövetségből, mert csak ezen az áron csatlakozhatnak az Európai Szakszervezeti Szövetséghez. Nem olyan tragikus dolog ez, hiszen a francia CGT is meg a CFDT is a mi osztályszövetségesünk, velünk együtt harcolnak az alapvető kérdésekben. És ez a lényeg. Valahogy ahhoz a helyzethez lehetne ezt hasonlítani, amikor annak idején a Vörös Hadsereg reguláris egységei és a partizánok külön-külön, de ugyanazért a célért harcoltak. Francia és olasz elvtársaink elhatározták, hogy változtatnak a helyzeten. A franciák első nekifutása nem sikerült ezzel a mostani választással, így hát másként kell a kérdést megközelíteniük. Ne mi oktassuk ki őket arra, hogy mit hogyan kellene tenniük. Pártjaink között vita folyik, és néhány dologban a franciáknak bizonyára igazuk van, más kérdésekben nincs, de hát az élet már ilyen. Tisztességüket, osztályhűségüket nem szabad kétségbe vonnunk, még ha bizonyos dolgokban túl messzire mennek is. Ha a franciák az olaszokhoz hasonlóan bejutnak az Európai Szakszervezeti Szövetségbe, ott a mi érdekeinket is képviselni tudják, és saját harcukhoz is jobban megkapják a támogatást a nyugat-európai szervezetektől. Ezen tehát nincs mit csodálkozni, ez nem árulás. Ma már nem olyan egyszerű a dolog, hogy aki nincs velünk, az ellenünk van. Az osztályharc nagyon eltérő viszonyok között folyik. Az elvet nem szabad feladni, a cél azonos a franciáknál és az olaszoknál is, csupán a célhoz vezető út változott.

Ezen a világkongresszuson minden vitás kérdés szóba került, de szeretném hangsúlyozni, hogy csak felszínes megoldások születtek. A nagy kérdőjel megmaradt: az ugyanis, hogy miképpen gyarapíthatnánk tovább az erőinket, hogyan terjeszthetnénk a szakszervezeti mozgalom révén szocialista eszméinket, mert bebizonyosodott, hogy e mozgalom révén eljuthatunk a fejlett nyugat-európai országok dolgozóihoz, és módunk van eszméink propagálására. De ezt új módon kell tennünk, sutba dobva a régi sémákat. Ez tehát a nagy kérdés. Nem a Szakszervezeti Világszövetség erősítése, akcióképességének fokozása a döntő itt, hanem a szocialista eszmék terjesztése. A Szakszervezeti Világszövetséget nem valami öncélú szervezetnek kell tekintenünk, hanem olyan eszköznek, amelynek segítségével jobban szolgálhatjuk ügyünket. A következő egy-két esztendőben tehát ennek figyelembevételével kell meghatároznunk, hogy milyen legyen a Szakszervezeti Világszövetség jellege.

Ahhoz, hogy a Szakszervezeti Világszövetség jobban szolgálja céljaink megvalósítását, szocialista eszméink propagálását, térhódítását, a dolgozó emberek érdekeinek védelmét, sok minden szükséges. De a legfontosabb az, hogy a szocialista országok döntsék le azokat a korlátokat – a saját maguk emelte korlátokra gondolok –, amelyek megakadályozzák, hogy jelentősebb szerephez jussanak a Szakszervezeti Világszövetségben, s hogy reálisabb képet lehessen róluk kialakítani.

Már említettem, hogy nem lehet sem valamely ország, sem bizonyos országcsoportok képére formálni a Szakszervezeti Világszövetséget. Ugyanúgy, ahogy például a szocialista országokon vagy egyvalamely szocialista országon belül sem lehet senkinek a képére sem formálni a szakszervezeti mozgalmat. Most is vannak különbségek országaink között. Mi például túljutottunk már a személyi kultuszon, és tudjuk, hogy egy ország szakszervezeti mozgalma sem bírja el, hogy vezére képére formálják. Ha mindenütt alkalmazzuk ezt a tapasztalatot, akkor a szocialista országok egyesített erejével olyan

feladatokat tudunk megoldani, amit ma még magunk sem tudunk elképzelni. A szakszervezeti mozgalomnak eredeti hivatása, rendeltetése van, azt nem lehet gátak közé szorítani. A szocialista országok szakszervezeti mozgalmára felfigyelnek Nyugat-Európában, hiszen nálunk is a szakszervezetek képviselik a dolgozók jogait.

A szocialista országok szakszervezetei ma még nem állnak történelmi hivatásuk magaslatán, így a mi szakszervezeteink sem. Már sok mindent tettünk, és a legjobb úton haladunk, de ez még nem az a mozgalom, amelyre a szocialista viszonyok között szükség van. A tőkésországok szakszervezetei viszont már nem tudják azt a szerepet betölteni, amelyre történelmileg szükség volna.

Nekünk van helyzeti előnyünk, s ezt az előnyt ki kell használnunk. Egységesen kellene kialakítani a szocialista országok szakszervezeteinek arculatát, olyanná formálni őket, hogy kellő vonzerőt képviseljenek. A szakszervezet a munkásosztály önálló szervezete kell hogy legyen. Ma már nem hivatkozhatunk minduntalan a párt vezető szerepére. A párt vezető szerepe olyan világos, mint a kétszer kettő négy. Ma már ezt sem lehet primitív módon felfogni. Nem hivatkozhatunk különböző nemzetközi fórumokon arra, hogy jól tudjuk, mit kell tennünk, hiszen a párt Központi Bizottsága már megmondta. A párthoz való viszonyunk természetes dolog, de nem azért csinálunk valamit jól, mert a párt megmondta, hogy mit tegyünk, hanem mert ez a hivatásunk, máskülönben nincs létjogosultságunk.

Sémákkal, sablonokkal nem megyünk semmire. Minden eredményért nagyon meg kell küzdeni, de ehhez most igazán jók a feltételek. Nagy hibát, sőt bűnt követünk el, ha nem használjuk ki őket. Még nagyobb felelősség hárul ránk, még több ügyszeretetre, buzgalomra van szükségünk, hogy rászolgáljunk a bizalomra.

Interjú
a Szakszervezeti Világszövetségről

Népszabadság, 1978. június 18.

– A Népszabadság olvasói nevében is szeretnénk köszönteni önt abból az alkalomból, hogy áprilisban a Szakszervezeti Világszövetség elnökévé választották. Ehhez kapcsolódik első kérdésem is: minek tudható be, hogy ezt a megtisztelő funkciót a magyar szakszervezetek képviselőjére bízták?

– Ebben az elhatározásban, úgy vélem, kifejeződik az a növekvő megbecsülés, amely népünket, munkásosztályunkat, a magyar szakszervezeteket, a Magyar Népköztársaságot s társadalmunk irányító erejét, a Magyar Szocialista Munkáspártot, az általa kimunkált politikánkat, internacionalista álláspontunkat övezi szerte a világban. A bizalom természetesen kötelez is bennünket: idehaza a bevált politika folytatására, a világszervezetben pedig aktív részvételre a nemzetközi szakszervezeti mozgalom előtt álló feladatok megoldásában.

– A burzsoá sajtóban gyakran látnak napvilágot olyan megállapítások, hogy az SZVSZ-en túlhaladt az idő, elszigetelődik, hovatovább már csak a szocialista országok szakszervezeteit tömöríti. Milyen tükörképet mutatott az SZVSZ-ről a kongresszus?

– Gondolom, nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy a második világháború befejezése óta, de annak előtte sem ülésezett még ilyen széles, a világ minden táját és csaknem minden országát felölelő munkásfórum. Elég, ha arra utalok, hogy 230 millió szakszervezeti tag képviseletében 140 ország 303 szakszervezete képviseltette magát a kongresszuson. S hadd tegyem hoz-

zá: bár a VIII. kongresszus óta az SZVSZ maga is 17 új tagszervezettel gyarapodott, nagyobb mértékben növekedett még az érdeklődés az SZVSZ iránt a világszövetségen még kívül álló szervezetek között. Például a mostani kongresszuson képviselt szakszervezetek nagyobbik fele nem tagja az SZVSZ-nek. Az SZVSZ befolyása, hatósugara tehát éppen hogy növekvőben van, s ez a befolyás messze túllépi saját kereteit. E tények láttán – enyhén szólva is – nehéz hitelt adni annak a burzsoá propagandának, amely szerint „megkondult a lélekharang az SZVSZ fölött". Ezeknek a köröknek értjük a vágyait, de álmaik és a valóság között növekvő szakadék tátong.

Nem is oly régen a nyugati szociáldemokrata vagy keresztény szakszervezetek képviselői még úgy vélték, hogy a „kapitalizmus természete megváltozott", a „tőke demokratizálódott", megvalósult a „szociális béke", elérkezett a „jóléti társadalom", a „fogyasztói társadalom" ideje stb. Ám az utóbbi években – amióta a konjunktúra hirtelen véget ért, s a munkanélküliség, a nyomasztó infláció sújtja a tőkés társadalomban dolgozó tíz- és százmilliókat – ennek a magabiztosságnak jóformán nyomát sem látjuk. Kezdenek a feledés homályába merülni a minap még annyit reklámozott jelszavak, és marad a puszta valóság: a tőke és a munka kibékíthetetlen ellentéte.

Nos, azért is jöttek el annyian erre a kongresszusra, mert növekszik a felismerés: igaza van az SZVSZ-nek, amikor osztályálláspontról közelíti meg a problémákat, csak az ilyen válasz ad helyes feleletet a munkásosztályt, a dolgozó tömegeket, az emberiséget izgató kérdésekre. És most részt is kívánnak vállalni a tőke, a multinacionális vállalatok osztályelnyomó politikájával szemben vívott nemzetközi méretű harcból.

– *Mégis többször hallhattuk azt a kifejezést, hogy az SZVSZ munkájában szükség van a megújulásra. Miért merült fel ennek a szüksége, és mit kell e fogalom alatt érteni?*

– Természetes elvárás az, hogy a világszövetség teljesítse

hivatását, mindig feleljen meg a követelményeknek, kövesse a társadalmi fejlődést, munkájában érvényesítse a megváltozott körülményekből adódó lehetőségeket. A szakszervezeti mozgalom a társadalom szerves részét képezi, társadalmi igényt elégít ki, nem topoghat tehát egy helyben, lépést kell tartania a fejlődéssel országhatárokon belül és nemzetközi méretekben egyaránt. Ezért merült fel a megújulás kérdése már a kongresszust megelőzően is, de magán a kongresszuson is. Többféle óhaj és kívánság fogalmazódott meg az SZVSZ munkájának korszerűsítéséről. Most arra van szükség, hogy az SZVSZ vezető szervei s tagszervezetei együttesen és konkrétan kidolgozzák azokat az intézkedéseket, amelyek biztosítják a világszervezet gyakorlati tevékenységében a megújulást.

Annál inkább szükség van erre, mert létezik két másik nemzetközi szakszervezeti szövetség is, de az SZVSZ az egyetlen valóban világméretű szervezet: ide tömörülnek a szocialista országok szakszervezetei, ide tartozik több tőkésország szakszervezete, és itt található a legtöbb fejlődő ország szakszervezete is. Mindez különböző viszonyokat, merőben eltérő feltételeket, eltérő igényeket is jelent, amit nem könnyű kielégíteni.

Egyik-másik tőkésországban harcoló szakszervezet – például a francia vagy az olasz – olykor úgy véli, hogy az SZVSZ állásfoglalásai nem veszik eléggé figyelembe az ő konkrét viszonyaikat. Az ilyen igények iránt természetesen megértéssel kell lenni. De azt is meg kell érteni, hogy az SZVSZ nem alkalmazkodhat csupán a fejlett kapitalizmus viszonyai között dolgozó egyik vagy másik szakszervezet körülményeihez; mint világszervezetnek más igényeket, szélesebb összefüggéseket is figyelembe kell vennie. Az SZVSZ egyetemes jellegű, nem lehet őt csupán egy vagy egynéhány szakszervezet képére formálni.

Volt, aki az erőteljesebb szakmai és regionális tevékenység fontosságára hívta fel a figyelmet. Ami a szakmai igények jobb kielégítését illeti, úgy vélem, az SZVSZ-nek nincs szégyenkeznivalója. A világszövetséghez tartozó szakmai szerve-

zetek eredményesen, szakszerűen és teljes autonómiával dolgoznak. Ami a területi tevékenységet illeti: Afrikában és Latin-Amerikában szövetségünknek már van regionális irodája, amely igyekszik az e térségekben dolgozó szakszervezetek munkáját koordinálni és általános irányelvekkel ellátni. De el kell ismerni, hogy e téren még nem elegendő az előrehaladás. A készség azonban e munka továbbfejlesztésére is megvan.

Olykor például hallunk olyan igényről is, hogy az SZVSZ az eddiginél nyitottabb szervezet legyen. De akik ezt javasolják, nyitott kapukat döngetnek. Hiszen ebben az irányban eddig is tettünk intézkedéseket: az SZVSZ-nek nemcsak tagszervezetei lehetnek, munkájában részt vehetnek megfigyelők is, mint ahogy társult tagságra is van lehetőség.

A célok elérésének útjai, eszközei és módszerei eddig is változtak, ezután is módosulnak majd. Éppen a IX. kongresszus bizonyította, hogy a világszövetség kész a különféle elképzelések meghallgatására és továbbgondolására, hogy szívesen fogad minden új, építő gondolatot és ajánlatot. De ahhoz, hogy szövetségünk munkájának hatékonysága és minősége javuljon, gyorsabb reagálásra, még nagyobb rugalmasságra van szükség. Még jobban figyelembe kell venni korunk szakszervezeti mozgalmának sokoldalúságát, ehhez alkalmazkodó programokkal kell rendelkezni, még bátrabban kell nyílt vitára bocsátani a szakszervezetet foglalkoztató kérdéseket, alkalmazni olyan demokratikus módszereket, amelyek lehetővé teszik az SZVSZ-be tömörülő szakszervezetek befolyásának, munkájuk hatékonyságának a növelését.

Az SZVSZ egy cselekvésre képes szervezet és nem holmi „vitaklub". Nem is lehet más, mert annak a munkásosztály látná kárát, mert megtorpanna a harcunk, s elveszne szövetségünk osztályjellege. Márpedig nem adhatjuk és nem is adjuk fel alapvető céljainkat, hiszen akkor semmiben sem különböznénk a szűk értelemben vett szindikalista keretek között, csupán a napi követelések kielégítéséért dolgozó szakszervezetektől. A világszövetség gyakorlati tevékenységét továbbra is szilárd, osztályharcos alapelveknek kell vezérelniük,

mert az SZVSZ nem csupán magyarázni akarja a munkásoknak a helyzetet, hanem az ő érdekükben változtatni is kíván rajta.

– E problémáknak szerepük volt abban, hogy az olasz CGIL kilépett az SZVSZ-ből, a francia CGT pedig nem vállalt vezető funkciót a világszövetségben?

– Az olasz CGIL már néhány hónappal a kongresszus előtt bejelentette, hogy kilép az SZVSZ-ből. Ezt az elhatározásukat megelőzte, hogy tagságukat már a VIII. kongresszuson társult tagsággá változtatták. Indokolásul a világszövetség tevékenységével és felépítésével kapcsolatos fenntartásaikra hivatkoztak, de e fenntartásokat nem fogalmazták meg világosan. Mint említettem, magunk is tisztában vagyunk azzal, hogy az SZVSZ munkájában – a fejlődés ellenére – még jócskán van mit javítanunk, és készen is állunk az élet igényelte változtatásokra. Így hát a kilépés sokkal inkább más tényezőkre, elsősorban belpolitikai okokra vezethető vissza. Az olasz elvtársak ugyanis azt gondolják, hogy ha a CGIL nem tagja az SZVSZ-nek, akkor ez meggyorsítja az országon belül működő különböző irányzatú szakszervezetek egyesülési folyamatának végigvitelét.

A francia CGT közvetlenül a kongresszus előtt jelentette be, hogy nem állít jelöltet az SZVSZ főtitkári tisztségére és a továbbiakban nem kíván vezető funkciót vállalni a világszövetségben, bár a vezető testületben továbbra is képviselteti magát, s tanácskozásain részt vesz. A francia szakszervezetek indokai hasonlóak az olaszokéhoz. Egységtörekvéseiket természetesen megértjük. Azzal azonban nem tudunk egyetérteni, hogy a belső helyzetükből kiindulva a világszövetség egész struktúráját meg kívánják változtatni.

Ha nem értünk is vele egyet, tudomásul vesszük az olasz és a francia szakszervezetek döntését. Örülünk viszont annak, hogy továbbra is velünk együtt kívánnak harcolni a haladásért, a munkásosztály ügyéért, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom erősítéséért.

– Végül is mi a jellemző tendencia a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban: az elkülönülés vagy az egységtörekvés?

– Erre egyértelmű a válaszom: az egységtörekvés dominál. Az egység és szolidaritás igényének tett eleget a világkongresszus, amikor fórumot teremtett a különböző körülmények között küzdő és különböző irányzatokhoz tartozó, de az összefogás, az egység, a szolidaritás útját kereső szakszervezeteknek, hogy tárgyaljanak és szót értsenek egymással a munkásemberek közös gondjairól, e gondok leküzdésének módjáról. A kapcsolatkeresésnek, a közös tenni akarásnak az igényét csak fokozta a tőkés világban kibontakozott és egyre makacsabbul elhúzódó válság, amelynek súlyos következményei elsősorban a dolgozó embereket sújtják. S minthogy az SZVSZ munkáját mindig is az egységtörekvések szolgálata jellemezte, érthető, hogy az általa szervezett kongresszus iránt növekedett az érdeklődés.

Mindennek nem mond ellent, hogy a kongresszus egyidejűleg széles fórumot teremtett a különböző nézetek kifejtésére az egység fogalmáról, a kapcsolatok erősítésének módjáról. Az egységet ugyanis nem mindenki értelmezi azonos módon. Vannak, akik úgy vélik, hogy az összefogást a kétoldalú kapcsolatokra lehet korlátozni, mások viszont arra a túlzó következtetésre jutottak, hogy megérett már az idő az általános szervezeti egység megteremtésére. Azzal, hogy a kongresszus nyílt fórumot teremtett az eltérő körülmények között dolgozó szakszervezetek véleményének a kicserélésére, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységtörekvéseiről vallott különböző elképzelések kifejtésére, jól, internacionalista módon szolgálta a reálisan lehetséges egységnek, a konkrét harci kérdésekben megteremthető akcióegységnek az ügyét.

A IX. szakszervezeti világkongresszus ismét amellett tett hitet, hogy a különböző irányzatokhoz tartozó szakszervezetek együttműködése nemcsak lehetséges, hanem nélkülözhetetlen is. Alapot ad erre, hogy a munkásosztály távlati és napi érdekei egyek és oszthatatlanok szerte a világon, s ezeknek az

érdekeknek az érvényesítése valamennyi szakszervezet közös gondja és felelőssége.

– *Tapasztaljuk, hogy a burzsoá propaganda kettőzött igyekezettel próbál hamis képet festeni a szocialista országok szakszervezeti mozgalmáról, s megkísérel éket verni a szocialista és a nem szocialista országokban élő szervezett dolgozók közé, mondván: lehetetlen a széles körű kapcsolat a szocialista országok szakszervezeteivel, mert azok nem önállóak, összeolvadnak az állammal. Milyen választ adott erre a kongresszus?*

– A szocialista országok szakszervezeteinek az eredményeiket és nehézségeiket egyaránt taglaló reális bemutatásával a kongresszus elutasította az osztályellenségnek ezt a félrevezető, a tényeket meghamisító propagandáját, egyidejűleg választ adott a tőkésországok dolgozói egy részében még meglevő kételyekre és kérdésekre.

A világkongresszus mindenekelőtt arra az elvi különbségre mutatott rá, ami a kapitalizmusban tevékenykedő és a szocializmusban dolgozó szakszervezetek feltételei között van.

A szocializmus körülményei között nemcsak hogy semmi sem korlátozza a szakszervezetek szabad szervezkedését, hanem a szakszervezetek a szocialista társadalom erős, politikai, jogi és anyagi eszközökkel sokoldalúan ellátott szervezeteivé váltak. S minthogy a hatalom a dolgozó osztályoké lett, a szakszervezetek is a hatalom részeseivé váltak, viszonyuk is módosult a szocialista hatalomhoz, a szocialista államhoz: többé már nem az ellenzékiség pozíciójából lépnek fel, hanem a gazdasági és állami vezetés számottevő és befolyásos partnereivé fejlődtek.

Természetesen ezt nem tehetik meg a kapitalizmusban, mert ha ott feladnák következetes ellenzéki álláspontjukat, akkor engedményeket tennének a kizsákmányolóknak, s ezzel saját osztályuk szolgálatáról mondanának le. A szakszervezet ellenzékisége a kapitalizmusban szükségszerűen következik a munkásosztály ügye iránti elkötelezettségből. De az ellenzékiség nem öncél. Ha megváltozik a hatalom jellege, ha munkásál-

lam alakul, amely a szakszervezeti törekvésekkel megegyező célok valóra váltásán munkálkodik, a szakszervezet sem maradhat mindenáron ellenzéki álláspontón. Ezzel ugyanis megszűnne szolgálni azt az osztályt, amely létrehozta és élteti.

Az új társadalmi feltételek között sajátosan érvényesül a szakszervezetek függetlenségének a jelszava is. Érthető, ha a forradalmi szakszervezeti mozgalom a kapitalista országokban meghirdeti és érvényesíteni kívánja az államtól és a pártoktól való függetlenség jelszavát. A függetlenség jelszava itt azt jelenti, hogy a szakszervezetek meg akarják őrizni a munkásosztálynak, a dolgozó népnek a tőkés renddel szembeni teljes cselekvési szabadságát. A szocializmus körülményei között azonban a szakszervezetek létezését, önálló működését, szuverenitását nem fenyegeti veszély. A teljes függetlenség jelszavát ebben az esetben a szakszervezetek csakis a szocialista állammal szemben érvényesíthetnék. De ez esetben megtagadnák a részvételt a társadalmat, a dolgozókat érintő döntések meghozatalában és ellenőrzésében. Ez képtelenség!

– *Melyek azok a fő feladatok, amelyekre a IX. szakszervezeti világkongresszus a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat orientálta?*

– A szakszervezeti világkongresszuson elfogadott dokumentumok rendkívül körültekintően, a legszélesebb demokratizmus jegyében, a kongresszus résztvevőinek szabad és cselekvő részvételével készültek, s tartalmazzák az ajánlásokat mindazokkal a gondokkal kapcsolatban, amelyek a világ minden táján foglalkoztatják a dolgozó embereket. Ma már el lehet mondani, hogy az alapkérdésekben egységes munkás-állásfoglalás van kialakulóban, és ez mindenekelőtt a kongresszus által jóváhagyott fő dokumentumban, az úgynevezett orientációs dokumentumban tükröződik vissza. Az ott megszabott fő feladatok a következők: harc a békéért, az enyhülésért, a leszerelésért, a neutronbomba betiltásáért, a népek közötti együttműködésért; harc a dolgozók gazdasági és szociális követeléseiért, azért, hogy méltóképpen részesüljenek a munkájukkal megteremtett javakból; harc a szakszervezeti és de-

mokratikus jogokért, a tőkés válság káros hatásainak leküzdéséért; harc egy új, igazságos gazdasági világrendért, minden nép politikai és gazdasági függetlenségéért és fejlődéséért, a kolonializmus, a fajüldözés és a fasizmus végleges felszámolásáért.

A legutóbbi években nagymértékben erősödött az a felismerés, hogy a sorsdöntő célokat csak együttes harccal érhetjük el. Így hát meggyőződésem: lehetőség lesz rá, hogy valóra váltásukért – különösen az enyhülés ellen irányuló támadások visszaveréséért – egységes akciókat indítsunk.

A világ dolgozóinak fóruma, a IX. szakszervezeti világkongresszus

CIKK A *TÁRSADALMI SZEMLÉ*BEN
1978. 7. sz.

A nemzetközi munkásmozgalom nagy seregszemléjére, a IX. szakszervezeti világkongresszusra 1978. április 16. és 23. között került sor Prágában. A csehszlovák fővárosba a világ minden tájáról érkeztek a küldöttségek. Mintegy 230 millió szakszervezeti tag képviseletében 140 ország 303 tagszervezetének küldöttei vettek részt ezen a nemzetközi munkásfórumon. A világ szakszervezeteinek és szervezett dolgozóinak szószólói voltak. Még soha ennyi szakszervezet és szervezett dolgozó nem képviseltette magát ilyen tanácskozáson. A kongresszus nagy vonzerejét bizonyítja az is, hogy az ott képviselt országok nagy része nem tagja az SZVSZ-nek.

A IX. szakszervezeti világkongresszust a nyíltság jellemezte. Nyitva állt minden szakszervezet előtt, függetlenül annak hovatartozásától, illetve attól, hogy tagja-e a Szakszervezeti Világszövetségnek. Ebben a szellemben kapott meghívást a kongresszusra a világ valamennyi szakszervezete. A küldöttségeknek, minden részt vevő szervezetnek jogukban állt az is, hogy a kongresszus ülésein kívül bekapcsolódjanak a fő munkabizottságok tevékenységébe és aktívan közreműködjenek abban: elmondják, kifejtsék véleményüket a dokumentumokról. Ily módon aktív részeseivé váltak a szakszervezeti mozgalom előtt álló teendők kidolgozásának.

Már az előkészítő munka közben előre lehetett látni, hogy minden korábbinál szélesebb körű lesz az egész világ szakszervezeteinek bekapcsolódása a kongresszus munkájába, hi-

szen a dokumentumtervezetek előzetes vitája nemcsak az SZVSZ soraiban, hanem azon kívül is nagy érdeklődést keltett. Mindez azt mutatja, hogy a Szakszervezeti Világszövetség befolyása, hatósugara növekedőben van, és messze túllépi saját tagszervezeteinek körét. A kongresszus tehát joggal tekintette magát hivatott nemzetközi fórumnak a világ szervezett dolgozói problémáinak megvitatására. A kongresszus nyílt jellege az előkészítő munka demokratizmusában is megmutatkozott. A Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsa és a tagszervezetek rendkívül gondosan készítették elő a világkongresszust. Miközben bizottságok dolgoztak a kongresszus elé terjesztett dokumentumok megfogalmazásán, az SZVSZ tagszervezetei kétoldalú kapcsolataik útján is igyekeztek minél több szakszervezet aktív részvételét biztosítani.

A kongresszus munkájában való széles körű, aktív részvétel azt tükrözi, hogy a világ szervezett dolgozóinak reális igényük van az összefogásra, a közös problémák együttes elemzésére, a közös megoldások keresésére. Minden küldött egyenlő jogokkal vett részt a vitában. A kongresszusi terem nyílt, demokratikus viták színtere volt, s ez a közösen elfogadott irányvonal hatását csak növelte. A megvitatott és elfogadott dokumentumok így tehát valóban a világ szervezett dolgozói többségének egyetértését tükrözik.

A kongresszust rendhagyóvá tette, a gyakorlatban megkülönböztette a korábbi kongresszusoktól az a világhelyzet, amelyben összeült. Egyrészt a tőkés társadalom elmélyülő válsága olyan hatással volt a nemzetközi munkásosztályra, amely választ igényelt. Másrészt a szocialista országokban és a harmadik világ országaiban működő szakszervezetek olyan feladatok előtt állnak hazájuk felvirágoztatása és saját életük további javítása érdekében, amelyekben az összefogás, a szolidaritás, egymás tapasztalatainak ismerete egyre növekvő jelentőségű.

A kongresszus eredményes munkát végzett. Felelősséggel foglalkozott korunk időszerű kérdéseivel, és betöltötte alapvető hivatását. Olyan iránymutatással szolgált, amely világo-

san megfogalmazta a törekvéseinket, céljainkat: a haladás szolgálatát, a munkásosztály iránti elkötelezettséget, az egységre, az együttműködésre való készségünket, a szolidaritás erősítését, a haladás, a béke, a demokrácia erőinek sokoldalú támogatását. Sikerült olyan dokumentumokat kidolgozni, amelyek helyesen orientálják a világ minden szakszervezetének tevékenységét, és jól szolgálják majd a dolgozók érdekeit.

A hozzászólások, a vita során a haladás, a szabadság, a béke jövője, a világ dolgozói érdekeinek képviselete és érvényesítése érdekében számos olyan feladat, gond került napirendre, amelyről joggal állíthatjuk, hogy megoldásuk a szakszervezeti mozgalom időszerű tennivalói közé tartozik.

Az egység és a nemzetközi szolidaritás gondolata elsősorban oly módon jelent meg, hogy a kongresszus lehetőséget adott a különböző körülmények között küzdő és különböző irányzatokhoz tartozó munkásszervezeteknek, hogy megtalálják egymáshoz az utat, szót értsenek a munkásérdekek közös nyelvén. Bizalmat, erőt adott azoknak a szakszervezeteknek, amelyek az összefogás, az egység, a szolidaritás útját keresik. A haladás, a fejlődés érdekében minden szakszervezetnek együtt kell működnie. Ennek az együttműködésnek az alapkövetelménye pedig csak a dolgozók ügyének őszinte szolgálata lehet.

Az egységtörekvés mindig is jellemezte az SZVSZ munkáját. Az egység és a szolidaritás azon az érdekközösségen alapul, amely az országhatárokon túl is összeköti a világ valamennyi dolgozóját. Az SZVSZ az egyetlen olyan világszervezet, amely egyenrangú tagként tömöríti soraiba a szocialista országok, a tőkésországok és a harmadik világ szakszervezeteit. Sokrétűvé teszi a világszervezet feladatait, hogy a gyökeresen ellenkező politikát folytató, egészen más gazdasági berendezkedésű három országcsoport dolgozóinak, munkásainak sajátos és bonyolult helyzetét egyaránt figyelembe kell vennie. Ez sikerült, és ezért az egység és sokféleség dialektikája jellemezte a világkongresszust. Ez azt jelenti, hogy egy világ-

szervezet, ha valóban az akar maradni, homogén egységre nem törekedhet, mert nyilvánvaló, hogy a különböző társadalmi berendezkedésű országok szakszervezeteinek mind sajátos profiljuk van. Egység jellemezte a kongresszust abban az értelemben, hogy a haladásért, a dolgozók jogaiért vívott harcban a munkásosztály ügyének szolgálatában alapvető céljaink azonosak, s készek vagyunk az összefogásra, az akcióegységre. A vitában felszólalók közül többen is – köztük a Munka Világszövetségének főtitkárhelyettese – elmondották, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban szükség van az együttműködésre, a többoldalú kapcsolatokra, s a szakszervezeti világszervezetek közötti kapcsolatokra is.

A IX. világkongresszus – éppen a sokrétű vita alapján – a korábbiaknál jóval magasabb szinten és teljesebben volt képes összhangba hozni a nemzetközi szakszervezeti mozgalom különböző körülmények között dolgozó osztagainak törekvéseit. A nemzetközi helyzet nagy kérdéseit a kongresszus abból a felismerésből közelítette meg, hogy a dolgozók alapvető érdekei azonosak az egész világon, s érvényesítésük valamennyi szakszervezet közös gondja és felelőssége.

A kongresszus ezúttal is nyílt fórumot teremtett az eltérő körülmények között tevékenykedő szakszervezetek harci tapasztalatainak, véleményének kicserélésére, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységtörekvéseire vonatkozó különböző nézetek és megközelítések kifejtésére. A kongresszusi vita során az is kiderült, hogy nem mindenki értelmezi azonos módon az egység fogalmát, a kapcsolatok erősítését. Ennek tisztázása nemcsak a feladatok meghatározásához szükséges, hiszen a hibás értelmezés dezorientál, sőt károkat is okozhat.

Vannak, akik az egység fogalmát leszűkítik az időközönkénti kétoldalú kapcsolatokra. Vannak, akik szerint a szervezeti egységet is reális lenne célként kitűzni. Mások – nevezetesen néhányan a tőkésországokban működő szakszervezetek vezetői közül – úgy vélik, hogy nehéz széles körű kapcsolatokat ápolni és együttműködést megvalósítani a szocialista or-

országokban működő szakszervezetekkel, mert ezek „integrálódnak az államba", „nincs önállóságuk, hatalmuk".

A IX. szakszervezeti világkongresszus amellett tett hitet, hogy a különböző irányzatokhoz tartozó, eltérő körülmények között tevékenykedő szakszervezetek együttműködésének megvannak a lehetőségei, s hogy ez az együttműködés nemcsak lehetséges, hanem elengedhetetlen is. Alapja az, hogy a munkásosztály, a dolgozó tömegek általános és napi érdekei azonosak és oszthatatlanok szerte a világon, s ezeket az érdekeket egyre nehezebb csupán nemzeti keretek között vagy egy-egy világszövetség útján képviselni. A munkásság nemzetközi küzdelmében összehangoltabb, egységesebb fellépésre, cselekvésre van szükség. Tiszteletben kell tartanunk egymás világnézeti, ideológiai felfogását, de a realitások sürgető hatására egyre inkább tudomásul kell vennie minden szakszervezetnek, hogy ugyanannak az osztálynak a gyermekei vagyunk, és ma már egyetlen ország munkásosztálya sem nélkülözheti saját harcához a nemzetközi összefogás, a szolidaritás óriási erejét.

Számunkra teljesen világos és érthető, hogy az azonos társadalmi rendszerben működő szakszervezetek hamarabb megtalálják az együttműködés lehetőségeit, mert itt a legnyilvánvalóbb az érdekek azonossága. De az együttes érdekek most már kontinentális és világméretekben is jelentkeznek és hatnak. A kongresszus egyértelműen bizonyította: lehet a nézetek kölcsönös tiszteletben tartása alapján is vitázni. Ez természetes, szinte elkerülhetetlen. Lehet versenyezni is abban, hogy ki miben végzi jobban, célszerűbben a feladatait. Ebben a versenyben nincs vesztes, a nyertes csak a nemzetközi munkásosztály lehet. Nem lehet többé úgy élni, mintha a másik nem is létezne a földön. Bennünket nemzetközi síkon is csak a munkásosztály, a dolgozók érdekeiért folytatott harc tiszta és tisztességes szándéka vezérelhet.

A nem szocialista országokban élő szervezett dolgozók mindig nagy érdeklődéssel kísérték a munkáshatalom körülményei között tevékenykedő szakszervezeti mozgalmat, mert

tapasztalataik, lehetőségeik sok tanulsággal járnak más szakszervezetek számára is. Nem véletlen, hogy napjainkban, amikor a szocializmus vonzereje egyre jobban növekszik, osztályellenségeink minden erejükkel azon vannak, hogy hamis képet festve a szocialista országok szakszervezeti mozgalmáról, akadályokat gördítsenek a kibontakozó egységtörekvések elé, s éket verjenek a szocialista és a nem szocialista országokban élő szervezett dolgozók közé.

A IX. szakszervezeti világkongresszus ezért érthetően nagy figyelmet fordított a szocialista országok szakszervezeti mozgalmára. A szocialista országok szakszervezetei tevékenységének az eredményeket és nehézségeket egyaránt taglaló, reális bemutatásával a kongresszus elutasította az osztályellenségnek a tényeket meghamisító, tudatos törekvéseit, s választ adott a tőkésországok dolgozóinak egy részében még meglevő kételyekre és kérdésekre.

A világkongresszus mindenekelőtt rámutatott arra az elvi különbségre, amely a kapitalizmusban tevékenykedő szakszervezetek és a szocializmusban dolgozó szakszervezetek tevékenységi feltételei között van. Ha megváltozik a hatalom jellege, és a többi dolgozó osztállyal, illetve réteggel szövetséges munkásosztály kerül hatalomra, az állam is a szakszervezeti törekvésekkel megegyező célok valóra váltásán munkálkodik. A szakszervezet így a hatalom részesévé válik, tehát nem maradhat ellenzéki álláspontón. A szocialista társadalomban a szakszervezetek mint a dolgozók érdekvédelmi szervezetei felelősek a szocializmus építéséért, az ország sokoldalú fejlődéséért, a dolgozók általános társadalmi érdekeinek, valamint közvetlen egyéni és kollektív érdekeinek érvényesítéséért.

A szocializmus körülményei között semmi sem korlátozza a szakszervezetek tevékenységét. A szocialista országokban működő szakszervezetek erős politikai, jogi és anyagi eszközökkel ellátott társadalmi szervezetekké váltak; a gazdasági és állami vezetés számottevő és befolyásos partnereivé fejlődtek.

A megváltozott helyzet, az állammal való együttműködés különösen fontossá teszi, hogy a szocialista országok szakszer-

vezetei kellő önkritikával, reálisan mutassák be helyzetüket, tevékenységüket a világ dolgozóinak. Nem titkoltuk például, hogy országunkban is vannak a dolgozó embereknek gondjaik, problémáik, s kárt és bosszúságot okoz nemegyszer a bürokratizmus, a nemtörődömség, a hanyag munka. A gondok, nehézségek azonban merőben különböznek a tőkésországok dolgozóinak problémáitól: nem a létbizonytalanság, a munkanélküliség, a beleszólási jog és lehetőség hiánya, a kizsákmányolás ellen kell felvennünk a harcot, hanem a szocializmus még meg nem oldott feladatainak megvalósításáért, a szocialista fejlődés előtt álló akadályok elhárításáért, az egyedül humánus társadalmi rendszer, a szocializmus céljainak kiteljesítéséért. Mindennek megfelelően a szocialista országok szakszervezetei a kongresszus vitájában az elért eredmények bemutatása mellett őszintén szóltak a munkájuk során felmerülő nehézségekről is, reális képet rajzoltak a társadalom fejlődésével együtt formálódó szakszervezeti mozgalmukról is.

Nemzetközi osztálytestvéreink számíthatnak a szocialista országok szolidaritására. Arra a hatalmas, reális erőre, amelyet a Szovjetunió, a szocialista országok, a békéért, a demokráciáért és a fejlődésért küzdő népek képviselnek.

A mi összetartó erőnk az internacionalizmus. Régi tapasztalatok erősítenek bennünket ebben. Tudjuk, fontos a nemzeti érdek, nem mondhat le erről egyetlen nép, egyetlen nemzet sem. De azt is tudjuk, hogy azokban az országokban, amelyekben a munkások kerültek hatalomra, felvirágzik a nemzet, mert a nemzetköziség sehol sem gátolja, hanem mindenütt segíti a nemzeti értékek kibontakozását. Amikor mi, magyar szakszervezetek felemeljük a nemzeti lobogót, mellette leng a nemzetköziség zászlaja is.

A kongresszus jól mutatja, hogy korunkban a dolgozók nemzetközi szolidaritásának új feltételei alakultak ki. Valamennyi felszólalásnak az volt az alapvető motívuma, hogy a bonyolult körülmények között a dolgozók számíthatnak ön-

magukra és nemzetközi munkástestvéreikre – és számítanak is.

Ebben a szellemben határozta meg a kongresszus a világ szakszervezeti mozgalmának legfontosabb céljait. Ezek a következők: harc a békéért, az enyhülésért, a leszerelésért, a népek közötti együttműködésért; harc a dolgozók gazdasági és szociális követeléseiért, azért, hogy a dolgozók méltóképpen részesüljenek a munkájukkal megteremtett javakból; harc a szakszervezeti és demokratikus jogokért, a válság káros hatásainak leküzdéséért; harc egy új, igazságos gazdasági világrendért, minden nép politikai és gazdasági függetlenségéért és fejlődéséért, a kolonializmus, a fajüldözés és a fasizmus végleges felszámolásáért.

A prágai tanácskozás jogos büszkeséggel adhatott számot arról, hogy világszövetségünk taglétszáma és ereje állandóan gyarapszik. A VIII. kongresszus óta 17 új tagszervezet lépett be az SZVSZ soraiba. De nemcsak többen vagyunk, hanem szavunk is egyre messzebbre és egyre szélesebb körben hallatszik a világban. Nőtt a tömegbefolyásunk. Erről győztek meg bennünket a fejlődő országokból érkezett barátaink is.

Az emberiség története folyamán sok igaz ügy bukott már el, mert azoknak, akik képviselték, csak az igazságuk volt meg, de hiányzott az erejük.

A prágai kongresszus ismét megmutatta, hogy nem csak igazunk, erőnk is van. A nemzetközi politikában egyre nagyobb súllyal van jelen a nemzetközi szakszervezeti mozgalom is. Az SZVSZ kiállta az idők próbáját, és tevékenységének hatása ma már messze túlnő tagszervezeteinek keretein. Szava egyre szélesebb körben hallatszik a világban.

Az SZVSZ tekintélye és tömegbefolyása azért növekedett és növekszik a jövőben is, mert mindig következetesen harcolt és ezután is harcolni fog a munkásosztály, a dolgozók jobb életkörülményeiért, a szabadságért, a békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért.

A vitában sokan szóltak a megújulásról, a rugalmasságról. Valóban, erre is nagy szükség van. Nap mint nap fontos a megújulás a munkásosztály ügyének eredményes képviselete, céljaink elérése érdekében. A megújulás készsége záloga munkánk hatékonyságának és sikerének, mert a szakszervezeti mozgalom csak akkor tudja hivatását betölteni változó világunkban, ha alkalmazkodik a körülményekhez.

A kongresszuson egyértelműen kiderült: a dolgozó tömegek, a szakszervezetek a megváltozott körülmények közepette keresik a maguk számára legmegfelelőbb, legjobb utat. Mindenki olyan utat keres, amelyen haladva munkája és személyes sorsa biztatóbb, kedvezőbb, emberibb távlatokat kap.

A célok elérésének útjai, eszközei és módszerei eddig is változtak, és ezután is módosulnak majd. Ezt világosan látja a Szakszervezeti Világszövetség is. Éppen a IX. kongresszus bizonyította be, hogy a világszövetség kész a különféle elképzelések meghallgatására és továbbgondolására, s szívesen fogad minden új építő gondolatot és ajánlatot.

Minden szakszervezet közös problémája, hogy új utakat kell keresnie. A szocialista országok szakszervezetei még nem érkeztek el történelmi feladataik magaslatára, a tőkésországok szakszervezeti mozgalma pedig még nem birkózott meg a nemzetközi kapitalizmus új jelenségeivel. A régi, bármennyire bevált módszerek már nem használhatók többé a szakszervezeti mozgalomban. A dogmák akadályozzák, megbénítják a szakszervezetek akcióképességét, frisseségét.

A Szakszervezeti Világszövetségnek törekednie kell módszereinek állandó javítására, szüntelen megújítására. Csak így tudja megszilárdítani tekintélyét, növelni szerepét és megerősíteni befolyását a világban, az eddigieknél sokkal több politikai eszközre szert tenni a nemzetközi szolidaritás új fellendítéséhez.

Ahhoz, hogy világszövetségünk munkájának hatékonysága állandóan növekedjen és minősége javuljon, az eddiginél nagyobb frisseségre van szükség. A világszövetségnek figyelembe kell vennie korunk szakszervezeti mozgalmának sokoldalú-

ságát, s a szakszervezeteket érdeklő kérdéseket nyílt vitára kell bocsátania. Rugalmas programokkal, eszközökkel kell rendelkeznie, állandóan tökéletesítenie kell demokratikus módszereit. Olyan új módszereket kell alkalmaznia munkájában, amelyek alkalmasak a szakszervezetek befolyásának, hatékonyságának növelésére. A hatékonyság, a frisseség megköveteli, hogy a mozgalom szervezeti felépítése ismét jobban tükrözze a szakszervezeti mozgalomban végbement változásokat, a mozgalom tekintélyének növekedését, az SZVSZ tagszervezeteinek érettségét. A megújulásnak a világszövetség és más nemzetközi szövetségek közötti kapcsolatokra is ki kell terjednie.

A Szakszervezeti Világszövetség szervezetének minden szintjére a korábbinál több feladat, nagyobb felelősség hárul. A változó körülmények nagyobb dinamizmust, rugalmasságot igényelnek a szakszervezeti mozgalomtól. A világszövetség munkájának célja továbbra is változatlan, megmásíthatatlan. A cél elérésének eszközei és az útkeresés közben alkalmazott módszerek azonban változhatnak is.

Az olasz CGIL a kongresszus előtt néhány hónappal bejelentette, hogy kilép a Szakszervezeti Világszövetségből. A bejelentés nem érte váratlanul a világszövetséget, hiszen már a VIII. kongresszuson, Várnában, SZVSZ-tagságát társult tagsággá változtatta a CGIL. Ez a lépés tehát egy folyamat várható következménye volt. Az indítóokok döntően az olasz belpolitikai helyzetből fakadnak. Az olasz szakszervezetek ugyanis úgy vélik, hogy az SZVSZ-tagság nélkül könnyebben tudják országukban a szakszervezeti egységet létrehozni. Ugyanakkor lépésük indokolásában hivatkoztak arra is, hogy fenntartásaik vannak a világszövetség tevékenységével és felépítésével kapcsolatban. Ezeket a fenntartásokat nem fogalmazták meg részletesen, ezért számunkra nem teljesen világosak.

Természetesen tudjuk, hogy a Szakszervezeti Világszövetség munkája a szüntelen fejlődés ellenére sem tökéletes még, és így nem mindenben tud lépést tartani az élet követelményeivel. De a világszövetségnek határozott szándéka tevé-

kenységét még tovább fejleszteni, összhangban a helyzettel és a követelményekkel.

A francia CGT a világkongresszus előtt egy héttel jelentette be, hogy nem állít jelöltet az SZVSZ főtitkári tisztségére és semmilyen vezető funkciót sem kíván vállalni a világszövetségben. Jól ismert, hogy a világszövetség főtitkára harminc éven át francia volt. A francia szakszervezetek indokai hasonlóak az olaszokéihoz: jórészt belpolitikai okokból és a világszövetség szervezetével, tevékenységével kapcsolatos fenntartásokból adódnak. Mi tudomásul vesszük – ha nem értünk is vele egyet – az olasz és a francia szakszervezetek döntését. Örülünk viszont e szakszervezetek azon álláspontjának, hogy – függetlenül döntésüktől – továbbra is velünk együtt kívánnak dolgozni és harcolni a haladásért, a munkásosztály ügyéért, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységének erősítéséért.

A szakszervezeti világkongresszuson elfogadott dokumentumok a haladó munkásmozgalmak ajánlásait tartalmazzák azokkal a gondokkal kapcsolatban, amelyek a világ minden táján foglalkoztatják a dolgozó embereket.

A kongresszus fő dokumentuma az úgynevezett orientációs dokumentum, amely eligazítást ad arról, hogy a mai világhelyzetben mi a helyes magatartás, mi a cselekvés vezérfonala azokban a kérdésekben, amelyeket a munkásmozgalom mindenhol meg kíván oldani. Ebben a dokumentumban minden eddiginél jobban sikerült megfogalmazni a közös feladatokat a szocialista országokban, a fejlett tőkésországokban és a harmadik világban működő szakszervezetek számára.

A világkongresszus éppen azért válhatott a nemzetközi szakszervezeti mozgalom kiemelkedő jelentőségű eseményévé, mert olyan orientációt, iránymutatást tudott adni, amely a világ minden dolgozója számára elfogadható. Ez a dokumentum a Szakszervezeti Világszövetség tevékenységének irányvonalát határozza meg az elkövetkezendő időszakra. Elemzi és értékeli napjaink világának politikai és szakszervezeti helyzetét, és

rámutat azokra az eszközökre, amelyekkel a munkások, a dolgozók érdekeit képviselő szakszervezeteknek élniük kell munkájuk során.

Meggyőződésem, hogy a dolgozók – függetlenül attól, hogy a világ mely részén és milyen társadalmi rendszerben élnek – az orientáció birtokában még eredményesebb harcot folytathatnak jogaikért, érdekeikért. Az orientációs dokumentum a nemzetközi szakszervezeti mozgalom közös teendőinek, az összefogásra és az egységes cselekvésre irányuló törekvéseknek a szintézise. Összegezi azokat a célokat, amelyekben a kongresszuson egységes álláspont alakult ki a különböző társadalmi berendezkedésű országok között.

A IX. szakszervezeti világkongresszus dokumentumai között igen figyelemreméltó az Egyetemes Nyilatkozat a Szakszervezeti Jogokról, amely az egész világ szakszervezeteinek céljait, egységtörekvéseit és szolidaritási törekvéseit tartalmazza. Ez a nyilatkozat azért is nagy jelentőségű, mert napjainkban, amikor a szabadságjogok problémája különösen gyakran előtérbe kerül, tudományos alapossággal szögezi le a szakszervezeti mozgalom álláspontját a szakszervezeti és szabadságjogokról és azok gyakorlásáról.

Korunkban, amikor a dolgozók újabb és újabb generációi az egész világon egyre nagyobb számban kapcsolódnak be az üzemi termelésbe, a szakszervezet nélkülözhetetlen eszköz a dolgozók gazdasági, társadalmi és kulturális jogainak kivívásában, védelmezésében és bővítésében, a mindennapi életben, a munkahelyen és a társadalomban egyaránt. A dolgozók és szakszervezeteik mindig is részt vettek és részt vesznek a népek szabadságáért, nemzeti függetlenségéért, a béke védelméért folyó küzdelemben, a fasizmus, a nemzeti elnyomás és a faji megkülönböztetés ellen vívott harcban. A különböző fejlettségű tőkésországok szakszervezetei és dolgozóik fokozták tevékenységüket a jobb élet- és munkakörülmények, a foglalkoztatási biztonság, a munkához való jog védelmében. Ugyanakkor újabb jogokat követelnek a társadalmi javak, a

gazdasági növekedés gyümölcseinek újraelosztásában és a társadalom irányításában.

Az Egyetemes Nyilatkozat a Szakszervezeti Jogokról egyben azt is tükrözi, hogy a szakszervezeti jogok elveit nemzetközi szinten és mind szélesebb körben ismerik el. Az elmúlt évtizedben bővültek a szakszervezetek jogai. Újabb jogok és funkciók biztosítása vált szükségessé a szakszervezetek számára a társadalomban, a gazdaságban, a vállalati élet szférájában és a nemzetközi kapcsolatokban.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom, ezen belül az SZVSZ erejének és befolyásának távlatai biztatóak. A világkongresszus e tekintetben új folyamatot indított el. A Szakszervezeti Világszövetségnek erőteljes fejlődésre van szüksége ahhoz, hogy az eddig elért értékeket megőrizze és hatásukat még szélesebb körben érvényesítse. Hogy élhessünk a megnövekedett lehetőségekkel, szükség van stratégiánk és taktikánk, napi tevékenységünk állandó megújítására, a munka formáinak és módszereinek folyamatos javítására.

A IX. világkongresszuson megnyilvánuló vita, a nézetek és vélemények kicserélése, a körülmények és lehetőségek gondos számbavétele alapján hozott döntések és határozatok következetes végrehajtása az az út, amelyen a Szakszervezeti Világszövetségnek járnia kell. Az azonos célokért eltérő körülmények között munkálkodó szakszervezetek közötti vitának egyet kell elősegítenie: a munkásosztály ügyének még teljesebb, még eredményesebb szolgálatát.

A magyar szakszervezetek tevékenyen vettek részt a világkongresszus előkészítő munkálataiban, és aktívan kapcsolódtak be az egyhetes ülésszak programjaiba is. A magyar szakszervezeti küldöttség felszólalásában arra hívta fel a figyelmet, hogy a szocialista rendszert fejlődésében, folyamatában kell tekinteni, nekünk is vannak gondjaink. Jól tudjuk, hogy a szocializmus építésében nem mindig találtuk meg rögtön a helyes módszereket, s ez hibákhoz, olykor konfliktusokhoz is vezetett. Nálunk is vannak emberi gyengeségek. Mégis azt

mondottuk – és joggal mondtuk –, hogy a mi dolgozóink élete lényegesen és előnyére különbözik a kapitalista társadalomban élő dolgozókétól. Akkor is így van ez, ha egyik-másik fejlett tőkésország anyagiakban ma még többet tud nyújtani a dolgozóknak. Hiszen a munkásember életét ennél sokoldalúbban kell megítélnünk. Társadalmunk a munka társadalma, amely igazságosabb minden eddigi társadalomnál. Ezt a társadalmat mi hoztuk létre. Közös küzdelmeink, közös törekvéseink testesülnek meg mindabban amit elértünk, és amire büszkék vagyunk. Ez ad nekünk jogot ahhoz is, hogy elsősorban mi legyünk elégedetlenek mindazzal, amit még nem oldottunk meg. A szocialista társadalom még nem fejlődött ki teljesen, de máris jobb a legfejlettebb kapitalista rendszernél. Jobb, mert többet, emberibbet és teljesebbet ígér és ad is mindenkinek. A szocializmus így fejezi ki az emberiség legnemesebb törekvéseit.

Szóltunk arról is a kongresszuson, hogy a szocialista országok szakszervezeti mozgalmát nem lehet késznek, befejezettnek tekinteni. A szocialista országok szakszervezeteinek tevékenysége a társadalommal együtt alakul, formálódik. Annak növekvő politikai, gazdasági és szellemi lehetőségei közepette szakszervezeteink mind teljesebben tesznek eleget hivatásuknak. Még nem értük el történelmi tennivalóink magaslatát, de becsülettel teljesítettük eddig is a munkásosztály évszázados vágyának, a szocializmus megteremtésének nehéz és felemelő munkájából ránk háruló feladatokat.

Felszólalás a CGT 40. kongresszusán

1978. november 25.

A Szakszervezeti Világszövetség vezetősége nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm a CGT 40. kongresszusát. Az SZVSZ egyetértéséről, támogatásáról és szolidaritásáról biztosítja a francia Általános Munkásszövetséget.

Egy ember, illetve egy szervezet értékét nem az adja meg, hogy mit gondol, mit tart önmagáról, hanem az, hogy miként cselekszik. A CGT azért értékes és hasznos szervezet, mert munkájában mindig szem előtt tartotta és tartja a dolgozók vágyait, törekvéseit; mert megvan a képessége arra, hogy megújítsa önmagát, és mert egyre azt kutatja, hogyan tudná még jobban kielégíteni a dolgozók igényeit, érvényesíteni érdekeiket.

A CGT jellegét híven érzékelteti az itt olvasható jelmondat: a CGT osztályalapokon álló demokratikus tömegszervezet. Hadd tegyem azonban ehhez még hozzá, hogy internacionalista szervezet. A CGT mindig tudatában volt annak, hogy a szakszervezeti mozgalom összeegyeztethetetlen a nemzeti önzéssel, a nemzeti korlátoltsággal.

Ezek a CGT igazi értékei.

Néhány mondatot a Szakszervezeti Világszövetség tevékenységéről. Helyesen jegyezte meg Séguy elvtárs, hogy a világszövetségen belül viták folytak és folynak. Ezek a viták mindig hatékonyak és célratörők. Szükség van rájuk ahhoz, hogy javíthassuk munkánkat.

Miről is vitatkozunk mi tulajdonképpen? Például arról,

hogy milyen helyet foglal el a Szakszervezeti Világszövetség a világban. Igen fontos, hogy ezt helyesen értelmezzük. A szövetséget nem szabad olyan tulajdonságokkal felruházni, amelyek sohasem voltak és nem is lehettek rá jellemzők. A Szakszervezeti Világszövetség ereje az általa képviselt eszmékben és tagszervezeteinek egyesített erejében rejlik.

Sokat vitatkozgatunk arról is, hogy miként tehetjük a szervezetet még demokratikusabbá, önállóbbá, anélkül persze, hogy feladnánk osztályjellegét.

A Szakszervezeti Világszövetség, mint a neve is mutatja, nemzetközi szervezet. Tagjai között megtalálhatók a szocialista országok, a tőkésországok és a fejlődő országok szakszervezetei. Nagyon nehéz a világszövetség egyetlen dokumentumában vagy akár a Főtanács határozataiban olyan feladatokat kitűzni, amelyek mind a szocialista, mind a tőkésországok, mind a fejlődő országok szakszervezeteinek egyformán megfelelnek. Ezért az SZVSZ-nek arra kell törekednie, hogy orientáljon, utat mutasson. Elnézést a hasonlatért, de eszembe jut, hogy az elmúlt nyáron a magyarokhoz hasonlóan a franciákat is fájdalmasan érintette a labdarúgó-világbajnokságon elszenvedett kudarc. Az újságok is megírták, hogy a hazatérés után a francia válogatott edzője kijelentette: az ő stratégiája jó volt, csak éppen a játékosok nem tartották meg a taktikai utasításokat.

Csakhogy a szakszervezeti mozgalomban nem mondhatjuk azt, hogy mi jól határoztuk meg a stratégiát, csak hát nem jól hajtottuk végre. Nekünk úgy kell meghatároznunk a feladatokat, hogy a dolgozók értsenek belőle. Ezt tette a Szakszervezeti Világszövetség IX. kongresszusa, és ezt teszi most a CGT 40. kongresszusa is.

Kívánunk sok sikert és boldogságot! Kívánjuk, hogy maradéktalanul váltsák valóra legszebb elképzeléseiket és a 40. kongresszus határozatait!

Előadás a Szovjet Szakszervezetek Össz-szövetségi Központi Tanácsának Főiskoláján

1979. március 23.

Kedves elvtársak!

A magyar szakszervezetek olyan országban fejtik ki tevékenységüket, amely a szocializmust építi. Gyakorlati munkájukat ugyanolyan alapelvekre és elméleti tézisekre építik, mint a szovjet szakszervezetek, hiszen funkcióik is azonosak. Így hát nem is az a célom, hogy részletesen ismertessem a magyar szakszervezetek gyakorlati tevékenységét. Szeretnék viszont néhány szót ejteni alapvető törekvéseinkről. Szólnom kell továbbá arról is, hogy milyen problémákkal állunk szemben napjainkban, hogyan látjuk ezeket, s milyen célok megvalósításán fáradozunk.

Ehhez kapcsolódik az a kérdés is, hogy miként és milyen eszközökkel lehet felújítani és gazdagítani a magyar szakszervezetek arzenálját, feltárni azokat az új munkamódszereket, amelyek megfelelnek napjaink követelményeinek.

A szakszervezetek a szocialista építés körülményei között kiegészítik a politikai pártok tevékenységét, támogatják célkitűzéseiket; ezek ideológiai, társadalmi és gazdasági értelemben olyan fogalmakban fejeződnek ki, mint a szocialista társadalom, a fejlett szocializmus, a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom. Természetesen ezek a fogalmak meghatározott politikai törekvéseket fejeznek ki, tükrözik a társadalom fejlődésének folyamatát.

A szakszervezeti mozgalom mint a társadalmi fejlődés szerves alkotóeleme a maga sajátos eszközeivel elősegíti ezt a fej-

lődést, amely viszont új követelményeket támaszt a szakszervezetekkel szemben. Ily módon a szakszervezetek állandó mozgásban vannak, egy pillanatra sem állnak meg a fejlődésben. A magyar szakszervezetek az új keresésében abból indulnak ki, hogy a szocializmus körülményei között a szakszervezeti munkának vannak állandó és változó elemei.

Akárcsak a társadalmunk életét érintő valamennyi kérdésben, itt is a lenini tanítást vesszük alapul. Újra és újra elgondolkodunk a szavain, megpróbálunk gondolatainak mélyére hatolni. Lenin arra tanít, hogy az új társadalmi-politikai rendszer feltételei között a szakszervezet a nevelés iskolája, a gazdálkodás iskolája, az irányítás iskolája. Vajon miként töltheti be ezt a szerepét a fejlődés mostani szakaszában? Többek között erről beszélgettünk a Szovjet Szakszervezetek Összszövetségi Központi Tanácsának vezetőivel, amikor küldöttségünk a Szovjetunióba érkezett. Más szóval: mit kell tenniük szakszervezeteinknek, hogy megfeleljenek a növekvő követelményeknek?

Véleményem szerint a szocialista társadalomban a szakszervezetek tevékenységének legfőbb célja a munkásosztály ügyének szolgálata, hatalmának erősítése, az, hogy a maguk sajátos eszközeivel hozzájáruljanak a szocializmus építéséhez. Ez az állandó elem. A fenti célok elérését szolgáló eszközöket, munkamódszereket viszont úgy tekintjük, mint változó elemet, amely az egyes országok konkrét viszonyaitól, a társadalmi fejlődés szintjétől és más tényezőktől függ.

A szakszervezetek különböző eszközök felhasználásával segítik elő országunk gazdasági, politikai hatalmának folytonos növekedését. Ezek egyike a dolgozók mozgósítása a tervek teljesítésére, a szocialista munkaverseny megszervezése. Erről a kérdésről folytattunk eszmecserét a szovjet szakszervezeti központ vezetőségével. Mi úgy látjuk, itt az ideje, hogy átértelmezzük, felülvizsgáljuk mindazt, amit a szocialista munkaverseny területén eddig tettünk. Meg kell őrizni mindazt, amire szükség van, de ezeket az állandó elemeket az új követelményeknek megfelelően kell kiegészíteni. A szocialista mun-

kaversenynek nálunk ma már sok tekintetben más a feladata, mint húsz évvel ezelőtt. Fejlődtek a termelőerők, s maguk a dolgozók is. Jelentősen nőtt a munkások szakképzettsége. Dolgozóink túlnyomó többsége a szocializmus híve, megérti és magáévá teszi céljainkat.

A szocialista munkaverseny célja ma már nem csupán a termelés mennyiségi növelése; olyan új fogalmak kerülnek előtérbe, mint a hatékonyság és a minőség.

Fontos feladatunknak tartjuk azt, hogy a szocializmus nyújtotta lehetőségek felhasználásával növeljük a dolgozók közéleti aktivitását. Lehetővé kell tennünk, hogy minden munkás, minden dolgozó képességeinek legjavát nyújthassa a társadalmi élet minden területén. Kiemelkedően fontos feladatunknak tekintjük a dolgozók nevelését, s annak biztosítását, hogy élhessenek demokratikus jogaikkal.

A szovjet szakszervezetek XVI. kongresszusán elhangzott az a megállapítás, hogy a szovjet társadalom fejlődésének mai szakaszában mindinkább érvényesül az üzemi, a munkahelyi demokrácia. Ez a kérdés nálunk, Magyarországon is állandóan napirenden szerepel, hiszen úgy gondoljuk, hogy minden egyes üzem, minden egyes munkahely gondjai közösek, s megoldásukban valamennyi dolgozónak részt kell vennie. Így fejlődik a dolgozók cselekvő aktivitása, így érhető el, hogy gazdának érezzék magukat. De ha részt vesznek a célok meghatározásában, akkor természetesen azok valóra váltásában is részt kell venniük. A dolgozó ember jogai és kötelességei: e két fogalom a szocialista társadalmi rendszerben szoros egységet alkot.

Talán fölösleges dolog, hogy én itt most a jogok és a kötelességek kapcsolatáról, egységéről beszéljek önöknek, akik a fejlődésnek egy magasabb szintjét érték el. A Szovjetunióban ez a probléma valószínűleg már a múlté. De nálunk, Magyarországon még gyakran előfordul, hogy az emberek jobban ismerik a jogaikat, mint a kötelességeiket. A magyar szakszervezetek ezért azon vannak, hogy megértessék a dolgozókkal a kettő szerves egységét.

A politikai hatalom megragadása és a termelési eszközök államosítása után általában szocialista társadalomról beszélünk, sőt később fejlett szocialista társadalomról. De a társadalom egyedekből áll, és az egyes emberek értékét nem az határozza meg, hogy mit tartanak önmagukról. Én például rendes, tisztességes embernek tartom magamat. De ha az objektív vizsgálódás követelményeinek megfelelően megkérdezzük a munkatársaim, beosztottaim, családtagjaim véleményét, lehet, hogy ők merőben másként fogják értékelni személyemet.

Nemrégiben Grúziában jártunk, éppen a citrusfélék érése idején. Szeretném hát gondolatomat egy innen vett példával illusztrálni. A mandarin csak akkor jó, amikor már minden egyes gerezdje megérett. Ha a gerezdek egy része érett, egy része zöld, egy része pedig már rohad, akkor a gyümölcs élvezhetetlen. Valahogy így van ez társadalmi méretekben gondolkodva is.

A szakszervezetekre nagy és nehéz feladatok várnak még a nevelés területén. Szocialista szellemben kell nevelnünk azt a fiatal nemzedéket, amelyik már a felszabadulás után született és nőtt fel. Ez is nagy és felelősségteljes feladat. De országunk lakosságának jelentős része ahhoz a generációhoz tartozik, amelyik élete felét még a kapitalizmusban élte le és még mindig magán hordja azt a rosszat, amit a kapitalizmustól örököltünk.

Mi tehát még ilyen problémákkal küszködünk.

Felszólalásom elején már említettem, hogy nálunk egységes a szocialista ideológia, egységesek társadalmunk alapjai. Ez valóban így van. Őszintén szólva én nem nagyon szeretem, ha az egyes szocialista országok fejlődését elemezve túlságosan az illető országra jellemző sajátosságokat, specifikus vonásokat domborítják ki. Ilyenek persze mindenütt vannak, de nem lehet őket alapvetőnek tekinteni. A lényeges az, ami bennünk közös, ami összeköt minket. Úgy gondolom, ebben egyetértenek velem az elvtársak. Nem minden specifikum hasznos és elfogadható.

Az üzemi demokrácia fejlődéséről szólva szükség van egy kis történelmi visszapillantásra. Mint önök is tudják, a haladó emberiség a napokban velünk együtt ünnepelte a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulóját. A Tanácsköztársaság bukásának okai meghatározottak és számunkra világosak; először is összefogott ellene és kivédhetetlen csapást mért rá a nemzetközi reakció. De a bukásban belső hibák is közrejátszottak. A Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása után a földet államosították, de nem osztották fel a parasztok között. 1945-ben, a felszabadulás után tanultunk a hibából, földosztást hajtottunk végre, majd hozzáláttunk a kollektív gazdaságok megszervezéséhez. A parasztság tulajdonképpen a szövetkezetekbe tömörülve is a föld tulajdonosa marad. Kellőképpen fejlett a szövetkezeti demokrácia. Évente tartanak közgyűlést, amelyen a szövetkezet tagjai megválasztják az elnököt. Az elnök személyének kiválasztásába természetesen a megyei, illetve a járási pártbizottságnak is van beleszólása, ám ez nem változtat a lényegen. A szövetkezeti tagok megválasztják az elnököt, a brigádvezetőket, döntenek a jövedelmek elosztásának kérdésében stb.

Más a helyzet a vállalatoknál. Egy budapesti nagyvállalat dolgozói nem véletlenül tették fel nekünk egyszer a kérdést: mikor lesz a vállalatoknál ugyanolyan demokrácia, mint a szövetkezetekben? Jogos a kérdés, és rávilágít arra, hogy a marxizmus–leninizmus már erősen gyökeret vert a szocialista társadalom tagjai között. Az emberek látják, hogy az elmélet még nem mindig egyezik meg a gyakorlattal. A Magyar Népköztársaságban a hatalom a dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály kezében van. A szocialista vállalat a tulajdon társadalmi, össznépi formája, amely magasabb forma a szövetkezeti, azaz a csoporttulajdonnál. De a vállalatok dolgozó kollektíváinak kisebb a beleszólási joguk a vállalat irányításába, mint a szövetkezeti tagságnak.

Mindebből kiviláglik, hogy a dolgozók helyesen értelmezik a marxizmus szellemét. S nekünk meg kell teremtenünk a fel-

tételeket ahhoz, hogy a vállalatoknál is maradéktalanul érvényesüljenek a szocialista demokrácia alapelvei.

Sok feladat vár tehát még megoldásra nálunk. Nem szabad beérnünk az eddig elért eredményeinkkel, állandóan keresnünk kell az újat, a jobbat. Az effajta kérdések megvitatására nagyszerű lehetőséget nyújtanak például a magyar és a szovjet szakszervezeti vezetők találkozásai.

A dolgozók mindig ésszerűen gondolkoznak. Kétszáz évvel ezelőtt az orosz paraszt nem élhetett volna e nélkül a racionális gondolkodásmód nélkül, elpusztult volna, ha nincs meg az a képessége, hogy okosan beossza azt a keveset, amije volt, s így biztosítsa a családnak az élelmet, a létfenntartáshoz szükséges eszközöket. A dolgozó ember mindig tudja, mi az, amit megengedhet magának és mi az, amit nem. Erre a racionális gondolkodásmódra a szocializmusban is égetően szükség van, s ennek tudatosítása is a szakszervezetek egyik igen fontos feladata.

Néhány szót a nemzetközi kérdésekről és külpolitikai törekvéseinkről.

Mi valamennyien arra törekszünk, hogy erősödjék a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egysége; ehhez adottak a feltételek, amennyiben a kor követelményeinek megfelelően dolgozunk, s reális célokat tűzünk magunk elé.

Nemzedékünk életében meghatározó szerepet töltött be a nemzeti és a nemzetközi burzsoáziával folytatott osztályharc. Korábban egyszerűbb, világosabb volt, ki melyik oldalán áll a barikádnak, ki van mellettünk és ki az ellenségünk. Amikor hazánkban végre leráztuk a burzsoázia uralmát, ráeszméltünk arra, hogy a nemzetközi munkásmozgalomban vannak olyan erők, amelyek csak kommunistának álcázzák magukat. Erre nem voltunk felkészülve. Egy józanul gondolkodó munkás fél évvel ezelőtt igencsak furcsállotta volna, ha valaki azt mondja neki, hogy Kína rá fog támadni a szocialista Vietnamra. Az agresszió mégis megtörtént. Mi hát a teendőnk?

Kifejeztük szolidaritásunkat Vietnam népével, tiltakoztunk az agresszió ellen. Ez kötelességünk volt. De ma ennél tovább kell mennünk. A közelmúltban a Szakszervezeti Világszövetség egyik határozatában elítéltük a kínai vezetők nagyhatalmi, soviniszta politikáját, a szocialista ország ellen végrehajtott agressziót. A kérdést a szakszervezetek szempontjából kellett megközelítenünk, s ennek módja bizony elég fejtörést okozott nekünk. De végül is megtaláltuk az apropót. Okfejtésünket több történelmi ténnyel lehet alátámasztani. A történelmi tapasztalatok tanúsága szerint csupán Mussolini, aztán Hitler, majd Salazar és Franco fasiszta rezsimje engedte meg magának azt, hogy feloszlassa a szakszervezeteket. És lám, később ugyanezt tette Kína Mao Ce-tung vezette kommunista pártja is. No meg napjainkban még a chilei fasiszta Pinochet-klikk.

Erre a lépésre még Horthy magyarországi félfasiszta rendszere sem szánta el magát.

Sokáig hallgattunk, de most eljött az ideje annak, hogy ezt a nagy nyilvánosság elé tárjuk és a nemzetközi munkásosztály nevében megkérdezzük a pekingi vezetéstől: honnan veszi magának a bátorságot a dolgozók érdekeinek védelmére hivatott szervezet szétkergetésére? Nem lesz könnyű válaszolniuk erre a kérdésre . . .

A jövőben is mindent el fogunk követni, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban a legjobb erőket tömörítsük. E mozgalom biztos támasza, fő osztaga a Szovjetunió munkásosztálya, dolgozó népe. A szovjet szakszervezetek mindig is támogatták a haladó irányzatokat a nemzetközi kapcsolatokban. Meg vagyunk győződve arról, hogy a szovjet munkások és szakszervezeteik döntő módon járulnak majd hozzá a pekingi vezetők leleplezéséhez.

Beszéd
a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának szófiai ülésszakán

1979. április 10.

A világ közvéleménye megdöbbenéssel fogadta februárban a hírt: Kína megtámadta Vietnamot. A világ jobbik fele, a haladó emberiség azonnal összefogott és tiltakozott a kínai támadás miatt. E támadással a kínai vezetés leleplezte önmagát. De lelepleződtek azok is, akik tudtak Kína szándékairól, sőt bátorították, és azok is, akik hallgattak, sőt még ma is hallgatnak, és nem vállalnak szolidaritást a vietnami néppel. Ez lelkiismeret és politikai tisztesség kérdése. Igaz a régi közmondás: madarat tolláról, embert barátjáról.

A támadás váratlanul érte az emberiséget, egyedülálló és példátlan, hogy egy önmagát szocialistának valló ország egy másik szocialista országgal kialakult állítólagos vitáját fegyverrel akarja megoldani. A kínai vezetők szembehelyezkedtek azzal a vietnami néppel, amelynek harcát a francia gyarmatosítók és az örökükbe lépő amerikai betolakodók ellen ők maguk is támogatták. Megtámadták azért, mert nem tudták rákényszeríteni politikai akaratukat.

A nemzetközi munkásosztály legnemesebb vonása mindig is a szolidaritás volt. A Szakszervezeti Világszövetség, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom eddig is szolidaritást vállalt Vietnam népével, munkásosztályával. Segítettük az imperializmus elleni harcában, és együtt örültünk, amikor végre béke köszöntött erre a sokat szenvedett országra. Vietnam népe évtizedeken keresztül példát mutatott önfeláldozásból, hazaszeretetből, és a legdrágábbat, fiainak életét áldozta fel a sza-

badságért, nemzeti függetlenségének védelmében. A vietnami népnek az amerikai imperializmus ellen vívott harca a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja óta a legnagyobb méretű nemzeti küzdelem volt az idegen betolakodók ellen.

Ez a nép már rengeteg vért áldozott szabadságáért, függetlenségéért, emberi méltóságának megőrzéséért. Szavakkal aligha fejezhető ki a szenvedések útja, amelyet Vietnam népe bejárt. Sem a francia gyarmatosítók, sem az amerikai betolakodók nem tudták, és a kínaiak sem tudják térdre kényszeríteni a vietnami népet, amely a nemzetközi munkásosztály segítségével és támogatásával halad előre a maga választotta úton, a szocializmus útján.

Az elmúlt évek eseményei megtanítottak minket arra, hogy ne legyenek illúzióink a pekingi vezetés magatartását, céljait, szavakban és tettekben megnyilvánuló törekvéseit illetően. Ismerjük a Kínai Népköztársaság politikai arculatát, sajátos berendezkedését, amelynek jellemzői a nagyhatalmi, soviniszta, terjeszkedő törekvések. A maoista politika mély és aggasztó nyomokat hagyott Kína belső életében és nemzetközi politikájában.

A kínai vezetők hirdették és hirdetik ma is, hogy ők a világ forradalmi mozgalmának zászlóvivői. Ezek csupán szavak, nincs mögöttük fedezet. Mit mutatnak a tények? Azt, hogy Kína vezetői szembefordultak a világ forradalmi erőivel, a szocialista táborral és a Szovjetunióval, amelynek a Kínai Népköztársaság a létét köszönheti. Legújabban felmondták a Szovjetunióval kötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést is. Szövetkeznek a világ legreakciósabb erőivel. Veszélyeztetik a világ békéjét, biztonságát. De veszélyeztetik a kínai forradalom eddigi vívmányait és eredményeit is. Mindez ellentétben áll a kínai nép, a kínai dolgozók alapvető érdekeivel.

Ennek a politikának logikus következményeként a magukat csalhatatlannak hívő kínai vezetők egészen odáig mentek, hogy feloszlatták országuk szakszervezeti mozgalmát. Erre ed-

dig csak a munkásmozgalom legádázabb ellenségei vetemedtek.

Joggal tehetjük fel a kérdést: honnan veszi a bátorságot egy politikai vezetés ahhoz, hogy a hatalmon levő munkásosztályt megfossza legrégibb érdekképviseleti szervétől? Ebben is kifejeződik a Kínában végbement politikai torzulás.

A történelem azonban már több ízben megmutatta, hová jut az a politika, amely szembefordul a világ dolgozóinak akaratával, az emberiség békevágyával. A felelősségrevonást a történelem végzi el. Az ítéletet pedig a néptömegek hozzák. Hisszük, hogy a kínai vezetőktől is számon kéri példátlan árulásukat a kínai nép, a kínai történelem, és hisszük, hogy minderről a nemzetközi munkásmozgalomnak is számot kell majd adniuk.

Nem tudjuk pontosan, hogy a józanodás jeleként vagy a kínai dolgozók akaratának engedve, de újjászerveződőben van a kínai szakszervezeti mozgalom. Valamennyien bízunk benne, hogy a kínai szakszervezeteknek hagyományaikhoz híven meglesz a lehetőségük arra, hogy betöltsék történelmi hivatásukat. Jól tudjuk, mennyi áldozatot hozott a kínai munkásosztály a saját és a világ népei sorsának jobbra fordulásáért. A kínai nép, a kínai munkásosztály érdeke ma is elválaszthatatlan a világ népeinek érdekeitől.

Együtt dolgoztunk a kínai szakszervezetekkel a Szakszervezeti Világszövetségben. Hisszük és reméljük, hogy ismét eljön az idő, amikor itt lesznek sorainkban és velünk együtt küzdenek a dolgozók, a haladó emberiség nemes céljaiért. Meggyőződésünk, hogy ez a kínai nép, a kínai munkásosztály igazi érdeke. Most, amikor a Szakszervezeti Világszövetség ismételten szolidaritását nyilvánítja a vietnami néppel, és elítéli a kínai vezetés bűnös politikáját, egyúttal kifejezi együttérzését is a sokat szenvedett, jobb sorsra érdemes kínai néppel, a kínai dolgozókkal.

A kínai támadók meghátrálásra, visszavonulásra kényszerültek, de továbbra is veszélyeztetik Vietnam, sőt már Laosz

és Kambodzsa népét is. A kalandorok szándékai kiszámíthatatlanok. Éppen ezért ébernek kell lennünk.

E fórumról az egész világ közvéleményéhez szólunk, cselekvésre hívjuk fel. Lépjünk fel együtt, hogy tartós legyen a béke, megvalósuljon Vietnam és az indokínai térség békéje és biztonsága!

A vietnami nép a nemzetközi munkásmozgalom támogatásával kivívta hazája függetlenségét, megvédte önállóságát és megteremtett egy új társadalmi rendet. Létrehozta a dolgozók, a nép országát. Ez nagy történelmi cselekedet, szent dolog. Vietnamot nem lehet sem megfenyegetni, sem megbüntetni. Aki Vietnamra emel kezet, az szembe találja magát a világ tisztességes közvéleményével és szolidaritásának erejével.

Őrködjünk tehát Vietnam, Laosz, Kambodzsa békéje, biztonsága felett. Segítsük és támogassuk a vietnami népet, Indokína népeit hazájuk felvirágoztatásában, a szocializmus építésében, a békés, boldog élet megteremtésében.

A mi harcos munkásszolidaritásunk

NYILATKOZAT
A BOLGÁR SZAKSZERVEZETI TANÁCS
NAPILAPJA, A *TRUD* RÉSZÉRE
1979. április 10.

Körülbelül egy esztendővel ezelőtt tanácskozott a IX. szakszervezeti világkongresszus. Az azóta eltelt idő bebizonyította, hogy a kongresszus által kitűzött célok, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom sorainak tömörítésére vonatkozó útmutatások helyesek voltak.

A Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának most sorra kerülő ülésszakán megvizsgáljuk majd a világszövetség eddig végzett munkáját, és megvitatjuk, mit kell tennünk a jövőben annak érdekében, hogy még hatékonyabban átültessük a gyakorlatba a IX. világkongresszus által elfogadott határozatokat. Ez a Főtanács ülésszakának fő feladata.

A nemzetközi szakszervezeti mozgalom legnemesebb hagyományai közé tartozik a szolidaritás. A most sorra kerülő ülésszak keretében a Főtanács külön ülésen foglalkozik majd a Vietnammal való szolidaritásból adódó feladatokkal. Ez nem csupán a Főtanács és a Szakszervezeti Világszövetség ügye. Most újból felemeljük szavunkat a vietnami nép védelmében. Ez kötelességünk, hiszen a Vietnammal való szolidaritásunk több évtizedes múltra tekint vissza. Akkor támogattuk igazságos harcában, s most ez ismét szükségessé vált, mivel Kína támadást hajtott végre Vietnam ellen. A Főtanács rendkívüli ülésszakán megerősítjük majd a Szakszervezeti Világszövetség álláspontját, és felhívjuk a világ dolgozóit arra, hogy fokozzák éberségüket, erősítsék szolidaritásukat ennek

az országnak hős népével. Mert bár Peking hivatalosan bejelentette, hogy a kínai csapatok kivonultak Vietnam területéről, a kínai kalandorok állításai nem lehetnek számunkra mérvadók.

Az általunk nyújtott támogatásnak, a dolgozók nemzetközi szolidaritásának elő kell segítenie, hogy Indokína térségében – Vietnamban, Laoszban és Kambodzsában – létrejöjjenek a békés építés feltételei. Meg kell védelmezni a békét ebben a térségben, meg kell óvni a békét az egész világon.

A nemzetközi munkásszolidaritásról

INTERJÚ A *NÉPSZABADSÁG*BAN

1979. április 30.

– *A múlt év áprilisában Prágában lezajlott IX. szakszervezeti világkongresszus óta egy esztendő telt el. Véleménye szerint mit sikerült azóta tenni a kongresszus határozatainak valóra váltásáért?*

– A IX. kongresszus óta eltelt esztendő mérlegét elkészítette a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának Szófiában megtartott ülése, alig két héttel ezelőtt. Ennek egybehívására éppen azért került sor, hogy áttekintsük: miként és milyen mértékben sikerült megvalósítani a kongresszuson elfogadott határozatokat, s hasznosítani az orientációs dokumentumot. Arról készítettünk számvetést, hogy helyes volt-e az irány kijelölése, a fő feladatok meghatározása. A Főtanács egyértelműen arra a következtetésre jutott, hogy céljainkon változtatnunk nem kell, a kongresszus határozatai időtállóak.

Másrészt bizonyos elemekkel ki is kellett egészítenünk az SZVSZ eszköztárát, hiszen a fejlődés gyors, bizonyos kérdések – akár az egy esztendővel ezelőtti helyzethez képest is – másként vetődnek fel. Következésképpen a megközelítésükre is új megoldások kínálkoznak. Vonatkozik ez mindenekelőtt a nemzetközi szakszervezeti mozgalom együttműködésére és egységtörekvéseinek felerősödésére, azokra a szélesedő lehetőségekre, amelyek a szakszervezetek harci tevékenységének egybehangolásában nyílnak. Napjainkban három szakszervezeti világszervezet működik: a Szakszervezeti Világszövetség, amelyhez a mi szakszervezeteink is tartoznak, a Szabad Szak-

szervezetek Nemzetközi Szövetsége, amelynek az angol és a nyugatnémet szakszervezet a legerősebb szervezete, és a Munka Világszövetsége, amely főleg keresztény szakszervezeteket tömörít. Bár csupán az SZVSZ a föld egészét valóban átfogó nemzetközi szakszervezeti szövetség, készen állunk a másik két nemzetközi szövetséggel is a kapcsolatok fejlesztésére, ehhez keressük a hatékonyabb eszközöket.

– *Úgy értsem, napirendre került a nemzetközi szakszervezeti egység helyreállítása?*

– A szakszervezeti mozgalom három évtizeddel ezelőtti, 1949-es szakadása óta törekszünk az egység helyreállítására. Ezt a szándékunkat nem szabad úgy értelmezni, hogy visszaállítható az 1949 előtti állapot. Mi az egységnek szélesebb, több színt magában foglaló, sokrétűbb felfogására gondolunk. Abból indulunk ki, hogy a három nemzetközi szervezetnek egy osztály, a munkásosztály, s mellette más dolgozó rétegek érdekeit kell képviselnie, s mindegyik a maga módján igyekszik ezt tenni. Ez pedig nemcsak szükségessé, hanem lehetővé is teszi, hogy a dolgozók érdekében együtt tudjanak cselekedni, bizonyos akciókat együtt tudjanak megfogalmazni és megvalósítani. Mindez persze nem szünteti meg a köztünk levő ellentmondásokat, az ideológiai konfrontációt, hanem ezekkel számolva kell megtalálni a közös gyakorlati fellépések konkrét célját és módját. Vagyis az egységfolyamatot a mai kor követelményeinek megfelelően igyekszünk érvényesíteni.

– *E folyamat segítésére mit tart a legfontosabbnak?*

– A munkásszolidaritást! Ez a szolidaritás most különleges hangsúlyt kapott. Mert ha egyik-másik tőkésország szakszervezetével, annak vezetőségével szemben állunk is világnézeti kérdésekben és sok mindennek a megítélésében, abban közösek az érdekeink, és közel állnak, illetve közelednek egymáshoz az álláspontjaink, hogy az enyhülés folytatódjék, a fegyverkezési hajszának megálljt parancsoljanak, és a kapitalista világ gazdasági válságának terheit ne háríthassák át a dolgozó tömegekre.

Az a nagy magabiztosság, amely évekkel ezelőtt jellemez-

te a szocialista országok szakszervezeteivel szemben álló jó néhány tőkésország szakszervezetét, ma már a múlté. Bebizonyosodott: a kapitalizmus gazdasági, politikai és társadalmi viszonyairól lehet ugyan különböző diagnózist készíteni, de a tőkés társadalom kereteibe beilleszkedő szakszervezetek nem tudják kitapintani a kapitalizmus bajainak eredetét. Emiatt a munkanélküliség, a dolgozókat sújtó infláció elleni gyógyszert sem találják meg. Ebben a helyzetben növekvő jelentőségű a munkásszolidaritás, a részünkről megnyilvánuló önzetlen segítőkészség, amely fontos összekötő kapocs köztünk és a tőkésországokban küzdő szakszervezetek között.

Igaz, több nyugat-európai szakszervezeti vezető a dolgozók helyzetének rosszabbodását azzal próbálja „magyarázni", hogy a szocialista országok gazdasági együttműködést folytatnak a tőkésországokkal, s a kooperáció következtében náluk csökken a munkahelyek száma. Azt helyeslik, hogy a szocialista országok vásároljanak az ő országaikban, mert az mérséklően hat a munkanélküliségre, de nézőpontjukban, a kooperációs együttműködés megítélésében ez dominál.

Mi hívei vagyunk a gazdasági együttműködésnek, hiszen e nélkül nincs megalapozott békés egymás mellett élés. Ez azonban nem vezethet arra, hogy az együttműködést a tőkések osztálytestvéreink rovására aknázzák ki. Ezért arra is készen állunk, hogy megvizsgáljuk: a kooperációs partner az együttműködést nem használja-e ki az ottani munkáskövetelések elutasítására? Mert ha így lenne, mi idehaza – mint szakszervezetek – fel tudunk lépni, és hatni tudunk, hogy gazdasági szerveink úgy járjanak el, ahogy azt a munkásszolidaritás, a szakszervezeti mozgalom közös érdekei megkövetelik. Már csak azért is szükség van a kétoldalú kapcsolatokra, hogy időben értesüljünk arról, ha valamely vállalatközi, netán államközi szerződésben olyan tőkés ajánlat szerepel, amely a szakszervezetek megítélése szerint az ottani dolgozók egy részét hátrányosan sújtja. (Például a holland szakszervezetek főtitkára a múlt esztendőben közölte a magyar szakszervezetekkel, hogy valamelyik holland koncertiroda Budapestről akar

szerződtetni zenekart – méghozzá áron alul –, holott ők tele vannak munka nélküli zenészekkel. Nem azt kérte, hogy ne engedjük ki a zenekart, csupán azt: akadályozzuk meg a munka áron aluli vállalását. Utánanéztünk az illetékes koncertirodánál, és érvényesítettük befolyásunkat, hogy ne vállalják a feladatot a Hollandiában szokásos ár alatt, mert ezzel ártanának a holland szervezett dolgozók érdekeinek.)

A szolidaritást a világ különböző tájain működő szakszervezetekkel nem csupán a gazdasági érdekvédelem kérdéseiben tartjuk lényegesnek. Különösen fontos ez az egész emberiséget érintő kérdésekben, a béke megőrzésében, a fegyverkezési hajsza megállításában.

– *Mennyire hajlandók az együttműködésre a szocialista országok szakszervezeteivel sokáig szemben álló, azok önállóságát kétségbe vonó nyugati szakszervezetek?*

– Ma már mind több nyugat-európai szakszervezet tevékenysége nem korlátozódik arra, hogy a dolgozók kedvezőbb feltételekkel tudják értékesíteni munkaerejüket. Növekvő részük kezdi megérteni, hogy nem elég csupán a túlzott kizsákmányolás ellen harcolni: a kizsákmányolás rendszerének a létét kell megkérdőjelezni. A velük való kapcsolatok építése során ezért most megkülönböztetett jelentőségű, hogy jobban, pontosabban ismerjék meg munkánkat, a szocialista hatalom nyújtotta új lehetőségeket, azt a tág mozgásteret, amelyet a szakszervezetek a dolgozók érdekeinek a klasszikus értelemben vett védelme és képviselete javára nyertek a szocializmusban. E viszonyok között nemcsak hogy semmi sem korlátozza a szakszervezetek szabad szervezkedését, hanem politikai, jogi és anyagi eszközökkel sokoldalúan ellátott, erős szervezetekké is váltak. S minthogy a hatalom a dolgozó osztályoké lett, a szakszervezetek viszonya is módosult a hatalomhoz, a szocialista államhoz, amelynek részesei: már nem az ellenzékiség pozíciójából lépnek fel, hanem a gazdasági és az állami vezetés számottevő és befolyásos, a néphatalmat együtt gyakorló partnereivé fejlődtek.

A szakszervezetek ellenzékisége a kapitalizmusban szükség-

szerűen következik a munkásosztály ügye iránti elkötelezettségből. De az ellenzékiség nem öncél. Ha megváltozik a hatalom jellege, ha munkásállam alakul, mégpedig a szakszervezetek messzemenő részvételével, a közös célok valóra váltására, akkor a szakszervezetek sem maradhatnak mindenáron ellenzéki álláspontón, hanem segítik – javaslataikkal és kritikájukkal is – a közös célok megvalósítását. Más szóval: a szocializmus körülményei között a szakszervezetek létezését, önálló működését, szuverenitását nemhogy nem fenyegeti veszély, hanem minden korábbinál nagyobb lehetőséghez juthatnak és jutnak. Részt vesznek a társadalmat, a dolgozó osztályokat érintő döntések meghozatalában, segítik azok végrehajtását. Egyben rendkívül fontos szerepet töltenek be a dolgozók közvetlen érdekképviseletében. Azt sem titkoljuk, hogy bár a szocialista országok szakszervezeti mozgalmait azonos elvek vezérlik, gyakorlati tevékenységükben – a történelmi, a nemzeti sajátosságokból adódóan – nem kevés az eltérés is.

Nagyok a feladataink azt illetően, hogy a tőkés világban működő szakszervezeteknek megmutassuk a mi gyakorlatunkat. S részükről növekszik is az érdeklődés. Korábban kézlegyintéssel „elintézték" a szocialista országok szakszervezeteit, mondván: „Azok integrálódnak, összeolvadnak az állammal, a párttal." Ma már érdekli őket, hogy mi a valóság, az állami és pártszervekkel együtt végzett tevékenység miként növeli meg a szakszervezetek súlyát és működési lehetőségeit.

– *A múlt esztendőben az olasz CGIL kilépett az SZVSZ-ből, a francia CGT tagja maradt, de nem vállalt vezető funkciót a világszövetségben. Azóta miként alakult a kapcsolat velük?*

– Az említett olasz és francia szakszervezet viszonya az SZVSZ-hez gyakorlatilag nem változott. A nemzetközi osztályharc minden alapvető kérdésében, a társadalmi haladásért, a munkásosztály ügyéért, a szakszervezeti mozgalom erősítéséért az SZVSZ-szel, a benne tömörülő szakszervezetekkel vállvetve lépnek fel. A múlt esztendő tapasztalatai, a nyomasztó munkanélküliség és az infláció ellen vívott küzdelem

csak megerősítik a tapasztalatot: a tőkésektől adományt, jóindulatot várni nem lehet, a dolgozó tömegek csak a maguk erejében, osztályharcos szervezettségükben bízhatnak.

Az olasz szakszervezet után a francia is felvételét kérte az európai tőkésországok szakszervezeteinek szövetségébe. Ezt megértéssel fogadjuk, hiszen Nyugat-Európát ma már annyira átszövik a multinacionális tőkés monopóliumok, hogy a szakszervezeti mozgalom csupán nemzeti keretek között nem tud eredményesen, hatékonyan fellépni. Érthető tehát a nyugat-európai országok szervezeteinek az a törekvése, hogy egységesen cselekedjenek a tőke határokon átlépő nemzetközi nyomásával szemben. Ezek az okok vezettek arra is, hogy a nyugat-európai szövetségbe felvételüket kérték az osztályharcos portugál Intersindical, a spanyol Munkásbizottságok és a török szakszervezetek is. Úgy véljük, ezek a lépések is segítik az egységtörekvéseket.

– *Októberben kerül sor az európai szocialista és kapitalista országok szakszervezeti vezetőinek újabb konferenciájára Genfben. Mi várható a tanácskozástól?*

– Az európai szakszervezeti vezetőknek a kezdet, 1974 óta sorrendben ez már a harmadik konferenciája lesz, hogy véleményt cseréljenek a kontinensünk szocialista és kapitalista országainak dolgozóit, szakszervezeteit egyaránt érintő kérdésekben és a lehetőségekhez képest közös álláspontot alakítsanak ki. Ha eddig még nem történt is közös állásfoglalás, közelebb kerültünk egymáshoz, s erősödik az a felismerés, hogy a dolgozók érdeke azonos az egész világon, érvényesítése közös gondunk, közös felelősségünk, közös feladatunk.

A mostani konferencián a dolgozókat foglalkoztató, a helyzetük javítását célzó tennivalók, az egység irányába mutató törekvések, a szolidaritás erősítéséből adódó feladatok megtárgyalására törekszünk. Azt is tervezzük, hogy a konferencia az Európa békéjével és biztonságával kapcsolatos munkástörekvésekről egységes állásfoglalást fogalmazzon meg és juttasson el az európai kormányok képviselőinek jövő évben esedékes madridi találkozójára.

– Visszatérnék az SZVSZ Főtanácsának szófiai ülésére. Ezen a tanácskozáson nagy hangsúlyt kapott a kínai agresszió elítélése, a Vietnam iránti szolidaritás.

– Valóban, a Főtanács külön ülésszakot szentelt ennek a kérdésnek. A napirend tárgyalására meghívtuk az arab, az afrikai és más nemzetközi szakszervezeti szervek képviselőit is. Értekezletünk – az SZVSZ eddigi hagyományaihoz híven – egyértelműen állást foglalt Vietnam mellett, és egyöntetűen elítélte a kínai vezetés agresszív politikáját.

Az utóbbi évek eseményei megtanítottak bennünket arra, hogy a pekingi vezetés magatartásáról, céljairól, szavakban és tettekben megnyilvánuló nagyhatalmi, soviniszta, terjeszkedő törekvéseiről ne legyenek illúzióink. A kínai vezetők azt terjesztették és terjesztik ma is, hogy ők a világ forradalmi mozgalmának zászlóvivői. Csakhogy ezek fedezet nélküli szavak. Tény viszont, hogy a maoista politika mély és aggasztó nyomokat hagyott Kína belső életében és nemzetközi politikájában. A kínai vezetők szembefordultak a világ forradalmi erőivel, a szocialista országok közösségével. Legutóbb felmondták a Szovjetunióval kötött barátsági, szövetségi és kölcsönös segítségnyújtási szerződést is. A legreakciósabb erőkkel szövetkeznek, veszélyeztetik a világ békéjét, biztonságát. De veszélyeztetik a kínai forradalom eddigi vívmányait és eredményeit is. Ennek a politikának egyik következménye volt az is, hogy a magukat csalhatatlannak hitt kínai vezetők az úgynevezett nagy kulturális forradalom idején feloszlatták a kínai szakszervezeteket. Erre pedig csak a munkásmozgalom legádázabb ellenségei vetemedtek. Ezt tették Mussoliniék Olaszországban, Hitlerék Németországban, Salazarék Portugáliában, Francóék Spanyolországban, Pinocheték Chilében.

Mindez ellentétben áll a kínai nép alapvető érdekeivel. A történelem azonban már megmutatta, hogy hová jutottak azok, akik szembefordultak népüknek, a világ dolgozóinak akaratával, az emberiség békevágyával. Minderről a nemzetközi munkásmozgalom kialakította ítéletét. Hisszük, hogy a kínai vezetők árulását számon kéri majd a kínai nép is.

Ma még nem tudjuk pontosan, hogy milyen megfontolásoktól vezérelve, de újjászerveződőben van a kínai szakszervezeti mozgalom. Az lenne kívánatos, hogy a kínai szakszervezetek betölthessék történelmi hivatásukat. Annak idején együtt dolgoztunk velük az SZVSZ-ben. Hisszük és reméljük, hogy újból eljön az idő, amikor sorainkban lesznek és velünk együtt küzdenek a dolgozók, az emberiség nemes céljaiért.

– *Befejezésül engedjen meg egy személyes kérdést. Egy esztendeje tölti be az SZVSZ elnöki tisztét. Mit eredményezett ez az új megbízatás a munkájában, mennyire növekedtek meg a nemzetközi feladatai?*

– Erre a posztra kerülni nagy megtiszteltetés s nagy felelősség is, amely újabb lehetőséget ad az ügy szolgálatára. Úgy tekintek erre a megbízatásra, hogy abban kifejezésre jut az MSZMP és a magyar szakszervezetek több mint két évtizede töretlenül, dinamikusan és alkotó módon alkalmazott marxista–leninista, internacionalista politikájának megnövekedett tekintélye és megbecsülése.

Ami a munkát illeti, szaporodnak a nemzetközi feladataim. Ilyen minőségben vettem részt a CGT kongresszusán. Voltam az NSZK-ban a DGB, a Német Szakszervezeti Szövetség kongresszusán is, ahol találkoztam a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége főtitkárával és elnökével. Ilyen találkozóra először került sor az SZVSZ és az SZSZNSZ vezető képviselői között. Meg is egyeztünk, hogy folytatjuk a megkezdett párbeszédet.

Végül szeretném felhasználni az alkalmat arra, hogy május elseje, a nemzetközi munkásszolidaritás nagy ünnepe alkalmából ez úton is eredményes munkát, sok sikert és boldogságot kívánjak a magyar szakszervezetek minden tagjának, munkástársaimnak, minden becsületesen dolgozó magyar embernek.

Együtt a szovjet szakszervezetekkel

NYILATKOZAT A SZOVJET SZAKSZERVEZETEK NAPILAPJA, A *TRUD* RÉSZÉRE

1979. augusztus 7.

Mélyek és éltetőek a magyar–szovjet barátság gyökerei. Ezek a gyökerek a dolgozók forradalmi hagyományaiban, a szocialista, a kommunista elvek és célok azonosságában, népeink érdekközösségében rejlenek. Meggyőzően bizonyította ezt legutóbb a Leonyid Brezsnyev vezette szovjet párt- és kormányküldöttség magyarországi látogatása, amely megbonthatatlan szövetségünk és testvériségünk fényes demonstrációja volt.

Nagy megtiszteltetésnek éreztük, hogy Brezsnyev elvtárs Budapesten személyesen adta át a Csepel Műveknek az Októberi Forradalom Érdemrendet.

Pártjainkat, országainkat és népeinket sokrétű, szoros kapcsolatok fűzik össze. Erősödnek az együttműködés szálai a magyar és a szovjet szakszervezetek között is.

Együttműködésünkben mindinkább előtérbe kerül az a törekvés, hogy közösen keressük a hatékony eszközöket és módszereket a szocialista és kommunista építés mostani szakaszában előttünk álló feladatok megoldására. Jelentős mérföldkő ezen az úton a magyar és a szovjet szakszervezetek képviselőinek találkozása a magyar szakszervezeti küldöttség legutóbbi szovjetunióbeli látogatása során. A megbeszélések eredményeként aláírt megállapodásban meghatároztuk a kapcsolatok és az együttműködés további fejlesztésének és magasabb szintre emelésének útját. Ez egyaránt vonatkozik a tapasztalatcsere bővítésére, a különféle kérdések közös megvizsgálására és ar-

ra, hogy erősítsük az együttműködést a nemzetközi szakszervezeti mozgalom időszerű feladatainak megoldása terén.

Az együttműködés szerteágazó formái közül szeretném kiemelni a munkásbrigádok cseréjének az utóbbi években kialakult gyakorlatát. Ez a kezdeményezés már gyökeret vert a Csepel Művek és a moszkvai Csiszológépgyár kollektívája, Dunaújváros és Kommunarsz kohászai, Győr és Kupavna textilesei, Baranya és Lvov építői között.

A magyar dolgozók a munkásosztály forradalmi pártja, az MSZMP vezetésével sikeresen építik a fejlett szocialista társadalmat. E cél elérésében fontos küldetést teljesítenek a magyar szakszervezetek.

Szakszervezeteink tevékenysége a párt XI. kongresszusa és a szakszervezetek XXIII. kongresszusa óta számos új elemmel gazdagodott. Bővült a szakszervezeti bizalmiak jogköre. Konkrét lépések történtek az üzemi demokrácia fejlesztése terén. Az üzemekben megvalósulnak a szociális tervezés javítását szolgáló elképzelések. Erőfeszítéseink elsősorban arra irányulnak, hogy biztosítsuk a dolgozók széles körű részvételét a vállalatok irányításában, az élet- és munkakörülményeikre kiható döntések meghozatalában.

Országunkban mind nagyobb jelentőségre tesz szert a munkaverseny. Áprilisban volt húsz éve annak, hogy a szovjet dolgozók legjobbjainak példájára Magyarországon is megkezdődött a szocialista brigád címért folyó verseny. Időközben a pártszervezetek irányításával és a szakszervezetek közvetlen részvételével kifejlődött és megszilárdult a brigádmozgalom, amelynek ma már óriási szerepe van a gazdasági építésben, a szocialista társadalom új típusú emberének formálásában.

A több mint másfél millió dolgozót egyesítő 150 000 kollektíva jelszava: „Szocialista módon élni, dolgozni!"

A szocialista munkaverseny célja elsősorban a termelés hatékonyságának további növelése, a termékek minőségének javítása. Ennek hazánkban különösen nagy a jelentősége, hiszen Magyarország nemzeti jövedelmének mintegy a fele a kül-

kereskedelmen keresztül realizálódik. Ezért talált olyan egyöntetű támogatásra a csepelieknek az a kezdeményezése, hogy a szovjet megrendelések határidő előtti és minőségi teljesítésével ünnepeljük meg az Októberi Forradalom 60. évfordulóját.

A fejlődés mostani szakasza nemcsak a szocialista államok szakszervezeteivel szemben támaszt új követelményeket. Az egész világ szakszervezeti mozgalmában megfigyelhető az a tendencia, hogy új utakat keresnek a dolgozók érdekeinek eredményes védelme céljából. S ebben a folyamatban különösen nagy jelentőségű a szocialista országok szakszervezeteinek példája, az, hogy a világ dolgozói a valóságnak megfelelő tájékoztatást kapjanak munkánkról, tapasztalatainkról.

A szakszervezetek világszerte, így Európában is, jelentős társadalmi erővé váltak. Az utóbbi években számos fejlett tőkésországban megvédték jogaikat, sőt síkraszálltak a kiterjesztésükért is.

Világos, hogy a kormány, a munkáltatók nem önszántukból tettek ilyen engedményeket. Jellemző, hogy most, a válság időszakában, igyeknek megnyirbálni a dolgozók által kivívott jogokat. A nagytőke képviselői, miközben saját profitjuk növelésére törekednek, a dolgozókra rá akarják erőszakolni a „jövedelemkorlátozás politikáját", arra hívják fel őket, hogy nyugodjanak bele a munkanélküliségbe, az inflációba, s csökkentik a szociális előirányzatokat. Támadást indítanak a szakszervezeti jogok és a szabadságjogok ellen, meg akarják bontani a dolgozók egységét és szolidaritását.

Ilyen körülmények között a dolgozók, a szakszervezetek fokozzák harcukat, küzdenek a munkanélküliség, az infláció megfékezését célzó eredményes intézkedésekért, elutasítják az olyan kísérleteket, amelyek a válság minden terhét a dolgozókra akarják hárítani. Nem minden szakszervezet egyformán következetes a saját politikájában. Ám növekszik azoknak a száma, akik a kapitalista rendszert okolják a válságért és súlyos következményeiért. Nem véletlen, hogy a néptömegek körében erősödik az osztályharcos szakszervezetek befolyása. A

dolgozók világos választ várnak kérdéseikre. S ilyen választ tartalmaznak a IX. szakszervezeti világkongresszus dokumentumai, amelyeket tanulmányozás végett átnyújtottak az egész világ szakszervezeteinek. Rá kell mutatni még egy mindannyiunk számára fontos jelenségre: az egységtendencia fejlődésére. A dolgozók érdekazonosságának ereje ledönti a hidegháború mesterséges korlátait. A nemzetközi enyhülés, a növekvő együttműködés légkörében, a tőkésországok dolgozói által folytatott harc aktivizálódásával párhuzamosan gyorsan fejlődnek a kapcsolatok a különböző társadalmi rendszerű országokban működő és különböző orientációkhoz tartozó szakszervezetek között.

Fokozódó érdeklődés kíséri a szocialista országok szakszervezeteinek helyzetét és tevékenységét. Fejlődtek a kapcsolatok, hasznos tapasztalatcserék folynak. Meggyőződésem, hogy mindez a dolgozók javát szolgálja.

A magyar szakszervezetek nagy reményeket fűznek az idén októberben Genfben sorra kerülő III. európai szakszervezeti konferenciához. Azt várjuk tőle, hogy a különböző orientációjú európai szakszervezetek továbblépnek majd az erőfeszítések egyesítésének útján és lehetőséget találnak a közös fellépésre olyan kérdésekben, mint az európai béke és biztonság megszilárdítása, az enyhülési folyamat további mélyítése.

Szívből kívánom, hogy győzzenek az akcióegységet, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom erőinek tömörítését hirdető eszmék. Csakúgy, mint minden más kérdésben, ebben is vállvetve munkálkodnak a magyar és a szovjet szakszervezetek a Szakszervezeti Világszövetség soraiban.

Felszólalás
a III. európai szakszervezeti konferencián

Genf, 1979. október 3.

Tisztelt konferencia!

A szakszervezeti mozgalom számára sohasem volt közömbös a képzés. A szakszervezeti tagság, a munkások képzésével való törődés mindig is szerves részét alkotta a szakszervezeti munkának. Így volt ez a múltban, és véleményünk szerint a jövőben még inkább.

A tudományos-technikai forradalom gyors fejlődése a korábbinál nagyobb kötelezettségeket ró a szakszervezeti mozgalomra a képzés területén is. Mindenütt meg kell szűnnie a chaplini „Modern idők"-ben jól bemutatott lélektelen munkának.

Az itt jelenlevők különböző társadalmi rendszerben élnek. Eltérőek a lehetőségeink és a velünk szemben támasztott követelmények is. Egy dolog azonban közös bennünk: bármilyen társadalmi rendszerben éljünk és működjünk is, egyformán arra törekszünk, hogy a szakszervezeti mozgalom az adott körülmények között mind hatásosabban töltse be érdekvédelmi, érdekképviseleti funkcióját.

A magyar szakszervezetek olyan helyzetben vannak, hogy a társadalom életét érintő valamennyi kérdésben kikérik a véleményüket, mielőtt döntést hoznának. Mindez a magyar szakszervezeti mozgalom számára nagy lehetőséget, de egyúttal nagy felelősséget is jelent.

Nálunk, Magyarországon intézményesen, állami szinten biztosítják a képzést. Ez a dolog egyik oldala. Az állami képzés

azonban nem pótolja a szakszervezetek önálló és sajátos oktató tevékenységét.

Elengedhetetlen követelmény, hogy a szakszervezetekbe tömörült dolgozók, különösen a tisztségviselők tudják, hol tart a társadalom, melyek a fejlődés törvényszerűségei, milyen irányúak a szándékaink, beleértve természetesen az egész társadalom és ezen belül az egyén érdekeinek védelmét és egyeztetését is.

A szakszervezeti mozgalom a képzéssel kapcsolatos teendőit nem adhatja ki „albérletbe". Az ezzel összefüggő minden konkrét kérdésben a mozgalomnak saját véleményével, álláspontjával kell jelentkeznie. Ebben rejlik e mozgalom jelentősége, de egyúttal felelőssége is.

A dolgozók érdekei, a társadalom igazi szükségletei megkívánják, hogy a szakszervezeti mozgalom képes legyen hatást kifejteni a társadalmi fejlődés fő folyamataira. Ehhez azonban rátermett, hozzáértő tisztségviselők és tagok kellenek! A mozgalmi képzés minősége dönti el, hogy a szakszervezeti mozgalmat a társadalom a saját képére formálja-e, vagy pedig a szakszervezetek a társadalmi fejlődés alakítóivá válnak.

A szakszervezeti mozgalomnak történelmi küldetésénél fogva nem csupán szűk érdekvédelmi feladatokat kell ellátnia. Ezen túlmenően feladata az is, hogy előrelendítse a társadalmi fejlődés fő folyamatait. Ebben a munkában nem használhat fel másoktól átvett kész elemeket, legföljebb áttételesen. Hogy ezt egy a zene világából vett példával illusztráljam: hegedülni sem lehet úgy, hogy én tartom a hegedűt, és másvalaki húzza a vonót. Az ilyen muzsikálásból sohasem születhet igazi, élvezhető melódia.

Megítélésem szerint az európai szakszervezeti mozgalom ma már rendelkezik olyan tapasztalatokkal, amelyeknek megfelelő, ésszerű felhasználása kívánatos, hogy jobban fel tudjunk készülni feladatainkra.

A jövő útjainak megértése nélkül a ma küzdelmei sem nyújthatnak igazi eredményeket. Nagyon szegény lenne az emberiség, ha a mindennapok feladatainak ellátása mellett nem

kutatta volna a távlatokat, nem kereste volna szüntelenül az emberi betegségek mellett a társadalmi betegségek megelőzésének és gyógyításának módját is.

Vajon kifejlődhetett volna-e a repülés és az űrkutatás, ha nincs Ikarosz, Leonardo da Vinci és Ciolkovszkij? Volna-e modern orvostudomány, ha nincsenek bátor orvosok, akik dacolva a középkor sötét egyházi terrorjával, nem kezdik el az emberi test titkainak kutatását? A hajdan titokban végzett boncolások nélkül nem kerülhetett volna sor a Barnard professzor által végzett szívátültetésekre sem.

Tudomásunk szerint a társadalomkutatásnak igen fejlett, intézményes rendszere működik világszerte. Úgy gondoljuk, hogy a szakszervezeti mozgalomnak támaszkodnia kell az intézetek kutatási eredményeire, a feltárt törvényszerűségekre, minden korszerű, tudományos szellemi értékre. Mindezeket azonban a szakszervezeti mozgalomnak értelemszerűen, a maga sajátos nézőpontjából, hivatásából kiindulva kell integrálnia és beépítenie saját tevékenységébe.

A társadalmi életben a ma és a holnap nagy feladata a dolgozók beleszólási jogának biztosítása, az üzemi demokrácia fejlesztése. Nem kisebb volumenű feladat a szakszervezeti jogok érvényesítése sem.

Vajon lehet-e biztosítani a hozzáértő, tartalmas beleszólást rátermett, képzett emberek nélkül? Olyan emberek nélkül, akik ismerik a fejlődés egyetemes törvényszerűségeit, és jártasak a konkrét kérdésekben is? E tekintetben sem lehet eredményes a munkánk, ha nem tudjuk felmérni az igényeket és a reális lehetőségeket.

Csak röviden szeretnék utalni arra, hogy Európa szakszervezeti mozgalma sok tekintetben ötven esztendeje egy helyben topog. Még arra vonatkozóan sincs elképzelése, hogy miként lehetne a fogyasztói árszínvonal növekedésével szemben a béremelési követelésen kívül más eszközöket is alkalmazni. Ötven éve alkalmazzuk ezt az egyetlen ismert módszert – a béremelést –, pedig ezen a téren több korszerű, hatékony módszerre lenne szükségünk.

Ha megegyezünk az együttműködés folytatásában, meg kellene vizsgálnunk, hogy miképpen tudnánk több konkrét nemzetközi tapasztalatra szert tenni.

Közös erővel kellene keresnünk a fogyasztói áremelkedéssel szembeni harcnak, valamint a szakszervezeti beleszólás megvalósításának újabb, eredményes formáit.

Például Magyarországon az utóbbi időben nőtt a szakszervezeti bizalmiak szerepe, s ezen a téren figyelemre méltó eredményeink vannak, ám ezek alig-alig ismertek.

A tudományos tapasztalatcsere a szakszervezetek közötti intenzívebb érintkezésnek reális és időszerű eszköze. Ezt ki lehetne terjeszteni egy sor társadalompolitikai kutatásra is. Megítélésünk szerint például tudományos tanácskozás vagy szimpozion keretében foglalkozhatnánk azzal is, hogy a szakszervezeti képzést mely területen és hogyan lehetne magasabb szintre emelni, különösen a szakszervezetek távlati feladatainak figyelembevételével.

Megvizsgálhatnánk az élet minőségével kapcsolatos kérdéseket is. És ha van hozzá elég bátorságunk, nyílt eszmecserét folytathatnánk arról, miként alakul az európai szakszervezetek jellege.

A magyar szakszervezeteknek minden jelentős nyugat-európai szakszervezeti központtal rendszeres, intézményes, tartalmas kapcsolatuk van. Együtt tanulmányozunk különféle konkrét kérdéseket. Gyümölcsözőek ezek a kapcsolatok, de tovább kell lépnünk. Erre megvan az igény és a lehetőség is.

Úgy gondoljuk, most az a fő kérdés: vajon elégedettek lehetünk-e önmagunkkal, tevékenységünkkel, avagy munkánk értékelését bízzuk az utókorra, a történelemre.

Tegyük a dolgunkat, ami nem kevés, és nagy felelősséggel jár. Tegyük ezt töprengve és közös erővel, odafigyelve egymás tapasztalataira. Tegyük azt, amire minket, szakszervezeteket, hivatásunk kötelez, és amit a tagság elvár tőlünk. Hivatásunk az, hogy a munkásosztály, a szellemi és fizikai dolgozók ügyét szolgáljuk, és becsületünk arra kötelez bennünket, hogy ehhez egyre eredményesebb módszereket és eszközöket keressünk.

Szembenézve a kor problémáival

CIKK A *BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS*BAN

1980. 3. sz.

Korunk sok olyan feladatot tűz a jobb életért vívott harcot kötelességüknek tartó társadalmi tömegszervezetek elé, amelyeknek megoldásától az emberiség jövője függ. Ilyen feladat elsősorban az új háború elhárítása, a béke megszilárdítása, a fegyverkezési verseny megfékezése, a fegyverkezésre fordított eszközöknek a békés építőmunka céljaira, a globális energetikai, ökológiai problémák megoldására való felhasználása. Ilyen feladat a harc a kapitalista világ súlyosbodó válságának következményei ellen, a reakció és a fajgyűlölet ellen, a társadalmi haladásért és a dolgozók jólétének növeléséért. Az e feladatok megoldásával kapcsolatban felmerülő kérdésekre a szakszervezeteknek is válaszolniuk kell.

Természetesen senki sem hordja zsebében a bölcsek kövét. Egyetlen ember, de egyetlen ország szakszervezeti mozgalma sem vindikálhatja magának azt a jogot, hogy egyedül ő tud válaszolni napjaink bonyolult kérdéseire. Annál is inkább, mert a válasz egyáltalán nem egyszerű és nem egyértelmű, hiszen nem elég kiválasztani a célt, meg kell győzni a tömegeket a választás helyességéről, meg kell találni az akciók megfelelő formáit és módszereit, ki kell jelölni a célhoz vezető irányt. Ezért a mai szakszervezeti mozgalom fejlődésének csupán néhány vonatkozására térek ki, nem próbálom átfogni valamennyi problémáját.

A szakszervezeti mozgalom a politikai élet fontos eleme lett. Hatással van az államok bel- és külpolitikájára, és e politika hatása alatt áll. A szakszervezetek szerepének és befolyásának növekedése a világban joggal nevezhető történelminek. Mire vezethető ez vissza?

A szakszervezeti világmozgalomban történő változásokat több tényező okozza. Először is megnőtt a szocialista országok szakszervezeteinek befolyása. Ezek egyre tökéletesítik munkájukat, hogy az megfeleljen a szocialista társadalom fejlődése igényeinek. A szocialista országok szakszervezetei között fokozatosan kialakulnak az együttműködés, a szolidaritás, a szakszervezeti egység új, tartalmas formái. A kapcsolat közöttük a szakszervezeti munka egészére kiterjed. Az együttműködés alapja az érdekazonosság, a célok azonossága: a dolgozók hatalmának erősítése, a fejlett szocialista társadalom és a kommunista társadalom építése. A szocialista országok szakszervezetei a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységének erősítésére minden akciót, fórumot felhasználnak, s mindezt elvi következetességgel teszik. Ez kétségkívül rokonszenves más országok szakszervezeteinek és erősíti az egész mozgalom pozícióit.

Másodszor, a tőkésországokban is változott a szakszervezetek helyzete. Tevékenységük egyre inkább túllépi az úgynevezett klasszikus szakszervezeti mozgalom kereteit, vagyis a csak gazdasági érdekekért vívott harcot. Jelenleg a szakszervezetek, ha különbözőképpen is (nem akarok konkrét értékelést adni, csak konstatálom magát a tényt), olyan követeléseket is próbálnak kielégíteni, mint a vállalatok irányításában való részvétel, az ország sorsát érintő kérdések eldöntésébe való beavatkozás; többet foglalkoznak a dolgozók kulturális igényeivel, nevelésével és képzésével, keresik helyüket a békéért, a leszerelésért és a rekonverzióért folyó harcban. Új jelenség például a francia, olasz, portugál stb. szakszervezetek munkájában, hogy konstruktív, gyakran szocialista orientációjú akcióprogramokat próbálnak kidolgozni. Ez a megújhodás természetesen nem magától történt, hanem annak a

ténynek a fokozatos felismerése révén, hogy a szakszervezeti munka klasszikus formái már nincsenek összhangban a harc mai feltételeivel, nem felelnek meg a néptömegek követelményeinek, a progresszív társadalmi törekvéseknek. Növekszik a munkásosztály és valamennyi dolgozó aktivitása, készsége az érdekeiért és jogaiért vívott harcra. Nagy szerepe van annak is, hogy számos fejlett tőkésországban gyakran szocialista és szociáldemokrata pártok jutnak hatalomra. A választási harcban a szociáldemokrata vezetés alatt álló szakszervezetekre is támaszkodnak, ezáltal a szakszervezeteknek újabb lehetőségük adódik, hogy közvetlenül vagy közvetve befolyásolják az állam politikáját, de ezáltal több a kötelességük és nagyobb a felelősségük.

És végül tanúi vagyunk az egész nemzetközi szakszervezeti mozgalom számára rendkívül fontos jelenségnek: megalakulnak és rohamosan fejlődnek a szakszervezetek a fejlődő országokban. Ez a folyamat korántsem mindenütt zökkenőmentes: különböző a megalakuló szakszervezetek jellege és helye a társadalomban. Egyes fejlődő országokban a szakszervezetek nagy áldozatok árán, kemény harcban küzdenek jogaikért. Ennek ellenére megállapíthatjuk, hogy a legfiatalabb – bár egyelőre még igen heterogén – szakszervezeti osztag már fontos és egyre nagyobb szerepet játszik az ezen országok dolgozóinak érdekeiért vívott harcban, a nemzetközi küzdőtérre kilépve lényegesen erősítette a szakszervezeti világmozgalmat, egyszersmind több új, sajátos feladatot hozott, amelyek egyrészt a neokolonializmus különböző formái ellen, a teljes nemzeti és gazdasági függetlenségért, az igazságos új gazdasági rendért vívott harccal, másrészt a káderek szakmai képzésével, az oktatással, a kulturális színvonal emelésével stb. függenek össze.

A szakszervezeti világmozgalom más osztagainak is megvannak a sajátos problémáik. A kapitalista országokban élő dolgozó testvéreink és szakszervezeteik az osztályharc gazdasági és politikai eszközeivel küzdenek a munkanélküliség felszámolásáért, a monopóliumok mindenható erejének gyengí-

téséért. Azért küzdenek, hogy megvédjék és bővítsék kivívott jogaikat, hogy többek között legyen joguk és érdemi lehetőségük beleszólni saját sorsuk alakításába. Jól tudjuk, hogy nehéz, bonyolult és sokszor kemény harcot vívnak ezért.

A szocialista országok dolgozóit és szakszervezeteit másfajta gondok foglalkoztatják. Nem a munkanélküliség, nem a létbizonytalanság; itt a gondok abból fakadnak, hogy még nem oldották meg a szocialista társadalom építésének minden feladatát. Nem is oldhatták meg, hiszen fiatal társadalomról van szó. Ez a társadalom viszont most már mindenkinek létbiztonságot, emberhez méltó életet biztosít. Ez pedig olyan vívmány, amely méltán vonzó a világ munkásai, haladó gondolkodású emberei szemében.

A társadalmi-gazdasági feltételekből, a nemzeti sajátosságokból, az egyes országok fejlettségi szintjéből adódó sajátos feladatok nem fedhetik el előlünk azt a tényt, hogy a világ dolgozóinak alapvető érdekei azonosak, és ezeknek az érdekeknek a védelme a szakszervezetek közös feladata, közös felelőssége. A dolgozóknak, bárhol éljenek – szocialista, kapitalista vagy fejlődő országban –, egyformán érdekük, hogy béke legyen. Létbiztonságot akarnak, garantált jogot a munkához és igazságos bérezést, jogot az egészségvédelemhez, a tanuláshoz. Azt akarják, hogy gyermekeik társadalmi igazságosságban, boldog világban éljenek. És végül, érezvén a felelősséget a jelenért és a jövőért, részt akarnak venni e világ fejlődési útjainak meghatározásában, építeni és irányítani akarják ezt a világot.

Egyszóval a dolgozó emberek érdekei világszerte azonosak. Ezen az alapon a különböző társadalmi rendszerű országok szakszervezetei előtt bár sajátos, de hasonló, sőt azonos problémák vetődnek fel. Most például, amikor az imperialista reakció erői saját országukban és más országokban újabb összehangolt támadást indítottak a dolgozók jogai ellen (az összehangolás mind a nemzetközi monopóliumok szintjén, mind kormányszinten végbemegy, ezt bizonyítják például a NATO legutóbbi határozatai, amelyek kenyér, munka, isko-

lák, lakóházak és kórházak helyett rakétákat és bombákat ígérnek a népeknek), a szakszervezetek nem nélkülözhetik egymás tapasztalatait és támogatását, az álláspontok egyeztetését és az akciók összehangolását a dolgozók érdekeinek jobb képviselete és védelme végett.

Gyakran elhangzik a kérdés: egyáltalán lehetséges-e a különböző irányzatokat követő szakszervezetek, a különböző társadalmi berendezkedésű országok szakszervezetei között tartalmas együttműködés? Szerintem ez nem csupán lehetséges, hanem elengedhetetlen is. Korunk fő kérdéseinek megoldása függ a nemzetközi munkásmozgalom összeforrottságától, a mozgalom keretei közt pedig attól, mennyire sikerül megszilárdítani a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységét, egyeztetni céljait és akcióit. 1945 tapasztalata, amikor a korántsem homogén világban már létrejött az egységes szakszervezeti mozgalom, azt mutatja, hogy ez a kérdésfeltevés reális. Ez a tapasztalat egyszersmind azt is mutatja, hogy az egység kialakításának folyamata bonyolult: akkor, a második világháború éveiben az antifasiszta harcban kialakult akcióegységen és a közös politikai célok kidolgozásán keresztül vezetett az út a szervezeti összefogáshoz. Később azonban a burzsoáziának a tőkésországok reakciós szakszervezeti vezetőinek segítségével sikerült szembeállítania egymással a dolgozók különböző osztagait és rétegeit, kettészakítania a nemzetközi szakszervezeti mozgalmat. Tömérdek szovjetellenes, szocialistaellenes és kommunistaellenes koholmányt tákoltak össze, hogy a tőkésországok szakszervezeti vezérei ezekre hivatkozva tagadhassák meg az együttműködést a kommunista orientációjú szakszervezetekkel és a szocialista országok szakszervezeteivel.

Ma már azonban sok tekintetben megváltozott és tovább változik a helyzet. Egyre nagyobb tömegek látják, hogy az ideológiai különbségek nem akadályozhatják a szakszervezetek egységét nemzeti és nemzetközi keretek között sem. A dolgozók saját tapasztalatukból győződnek meg arról, hogy

amikor valaki a szocialista világot támadja, bárhonnan induljon ki ez a támadás, ellenünk is irányul, arról, hogy a szocialista országokra és szakszervezeteikre szórt rágalmak saját országuk munkásosztálya és szakszervezetei ellen fordulnak, és bármely szakszervezet, a szakszervezeti mozgalomnak bármely osztaga, amely – taktikai okokból vagy a burzsoá propaganda hatására – a Szovjetunió, a szocialista országok ellen lép fel, nem szolgálja többé a munkások osztályérdekeit. A különböző politikai és világnézeti orientációjú szakszervezeteknek és szakszervezeti központoknak egyre gyakrabban engedniük kell a realitás követelményeinek, figyelembe kell venniük, hogy a szakszervezeti tagok egy osztály gyermekei és harcukban nem nélkülözhetik a nemzetközi szolidaritás óriási erejét.

A különböző orientációjú szakszervezetek, együttes és párhuzamos akciókat szervezve, a dolgozók százmillióinak erejére támaszkodva, a korábbinál sokkal aktívabban vesznek részt a béke és biztonság megőrzésében az európai földrészen és az egész világon. A közös akciók segítenek hatékonyabban védelmezni a dolgozó emberek érdekeit, fejleszteni és érvényesíteni a demokratikus és szakszervezeti jogokat.

A fejlődő munkamegosztás is sok újat hoz az életbe, elősegíti a szakszervezetek együttműködését mind az egyes országokban és országcsoportokban, mind a különböző társadalmi-gazdasági rendszerek között. Ez érthető, hiszen a gazdasági kapcsolatok egyre újabb nemzeti határokat lépnek át. Nem ritka, hogy nyugat-európai vállalatok és valamely szocialista ország vállalatai együttműködnek, kooperációs kapcsolatok alakulnak ki közöttük. A gazdasági kapcsolatok ilyen fejlődése kedvező feltételeket teremt a dolgozók és szakszervezeteik együttműködésének erősítéséhez, bár érthető módon itt is adódnak bizonyos bonyodalmak.

A Szakszervezeti Világszövetség immár csaknem 35 éves története során mindig küzdött a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységéért. Az SZVSZ-nek az volt és ma is az a felfogása, hogy a társadalmi rendszer és a világnézet külön-

bözősége nem mond ellent a szakszervezetek gyakorlati együttműködésének. Bár a szakszervezetek osztályszervezetek, amelyek az adott osztály politikai, gazdasági és ideológiai álláspontját fejezik ki, az ideológiai különbségek nem leküzdhetetlen akadályai az egységnek. Ugyanabban a szakszervezetben, szövetségben vagy egyesülésben eredményesen dolgozhatnak kommunisták, szociáldemokraták, egyéb politikai pártok tagjai, hivők és ateisták stb. (a gyakorlat is ezt bizonyítja). Ugyanez vonatkozik a szakszervezetek nemzetközi tevékenységére is. Természetesen mind az egyes szervezetek és szövetségek keretein belül, mind nemzetközi síkon lehetnek és lesznek is viták. De ha a kölcsönös türelem és az objektivitás szellemében vitázunk, ha nem hagyjuk, hogy a viták elfajuljanak, akkor nem szakadáshoz vezetnek, hanem a dolgozók érdekeinek és a szakszervezeti jogoknak a hatékonyabb képviseletét és védelmét szolgálják, a mai és a holnapi közös munka elvégzését segítik elő. Lehet még versenyezni is, hogy ki végzi jobban a feladatát. Ebben a versenyben nincs vesztes, csak győztes, s ez a nemzetközi munkásosztály. Szükség van a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységéért vívott harc megújhodására.

Ez a megújhodás persze nem jelenti eddigi eredményeink elvetését, sokéves tapasztalataink figyelmen kívül hagyását. Ellenkezőleg, a szakszervezeti mozgalom egységéért folytatott harc megújhodása ma annyit jelent, mint a legnagyobb pontossággal és világossággal meghatározni közös akcióink tartalmát és céljait; annyit jelent, mint a dolgozók alapvető érdekazonossága alapján megállapodni azokban a konkrét tennivalókban, amelyeknek megoldását a nemzetközi szakszervezeti mozgalom előbbre viheti; annyit jelent, mint elszántan küzdeni az egységet akadályozó tényezők leküzdéséért. Ezt az álláspontot következetesen védelmezve a Szakszervezeti Világszövetség a következő időszakban is maximális erőfeszítéseket tesz, hogy előmozdítsa a nemzetközi összefogás és szervezettség ügyét.

A különböző orientációjú nemzetközi szakszervezeti köz-

pontok közötti kapcsolatok erősödése folytán 1970-től kezdtek kialakulni együttműködésük fejlesztésének feltételei. 1974 januárjában, sokéves előkészítés után, először találkoztak Európa valamennyi fontos szakszervezeti központjának vezetői, majd 1975-ben Genfben összehívták az első, 1977-ben a második, 1979-ben pedig a harmadik európai szakszervezeti konferenciát. Az európai konferenciák hatása persze túlnő a kontinensen. Kezdettől fogva részt vettek rajtuk a különböző nemzetközi szakszervezeti központok – a Szakszervezeti Világszövetség, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége és a Munka Világszövetsége – képviselői.

Ugyanebben az időszakban rendszeres tárgyalások kezdődtek az SZVSZ és a Munka Világszövetsége között. A Munka Világszövetségének évente tartott konferenciáin is kezd kialakulni az együttműködés a három szervezet között.

Az SZVSZ a nemzetközi munkásszolidaritásból adódó kötelességének tartja, hogy segítse a fejlődő országok szakszervezeti mozgalmának kibontakozását, megerősödését, sajátos feladatainak sikeres megoldását, azt a harcot, amelyet a teljes nemzeti és gazdasági függetlenségért folytat. A Szakszervezeti Világszövetség rendszeresen együttműködik az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségével, a Latin-amerikai Dolgozók Állandó Szakszervezeti Egységkongresszusával. Támogatjuk a fejlődő országok szakszervezeteinek harcát a nemzetközi küzdőtéren, és a munkásosztály internacionális hagyományaihoz híven átadjuk a nemzetközi szakszervezeti mozgalom harci, politikai és módszertani tapasztalatait.

Az SZVSZ a többi szakszervezeti központtal való minden találkozónak kiemelkedő jelentőséget tulajdonít. Tudjuk, hogy az ilyen találkozók résztvevői még nem mindig teljesen elégedettek az eredményekkel, az eszmecserével, a vitákkal. De tőlünk, különböző orientációjú szakszervezetek képviselőitől függ közös ügyünk sikere. Ma még sokszor olyanok vagyunk, mint a ritka ünnepek alkalmával találkozó távoli rokonok, akik keveset tudnak egymásról, nem ismerik egymás gondjait, bajait, örömeit, így aztán semleges dolgokról beszélnek, leg-

följebb a régmúltat idézik fel vagy hallgatnak. Ezért van az, hogy még mindig kicsit formális, nem valóságos közérdekű kérdéseket, vagy nem közérdekű módon tárgyalunk. Nagyobb bátorságra lenne szükség a kérdések felvetésében és nagyobb kölcsönös bizalomra. Meg kellene például vizsgálni, mi határozza meg a szakszervezetek karakterét. Ezt egy kötetlen, nyílt eszmecsere formájában megvitathatnánk. Olyan témákat is megvitathatnánk – mégpedig közös érdeklődéssel és kölcsönös haszonnal –, mint az árak és a bérek, az életszínvonal, a munkahelyi demokrácia, a szakszervezetek feladatai a dolgozók kulturális igényeinek kielégítésében. Ezzel is jobban megismernénk egymás gondjait, gondolatait, céljait, és közelebb kerülnénk közös célunkhoz: a munkások, a dolgozók ügyének egyre eredményesebb szolgálatához, s nem csupán Európában.

Most, hogy a Pentagon és a NATO kidolgozta a közepes hatótávolságú rakéták Európában való elhelyezésének tervét, Carter elnök pedig úgy döntött, hogy elhalasztják a SALT–II. ratifikálását, különösen fontos lenne a közös politika kidolgozása a fegyverkezési hajsza elleni harcban. Ez a kérdés kétségtelenül nagyon bonyolult; a különböző szakszervezeteknek és szakszervezeti központoknak ebben gyakran különböző, néha ellentétes az álláspontjuk, de ha a dolgozók valós érdekeit veszik alapul, ha kölcsönösen kellő türelmet, bizalmat és objektivitást tanúsítanak, meglelhetik a közös akciók platformját.

Úgy gondolom, célszerű kitérni még egy olyan problémára, amelynek közvetlen köze van a szakszervezeti mozgalom egységéért vívott harchoz. Gyakran hallani, hogy a sok érintkezési pont, a hasonló, sőt azonos feladatok megkövetelik, hogy a szakszervezetek a szocialista és a tőkésországokban azonos módszerekkel dolgozzanak. Bírálóink állandóan egyenlőségjelet tesznek azok közé a nehézségek közé, amelyekbe a szakszervezetek a kapitalizmusban, illetve a szocializmusban ütköznek. Arról próbálják meggyőzni a kapitalista és a fejlő-

dő országok dolgozóit, hogy a szocializmusban a szakszervezetek nem a munkásosztály érdekvédelmi szervezetei, hanem a párt- és államapparátus függvényeivé váltak. Ezért szeretnék kitérni a szocializmusban és a kapitalizmusban végzett szakszervezeti munka néhány alapvető különbségére.

A szakszervezeti funkcionáriusok jól ismerik a munkaadó és a munkás szó jelentését. Ott, ahol a tőke az úr, a munkaadó a tőkés, a tőkésállam, az érdekeit védő politikai pártok. Jogos és érthető tehát, ha a kapitalista országokban a szakszervezetek többsége meghirdeti és érvényesíteni kívánja az államtól és a pártoktól való függetlenséget. A szakszervezetek teljes függetlenségének jelszava ott azt jelenti, hogy meg akarják őrizni a tőkés renddel szembeni teljes cselekvési szabadságukat a munkásosztály, a dolgozó nép érdekeinek védelmében.

A szakszervezetek, mondják, ugyanígy érvényesíthetnék teljes függetlenségüket a szocialista állammal és a kommunista párttal szemben. Mi lenne azonban a tartalma e jelszónak a szocializmus körülményei között? A szocializmusban ugyanis maga a munkásosztály, a dolgozó nép válik „munkaadóvá". A munkásosztály a gazda, az összes többi – a párt, a kormány, a szakszervezet – ezt a munkaadót szolgálja. Csak azt teheti, amit a munkásosztály megkövetel, megért és támogat. Ha ilyen körülmények között a szakszervezet szembehelyezkedne a párttal és az állammal, megszűnne szolgálni azt az osztályt, amelyik létrehozta és élteti. Ezért a szocializmusban önálló, de politikai és jogi értelemben nem független szakszervezetekről beszélünk.

A szakszervezeti mozgalom persze a szocialista országokban sem mentes a nehézségektől és problémáktól. Hiszen a szocialista országok szakszervezeteinek többsége mindössze valamivel több mint három évtizede, a szovjet szakszervezetek tapasztalatai alapján kezdte el tanulni, miként kell dolgozni olyan körülmények között, amikor a hatalom a munkásosztály kezébe került. Ma már elmondhatjuk, hogy Magyarországon leraktuk egy szocialista jellegű szakszervezet

alapjait. Ezt nem győzzük eléggé hangsúlyozni: az alapjait raktuk le, de nem épült fel az épület. Tehát illúzió lenne azt hinni, hogy az építés befejeződött és megkövetelni a teljes komfortot. Ezenkívül a szocialista társadalom állandóan fejlődik, s mi még a munkáshatalom körülményei között, amikor a szakszervezeteknek pedig valóságos és széles körű jogai vannak, még így sem mindig találjuk meg a szocializmus építésében való részvételünk leghelyesebb formáit. Ez hibákhoz, olykor konfliktusokhoz is vezet. Nálunk is vannak emberi gyengeségek. A bürokrácia is gyakran fékezi feladataink időben történő megoldását. Sok kárunk származik az emberi felelőtlenségből, a nemtörődömségből, a hanyag munkából. Mégis azt mondjuk bírálóinknak, jöjjenek el, nézzék meg, hogy a mi dolgozóink élete lényegesen és előnyére különbözik a kapitalista társadalomban élő dolgozókétól, még akkor is, ha egyik-másik fejlett tőkésországban anyagiakban ma még többet tudnak nyújtani a dolgozók egy részének. Jöjjenek el, és látni fogják, hogy ez a fiatal, létező, fejlődő szocializmus máris jobb a legfejlettebb tőkés rendszernél is, mert sokkal többet ad és ígér a dolgozóknak, mint a kapitalizmus. Új, minőségében más feltételeket teremt a szakszervezeti munkához is. Magyarországon például – a többi szocialista országhoz hasonlóan – a szakszervezeti mozgalom önálló, nélküle országos vagy üzemi döntések nem hozhatók. A munkásosztály a szakszervezeteken keresztül befolyásolja a vállalati, az iparági és az országos tervezést.

A szocializmus körülményei között senki és semmi sem korlátozza a szakszervezetek szabad szervezkedését. A szakszervezetek a szocialista társadalom jelentős politikai, jogi és anyagi eszközökkel ellátott társadalmi szervezeteivé fejlődtek. Kialakult új viszonyuk is a szocialista hatalomhoz, a szocialista államhoz.

A szocialista országokban a szakszervezetek előtt ezernyi új kérdés vetődik fel. Mi közösen meg külön-külön is tanuljuk a válaszkeresést, a problémamegoldást. Ilyen például a

szocialista demokrácia kérdése. A szakszervezetekre hárul többek között az üzemi demokratikus fórumok létrehozásának feladata. Jelentős részben mi vagyunk a felelősek azért, hogy a dolgozó tömegeket felkészítsük a vállalatok, az ország irányításában való részvételre, a közös, felelős gondolkodásra és cselekvésre. A dolgozóknak a döntések kidolgozásában való részvétele fejlődésünk egyik fontos feltétele. A jogok megvannak, de ez önmagában kevés. Tökéletesítenünk kell a jogokkal való élés formáit és módszereit. Egy egész társadalmat kell felkészíteni arra, hogy szüntelen növekedjen belső igénye a demokratizmus iránt, legyen képes élni a jogaival, sőt érezze ezt kötelességének.

A szakszervezetek felelőssége ebben a társadalmi feladatban különleges, mert a bérből élő dolgozóknak szinte teljes egészét átfogja. A szakszervezeti élet a vezetés nagyszerű gyakorlóterepe is. A dolgozók egyrészt tanulják, hogy miként kell irányítani a kisebb-nagyobb közösségeket, másrészt viszont gyakorolják is a vezetést. Nálunk sem születnek a dolgozók öntudatos, művelt embernek, szakszervezeti aktivistának. Hogyan lesznek azzá? Ennek a nagy iskolája a demokrácia erősödő napi gyakorlata.

Többször hangsúlyoztuk (ám ennek ismétlése csak hasznos lehet), hogy a szocialista társadalomban a szakszervezetek a hatalom résztvevőiként olyan valamit tudnak nyújtani a kormánynak, amit egy szocialista ország kormánya nem nélkülözhet sem „jó időben", még kevésbé „rossz időben", amikor a dolgozó tömegek támogatására, egyetértésére, a feladatok és gondok megoldásában való aktív részvételre, a dolgozók véleményének ismeretére, a kormány intézkedéseinek kritikus szemléletére még inkább szükség van. Egy kormány, amely valóban az egész nép érdekeit képviseli, a szakszervezetek nélkül nem tudja kellő mélységben megismerni a dolgozó tömegek véleményét és aktivitásukat a szükséges mértékben kiváltani. Ezért mondjuk, hogy amikor például a magyar kormány szüntelenül bővíti a szakszervezetek részvételének lehe-

tőségét az ország irányításában, akkor erre nemcsak az elvek vezetik, hanem a jól felismert szükségszerűség is.

A szakszervezetek a társadalmi fejlődés nagy és kis problémáinak megoldását a maguk sajátos eszközeivel segítik. Ebben természetes módon együttműködnek az állami szervekkel. Az élet velejárója azonban, hogy véleménykülönbségek is keletkeznek.

Miért kerülhet sor vitákra? Biztosíthatjuk bírálóinkat, hogy nem alapvetően ellentétes érdekekről van szó. A vitáknak az az oka, hogy a szocialista gazdaság fejlődése sem mentes az ellentmondásoktól. Még sok tekintetben a megújulás és az útkeresés időszakában vagyunk. Például: modern szocialista gazdaságot akarunk teremteni Magyarországon, és nem mindig találjuk meg ennek legrövidebb útját. A modern ipar és mezőgazdaság, a tudomány, a technika és a kultúra fejlesztése óriási terheket ró ránk. Ezeknek a terheknek az elviseléséhez nem rendelkezünk mindig kellő feltételekkel. Nehezen és egyre drágábban jutunk nyersanyaghoz és energiához. Ezt a helyzetet még tovább bonyolítják a tőkés világ válságának hozzánk is eljutó hatásai és saját munkánk gyengeségei. Ilyen körülmények között egyes vállalatok vagy az egész társadalom feladatainak megoldásán munkálkodva a gazdasági és az állami vezetők, jó néhány objektív és szubjektív oknál fogva, nem mindig veszik figyelembe a dolgozók egyik vagy másik csoportjának a kívánságait. Meg kell mondani, hogy olykor ezeknek a vezetőknek van igazuk. Néha pedig a szakszervezeteknek. Ilyen esetekben a szakszervezeteknek, meggyőződésünk szerint, nyílt vitába kell bocsátkozniuk. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy „egy csónakban" ülünk az állammal. De attól, hogy evezőinket mindketten elengedve vitatkozunk, vagy makacsul evezünk a saját magunk elképzelte ütemben és irányban, a csónak áll, esetleg önmaga körül forog, de céljához aligha ér. A véleményeltérés, az egyet nem értés az állam és a szakszervezet között lehetséges, szükséges is, hisz a viták során alakulnak ki a megoldások. De nekünk

ezt megfontoltan és úgy kell tennünk, hogy a vita közben is előrehaladjon az élet.

A szakszervezeteknek a szocialista társadalom problémáival kapcsolatos konstruktív álláspontja éppen abból fakad, hogy tudatában vannak a szocialista társadalom jellegének, s mint a dolgozók érdekképviselői a kormánnyal és más vezető szervekkel részt vállalnak a problémák megoldásából, ezzel együtt pedig a kormányzás felelősségéből is.

Ebből fakad a szocialista országok szakszervezeteinek az a meggyőződése, hogy a szakszervezeti érdekvédelemnek a kapitalizmusban kialakult harci formái, mint például a bojkott, a sztrájk a szocializmusban nem célravezetőek, sőt károsak is lehetnek. A szocializmus olyan társadalom, amelyben még nem teremtődött meg a kommunista fejlettségi szinten álló gazdaság, hiányzik a feltétele annak, hogy minden igényt teljes mértékben kielégítsenek. A megalapozott érdekek érvényesítésénél is mindig az objektív lehetőségeket kell szem előtt tartani. Ilyen körülmények között a bojkott, a sztrájk megzavarná a szocializmus, a kommunizmus építésének folyamatát, lassítaná ezzel annak a társadalomnak a létrehozását, amely lehetővé teszi a dolgozó emberek igényeinek teljesebb kielégítését.

Ezért a szocialista országok szakszervezeteinek tevékenységében nem az államhatalommal való konfrontáció kerül előtérbe, hanem az érdekek hozzáértő felmérése, realizálásuk feltételeinek felismerése és az ezek megteremtéséért folytatott tevékenység; az érdekek megfelelő képviselete, egyeztetésük és mások. Ez a munka talán nem olyan látványos, mint a sztrájkharc a kapitalista országokban. Innen adódhat az a téves elképzelés, hogy a szocialista országokban működő szakszervezetek passzívak, nem harcolnak a dolgozók érdekeiért. Márpedig cselekednek és harcolnak! Csak módszereik merőben mások, mint a tőkés viszonyok között.

Nem titkoljuk, hogy a szocialista országok szakszervezetei még nem teljesen nőttek fel történelmi feladataikhoz. De a tőkésországok szakszervezeti mozgalma sem oldott meg minden

kérdést, amely a dolgozó ember érdekeiért vívott harccal függ össze. Azt jelenti-e ez, hogy szembe kell állítani egymással a szocialista és a tőkésországok szakszervezeteit? Vagy ellenkezőleg, egyenlőségjel tehető az előttük felmerülő nehézségek közé? Nem, ez pusztán azt jelenti, hogy minden szakszervezet közös problémája annak kutatása, hogyan szolgálhatnák jobban a dolgozó ember érdekeit.

Mi volt egy évszázadon keresztül a nemzetközi szakszervezeti mozgalom éltető ereje? Elsősorban az ember szolgálata, a dolgozók nemzetközi egysége és szolidaritása kipróbált eszményeihez való hűség. Az internacionalizmus volt mindig és lesz a jövőben is a szakszervezeti mozgalom győzelmeinek biztosítéka. Természetesen fontos a nemzeti érdek, nem mondhat le róla egyetlen nép, egyetlen nemzet sem. A nemzetköziség azonban nem ellentétes vele. Ellenkezőleg, a történelem tanítása szerint az internacionalizmus mindenütt segíti a nemzeti érdekek legteljesebb kifejezését, mert bármennyire különbözzenek is a mindennapi életben a munkásosztály feladatai és harcának módszerei, ez a harc jellegénél fogva egyszerre nemzeti és nemzetközi. Ezért a munkásosztály ügyének szolgálata nem tűri a nemzeti korlátoltságot és önzést. Az internacionalizmus jelentősége napjainkban sem csökkent. Csak a körülmények változtak: a munkásosztály és valamennyi dolgozó ellenségei, felismerve, milyen félelmetes fegyver az internacionalizmus, általános, egyre erősödő támadást indítottak ellene, felhasználva a nacionalizmust és az erőszakot, a kommunistaellenességet és a fajgyűlöletet. A nemzetközi imperializmus egyesíti erőit, minden eszközzel igyekszik megakadályozni a munkásosztály nemzetközi összefogását.

Igen, a világ bonyolultabb lett. Igen, a harcot több fronton kell vívni. De ha az ellenség ravaszkodik, nekünk még találékonyabbnak kell lennünk, ha a feladatok nehezednek, tömörítenünk kell sorainkat. A Szakszervezeti Világszövetség mindig ezt hirdette, és soha egy pillanatra sem mondott le a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységének jelszaváról, a vi-

lág dolgozóinak összefogásáról. Internacionalista elkötelezettsége alapján mindenkor mély szolidaritás vezérelte. Céljaink, törekvéseink lényege a munkásosztály, a dolgozók ügyének szolgálata, az egység, az együttműködés és a szolidaritás erősítése, a haladás, a béke, a demokrácia erőinek támogatása. A világ dolgozói olyan utat keresnek, amelyen haladva munkájuk, személyes sorsuk biztatóbb, kedvezőbb, emberibb távlatokat kap. Hiszünk céljaink és törekvéseink helyességében, igazságában és abban, hogy elérhetők.

Tartalom

Előszó / 5
Változatlanul a Szakszervezeti Világszövetséghez tartozunk BESZÁMOLÓ A SZOT X. TELJES ÜLÉSÉN / 19
Felszólalás a IV. szakszervezeti világkongresszuson / 23
Felszólalás a VI. szakszervezeti világkongresszuson / 32
Beszámoló a VI. szakszervezeti világkongresszusról a SZOT ülésén / 39
Felszólalás a szovjet szakszervezetek XIV. kongresszusán / 49
Vádoljuk az imperializmust, és szolidaritásunkról biztosítjuk vietnami osztálytestvéreinket FELSZÓLALÁS AZ SZVSZ FŐTANÁCSÁNAK RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN / 52
Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának XVIII. ülésszakán / 55
A magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolatai / 60
Felszólalás az Arab Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének IV. konferenciáján / 80
Megnyitó beszéd a VII. szakszervezeti világkongresszuson / 84
A budapesti kongresszus adjon erőt a szakszervezeti világmozgalomnak! FELSZÓLALÁS A VII. SZAKSZERVEZETI VILÁGKONGRESSZUSON / 87
Felszólalás az SZVSZ Végrehajtó Irodájának ülésszakán / 102
Felszólalás Lenin születésének 100. évfordulóján a nemzetközi szakszervezeti mozgalom Uljanovszkban megtartott ünnepi ülésén / 106
Lehetőségek, törekvések az európai szakszervezeti mozgalomban CIKK A *NÉPSZAVÁ*BAN / 114
A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 54. évfordulója alkalmából mondott rádió- és televízióbeszéd / 119
Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának XXI. ülésszakán / 124
Felszólalás a szovjet szakszervezetek XV. kongresszusán / 127
Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának ülésén / 129

Ünnepi beszéd az első magyar–szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés megkötésének 25. évfordulóján az Egyesült Izzóban / 135
A szakszervezetek az összefogás útján CIKK A *NÉPSZABADSÁG*BAN / 143
Mi csak azt tehetjük, amit a munkásosztály igényel, megért és támogat FELSZÓLALÁS A VIII. SZAKSZERVEZETI VILÁGKONGRESSZUSON / 148
A nemzetközi munkásszolidaritás örök érvényű NYILATKOZAT A *RAD* C. JUGOSZLÁV FOLYÓIRATNAK / 155
Felszólalás az európai szakszervezetek vezetőinek genfi találkozóján / 157
Európa szakszervezeti mozgalmáról CIKK A *SZAKSZERVEZETI SZEMLÉ*BEN / 159
Az európai szakszervezeti konferencia előkészületeiről NYILATKOZAT A *SZAKSZERVEZETI VILÁGSZÖVETSÉG* LAPJÁNAK / 170
Harcban a szakszervezetek nemzetközi összefogásáért INTERJÚ A *NÉPSZABADSÁG*BAN / 173
Hogyan hasznosíthatná a nemzetközi szakszervezeti mozgalom az eszperantót? INTERJÚ AZ *ESZPERANTÓ MAGAZIN*BAN / 178
Felszólalás az SZVSZ Főtanácsának jubileumi ülésén / 184
A nyugat-európai szakszervezeti mozgalom és az európai biztonság CIKK A *KÜLPOLITIKA*BAN / 188
A szakszervezetek Országos Tanácsának beszámolója a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusának / 204
Zárszó a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusán / 207
Munkásszolidaritás, európai szakszervezeti egységtörekvések CIKK A *SZAKSZERVEZETI SZEMLÉ*BEN / 208
Felszólalás a Szabad Német Szakszervezetek Szövetségének IX. kongresszusán / 224
Interjú a szakszervezeti világmozgalomról / 227
Tájékoztató a SZOT Központi Iskoláján a IX. szakszervezeti világkongresszusról / 235
Interjú a Szakszervezeti Világszövetségről / 244
A világ dolgozóinak fóruma, a IX. szakszervezeti világkongresszus CIKK A *TÁRSADALMI SZEMLÉ*BEN / 253
Felszólalás a CGT 40. kongresszusán / 267
Előadás a Szovjet Szakszervezetek Össz-szövetségi Központi Tanácsának Főiskoláján / 269
Beszéd a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának szófiai ülésszakán / 276

A mi harcos munkásszolidaritásunk NYILATKOZAT A BOLGÁR SZAKSZERVEZETI TANÁCS NAPILAPJA, A *TRUD* RÉSZÉRE / 280
A nemzetközi munkásszolidaritásról INTERJÚ A *NÉPSZABADSÁG*BAN / 282
Együtt a szovjet szakszervezetekkel NYILATKOZAT A SZOVJET SZAKSZERVEZETEK NAPILAPJA, A *TRUD* RÉSZÉRE / 290
Felszólalás a III. európai szakszervezeti konferencián / 294
Szembenézve a kor problémáival CIKK A *BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS*BAN / 298

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
80.1294/1–3311 Zrínyi Nyomda
Felelős vezető Bolgár Imre vezérigazgató
A kötetet szerkesztette Vidor Emma és Stecz Mária
A borító és a kötésterv Szántó Tibor munkája
Műszaki vezető Aranyi Imre
Műszaki szerkesztő Gyuska Györgyi
Terjedelme 16 (A/5) ív

Gáspár Sándornak, a Szakszervezeti Világszövetség elnökének, a Szakszervezetek Országos Tanácsa főtitkárának az utóbbi esztendők során különböző nemzetközi fórumokon elhangzott beszédeit, előadásait, felszólalásait, továbbá különféle sajtóorgánumok számára adott nyilatkozatait tartalmazza ez a kötet.

Napjainkban a különböző orientációjú szakszervezeti központok érdeklődése is mindinkább a közös cselekvés felé irányul. Ezt nagyon is indokolttá teszik a világ változó körülményei. Előtérbe kerülnek olyan sorsdöntő kérdések, mint a munkanélküliség, a valutaválság, az infláció, az energia- és nyersanyaggondok, az emberi létfeltételeket pusztulással fenyegető ipari ártalmak, a szociális biztonság hiánya, a békés egymás mellett élést veszélyeztető tendenciák erősödése, elsősorban a fegyverkezési hajsza felújításának, a nukleáris katasztrófa kirobbanásának a veszélye. A veszély elhárításához a dolgozó emberek, a szakszervezetek nemzetközi összefogása is szükséges és nélkülözhetetlen. A kötetben közölt beszédek és nyilatkozatok képet adnak annak a küzdelemnek az alakulásáról, egyes állomásairól, amely a világ szakszervezetei közti kapcsolatok bővítéséért folyik.